Финфер, Пейсах из Вильны
Масорот га-Тора
Вильна, 1906.

эк

מסורת
התורה והנביאים

מאמר מדעי וספרותי, בו שבעה פרקים על המסורת, והלוקת פרשיות וסדרים, ומספר אותיות מלים ופסוקים בתורה נו"כ, על הקפיטלן תולדתו וחסרונותיו פתיחות חדשות, מתאימות להמסורה והמפרשים, ומועילות למלמדים ותלמידים צורך פו"ס, להתבונן על הענין, ולקריאת ההפטרה, ולוה פתוחות וסתומות בנו"כ שיגעתי הרבה מאד, ואספתי מביבליותיקון שונים, שבאייראפי ואזייא.

אני **פסח** ב"ר **חיים הכהן פינפער** מו"צ פק"ק ווילנא

ולפניה בשלשה קהלות.

לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו
סופרים כל האותיות שבתורה.
(קדושין ל.)

בני, הוה זהיר במלאכתך שמלאכתך
מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר
אות אחד, או מייתר אות אחד נמצא
(אתה) מחריב את כל העולם כולו.
(עירובין יג.)

שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי
מעיד בכם (דברים לב מו)

ווילנא

בדפוס ש. פ. גארבער

שנת ושום שכל זה המסורת לפ"ק

МАСОРАѲЪ ГА-ТОРА

т. е.

Традиція Масоретье и раздѣленіе главы Библіи

Соч. Духовнаго Раввина Пейсаха Финфера въ Вильнѣ

Вильна, Типографія Ф. Гарбера Завальная ул. д. 2006.

Дозволено Цензурою 15 Марта 1906 г. Вильна

מסורת התורה.

(מאמרים הזרים, יפה מבוארים, ימצא מעבר לדף).

א) **כל** התורה, כתב מרע"ה מפי הקב"ה בדקדוק, ומסרה לכל שבט, מעולם לא נשתכחה. עזרא הסופר ע"ה ספר אותיות והגיהה, ושמרוה חכמים מכל זיוף וטעות, ועשו סימנים להועיל הזכרון, תולדות המסורה ומהותה ודרכה, על המסורה תלויות הלכות ואגדות, ויחס נקודות וטעמים.

ב) מי הלק פסוקים ופרשיות, מי תקנה וחלופי מנהג קריאת התורה, יחס הפרשות וכמה הן.

ג) מהו הסדרים, וכן סדר, מספרם. והסרונות הסדרים והן מאוחרים, ולא מקובלים מסיני.

ד) הקאפיטל, יליד זר, כומר נוצרי חלקהו, ומדפיס קאתולי אשר חלק שמואל, מלכים, נחמי' ודברי הימים, על שש ספרים, הוא השמיט פו"ס המקובלות, ובמקומם הכניס חול בקודש, חכמי ישראל ומפרשים לא קבלוהו, שהוא נעשה במקרה וסכלות ובזרוז. נגד המסורת מקדמוננו ונגד המפרשים, מאמר וענין אחד הפריד לשנים, ושני ענינים רחוקים קירב בזרוע, גם חכמי עמים תמהו על חלוקתו, יש קאפיטלן מן ד, ה, ו, כו' פסוקים, ויש מן ע, פ, פט, ויש למחוק חצי מספר הקאפיטלן, והעברתי הקאפיטלן תחת שבט הבקרת.

ה) להיות נחוץ למנות פסוקים, והפרשיות הן פסוק או שנים. עשיתי פ ת י ח ו ת שחלקתי התנ"ך ברוח באר והגיון ישר, מסכים עם המסורה, ועשית לוח משוה, רעגולאטער למצוא קאפיטל, הרשום בספרינו, באיזה פתיחה היא, גם לוח על מספר אותיות, מלים ופסוקים שבכל סדרה, ועל סדר נו"כ, ומספר פסוקי כל נביאים וכתובים, והציהם ורבעי נו"כ.

ו) דעת הלבוש, אלי' רבה, יש נוחלין, והגר"א מווילנא, וכן נהגו בכל ערי רוסיא המערבית, לקרוא ההפטרה בצבור דוקא מנביא שלם כתוב בדיו כשר על קלף משורטט, ולקדש השמות הק' והספרים יהיו בגלילה; וכל הפוסקים מודים דלכתחלה צריך כן, ואחר מדיני ס"ת, שיהיו בו פו"ס ואם חסר או הותיר פו"ס או החליף פ' על ס' ולהפך, פסולה הס"ת, וקדמוננו מסרו פו"ס גם בנו"כ, (וע' תו"א לר"ז פ"ד) וכל הסופרים לפנים דקדקו לכתוב נו"כ בצורת פו"ס, וכן ראיתי התנ"ך, אשר נכתבו לפנים אשר בגרמני' איטלי' שפניא, מצרים ותימן ודמשק, (רשמתי בפנים הרבה כ"י שהעתקתי מהם) ובאשמת סופרינו, ובזדון מדפיסים הזרים, נשכחו ממנו, וחכמינו לא ידעוה בעוה"ר, ומצוה להחזיר העטרה.

ז) הקדמה לסופרים ורשימת השמות שהן חול, או שצריכים לקדשם.

לוח כל פו"ס שבנביאים וכתובים, ע"פ רוב נוסחאות המסכימות ומכוונות יחד.

לא המדרש עיקר אך המעשה. קומו ועשו, להדפיס תנ"ך כשר, ומדוייק כסדר התלמוד, וכבעלי המסורת, כפו"ס, קרי וכתיב, והשיבו כבוד הדת והמסורת, ובילדי נכרים אל תשפיקו עוד, הוציאו בני הכומר מהיכל התנ"ך הקדוש.

חברתי בחסד עליון ויושר לב, אני הקטן, **פסח** בן המופלג ויר"א, **חיים הכהן פינפער** ז"ל.

מו"צ ודיין במתא קדישתא ווילנא (משנת תרל"ד עד ה"ה) ולפני זה הייתי י"ג שנה ראבד"ק ווענגר, דארשונישאק, וקוזאן הגדולה.

שנת **ושום שכל, זה המסורת** לפ"ק.

ווילנא

ברכה ותודה.

כל הקרבנות בטלות לעתיד לבא חוץ
מתודה (שוח"ט נו, תנחומא אמור)

לכבוד הרב החכם הכולל, חוקר מצויין, יר"א, החרד על הדת חובר חבורים יקרים, שהעשיר הספרות עושר רב, בחקירות קדמוניות וקורות ישראל, מורה הרבנים במדרש עיר ברלין, פרופיסר אברהם ברלינר שליט"א. רבות פעלת והגדלת חסדך לרבים, הפלאת לי עצה ותושיה, לנסוע פארמאה ועזרתני בהוצאת דרכי, ולנחמני גם מעוצב ידי, ועמל נפשי, ובן נתת לי חצי שכר ההדפסה, שיצא אור מחשבתי ופעולתי לטובת התנ"ך שארית פליטתנו ולכבוד לאומני; יחי לבבך לעד; ה' יוסיף לך חיים ארוכים, בשלום וטובה, והזכה להפיץ תורה ותושיה כרצונך לשמחת כל דורשיה. ושמך לא ימיש מלבות חובבי הדת, כמוני המברך מעומק לב.

ברגשי כבוד

המחבר.

טה״ד

דף	שורה	תיקון	דף	שורה	תיקון	דף	שורה	תיקון
124	יב	אביש	128	לד	יהודה	131	צד ב ז	ו ס כי כה
—	כא	דוד	—	צד ב כו	בכלות	134	ז	ו ס או פ
—	כג	עוד	—	יד ח	— ויתחתן	—	צד ב ד	הדבר
—	כט	ויאמר ה׳ (טולטילא)	129	ל	בימיו	—	ט	על
125	א	ס	—	לד	ויהי	135	צד ב לח	כ א ס
—	לה	בעתך	—	לט	וישלח	136	ל	ק״ם
—	צד ב, טו	בנים	—	צד ב ז	ג פ ש״ם ס	137	טו	או ס
—	„ „ כג	וליהונתן	—	„ „ לו	טו ס ש״ם פ	140	כא	כי הנה
—	„ „ כח	דוד	—	„ „ לז	כה ס ש״ם פ	142	יח	ה״צ
—	„ „ כט	פ ש״ם ס	130	יג יח	ק״ם פ	—	לז	ג, יהושע
127	לו	גד	—	יד יג	ק״ם פ	—	צד ב, י	ק״ם
—	לז	ארונה	—	כו	ינ ס שלום	147		להוא
			—	לז	ז ס ויהי כי			

הערה כ״מ שנדפס בישעי׳ ויחזקאל השמות, צ״ל א״ה, כמו בתנ״ך.

הסכמה.

תעודת עמיתי הגאון המפורסם כו׳ מו״ה **אפרים זלמן הלוי סלוצקי** שליט״א, אחד הרבנים דפ״ק ווילנא.

כבוד ידידי הגאון המפורסם חוקר ומבקר, הכל סוקר, **פסח פינפער** מו״צ ודיין דפה.

מאד שמחתי על חקונ׳ אשר הראה מע״כ „מסרת התורה״ אחרי אשר דבר ד׳ יקר בימים האלה והשוחים בים התלמוד מעטו, וגם הרבנים אין עתם אתם (כאשר נודע לכ׳ אשר גם אנכי הייתי בעזרו וכתבתי כפעם בפעם במכתבים להעיר להרבנים אשר במחנם יש עקד הספרים כי״ק התנ״ך להשתדל להעתיק מהם ומה השיבו ע״ז?) בעת ועונה הזאת עלץ לבי לראות ספרו אשר אסף מכי״ק (מדי עברו בארצות שונות אשר שם יש עקד ספרים ובחר לראות ולהיות בערים היותר מפורסמים בתבל) התנ״ך ע״ד הפו״ס, זה פותח וזה סותם וכת״ר ת״ר מצרף ומטהר עד אשר יתבררו ויתלבנו הדברים. אי לזאת יקומו חכמים ויהללוהו, כל תופשי התורה הק׳ יאשרוהו.

ומרי עברי אמרתי להעיר אחרי כי כ״ת כתב (הובא בהגה׳ מיימניות ברמב״ם המ״ג פ״ב הי״א) שמגילה יש לה כל דין ס״ת למנין שיטין כו׳ (ומזה יש להעיר ע״ד המדקדקים בעת לכתוב מגילה בי״א שטין *). ושמעתי מחותני הגאון רב יוסף נ״ע, כי זה נעשה ע״פ ד״ז ישכר בער נ״ע מחבר פ״ש על רב אלפס למען היות כל הדפים שוים עם עשרת בנ״ה ועשרת וכל יהי׳ האות ג׳ אשר לא הובא במסורת או להיות בדף בפ״ע כנודע). ובאמת אחרי אשר נקרא ספר צריך להיות ארכו יותר על רחבו (ראה בסה״ת לענין גט) וכל פרשיותי׳ סתומות**) [וכן סיים או״ז שע״ד בסופו]. ומזה

---

*) אפ״ה ע׳ שש ורעוני גינה, וגינת ורדים כלל ד׳, ואו״ז ללא זכר „ואת בסופה״.

**) ראה בפרק י״ב פ׳ פתוחה ובתו״כ ואם מן הצאן שיתן ריוח ובתוס׳ מגילה: בסוף בני העיר ד״ח מתחיל בפסק שלפניהם לאו דוקא פסוק דהא יש פרשה ושם בגמ׳ לענין מדלגין בר״ח, וכמו כן ברמב״ם בענין הפו״ס.

פסק הרמ"א בש"ע (סי' תרצ"א) ואם עשאן פתוחות פסולה (אף דבהגה' מיימוני לא נזכר מזה דפסולה, וראה שבת ק"ג פ' לא יעשה ס', (וראה באו"ז שע"ד שכתב במגילה ה' פתוחות וכיו"ב בכ"י קיירא הכל פתוחות) וראה בת' מהר"י מינץ סי' ח ומהר"ם פאדווה שע"ז ע"ד ס"ת אשר הפו"ס אינם על פי סדר של הרמב"ם אין לפוסלם דמאי חזי לקיים דברי בן אשר כי אולי אם הי' מגיה עוד או שהי' נמצא אצלו ס"ת מבעלי המסורת הי' מסכים ע"', דרש"י פליג על המסורה גבי פלגשים ביום כלות וכן בעלי התלמוד בפ' ב"כ והנשא כתיב, ובתו"כ תימא דבספרינו מלא, מיהו מצינו והתלמוד חולק על המסורה וכמו כן בתוס' שבת נ"ה וכן מצינו בירושלמי בשמשון והוא שפט את ישראל ארבעים שנה*), ובספרים שלנו עשרים שנה. וכל שכן שמצינו כני נפתלי חולקין על בן אשר בכמה תיבות יראה בתש' ישעי' באסבן מה שהשיב ע"ז דגם בזוהר יש נוסחאות שונות ככתובים וגם בכ"מ ברמב"ם ובהג' מיימוני בה' ס"ת נוסחאות שונות בכ' וגם בפו"ס, ופליאה דעת מני מה זה עמד הגאון מהר"י מינץ נ"ע עה"מ, מן ויחל, ולא העיר מוהקרבתם מחוה"מ ש"פ. יראה דת"מ הובא בגמ' בתוס' אשר לפנינו וגם המהרש"א והמג"א עוד ע"ד (ראה בב"י קל"ח) וגם הלבוש בס' בגדי ישע על המרדכי הביא מהתוס' ולא העיר לזה. (ועד"ז השיב גם הגר"א לענין תפילין של ר"ת אם תצטרך לצאת כל הדעית תנית כ"ד זוג של תפילין מלבד המחלוקת ע"ד הפר', עוד ע"ד המח' מה"פ והס').

ואחרי כי היבא בש"ע לפסק הלכה לענין מגילה אשר רז"ל אמרו שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות, שלחו לה הלא כתבתי לך שלשים כו' עד שמצאו מקרא כתוב בתורה זאת מ"ש כאן ובמשנה תירה זכרון מ"ש בנביאים בספר מ"ש במגי ה כתנאי כו'.

הרי מכ"ז נראה איך יש לנו לדקדק ולדעת הפוה"ס גם מהנביאים והכתיבים. ומאד ידאב לבב כל יהידי ע"ד זמרת זר אשר בא בתוה"ק ונקרא בשם הקפ' (אשר יצא מהמדפים מה' הקורקנדאנצי), וטוב לנו לטהר הקודש ולהדפים כ"א הפרשות וזה הפוה"ס, וגם רבינו הגאון החסיד הגר"א נ"ע הנהיג לקרא בשבת וי"ט ובי"ה להשלים בפו"ס או ענין הנשלם, ולא כאשר נחלק בהספרים שלנו הז' קרואים (וזה דלא כהמג"א שעמד ע"ד הסדורים יע"ש מ"ש) וכן בנחל"ש סי' כ"ג ובסידורים מתוקן כבר. (ובאמת תמה אני הלא טוב לנו ללכת בדרכי התלמוד ולא מאשר נדפס בסר' ובספרים כי לא מפיהם אנו חיים). ואתה ידידי אשר רב עמלת לספר האותיות ולסדר הסדר ולפתוח ולסגר הפוה"ס (ולדעתי אפשר שזה מרמז הפ' ע"ד התורה הכתובה ופתוח' להבין שכל כי לא בשמים היא והס' ע"ד התורה המסורה לנו**) ונסתם מעין כל) וצלח ורכב ע"ד אמת להיות אחד מהיחידים השרידים אשר ד' קורא להיות לאות ולמופת בישראל, ותקותי תתן כי בשמחה יקבלו כל אחד ואחד מאחב"י (ומה גם סופרי ס"ת"מ) בכסף מלא. וזכות תה"ק יעמוד להתברך באושר ועשר ולעבדו בלבב שלם הכו"ח.

ב' מרחשון שנת „א' יברכנו בשלום".

פה ווילנא **אפרים זלמן הלוי סלוצקי** מפק"ק ווילנא יע"א

---

*) אפ"ה ע' במד"ר פי"ד, הלשון מתוקן.

**) ואולי לזה מרמז מה שאמרו רז"ל מ' וס' בנס הי"ע, וישם מאמר סתום מאמר פתוח. וד"ל.

תוכן הספר.

ואלה המאמרים, נראים זרים, להמפרשים ודרי"ם, אבל בספרי יפה מבוארים.

כתבא למקרא ופשרי׳ להודע!

על אדרעס בחוץ כתוב:

בהיפוי

למו"צ דק"ק יצ"ו דברו אל ישראל

ווילנא

בצדקה תכונני למ"מ שיבב"א

עצם המכתב בתבניתו

יום ג׳ פ׳ לך לך

מאלהא רבא קדישא, דשכין שמיה בקרתא קדישא, שלמא רבא ונפישא לעמיה קדישא ופרישא, ע"י הדא איגרתא קדישא, דהיא זעירא, ורבי׳ פרישא

מיבע שטמט מטדמל

אביו שבשאמ נאי בתערמ, ותותוצ, מארה, ללא, וללא, וימצב, ותדוא ויח לתקע"בג, ווילי הכד אוי אמת ואמכם ציון

והאות על זה

שבד׳ מספר כ"ו ינוח שם רמ"ח בן מ"ב עם אבותיו שם כ"ן ושם ס"ג.

הכ"ד הכותב שמי אשא

ראיתי לר"ש לוריא. המ"ל תיקוני זוהר להגר"א. העתיק לו מכתב הנ"ל. מעצם כ"י בשי׳ עם כל כתבי הגר"א. הרד"ל אמר לר"ש שהוא חתימת הגר"א והסימן על גנו. ובהעתקתו ד׳ שינויים: איגרתא מטרמל אבין יללא ותקעב"ג למ"צב עכ"ל: ולכאורה הי׳ צ"ל אגרתא. קדישתא. ורבא; וצ"ל פ"ה כוונת „בהיפוי". בעזרת הש"י פה ווייסטינין. והאות ע"ז שברביעי בשבת. מספר כ"ו לחדש (כסלו) ימות (בקבר) שם רמ"ח (מספר אברהם) בן מ"ב (ימים יש לו להיות עוד, כפי זמן המכתב ומסורת הענין. כלהלן) עם אבותיו שם כ"ן (מספר אליהו) ושם ס"ג (מספר חנה) שמי אשא. הבין הוא כ׳ באתב"ש. ר"ת אברהם בן אליהו. והסתיר הדבר שלא להוציא מפיו ולהתליע. וכן לא זכר שם החדש. מיבע בטמט מטדמל. בחלוף אלבם (אטבח) כשם ה׳ אלקי ישראל. או בעזרת הויה אלקים. ע׳ שבת לב. וע׳ במדב"ר פ׳ י"ט ויסעו מקדם, מלמד שמודיעים לצדיקים יום מיתתן כדי שיודיעו כתריהם לבניהם: כ"ן לי **המו"צ פה בווילנא**

מכתב הגר"א הוא בידי (העתקה מכור המכת"י נכד הגר"א ז"ל, הרה"ג מהרי"ם מבלאגים) השגתיו מיד ב"ד הגאון הרד"ל ז"ל, וכבר אמר לי הגרד"ל, דלא אית איניש על יבשתא, דיכיל כתבא דנא להשינו ואך אליהו עתיד לפרשו; לזאת ישתומם ויחרד לבי אשר בדורנו השפל ימצא אחד קדוש שיכול לפרש ולגלות לפנות סתרי המכתב הקדוש הזה, ואני כתבתי להגאון הגדול המקובל הנשגב, האב"ד דק"ק קראטינגא אשר התייגע הרבה על הבנת המכתב.

והשיב לי שעוד לא זכה להבין מאומה ממנו, וכן כתבתי לידידי המקובל הגדול האבד"ק יפו נ"י, ולא השיב עליו. לסבת חליי ל"ע, לא אוכל כו׳ יואל נא לבא לפה לגלות פתגמין במלין סתימין, ואתן לו שלשה רו"כ, ויתאכסן אצלי,

ברכה וכ"ט כנפש מוקירו **שמואל חיים לוריא**.

עש"ק, בשלח, למד אדר, שנת תרס"ב.

מסורת התורה.

פתח דברך יאיר מבין פתיים פי פערתי
ואשאפה כי למצותיך יאבתי (תהל' קיט)
לפקח עינים עורות להוציא ממסגר אסיר
(ישעי' מב)

א) כתיב כתב לך את הדברים האלה כו' הקב"ה ציוה את מרע"ה, לדקדק בכתבו התורה, הסגנון והלשון, וכן המלים והאותיות שלא יוסיף ויגרע ולא ישנה דבר, גם שהמכוון לא ישתנה, הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב, וכמו שמצאנו בירמי' ל"ו י"ח, מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה, ואני כותב על הספר בדיו, כן אז"ל (ב"ב טו.). אם כי משה יגע ועמל להבין עומק המליצה ודרכי הלשון, והשיג והגיע בפלפול, עומק הכוונה, וזכה בעבור זה לזיו הפנים. (שמו"ר פ' מא, מז, דב"ר פ"ג ונדרים פ) והבין למה גופי תורה בקצרה ושיחת אבות כפולה (בר"ר פ' ס') וזוהר במדבר, ו, ז, יט. פעם כלל ופרט, ופעם פרט וכלל, מובנים שונים בלשון אחד, ונצרכו לתורה שעל פה והללמ"מ, כמו שמור את חדש האביב, והי' לטטפת בין עיניך, לא תבשל גדי בחלב אמו, והי' יכול לכתוב כל מצוה מבוארת, בכל זה נשאר תוספת הדברים, בראשו, ולא הוסיף ושינה דבר (עיין דב"ר פג). וכן מסרה ולמדה לכל ישראל ולפני מותו כתב י"ג ס' תורה, ומסרה לי"ב נשיאים ושבט לוי, והאחת הניח בארון שאם יבקש אחד לזייף דבר שיהי' מוציאין אותה שבארון (דב"ר פ"ט, ב"ב יד.) וממנה העתיקו והגיהו שאר העתקות, ומצאנו בשקלים פ"ד, מ"ד, כתובות קו, שלקחו שכרם מתרומת הלשכה, שהפקידו הסנהדרין, סופרים נבונים להגיה מן ס"ת שבעזרה, בבית הכנסת (מוע"ק יח. יומא מ"ח, ורש"י ב"ב) וזו הס"ת לא נגנזה (יומא נב ופר"א פ' נב) ובבית שני, להתו' ב"ב יג ד"ה ועושה, יד ד"ה שלא, ור"מ פ"ז ה"ב מה' ס"ת, ופ"ז הי"ג מיו"ט, הגיהו מספר עזרא, ולרבנו תם רשב"א וריטב"א הותר לצורך ליכנס גם לק"ק, וכן בויק"ר פ' אחרי ותוס' המובא בפי' המשניות במדות פ"ד, פ"ב ה"ג מביאמ"ק, חכ"א בסופו, בשם הגר"א ז"ל.

ב) שלשלת מסורת הקבלה לא נפסקה מדור דור, (הקדמת הר"מ למשנה) ויחידים השרידים והחרדים על כ"ק שמרוה כאישון בת עין (כוזרי

ח"ב לג, עקרים כב, לג') וגם למד ממנה, וכן יהושע נקד בנקודות על האבנים למען שיבינוה גם הגוים, דכתיב באר היטב, ובלא ניקוד אין להבין (ס' הסמדר). מלכי יהודה כתבו להם לשמם שתי ס"ת, אחת גנוזה באוצרו ואחת תלויה בזרועו, (קלף דק, וכתב קטן). ובספרי המסורה יש ס' תיאגין, המיוחס לעלי (אחד ממקבלי התורה שמסרה לשמואל הנביא שהרבה בני הנביאים) על צורת אותיות נזורים ולפופים ועקושים וכיו"ב ומספר אותיות מלים ופרשות (בימי דוד היו הסופרים אותיות ופסוקים). ובהיות ז' מלכי יהודה הרשעים (אגב"ר פמ"ח, ומדרש תדשא) ואחז אחז דלהי בתי המדרש, מעטו הספרים והיודעים. וקם בנו חזקיהו המלך ונעץ חרב בביהמ"ד ואמר מי שלא ילמד ידקר בחרב, (סנהדרין צד עב) והושיב אנשים נאמנים, ויודעים אשר העתיקו את התורה ודברי הנביאים, ודוד ושלמה. (כמשלי כ"ה), ופירשו באדר"נ פ"א המתינו, העתיקו והוציאו ממסתרים, כמו המעתיק הרים, ויעתק משם אהלו, או עתיק יומין, כי בישישים חכמה, עתקה ונזדקנה כסנהדרין מב, נזדקן קש דינא, ובלב מתון, כברכות כ', יבמות ס"ג, קה"ר פ' אף חכמתי, שהוא ביגיעה אפים, ויומא ב, חולין ס"ג, וקי"ג). גם בעת ההיא מנו וספרו חכמי הודו אותיות ספרי מחוקקם, (ב"ת ש"א ל) ויסדרום כל אחד כאשר מצא ידו *).

ג) אחרי מלכים הרשעים הי' הצדיק, טהור מטמא, ואחרי מנשה ואמון אשר הרבה אשמה הי' יאשיהו, וכראותו הספר פתוח על ענין רע כרת ברית לשמוע מצות ה', אבל לא נשתכחה התורה כלל, כמ"ש מהרי"א (והשיג על אפודי וקמחי). והנביאים מסרוה לתלמידים, החרש והמסגר שמרוה בבבל, וברוך בן נריה מסרה לעזרא הסופר (ע' הקדמת רמב"ם למשניות, ונוזלים מן לבנון 4) המהיר בתורת ה', והוא סופר נאמן כמרע"ה. עליו אז"ל בתוספתא סנהדרין פ"ד, וירושלמי מגילה, ראוי הי' עזרא שתנתן התורה על ידו. בימיו היו נביאים רבים, אנשים שקבלו התורה, וס"ת שלמות ותמימות, והוא ספר אותיות התורה ופרשיות, והוא ונחמי' עשו תיקון סופרים וכינויי סופרים, (וע' רדב"ז ח"ג תקצד) ובדק בכל הספרים וסמך על פי רוב (ספרי לג), וגם נקודה קטנה שמר וכן מסר הספקות והשינויים שמצא, ע' פ' ל"ד באדר"נ, ופסקי תו' מנחות ל"ד, וקריין וכתבן מסר הלמ"מ. ונקד לקרוא כפי הקבלה (מ"ס פ"ו ה"ט, נדרים לו.), כי הנקוד והטעמים והפסק פסוק ופרשיות, אחים להבין הפשט, וכוונת הענין והמצוה, קשורות ותלויות זב"ז (ויכוח שד"ל 104).

כבר נחלקו מי תקן צורת הנקודות, אשכול הכופר מיחסה לאדה"ר, שדבר בלה"ק (בב"ר ובס' אור לכתיבה), ואברהם קבלה מן הכשדים, (בחכמת התכונה והמספר מהמצריים) **). ויש מיחסים למרע"ה, ורוב דעות יחסו לעזרא, שכל טוב (הי' בשנת ד"א התק"ם), ור' בחיי, בנדרים לו, מ"ע פנ"ט, ת' ר' נטרונאי גאון, ת' גאונים קדמונים מ"ה, מחזור וויטרי, כוזרי מ"ג סי' ל,

---

*) בתהלים א—מא שם הויה בכל מזמור. מב—פג שם אלקים. פד—סופו שאר שמות הק' וסיום ה' החלקים ערות על החלקים מא, עב, פט, קו, קנ.

**) ודבר ג' שפות יחד, ע' פרקי ר"א פכ"ו, חיי משה ספור ג' וראש ס' המלאכות, כוזרי מב סה, וראב"ע ראשית ל' לז. מ"ע פנ"ז, ת' ר"מ אלשקר.

שמי"ר פ' מב, מז, וילקוט שמעוני ת"ה, תיקוני זוהר, וס' הפרדס, עץ חיים, ר' משה הנקדן, בס' השמשוני, שער שברי לוחות, וצח שפתים, ורדב"ז, (כ"ח ח"ג 200) וראב"ע בס' הצחות, ושמות ו'. מסרת נקוד וטעמים מסרו אנשי כנה"ג (ע' ירושלמי מגילה פ"א הכל בכתב, זה המסורת, ברכות יב, ראשית כז), להם הי' ס"ת של מרע"ה ושל כל נביא ונביא, גם של חגי זכרי' ומלאכי, ואז"ל בבל זכתה ללמוד, והי' להם הרבה ספרים, גם אלו שנאבדו ממנו, כמו דברי שלמה, דברי נתן, נבואת אחיה השלני, חזות יעדי החוזה, מדרש הנביא עדו, דברי שמעי', דברי יהוא ב"ח, דברי חוזיו, מדרש המלכים, ס' מלכי יהודה וישראל, דברי מלכי ישראל. הם חתמו התנ"ך ומסרו שהם כ"ד כ"ק, שנכתבו ברוה"ק, ואין להוסיף עליהם, ואין לערב עמהם דבה"י של חול, ולא הכניסו גם ס' החשמנאים, לכן נשאר רק אצל היונים. וכשבקשו לכתוב מגילת אסתר, מיאנו הזקנים עד שמצאו כתוב ורמז לכתבו, ואז היו בעלי רוה"ק. ובירושלמי פ' חלק, וקה"ר פ"א ויותר מהמה, מן כ"ד כ"ק, מהומה אתה מכנים לביתך, שהם ס' החצונים, ובשבת פ"ו, א"ר חייא כנגד כ"ד כ"ק, וע' פרקי ר"א פנ"ב שיהש"ר פ' קוצותיו תלתלים, כמעט שעברתי, עירובין כ"א, סנהדרין ק"ד, והזהירו שיהי' כל ת"ח בקי בכ"ד כ"ק שהם כ"ד תכשיטי כלה.

בימי יונים פשעו הזדים מישראל, וקמו החשמנאים ונלחמו ויכלו להם, וכאשר גברה ותעז יד הצדיקים והחסידים והסופרים, הושיבו ועד ואספו כל כ"ק, ודקדקו והעתיקו כפי המסורת (חשמנאים ב. ב יג—טז), ובכל ימי הבית ישבו סנהדרין בלשכת הגזית, ובבית הכנסת, שם היתה ס"ת של עזרא, ושכרו מגיהים נאמנים להגיה כל ס"ת על פיה. בסוף ימי הבית רבו כתות, והורדוס ובניו בקשו לטעת ביהודה רוח הרומאים ומשחקיהם, וקמו הסופרים הפרושים לחזק הספרות, ולהתבונן בכל ס' קודש, פן שלטה בהם יד מתעה מאחת הכתות. ואגשי חזקיהו אולי הוא אבי חנניה בן חזקיה בן גוריון, ומתי סודו, העתיקו כ"ק והתבוננו אם ראוי לפרסם או לגנוז (ע' שבת ל' ב'). אחר החורבן היו בעלי מקרא, בעלי משנה, ובעלי תלמוד, רבנן דאגדתא, הם דרשו המקרא והמסורת, ודרשו מוסר לעם, ומצאו רמז רב בזורות הנקוד, במלא וחסר, וכן רבנן דהלכתא סמכו הדין עם המסורה.

ד) מסירה סיג לתורה. פירש ר' יצחק ב"ר ראובן סימנין שאדם עושה להורה הם תיקון לזכרון ומעמידים אותה שלא תשכח. וה"ר יוסף בר יהודה, פי' מאסירת (כמו מברה מחיזין מאכולת מכולת) לשון ידיך לא אסורות, שהוא ענין אסיפה וקיבוץ, שמאסף כל מין למינו, ומחבר דבר אל הדומה, ומכנים תחת כללים לאחוז דרך שיקל ללמוד ולזכור (ירושלמי יבמות), ומצאנו וימסרו מאלפי ישראל, למסור מעל, (במדבר לא ה' טז) כתרגום ויתנהו ד"א בידנו, ומסריה, (איבערליפערן), במסורת הברית (יחזקאל כ' לז) ובמוסרם יחתום (איוב לג, טז) לאסור אסר על נפשה, שם תואר על קשור מוסרי, משה קבל תורה ומסרה ליהושע, קבלה בידינו מאבותינו (שקלים פ"ו, ירו' פסחים פ"ה, סוטה לד. ב"ב צט, אד"נ פ"ה, בר"ר פ' פ, פ"א וכיוב"ה. וכן הדבר שעל

ידו קשורה אסורה ונמסרת (ב״מ ח:) שבעלי המקרא בדקו ומצאו שינוי הזר, בתמונת אותיות א״ב, גדולות או קטנות, ותלויות, לפופות ומנוזרות, הפוכות, מלא וחסר קריין וכתבן וכן במלים דומים או משונים זמ״ז, ובנקודות הזרות לפי הטעם, ומסרו לנו במנין ובסימן ע״י מלה או מאמר מצטרף, אשר יכיל ויורה באיזה ענין ופרשה נמצא כן. ובעירובין כא, דאגמרה בסימני טעמים, פירש״י קבע לה מסורת וסימנים, שמסר להם, לעזור לזכרון שלא ישכחנה, ושם נ״ד, אין התורה ניקנית אלא בסימנים, שנאמר שימה בפיהם. שהמלה זרה, כמו שכתב ראב״ע בראשית טז ז׳, וימצאה. דברים ל״א י״ט, ולמדה שימה. ותלים סט יט גאלה, לרד״ק שהאותיות א, ד, מ, ל, צ״ל בסגול וההא בקמץ וכן כ׳ המסלול נ׳ קב, וכיו״ב, יהושע יב ו׳ ויתנה, ישעי׳ בו ה׳ ישפילה. משלי א׳ כ׳, תרונה, איוב כח כז ויספרה, דהי״ב כ׳ ז׳ ותתנה, לנ״ר קמוצים — ומצאנו במשנה ד׳ פי״א דמנחות, לחם הפנים ארכן כו׳ רי״א שלא תטעה זד״ד יה״ז. ותמה התפי״ש מה סימן הוא, שאין לו משמעות והמשך ללחה״פ, והלא ישכח גם הסימן, ובאמת נ״ל המלה זד״ד יה״ז, רמז לאותיות ותיבות המקראות שהם כמספר הטפחים של אורך ורוחב לה״פ. בשמות כה כט ועשית קערותיו כו׳ יוסך בהם זהב טהור, י׳ תיבות, וכן בויקרא כד ז׳ ונתת על המערכת כו׳, י׳ תיבות, בשמות כה ל ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד ז׳ תיבות, ובלא „לפני תמיד״, ה׳ תיבות, ויקרא כד ה׳, ואפית אותה שתים עשרה חלית שני עשרונים יהי׳, החלה האחת י׳ תיבות, שם כג יח, והקרבתם ז׳ אותיות, הבכורים ז׳ אותיות, מנחה ד׳ אותיות, חדשה ד׳ אותיות, זדד סימן. יהי׳ החלה האחת ושמת אותם ר״ת יה״ז — ולקחת סולת ואפית אותה שתים עשרה חלות (באתנחתא) ז׳ תיבות, וכן במדבר כח כו, וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה׳ בשבעתיכם ז׳ תיבות — וכיו״ב סמן ר״י על ג׳ מחלקות המכות, שהשלישית היתה בלא התראה ונחסרו בתלים ע״ח, יובן על פי פדר״א ד׳ ישן פ׳ ל״ה. דיצה שלך תהיה בעת שהנקרא אדום ע״ש עדשים האדומות, וסופו בא, חבב, שאין בני עשו נופלים עד שיבא שריד מיעקב ויתן לבני עשו מאכל עדשים, בצרה, ויקח ממנו שררת מלכות ובכורה שקנה יעקב ממנו בשבועה, ועלו מושיעים כו׳. — גם בגמרא מצאנו סימנים על סדר אמוראים, וההלכות הסמוכות, ועל פסקי דינים מפוזרים וקושיות מפוזרות, ומאמרי אחד האמוראים, במסכת א׳, קשרו בסמנים כדי לעזור הזכרון. והרשד״ל בסוף הפלאה שבעירוכין ח״א קיט: הביא ראי׳ מפרקי היכלות כי המסורת הוראתו סימן הדבר, נגרוס האי מסורתא, ובאזהרת ראשית, במוסף יום ב׳ דשבועות, בסימנים ובמסרת, וביוצר להפסקה א׳, אור זרוע זרוח, מסורה ד״ד מסיימין (?) וזהו כוונתו יש אם למסורת לעשות סימנים שתהי׳ שומה בפיהם שיוכלו לשמור תלמודם. ושונים הם הסימנים בהלכות, יש במספר המלים, ויש שנמסר במאמר, ויש בפסוק שלם, כמו ב״מ קיז ע״ז ו׳ ז׳ טז לט, חולין מז סב, יש סימן ששם האומרם או מלים והלכות שונות, במאמר או תיבה טובנה, ויש שהוא במלה זרה, שאין בו מובן כלל, ע׳

שבת צא פסחים קיד, ב"מ כא: ע"ז כט, נדה מה, כמנחות פי"א הנ"ל.

ה) מצאנו בתלמוד אודות מסורה בתו' דגחון חציין של אותיות ע' של יער חציין בתהל' קידושין ל' ותי"ו יחזקאל ח' טז משתחויתם מתחבלין וסגדון, ירמי' ב' יג, רש"י ותו' פ' הבונה, לולב וערבה, מנחות מזוזת לטטפת, לאסור שרו כתיב, כתובות ח' ידו כתיב וכיוב"ה, וע' סוכה נ"ג ובעל משפחת סופרים ערך כ"מ שבעלי התלמוד הי' להם נוסח אחר, נגד המסורת, והשיגו עליו בכרם ותל תלפיות, ותיבת כתיב מצאנו בחגיגה כו, שעיקר המצוה והקפידה אינו על לשון הכתוב („תמיד" וכיו"ב) פלגשם זקני ידו בסנהדרין יד.

ר' עקיבא דרש על כל אות ותג, שהם כתרי אותיות, תלי תלים של הלכות, והראשונים נקראו סופרים (ולא כותבים, ומושכים בשבט סופר) מפני שהיו סופרים אותיות ונקודות ותיבות ופסוקים ופרשיות התורה, וכמה פעמים המלים, עשה לך, ב"ר פל"א. מלאכה (שבת מט:) נזיר (נזיר ה) אם חובה (מכילתא משפטים יט) היא ביוד אדר"נ פ' לד, וכיו"ב במ"ס ספ"ז) קריין וכתבן (נדרים לז, מס' סופרים פו ה"ט) קריין ול"כ שמו"ב ח ג יח ראשית לא כ שמות כג לא, ישעי' ז' כ', כן בן בני מבנימן, כתבן ולא קריין, מל"ב, בניו ויקרא כא ה' יקרחה חו"י (ב"ר פי"ב) נקודות (אדר"נ לד) סימניות (ספרי בהעלתך פר) קע"ה פרשיות (ירו' שבת פט"ז) מקרא ומסרת (ירו' מגילה פר, ב"ר פל"ו מגילה ג: נדרים לז) תיקון סופרים וכינויי סופרים (מכילתא השירה פו, ספרי בהעלתך, יפ"ת ראשית יח כ', מזרחי במדבר יא טו שמו"ב טז יב, זכרי' ב' יב, מלאכי א' יב). אותיות תלויות מלכים יח ל' מנשה תלים פ' י', איוב לח יג טו (בר"ר ויחי ויק"ר יג שיר ג' ד', יהושע ו כו מל"א טז לד ב"ב קט, נ' הפוכה ומנוזרה במדבר י' לה לו, סנהדרין לח, קח אדר"נ). נקודות איה, לנו ולבנינו, עד, אשר, (נפח) אש (ע' אדר"נ פ"ב). ובנביאים שמו"ב יט כ', ישעי' מד ט', יחזקאל מא כ', מו כב. ע' בר"ר פ"נ תלים קז, כז כח, שבת קטו רה"ש יז חסר כמו התנינם הפלגשם, זקננו, לדרת עלם, אלקים. כל ארן שבתורה חסר ומשנכתבה תורה ונתנה בארון נעשה כל ארון שבתורה מלא.

נקוד זר מ"ס במדר"ר פ"ג יג (על ואהרן ג' לט) ב"ר פ' לרעות את צאן, אליו, ראשית יח ט', ובקומה יט לג, וישקהו לג ד', ואהרן, רחוקה, ועשרון, במדבר ג' לט, ט' י' כט טו, (ובתנ"ך בכ"י נ"ד 1234). מנצפ"ך ע' שבת ק"ד ובר"ר א והרה"ח בלוי פי' מן סופך, (ענדע בוכשטאבען) כמו צפין ספון, עלם עלץ, ונפס ונפץ, מם סתומה באמצע שם רבה, המ-פרוצים.

ו) יש הלמ"מ הרמוז בתורה ודקדוקיה, ויש שהחכמים ז"ל סמכו ההלכה במקרא, או ברמז הכתוב, (ברכות מא, עירובין ד', סוכה ו', סנהדרין מו,) והסבה לזה כי הלכה קבועה היא אצל בעלי מקרא דשנער וכן אצל הקראים שבזמנינו (ע' גן עדן ה' שבת, וקידוש החדש, וה' פסח) שלא לשמוע ולקבל ממעתיקי הדת רק כשיש להם סמך במקרא, ובראותם שהסמך קלוש ויש להשיב עליו, אמרו אלא הלכה למשה מסיני, ע' סוכה ה' עירובין ד' ועד"ז בב"מ שפקרו

המינים, כת הנוצרים או הקראים ודרשו לפי דרכם, באו רבנן דאגדתא או הלכתא ודרשו הכתוב לפי אמונתינו המקובלה, רני עקרה ל״י (ברכות י׳) נגד האונגלאן, הנה עני ורוכב על החמור (סנהדרין צח) נגד הנ״ל, צו״ר בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו (עי׳ שיה״ר שנשק ר״ש לדרשן), נגר הנ״ל וביחזקאל מו א׳, שער החצר הפנימית הפונה קדים יהי׳ סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח (זהר חרש ח״א כח עה:) והוא פלא וזר, לקחת שער המקדש ולדרוש שהוא פרוזדור ומשכב בצד קדים, ואולם בקשו לדרוש נגד הענני״ם שקרושת השבת אוסר המשגל. וככר דרשו בויק״ר, פ׳ קדושים, כי הכהנים קדושים, וכן ישראל, ואם הקדושה על מניעת המשכב, כבר כלו כהנים וישראלים, וכן בכתובות ס״ב דרש רב יהודא אשר פריו יתן בעתו, זה עונה של ת״ח, הבא על שבת לביתו, ועל ג׳ דברים שבעלי מקרא וענני״ם אוסרים בשבת. ארז״ל בשבת קיט בע״ש בא ומצא נר דלוק, שו״ע עם חמין, ותבשיל, ומטה מוצעת, מלאך טוב הוא המתענג גם בשבת עונג בשרים כו׳, ובמא״ה — ודרש דיחזקאל סותר דברי הנוצרים*) עי׳ יחזקאל מד, א׳ ב׳, שער המקדש החיצון הפונה קדים והוא סגור, או השער הזה סגור יהיה לא יפתח, ואיש לא יבא בו, כי הא״י בא בו והי׳ סגור, שלקחו משענת קנה רצוץ אודות העלמה ההרה בלא איש. ואמנם שם עלמה לשון נעורים וחוזק, וכמו שלא יאמר בתול על בחור, כן אין עלמה מן עלם, וישם עלמה על בעולה, כמשלי ל׳ יט, והנביא נתן לאות על המלחמה שהיתה בימי אחז, ולשקר עשו עט להטעות ולהתעות — וחצי דרישות המדרשים כנגד דרשות של דופי בזמניהם (ראה מזה בית תלמוד).

הלכות רבות תלויות במסורת או רמז דקדוקי תורה, (ע׳ תענית ג. סוכה ו. סנהדרין ד׳ זבחים פד). בסו״פ ויקרא ה׳ א׳ ג׳ יז יח כתיב לשון ידע, רק בפסוק ב׳ כתיב שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם, דרשו ר״א ור״ע בספרא, וחלילה להגיה באופן המתקנים. רמז לנסוך המים ונסכיהם ונסכיה במשפטם (תענית ב׳), מרשית כ׳ (ר״ה טז) ואכבד (ה) חגי ה׳ (יומא כ״א) נערה חסר ה׳ (כתובות מד) נזיר ג׳ ימם כתיב, שמו״א כ״ה לב אביגל כתיב, מפני שפרקה וגלתה שוקה (ע׳ מגלה יד והבן כנדה כ׳) שמו״ב כא ט׳ שבתם ח״י ( ) תומים כתיב, חניכו כתיב, ויאמר עשו בלבו ע׳ ב״ר עה, אסת״ר, וקה״ר פ״ה וכן מה ענין בן סו״מ לאוב וידעוני, סמיכות יפ״ת לבן סו״מ. דרך המסורה, מסרו, עומרא סליק צפריא נחית דלא אכל קמץ פומיה, טליא בחירה רהט ואשכח חוכמא (תיבה סמוכה) ונהר מעדן יסובבני, ונשתו אזלו, לָאשה ה׳ בקמץ. ביאור הענין, מלה שיש בה זו״נ ויחמנה וישרנה יעמדנה, באור שם אדם „גברא״. סי׳ על הטעם, שלח, חד חטף וחד געיא, בתלים קה ערומים, ערטילאן דגושים, חכימין רפין, ויצא נח, מאיילא, שם ו׳ ו׳, מלעיל מלרע. מלות דומות, שקצתן בויו ומקצתן בלא ויו „קרחין״, על תביר מסרו שבר (במדבר לא נד). לאור ז״פ מסומן במאמר,

*) Bibliotheca Litiona Hebraica acet Di Barolo Joseph Jmbount Medíolanerr Don Julios Bartolockus.

ביבליותיקו מאוגנא רבניקו ה״ב כ—ת, ברטולוקיו דע קעליגא (רומי 1639)

ובן דישן, ובשמית לב טז, י"א פ' שמסיים במלה שהתחיל. בפ' תצוה נעלם שם משה, ופסוקיו כמספר מיכאל, שלא בא בחיי משה, ע' ישמו"ר ומג"ע כז. אבל דע כי חלוקת נג סדרים, הם מאוחרים, וסימני הפסוקים, יש שאינם נכונים סוף וישלח קנד, והם רק קנג, ובס' בראשית אך תקלג, בפ' יתרו עב צ"ל עה ולמדינ' עז, ובסוף שמות אר"ץ אר"ט, צ"ל אר"י, ולהטעות צ"ל אר"ו בפ' ואתחנן קיח צ"ל קכ"ב, בפ' וילך ע', הוא עם נצבים, בסופו תתקנה צ"ל תתקנו, מלבד זה יש פ' שנחלקו באתחנן, ראה, האזינו, וסוף התורה, החמה, צ"ל החמו, ולמדינ' עוד ו"פ ולהטעות לט, בחצי הספר יש מחלוקת בין הכ"י ובין הנדפס, בויקרא ח' לד, חצי הספר שלנו, ולרז"ל פ' ט"ו, וישחט, ולהנסמך פ' ח' וישם עליו או סו"פ י' ויקח משה??

פסוק והפסק. אברהם שמיאל משה, בפ' וילך ראובן (שנתרחק כו'), שמי לעלם חסר שלא יהגה השם ונסמך הדרשה על שמי לעילום דהי"ב לג ז'. הכהן הגדל (בההי"ן ויקר"ר פכ"ו), אמור להם מ"ו (סוטה מ"ד במד"ר פי"א) וקרבנו (במדבר ז' יג) הראובני (שם כו ז') שמות מ' יז יח ג"פ להקים ויקם הוקם, בטרום יכיר, מרגלותו, רודף מלא ו', גואל מלא ו', עפרן ח"ו, תיעשה כתיב (שמות כז לא ע' כו"ק) יהי מארת, תולדות, ויט אהלה ואחר כן אהלו, נטה נטע, לקחו לקוחו, דג (זכר), ואח"כ דגה (נקבה), נון נקוד למעלה ולמטה (במדבר, י לה לו *)

---

*) כמה הלכות סתומות בתוספתא ורמב"ם, יסודן במקרא, כמו דאיתא בספרא אמור פי"ב, דבר יום ביומו, מלמד שכל היום כשר למוספין, ב ומו עבר זמנו אינו חייב באחריותו, יכול לא יהא חייבין באחריות נסכים למחר ת"ל ומנחתם ונסכיהם למחר פירש"י בזבחים ה' ודף פד דמנחתם דפרי החג קדריש, והתו' במנחות מד, הק' דלא משמע שם לילה, ועוד דפרים קרמו, ואינו כסדר הכתיב, גם ק' מאי מקשו על רבנן דסברי הבא מנחה ואח"כ נסכים, והא מיבע"ל למו"נ בלילה והא טובי כתיבי, ונראה דדרשי בזבחים ד' ח' ופ"ד ומנחות מב: נב, דתרי מנחתם דכתיבי בלא ויו (המלבי"ם).

א) הסולת והשמן של נסכים אינם מעכבים את היין, ולא היין מעכבן, ולא הנסכים מעכבין את הזבח, אלא מביא אדם את קרבנו היום ונסכים אחר כמה ימים, והוא שלא קדשו הנסכים בכלי שרת (מנחות מד).

ב) אלה הנסכים בין לעולה בין לשלמים בשיעור הזה ואם גרע או הוסיף כל שהוא פסול, חוץ מכבש העולה שמקריבין ביום הנפת העומר, אע"פ שמנחתו כפולה לא הי' נסכין כפולים (מנחות פט הרמב"ם מעה"ק פ"ב ה"ה).

ג) הנסכים הבאים עם הזבח אין קרבין אלא ביום (תמורה י"ד ושם פ"ד ה"ה)

ד) אין היחיד מביא מנחה בכלי אחד יותר משלשים עשרון, מנחות ק"ג, שם פי"ז ה"ו ועיין כס"מ ותוי"ט פי"ב מ"ד, שהצבור מביאין כיום טוב א' של חג שחל להיות בשבת ס"א עשרון.

ה) שאין לך יום שהצבור מקריבין בו קרבנות מרובות יותר מי"ט ראשון של חג והין הנסכים יין וכן שמן ק"מ לוג (מנחות קג, שם פי"ז הט"ו).

ו) חלבי שבת קרבין בלילי יו"ט, אם חל יו"ט כמוצ"ש [שבת קיד. פסחים נט: תומ"ס פא ה"ח].

ז) ע' תו' מנחות כ"ז ד"ה אלא שגם מנחות אינן קרבין אחר תמיד של בין הערבים, ונפסלים עי"ז כמשמעות פסחים ע"א, ותו' מנחות, וכאביי פסק הרמב"ם אם הקריב כשר.

ומ"ש הר"ם פ"ד ה"ד ממעה"ק כל דבר שאינו קרב אלא ביום כו', מותר להקריבו עם מבוא השמש. פי' המשל"מ. פ"א מתומ"ס בנקמצו, ומנחות נסכים שקדשו בכלי.

ח) ביום ב' של פסח שהוא יום ט"ז ניסן מקריבין יתר על מוסף היום כבש לעולה עם עומר התנופה [מעה"ק פי"ב תומ"ס פ"ז ה"ג].

דבשת ג׳ (סו״פ יש בערוכין) ויבדל ג׳ (פסחים) פתיח ד׳ (ד׳ מדות בכלי חרס) הכינו ב׳ וע׳ ת׳ מהר״ם. במספר עשר שירות (מכילתא) עשר לשון תפלה (ספרי ודב״ר) עשר קרנות (איכ״ר גדע) יוד נקראו איש אלקים, ג׳ או ד׳ קראם הקב״ה בשמותם (פדר״א פל״ב, מכילתא בא פט״ו) ד׳ פעמים כתב במשה לאמר (ספרי בהעלתך קה) ג׳ פעם יצ״מ בתורה, וג״פ אור ומאורות במע״ב, כבוד בתורה, מספר נקודות בתורה, ותיקו״ס, ציווי זה, ותואר עבד, איש אלקים, כמ״פ מלות זרות ובודדות, וג׳ מיעוטין וריבויין, וקו״ח, וג״פ דבר ה׳ עם האבות וכן למשה ואהרן, יח״פ כתובים בתורה האבות כסדרן, ירו׳ ברכות פ״ד, ומג״ע ר״י חישב כ״ד כסדרן וכ״ד בהיפוך, ויח״פ הדבור למשה ואהרן ועוד כאלה. מכילתא בא בשלח משפטים, ספרא ויקרא, איה״ש פר״ט, ספרי בהעלותך, חוקת ואתחנן, הברכה, פרקי דר״א לב, לג, תנחומא וירא, בשלח, שוח״ט א׳, בר״ר יב לא, לא, במדבר ב׳, ירוש׳ שבת פט״ז מגילה פ״ד תענית פ״ד, בבבלי

ט) ביום הבכורים מוסיפין קרבנות (פ״ח מתומ״ס).

י) מנחות קודמין ליין, והיין קודמין לשמן, והשמן קודמין ללבנה, ולבנה קודמת למלח, ומלח לעצים, אימתי בזמן שבאו כולם כאחד, אבל הבא ראשון קרב ראשון והבא אחרון קרב אחרון, (תוס׳ זבחים פ״י שם פ״ט הי״א).

יא) ביום טוב ראשון של חג שחל להיות בשבת, הי׳ שם מנחת נסכים של מוספין ושל תמידים ששים ואחד עשרון, ולא הי׳ מערבין אותם. (מנחות קג, פ״י ה״ב מתומ״ס).

יב) ולעולם אין מערבין נסכים, אלא נסכי הפרים לבדם ונסכי האילים לבדם ונסכי הכבשים לבדם בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד, וכן החלבים של קרבנות כו׳ (מנחות, פ״ט: ע״ש וכס״מ פ״ו הט״ו).

יג) כיון שנבללו המנחות ונתערב שמנן וסולתן הרי זה מותר לערב יין שלהן לכתחלה, וכן אם הקטיר המנחות.

יד) כשמערבין היין של נסכים יש לו לערב נסכים של אמש בשל היום, ושל יחיד בשל צבור, וכשמערב מערב יין נסכי פרים ביין נסכי אילים, יין נסכי כבשים ביין נסכי כבשים, אבל אין מערבין יין נסכי כבשים ביין נסכי פרים ואילים (פ״ו הי״ט מתומ״ס).

שבת פ״ז, עשר עטרות — ראשון לעבודה — וכהונה, ושביעי בניסן הי׳ בשבת (במד״ר פי״ד ט. ב״ר צב, ומכילתא) ומרגלים נשתלחו כט סיון, ברביעי בשבת — תענית כט, רש״י פ׳ שמיני ובמד״ר פט״ז, ותנחומא שם ור״פ מסעי — תמוז דההיא שתא מלאה.

ובחדש הראשון — ובחמשה עשר יום ומנחתם. עשרון כו׳ לשבעת הכבשים (דין א, ח,) ג הוי״ו מחבר שאינם קרבין אלא ביום ולפני תמיד הערבים.

וביום הבכורים — ומנחתם — עשרון כו׳ לשבעת הכבשים [דין ט] משני כבשי הלחם.

ובחדש השביעי באחד לחדש כנ״ל כנ״ל כמשפטים [א, י,] שיעורם וסדר קדימתם.

ובעשור כנ״ל כנ״ל כנ״ל (אין כמשפטם דכתיב חוקה).

ובחמשה עשר יום ומנחתם [דין ג, ד, ה, יא] ומנחתם יחד, סא עשרון בכלי אחת ולכתחלה אין מערבין ואע״פ שמרובים קרבנות לא ימעט בשמן ויין משיעורם.

לשלשה עשר פרים, לשני אילים בכתוב אחד, ועשרון לכבש בפסוק ב׳ ושעיר עזים בכתוב ג [דין יב, יד].

בשמיני עצרת פרים אילים וכבשים יחד, לכתחלה נסכי פר לבד, וכשמערב מערב רק פר ואיל יחד, וכן רק כבשים בכבשים — ולא שעירים בשעירים.

יום א ד ו ז, ושעיר עזים מנחתה ונסכה ומנחתה נפרדת שאינה באה מחמת הזבח מעכב על היין, כמו שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו, ומרור בזה״ז דרבנן.

ג׳ ה׳ ומנחתה [ז, ח׳ יג], יביא ג״כ ביום, ובסדר, וכשהקטירם או בללן מערב גם את היין. יום ד׳ וה׳ מנחתם [דין ב, וז, יוד] פעמים באה נפרדת בלילה כחלבי היום וגם למחר ואפילו שמיני עצרת שאין לו תשלומין כל שבעה, וגם בו ביום מותר, כי באה עם הזבח. והבא ראשון קרב ראשון.

אלה תעשו לה׳ במועדיכם לבד מנדריכם כו׳ ולמנחתיכם ח״ו.

ברכות יז: שבת מט, פסחים טו לח. רה"ש כה סיטה כז, יבמות פ"ו, נדרים לז: נזיר ה. קידושין י"ח: ל: סנהדרין ד., כריתות, יז יח כב וכיוב"ה.

הראשונים היו בקיאים נפלאים ומדקדקים בכ"ד, זולת תלמידי תרביצאי, היושבים מחוץ לביהמ"ד, נמצאו בהם שטעו או החליפו והוסיפו לפי הפשט, ואחר תעבורו, ואחר נוגנים, ומשפטיך תהום רבה, ע' ת' גאונים קדמונים. המסורת קדומה [כתיב בס' תיאגין (המובא במחזור וויטרי תקי"ג, 674 688, 696, ורמב"ן בהקדמה, ופ' תבא, ובעה"ט, צידה לדרך מ"א וס' התרומה ה' תפילין, ור"י, המכריע פ"ו תש"ץ ח"א נג, יש"ר מקנדיא, שערי אורה סי' ח', רמע"פ קו, מגדל עוז ה, ס"ת) המיוחס לעלי הכהן, בסוף תנ"ך מסרה, ובאוצר פארמא 196 №, שמסר ר' חסא בן אלעזר בן אפסי שקבל מר' יהודה הבבלי קבל משמעון אביו שקבל מן ר' אבא, אדם גדול שקבל מן רב המנונא שהוציא בנהרדעי, ור' המנונא ור' אדא קבלו שניהם מאדם גדול, שגלה מאר"י לבבל, שהגלהו ר.פוס, שלא תהא תורה בא"י, וסכמו את התורה והנביאים כ"ד ספרים, וכ"ה באוקספורד, פאריז נו' 5, האללע, קאפענהאגין, ובדקדוק הטעמים לבן אשר, וסוף פי' רס"ג על דה"י, ומבוא ס' תיאגין, ומבוא ד"ג לתנ"ך, וז"ל הדא מסורתא דמסר דוסא ב"ר אלעזר ב"ר אפסוי כו' מר' אדא וזה הי' אדם גדול במקרא ובמשנה, ורב אדא מרב המנונא די אפיק בנהרדעי, ורב אחא וב' קבלו מן מנקיי שהגלה מאר"י לבבל, והגלהו רופוס, כי היכי דלא תהוא אוריתא בארעא דישראל, סכום אוריתא ונו"כ, כ"ד ספרי די סכמי כ"ד, שלא תעי, טעי ולא שגי, פסיקים תרתי רבוין והרתין אלפין ושבע מאות וארבעין ושבעה ולא פחות ולא יותר. הני פסוקי דפלגי ביניהון ספרי נהרדעי, לא מרובכם וידעת כי ה', ונ"א ורב המנונא ור' חסא תחת אדא) קבלו שניהם מנקרי אחד, וי"ג מנקדי, ב' רבוא שלשת אלפים ושתי מאות ושבע, שמצאה בנהרדעי, ואחריהם נתעסקו בו יראם ומגדיאל ועדריאל]. רב נטרונאי כ' אודותה, חכמי טבריא מיזייא, אחר חתימת התלמוד ספרו ומנו תיבות פסוקים ופרשיות, שבכל כ"ד ס"ק, ומסרו לנו סימנים, שם אדם שהוא בגימטריא כמספר אתיות הפרשה, ובן המלים, ובכל התורה ששים רבוא אותיות, והפסוקים שבכ"ד ס"ק, אותיות ותיבות שבכל פרשה הם (רשום בתנ"ך של ד"ג) פסוקים הם בפ' וילך 30 בפ' נצבים 40, הברכה 41, האזינו 52, בהר 57, תזריע 61, קדושים 64, יהרו 72, בחקותי 78, אחרי 80, ויחי 85, חקת 87, מצורע 90, שמיני 91, פקודי 92, קרח 95, תרומה צו 96, שופטים 97, תצוה 101, בלק 104, חיי שרה דברים 105, תולדות ויגש בא 106 תצא 110, ויקרא עקב 111, וישב מטות 112, בשלח 116, משפטים 118, שלח ואתחנן 119, וארא 121, ויקהל תבא 122, שמות אמר 124, לך ראה 126, מסעי 132, בהעלהך 136, תשא 139, ראשית וירא מקץ 146, ויצא 148, נח 153, וישלח 154, במדבר 159, פנחס 168, נשא 176, סה"כ 6—5—3—952.

ז) בלא נקוד אין מסורה, בלא טעמי הנגינה אין הפסקה ופשט, ובלא מסירת אין כללי הדקדוק, ואפילו משניות היו עם נקודות, רשב"ץ במגן אבות, והקדמה לס' הרקחה 124 ומעשה אפוד פכ"ו. — צורת הנגינות כבר היו בימי הבית, וסמוך לו, (ת' תלמידי מנחם ודונש 28, כר"ח ח"ג 200, המליץ שנה ח. 201, הכרמל ש"ג, 94 109). וכתב המחבר שכל טוב על פ' ויהי כי התעו, עזרא כהן צדק, נביא ה', ציין עלינו טעם הפסוק להבין הפשט, בחבור וקשור הענין והכרע הטעמים. לפני רס"ג כבר היו נקודות (וע' ירוש' פ"ד דמגילה, ונדרים לז. יומא נב ה' מקראות שאין לחם הכרע). וטעמים, (ע' לקוטי קדמוניות) ע"ד נקודות וטעמים, ע' אוצר הספרות 347, ואשתדלות רי"ב עם שד"ל, ואגרות ישד"ל. ובימי הגאונים כבר הי' להם שתי שיטות בניקוד, מדינחאי ומערבאי, הראשונים, נקדו למעלה והשניים למטה וע' שוחר טוב א', ומ' סופרים, ומנחת שי, ש"ב כב, ומ"ס של רי"מ וראג"ג במכ"ע ח"ג. וכ' ראב"ע בס' הצחות יש מפרשים רבים מטעים את המפסיק, ולא אמרו נבונה כו'. לפי דעתי אתמה מזה תמהון גדול, איך טעה המפסיק, ואף כי אם הוא עזרא דסיפר, והכלל כי המפסיק לא הי' אחריו חכם כמהו, כי הנה ראינו בכל המקרא לא הפסיק אלא במקום הראוי, ובס' מאזנים ד' מא, אזהירך שתלך אחר בעל הטעמים, וכל פי' שאינו על פי הטעמים לא תאבה ולא תשמע אליו. (בכל זאת לפרקים פי' הראב"ע וזולתו נגד הטעמים, ע' ראב"ע במדבר טז לה, יז ה' כי י', נת"ע דף כו, כח, 218, צופה שי"א 44, משיב דבר 30, הרואה ח"ב 59). כ' ר' בחיי, שהנקוד משנה ההוראה, פתח מורה לשון אדון. וקמץ מורה שהוא קודש ואמת וצריך כוונה, אדני, מלאך, ואעמוד עליו ואמותתהו, ואשלחך, ע' ב"ר. יש מדרשים רומזים ונתלים על טעמי הנגינות, פ' מקץ וימאן בשלשלת, כי ברזל באה נפשו, בכבלי ברזל, ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני, שהי' בן רביעי, וקדמא ואזלא, והעלילה על בנימן הקטן —. וימררו את חייהם, קדמא ואזלא, גימט' קץ שם לחושך, שחשב הקץ שנה ולא השלימו, כי קושי השעבוד השלים, ומן רט"ו נעשה ת"ל שנה. שמות כ' יג, ודברים ה' יז, ביחידות קורין בטעם התחתון לא תרצח בקמץ, זה יחיד שהגיע להוראה ואינו מורה, שקפץ פיו, ובציבור (רבים לי"ח) קירין בטעם עליון בפתח, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ופותח פיו להורות (עכו"ם יט:). שמות כג ז', מדבר שקר כו' נחלק על ג' חלקים, פי' רי"ש בפרדס קפר. ע"פ עירוכין טו, לישנא תליתאי, הורג שלשה. פ' תשא, העשיר לא ירבה, מינח רביעי, אל יבזבז יותר מחומש. — פ' ויקח קרח, זקף קטן, סבת המחלוקת בתנחומא, כי עוזיאל הקטן בבית אביו הוצב לראש, וקרח הגדול העשיר והפקח מטועני הארון בכתף ישא, לכן לקח לבו לחלוק. — סו"פ בלק, ויהיו המתים (פסיק), במגפה, ובפ' קרח מחוברים, המתים במגפה, ודרשו חז"ל, שהיו ראיים למות בלא המגפה, ונחשבו במספר הנגפים, לנכות כ"ד אלף. בפ' ראה (עם לבבך בליעל) לאחיך לעניך, דרגא תביר, להגר"א דומז על מעשה דרב פפא, (כ"ב יוד), בעבור מעשה בליעל הדרגא נשברת.

תיקון סופ־ים ועיטור סופרים, איננו שינוי הסופרים, הדע שהודיעו שזה תיקון סופרים, אבל הוא על דרך שהסופרים מתקנים המליצה בדרך כבוד והמבארים כן, הי' עזרא ונחמי' הסופרים, וכן קרי וכתיב אינו מספק, ותדע שלא נזכרו במ' סופרים, וכן נקודות שעל האותיות, עשה עזרא שהכריע החלופים על פי רוב הספרים שמצא, (אדר"נ פ') חסר ויתיר, או מלא וחסר, ומנצפ"ך הלל"מ, וכן אותיות התלויות, מנוזרות ולפופות ועקושות.

כס' התורה אין לנקר, כי בזה נגביל שיעור המובנים בתורה (רב נטרונאי גאון, רדב"ז ח"ג תרמ"ג, אוצ"נ ח"ג 151) אבל חכמים ציינוהו, וכן הכריע ר"י הם, בן סרוק, ובן דונש, וע"פ נקוד יובטל כמה דרשות, (רה"ש כה, כתובות, סוטה כז: מ"ס פ"נ מכילתא בא פי"ג) (ע' רמב"ן בהקדמה לתורה, והמיוחסות להרמב"ן רלח, תואו"ח ח"ב נ"א, רדב"ז ח"ג תרמ"ג, הלק"ט קי"נ' גיטין יא, תוה"ש לחיד"א כב יג ב"י יו"ד רנא,) אבל לבד מקרא ומסורת כמו יתן יותן, קרנת קרנות סכת כו', בכל מקום שיש נקוד זר או מלא וחסר, רמוז דרש אמתי ומוכרח, רשב"ם פ' בראשית, מאזני לה"ק (אופיבך מד): כוזרי פא. הרקמה 144 קשתותם, האמונה והבטחון (המיוחס להרמב"ן והוא לרבינו בחיי) פ"ט, ארזי לבנון ד' י"ג, לוית חן שער א', פט"ו, נופת צופים ש"ד פ' סח עו, שלהה קצב. ביל"ע ד' מט, כללי שמואל סרליאו סו"פ א', אדרת אליהו, מליצת ישורון וויען צח, אוצ"נ ב' 104, כר"ח ח"ד 148 ח"ט 53, עלי הדם 109 מבוא לנקוד אשורי 155, וכן הי' מדרש חסרות ויתרות, (ע' תו' ברכות לה: ורא"ש פ"ה יז:, ובמגילה פ"ד כח, תו' ב"ק ורוקח ומנח"ש איוב לח, ובירושלים נדפס מדרשים על זה, וע' מ"ס פ"ג ה"ז, ר' בחיי בראשית יח רדב"ז ח"ג תרמ"ג, פי חן, או פילון יודייקי, חו"נ כר"ח ח"ג ר', הכרמל ש"ג קיט וצד, המליץ ש"ח רא. — וירושלמי מגילה פ"א, ובאגדות שמואל (ובשינוי ילקוט דה"י אלף פ') מיד ה' זו רוח הקדש, עלי השכיל מכאן שנתנה להדרש. עכ"ל.*)

ח) בפ' חלק, האומר כל התורה מן השמים חוץ מדקדוק אחד כו' ורש"י פסחים וסוף סוטה ובזוהר כל מלה ואות בתורה לדרוש הן באין. והן דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, הנזכר בפ' יש נוחלין, והדורש חסרות ויתרות שבתורה, ומראה טעם על כל קוץ וקוץ, לומר שאין בה דבר לבטלה, אין לך כבוד תורה יותר מזה, וכל המדקדק ומשתדל בתורה כמשתדל בשם הקדוש, שכולה שמותיו של הקב"ה. [ע' זוהר ויחי רכ"ה משפטים צט, ויקהל אחרי עא, אמור עט, שלח קנט, האזינו חצ"ר, ותיקון כה, וכתבו ר' עזריאל על שיה"ש, וריקאנטי פ' לך, כל אותיות התורה צורותיהן בחבורן ופירודן,

---

*) אל ישעה אדם אל דברי שקר ותהו שנדפס בב"ד כ"ק הנדפס בווינייזי' בשנת רע"ה ובגליון דמות קרי וכתיב, מלא וחסר מלעיל ומלרע ושינוי נקודות וטעמים במקום שאין שם מחלוקת בעלי מסורת, והמגיה הי' אינו יהודי, ולא ידע מענין המסורת [וכן הוגה בתנ"ך ד' ליפציג ושיבושיו מוכח מתוכו] [רא"ב במה"מ] וכן ראיתי תנ"ך של ה' דוד גינסבורג מגיה מלבו צ"ל או נ"ל כצ"ל, ושגה תמיד והוספותיו ע"פ תרגומו ערבי סורי יוני ורומי, הכניס מהומה בב"ק, והסגנון מגיד שלא יבונו כלל.

ובאותיות עקומות ועקישות, חסרות ויתירות קטנית וגדולות כתרי אותיות סתומות ופתוחות, וסדורן, הן עשר ספירות, ולכך הי' הצורך לספור האותיות והתיבות קריין וכתבן, כי כולה בנין אלקי חצובה בשמו של הקב"ה, וע"כ ס"ת שחסר או יתיר אות פסילה כו' כו', אם שאינו מעלה ולא מוריד לפי המחשבה אין קורין בה בצבור ואפילו קוצה של יוד מעכב, ע' ת' מהרד"ך יב, ואין הפרש בין ותמגע היתה פלגש, ואלוף מגדיאל, עירם, ובין עשרת הדברות ושמע ישראל כו' והמחסר אות אחת כאלו חסר עולם מלא (עירובין יג) אפילו באותיות הדומות דר הח בב ה' אחד לאל אחר ולא יחללו ש"ק, כל הנשמה תהלל י' וחכיתי לה' כו' בהויה בגדו, כי כל אלהי העמים אלילים, ולכך הוצרך לספור האותיות והתיבות חו"י קו"כ סתום ופתוח ואותיות גדולות וקטנות, וכן כ' רמב"ן בהקדמה לתורה. ובזוהר פ' אחרי אית לך מלה באורייתא או אות זעירא באו', דלא רמיזא בחכמה עילאה ותליין מינה תלי תלין רזין בחוכמתא עילאה הה"ד קווצותיו תלתלים, ילמדנו פ' בראשית, ויק"ר פ' י"ט שמוא"ר פ"ה ר' בחיי בראשית יח, וע' רא"ש סו"פ הקורא אין בין המודר, סמ"ג סי' כ', חינוך צ"ה, ותרי"ג, וס' ראב"ע ס' הצחות ומאזנים, וכוזרי מ"ג ול"ה וס' הרקמה האפודי, המקנה, אוהל מועד, פי' ס' יצירה לר"מ בוטרול פ"ב מג, מג"א לרשב"ץ, דה"י לרס"ג (פפד"מ 56 הכרמל ש"ג קיט צד, המליץ ש"ח רא, ומבוא סי' תיאגין (פאריז הרכו) מבוא ס' אכלה ואכלה (הנובר, טעשה אבות (וויען תרכה) מדרש טעמי חו"י (ברעסלוי תרלב וירושלים תרלז, מא.) כנ"ל, שכל שינוי וזר באות או בנקוד מורה דרש ורומז סוד למשכילים ונבונים, המשל לעשירים שהשיאו בניהם יחד ולעשות שמלות יקרות להחוה"כ, הילדה והנער, נועצו איך לעשות לפי מדתם, והלא כשיגדלו הילדים לא יוכלו ללבוש ואם להשיאם בלא שש ורקמה, חרפה היא על כן ציוו להחיט, לחתוך בסחורה לפי מדת איש גדול ולתופרו כמדת הילדים, וכדי שלא יהי' מרושלים או יסרח אמתים על הארץ, עשו כפלים שונים ברוחב ובאורך או כדמיון תבנית המפה, בעלת גוונים וצבעים שונים, בשטחים שונים, לפי גבולי המדינה והפלכים, ונקודות שונות המורות סימנים שונים. כן הדבר הזה, שנעתקה מאצילות לבריאה ומשם ליו"ע, ולפי בינת אדם פשוט בקטנות דמוחין, וע' שערי אורה מדת תפארת, וכ' רמב"ן זהו ענין שהביא כל גדולי המקרא למנות כל מלא וחסר כו' ולחבר ספרים במסורת. ובראש ס' זוהר, שיזהר אדם באות ונקודה וטעמים ונגונים שלא לשנות, ויזהר בנקודות שלא יחלל שמות מלאכים הקדושים, כמ"ש בתיקון ע', ובמ' ר"נ בן הקנה, בדמיון נקודה באתותא דאו' דמשה כנשמתא דחיי בגופא דאינש, וע' ר' בחיי פ' וירא ואתחנן ובפ' הרואה מפני מה אין מקנחין בימין מפני שמראה בה טעמי תורה פירש"י מקרא של תנ"ך, בין בנקוד הס"ת בין בהגבהת וצלצול נעימות הנגינה, של פשטא ודרגא שופר מהפך מוליך ידו לפי טעם הנגינה*) וע' רא"ש פ' הקורא עומד, כי ש"צ שאינו

---

*] ראיתי בביבליותיקו מאגנא רביניקו, ח"ב כ—ת 442 - 429, מצויין סימני מוזיקו על נגיני הטעם כל גערמאנים, אשכנזים, וספרדים, ואיטליאני ובסוף סדור הרו"ה, נדפס קצת בזה.

בקי בטעמי קה ת, אין הצבור יוצאין בקריאתו, וע' ירו' מגילה, אפילו טעה באות א' חוזר, וכן בטעם ונקיד ודקדוק א' נח ונע חזק ורפה.

ט) ברוך המקום שמסר עי׳מו ותורתו לשומרים, וכמו שכתב כי לא תשכח מפי זרעו (דברים ל"א כ"א) ואני זאת בריתי כו' (ישעי' נט כא, ובירמי'), וברוחו קמו נבונים לזרית ולהבר הנוספות, ולהסיר השבושים שנפלו בתנ"ך *) והעמיד לנו סופרים ובעלי מסורה לשמור התורה מיתר וחסר אות, ושינוי הנקוד והטעמים המבטא והקונה, הכתב ויתיקונו, הברת האותיות בתנועית צירופן ופירודן שיצאו מלים, והטעם אם בהרמת הקול, וכמה יפסיק אצל כל מלה להפסיק זמן מה בהתחלת הספור וגמר ענין, ולעורר השומע על דבר חדוש ופלא הפועל, וציון מקום הפעולה בנעימה וזמרה, בהעמדה ורדיפה והפסק, הכל קבל משה מסיני, וכן למד ושנן לישראל, וכן מסרו הנביאים דבריהם, כאשר דברו כיד ה' עליהם, ואז"ל אינו דומה כרם המוקף לשאינו מוקף עשו גדר ומשמרת (ע' ירושלמי סוף פיאה, ספרי בהעלותך ב"ב סו"פ הספינה סנה' פ' אד"מ הנחומא ורות רבה). המסורת סייג לתורה, פירש"י שהוא חיזוק התורה, על ידה נדע סדור המקראות והלכותיה, ורשב"ם כ' שכל הבקי במס"ג עומד על פתרוני המקראות ואינו טועה להחליף דבר בדבר, וכ' החסיד יעב"ץ, אינו תוספת אבל הוא חיזוק, שאם יבוא סופר ויכתוב למשפחות חסר או מלא, יאמרו לו הנה לך המסורות כמה מלאים וכמה חסרים, ונשמרת מכל טעות וזיוף ולא תשונה צורתה כרצון והגיון המגיהים מאופל (ע' אמרי בינה פ' ח' קי"ט, כוזרי מ"ג כח, שרשי לבנון (אבה) השרון ש"ג מג, והמגיד שנה ד', ה', ט'.) והקבלה תוהירנו מלפנות אחרי המבארים הבוערים, ומדברי המתעים בעלי השילוש שהתורה נשכחה לגמרי, ושגיאות נפלו בה, ויד הזמן והמקרה שלטה על התורה ונו"כ, ואנחנו העתקנו מלשונות העמים, או מסודות חכם א' שנוספו יב פסוקים אחר מרע"ה, וכי בש"ב כג וביו"ב נאבדו מאמרים רבים, ומלים רבים, וכן בתרגומי סורים ויון ורומי, הוסיפו ב"פ ביהושע מן דבה"י ומשופטים, בנחמי' מעזרא, בדהי"ב ממלכים, והוסיפו נ' באשרי ומזמור קנא (ע' נוזלים מן לבנון) וכיו"ב הזדים מישראל הרימו יד (בציון כר"ח ובה"ע מגיד צפירה וצופה וכרמל) ושינו להגיה ברא א' את המים, פ' שמות פקח ת' פסח, לא תאכל על הרים, עד שפתי בישעי' תבל יתום, ונצורת בירמי' לג, ושם ד', בלא דעת שאל הפרה מהושע העצבים ביחזקאל אתם הבאים ברוך כבוד ה', ישרם ממסוכה, חבקוק יז יריק חרבו, זכרי' יד, ונסתם, וביהושע ט', ויהיו (וא"צ ע' אסתר) במשלי רב מחולל כל כסיל ושכור עובר ים, ומחקו כפל הלשון בשינוי (מל"ב ויחזקאל) והחליפו ז' עם ן', תסמרנה שערות ראשי ולבי יחרד ויתר על עזותם שהחזיקו התנ"ך רע ושפל יותר מאשר יעריכום

*) הספור שבמסורת המסורה בדוי ומזויף, ע' סייג לתורה אור לנתיבה 16, 32 וס' היחש לכתב אשורי, אמרי בינה פנ"ט.

הנוצרים. והרע"ב כ' שעל ידי המסירת מו"ח אנו מבינים ויודעים כמה מצוות, בסכת בקרנות לציצת תקראו אתם (ע' ספרא וירושלמי).

סוף דבר כתבי הקדש נשמרו מזיוף וטעות ולא נשכחו, רק בכ"י המאוחרים, ונודע משאר ס' העתיקים, ע"י רמב"ן פ' חזקת הבתים, והרמ"ה, ור"ש ן' מלך, ור"מ לונזאני, ויהוא הנקדן, מנחת שי, והרוו"ה; קעניקאט אסף כל הטעיות, ומשפחת סופרים קבץ כל דרשות חז"ל, וחשב שהי' לפני הדרשן, אחת הנוסחות שבתנך קעניקאט, והשיגו עליו בס' הכרם ותלפיות [רק המתפרצים עיוותו המקראות, כמו ישר מהללאל, החלוץ, הכתב והמכתב, עם שקר סופרים, וד"ג, חלילה לנו מזה] המסורת, ותיקון סופרים הללמ"מ (ירוש' מגילה). בני בבל דברו ארמית, ורבים שכחו נקודות וטעמים, אבל יחידים וראשי ישיבות בכל דור, מסרו לתלמידיהם, וכן באר"י קמו אנשי טבריה וזולתם להציב ציונים וסמנים על מספר אותיות ומלים, פסוקים וסדרים ופרשיות, וקרי וכתיב ונגינות כו' שבכל כ"ד ס"ק. ובטרם הי' דפוס, דקדקו כן הסופרים וע' להט החרב (ח' פיפיות).

י) תולדות המסורה וקורותיה ע' רד"א במאגאצין (בערלינער 1875) צד 27, (אני לא ראיתיו) וכ' רא"ב במסוה"מ, אילו הי' כל דברי המסירה כתובים וקשורים יחד, ירבה כמותו על כמות כל כ"ד כ"ק והמסורת שנדפסה בוויניזי' היא רק קיצור מהמסורה, המובחר בס' אכלה ואכלה (שנדפסו ע"י רז"פ) היחיד בעולם כולו ואחריו נדפס בכ"ד ס"ק מאת אחד הנבונים, שנקרא לפנים בישראל, שמו יעקב *), אין כמוהו בספרי קדמונים אבל כל התחלה קשה הרבה שגיאות שגה ובמקומות אין חקר העיד עדות שקר, עוד מזכיר הרא"ב שם דף ח', שהרשום בגליונות, בם חסרון לא יוכל המנות, שהסופרים הזידו, ובמסורת לא הקפידו, רק לכוון השורות שוות בכל הדפין, ובציצים היו מיפים, בתמונות וצורות, והיכרחי לפעמים לקצר, או לבנות חומה לבצר, בדברים אחרים, שהם פה יתרים **) ע"כ דברי רא"ב, וס' תיאגון, וכן הרעפערענד ד. גינזבורג הדפיס ז' סדרי המסירה, מסורת ודקדוק ר' יהודה צאלאח מתימן, ס' הללי, שבע שמות, מסו' צופוט קאליי, נוסח אחד, עוד אחד, עקספלארנטריום פלאנטוס—ובמבוא לס' התנ"ך שהדפיס חושב הרבה ס'—וזה כאלף שנה היה חכם גדול ומפורסם באר"י נקרא ר' אהרן או ר' משה, להרוו"ה יט יז הוא אהרן ומשה, בן אשר, ומבין חדות שהי' משבט אשר, וע' השרון לכרמל ת־ל"א סי' ח', אם היו שנים, שלקה המסרה מנהרדעי,

---

*) אמר המצפ"ה ר' יעקב בן חיים בן אדוניהו, מסדר המערכה במק"ג וויניציא, הי' רב גדול בתורה ויר"א, וחבר ספרים הרבה וכשנפטר הספידו ונודע ביהודה, ע' תולדות ג"י— אבל צר לי כי הרבנים עזבו התנ"ך שכחו המסורה, ועסקו בה רק הנוצרים וכן בימינו רעפירענד כד"ג.

**) ראוי לדעת שלפנים מסרו על פה ונאסר לכתוב, ובימי אמוראים, לא היה כתיבת המסורת ולכתוב בגליון בצורות וכיו"ב, מאוחר יותר, ושוא הם דברי ר' ראובן מרגליות מירושלים שאומר על תנ"ך שלו [המלא טעיות] שהוא ס' עזרא, ואולי הי' שם הסופר עזרא ולא מימי קדם. ומצאתי סופר ס"ת משה בן עמרם בן עזרא, אתש"ך לשטרות, ובקשטיון דאמפוריא, כחרש אלול, ה"א קנ"ו ליצירה, מכתב עזרא ב"ר יעקב בן אדרת ז"ל.

וטבריה, ור' יעקב בן נפתלי מבגדד, הם דקדקו הרבה במסורת, כתבו והגיהו כ"ד ס"ק, ועל פיהם העתיקו כל הספרים, והעיקר אצלנו כבן אשר, ועל קבלתו אנו סומכים (מסה"מ, ורוו"ה ג' יד, י' יח, כד כה, לו יז), וכן הרמב"ם הגיה ס"ת שלו מספר בן אשר, ע' פ"ז מספ"ת, והם מסרו גם פו"ס בנביאים וכתובים, ע' דקדוק הטעמים [הלאה אדבר בזה] ויש חלופים בין ב"א וב"נ בחו"י ופסקי טעמים וחיתוך הפסוקים, ופרשיות פו"ס, וקט"ז חלופים במלות דומות ועוד כ"ה, ע' מבוא לנקוד אשורי 122 רק החלופים שנדפסו נשתבשו, כעדות הרוו"ה, ולפי חוקי הלשון, הדעת מכרעת ע"פ רוב כמדינחאי ובן־אשר, וכן רוב נוסחותינו, והתי"ו (ע' מבוא לנקוד אשורי 122, ודדו"ד השיגו) וכמו יצאה בת קול הלכה כבן אשר, הרוו"ה ותיקו"ס, וברכי יוסף, שעל קבלת ר' משה או אהרן בן אשר אנו סומכין עליו, וסבירא לן כוותיה ויש חלופי מנהג וקבלה בין התימנים וכיו"ב, ואם נחלקו חכמי תלמוד עם בעלי מסורת (כירושלמי סוכה פ"ד ספרא בחקותי, מכילתא בא, יבמות פו, ושוח"ט א') הלכה כבעלי מסירת, ע' תו' פ' מצות חליצה, שהם חכמי המקרא ורבנן דאגדתא הבקיאים יותר. וע' ראב"ע בס' הצחות 138 שעל יתרון אות אחת נשבעו חמשה עשר חכמי טבריא שבדקו ג"פ, ומצאו תיעשה המנורה, מה שאינו בס' ספרד וצרפת, ומצאנו גם בראשונים (רש"י ירמי' יב יג) זרעו תלים מז עמים תחתנו ורס"ג סוף דניאל, ולבד מבצריו ק' וכיו"ב בס' הערוך ואולי טעות הי' בספריהם, או שכ' עפ"י זכרונם לבד) גם חבירו של רמב"ן, בעל מסורת סייג לתורה, קרית ספר, אור תורה, ומנחת שי, שעסקו במסורת ושינוי המסורת, אפשר כי באר"י דברו בלה"ק, שם מקום בתי מדרש רבים, ובאשור דברו ארמית, גם בתימן, גם בספרד היו יהודים מחורבן בית הראשון והשני, ויש ששכחו, ונהגו להכריע ע"פ רוב הספרים כמו שעשה עזרא הסופר (ירו' תענית פד. מ"ס פו ואדר"נ) גם שאיננו יודעים אם ראה ס' ספרד אשר לא אבו לעלות עמו, וגם קללוהו, ע' מסעי בנימין השני.

יא) לפרוט ולכתוב כללי ופרטי המסורת הלא רבו כאמור למעלה ואזכיר רק פרטים אחדים ודרכם מסורת לאור ז' קמצים וסימן צוח סמיא, וסבר למיפק בליליא, וקם לצפרא; תאכל כל דאכל פומיה פתח, לא אעשה סי' מלכי אבל מ"ה עשרים עשרה לא אשחית, אתו עמו ס' איש כלשונו, אברהם העברי אתו, בלעם ארמי עמו, ודישון כל יומא דספרי דישן (מס"ג) חולם בשבת ומקמץ בחול, מעלין בקדש ולא מורידין, ובמס"ק כל דבתר אצר דישן, וכל דסמך לענה דישון (החלוק בין המס"ג להמס"ק, אבי חמדן) וס"א אג"ו דישון. בדה"ז דישן חסר ויו ויוד, ובפ' ראה ודישן; וישב אבא"ש (ר"ת אם בא אל אשה—שבי אלמנה בית אביך, דואג לגדלי' וקטיל נוניא, אחרי, לא תגלה כל סחופי בצירה, פי' כשיש אתנח הנראה ככום הפוך, בצירה, בחקתי בערכך ז' דסמיך בענין וסימן פרט הף זט (ר"ת ו' הנגינות); וילך תבוא תביא סי' קוצים, קריאה ו', ציווי יוד מלא; יהושע וילן — בתוך העם, וילך—העמק, הסימן אל עם עמקי שפה, מכה, עבראה בחוטרא לא

תמחי עממין מחי—לאדם, לבא דידע עקא אמר בפומא, מרים, סי׳ כספא מחכים לשטיא; וחם מלכא דמיך בשמשא. — מן סמני בעלי המסורת, נדע שהסמנים נעשו בגלותנו, ע׳ מס״ג וקטנה על כאחד יג״פ, הלא יג״פ, ונורא ז״פ, ודינו ז״פ, יצאו יד״פ, ועיני יג״פ, ותאמרנה ג״פ, ובאתי ז״פ, והשתחוו ז״פ, וכן מסרו הלכה כשמואל בדיני; ב׳ פסוקים שיש בם א״ב שלם, שמות כו טז, דברים ד׳ לד, והשלישי אסתר ג׳ יג, יחזקאל יז ט׳. כל הטעמים לא יתכנו בפסוק אחד, אבל כולם נקבצו ובאו בשני פסוקים, מלכים ב׳ א׳ ו׳, ויחזקאל לט ט. פסוק הגדול בתנ״ך בירמי׳ כא ז׳, מב תיבות, ואותיות קס כמספר כסף. שמות לב ח׳, במדבר יד יט מתחיל בס׳, ג״פ מתחילים ומסיימין בשין, כט חסרה בסוף תיבה וקרינן, ב׳ ה׳ באמצע ולא קרינן. ג׳ חסרין ה׳ וקרינן כ׳ ה׳ סופא ול״ק, ז׳ ה׳ ריש ול״ק, וג׳ חסר ה׳ ר״ת וקרינן לב ח׳, ד״פ ה״פ את שמות ח׳ ח׳, ה״פ ה׳ מלין בב׳ אותיות מלא ג׳ ח׳, ו״פ מלים שוים ופירושם שונה, במדבר. כו לג, ז״פ טו מלין, ז׳ מנהון מהכי, ואמצע קו״כ ש״א יג טו, אותיות כמספר א׳ מחל וסים סם ומלים כב, והשני נא פסוקים סלח נא, יד תיבות בפ׳ ויקם מלך חדש, לפני ה׳, ה׳ ווין, ואח״כ נא פסוקים מתחילים בווין, (כמארז״ל על אעברה נא, אל תוסף דבר אלי בדבר הזה, ע׳ מג״ע ושבחי אה״ח); בשמות נב פ׳ בווין, פ׳ תזריע ז׳ ווין, ז׳ ממין, ח״פ שי״ב ד״פ לא. ג״פ שבכ״א ה״פ לא ולא, ג״פ אל וד׳ פעמים ואל. אב מן חד חד א״ב תיבה דומה והשני׳ בויו, וכדומה, טו לא וקרינן לו, ותרין פלוגתא עלייהו יאסף שם, (פ׳ וישב, שמיני, חבקוק ב׳, משלי כו,) ותרין חלוף ש״א ב׳ טו כב.

יב) כתב רא״ב במסוה״מ. א׳, עיקר ורוב מלא וחסר שמסרו עליהם הם ויו ויוד הנחים באמצע התיבה, ומעט על א׳ וה׳, ולא על כל מו״ח מסרו, רק על מיעוט מו״ח שהם נגד רוב המצוים במקרא, מן היוצאים מן הכלל, ונתנו ע״ז סימנים בלה״ק או בארמי. ב, כל שם שתנועה אחרונה חולם יבא מלא, וכל פעל כזה ח״ו, כמו פקוד ושוע גבור גדול קרוב ורחוק, זכרון ועורון כבוד קדוש שלום מכון מלון אשכול, (ע׳ נח״ק) וחולם לפני תיו רבות הפרית הרקות ורעות, אבל לרבים גדולים גבורים קדושים קרובים רחוקים גדלות קרבות רחקות שיש ב׳ רפות סמיכות, ובינוני, הולכות יושבת.

ג. תיבה שהיא בת ג׳, וראשונה בחולם או צירה, אם מלעיל דינם מלאים, אוצר אום גורל כוכב עולם שושן תולע, ובצירה אבל אויב עורב שורק, וכן בשמות נפ״י מועד מופת מוצא מורא תורה חושך (לבד אותי—ך, ו, ם) ופעלים יוד שרשית, והחולם בתנועה א׳ מלאים. הקומים כונן, כוננה עלינו. וחולם בינוני רבות העשקות דלים, הרצצות, האמרות, ואשר הן מלרע רובן חסרים. וכן בשמות שהן מלעיל אהל גרן חדש קדש, וכן באותיות הגרונית הפתוחים ארח גבה טהר נעם תאר, וכן חולם בינוני פקד עון, נצר חסד נשא עון אבלים וחגגים יושבת ושקטת.

ד. כל שורק מושך ו׳, היולד, הוכה, ואם יחסר ויו הוא קבוץ, פקד

משלך, שורק שהוא ה"ג שאין אחרי' דגש ושוא נח, נמסר עליהם מלא, ורוב ל' יחיד בפעול הקל, ברוך עצום כתוב חתום, ערוכה בכל ושמורה גבורה קבורה מלוכה רובם מלאים ול"נ, ועל שורק ת"ק שאין אחריו דגש וש"נ לא נמסר עליו חסר כי רובם חס־ים עקדים נקדים וברודים, משלכים בחצית, חפה, סכה, שלחן; וכן בסוף תיבה גבל זבל פדת קם לך יקם אבי שב לך, ובסמיכת אהבת רע, בעלת בעל, ושכרת ולא מיין, ובשמות, קבורת דחל, קבצה וכן חסרים שרפים שקפים אטמים צנמות שדפות קדים צררות בשמלותם שרפת אש יום כפרים ליל שמרים, גבלות עמים, מלכיות, אל החניות.

ה. חירק גדול ליוד נחה או שאין י' ש"נ ודגיש, לא נמסר עליו מלא, ועל חירק קטן שאין י' נחה ויש דגש וש"נ לא נמסר עליו חסר.

ו. אין יוד אחר צירה רק אם מורה ל' רבים ורבות או שהיוד שרשית, ותחת ה' ו' שרשי', ובסגול יש חילוק בין יש לטעות, רבים ורבות, בבינוים הנסתרים לעולם מלא יוד זולת מעטים.

ז. במילות זעירות חד תנועה, יש חילוק בין יש ויו ויוד או לא, אמר יום טוב, עור, שור כום בור, או קר וחם דר קם רץ שוב, חקי רקו, איש גיד גיר סיד סיר עיר שיר ציץ, או בן נין, על־ריב, נר רשעים, וכן איל אין בית זית חיל יין עין.

ח. סימן מלא דמלא וחסר דחסר (חסר יוד בתרא).

ט. מנו בתורה ה' אלפים חסרים, ובמ"כ יז, ולא כללום יחד כב, כמו יז א' נחים ובאמצע מח אלפים והסימנים מפיק, יקמון נחים בסוף תיבה, וי"ז אלפין סוף תיבה שהם במקום הא.

י. ד הא"ן נחים סוף תיבה שרשית נקבה, תוספת (בבקשה) ושם שהוא מלעיל מעלה מטה לילה נחלה ובמקום ל', ואחר קמץ של תכן, וכן כינוי א בהא אתה שתה והמ־ה, ונתנו סימן על מלה שהיא בדגש שלא כדין, (לכן מנו החסרים כט נתת ולא המלאים המעטים, לפי שאין לדגוש ד"ח בסוף התיבה בר מן כט). הא אחר כף קמוצה, בפעלים ושמות מעטים ונמסר מלא, ונון בפעלים חסרים דינם עם הא, ונמסר על החסר, והא הכינוי על שלש דרכים, בשר תחתינה, וימצאה במפיק, אז ראה ויספרה הכינה, שארה כו"ע ירה ורגלה, מפנינים מכרה, עונה בה, במפיק ובלא מפיק מכרה כיום, מיום הוסדה, ובמקום ויו לזכר נסתר, העם ברעה, כגן סוכה, אהלה המונה (ד).

עוד ז' כללים כשיש קו"כ הנקוד בפנים כפי הקרי וכן בכתיב ולא קרי, והם ז' מינים; נו יודין אחר קמץ, טז דלא קריין. ב, נב יוד בריש תיבה זקריין ויו, ונ"ו להיפך, וכן ביהו"א המתחלפים זב"ז, וכן ואשר, שם, אשר מראה, שניהם. ג. מוקדמין ומאוחרים ס"ב במספר. ד. תיבה אחת לוקחת אות מהשניה, ולהפך. ה. עשר תיבות שלמות דכתבן ולא קריין. ו. מלה חדא וקריין תרי ט"ו במספר. ז. לשון נאה תחת מגונה עפולים שניהם ישגלנה — ומסרו בלשון כזה; בקמץ ופתחין, דגש ורפה, מלעיל ומלרע, ועל שינוי התנועה שיטין על מלים שאינו בסדר א"ב רק הדומות. דמיין לא כתבי על זונין ופסוקים, סמוכין יחידין ורדופין (כמו כי גם זה לך בן, נהרי נחלי

דבש). לקיחה בעוברין ובינונים ונסיב מקור וציווי (כמו כט אותיות נסבין ב', ובוכל"ם בריש תיבה ומשמשין על ב' אותיות, וקרחין הפך נסבין, בסבירין ומטעין, חלופין, שיטין תיבין, ומלין, קטיעין ופשטין, ודאין, מוקדמין ומאוחרים, בספרא בלשנא בעניינא.

כל קריין וכתבן 848, בתירה 65, בנביאים 454, בכתובים 329, וס' יהושע שהוא עשירית התורה, ושמואל כולו חלק רביעית מן התורה, ובהם כ"פ קו"כ יותר מאשר בתורה, ורוב הזוגין והשיטין ואלפא ביתא מקו"כ שבמסורה, אין אחד מהם בתורה, והמשל סב מלין מוקדמין ומאוחרין, יב מלין דחסרין ויו בריש תיבה וקריין, וי"א להפך, ויח חסרין ויו לבסוף תיבה וקריין, וי"א להפך, וכט חסרין הא בתוך תיבה וקריין וב' להפך, ואלפא ביתא מן ע"ה מלין דכתיב יוד באמצע תיבה וקרינן ו, וע להפך; אין גם אחד בתורה ואילו היה מחמת ספק למה דוקא על כל כב פעם נער דקרינן נערה וז' עפולים וה' דכ' עניים וקרינן ענוים, וב' להפך, ומוכרח שכן נמסר סוד כל קו"כ ומלה זרה, והנביאים חגי זכריה ומלאכי גילו סוד הקבלה שהי' להם מרבותיהם, וחכמים שאחריהם מסרו בספריהם.

יג) במס' סופרים פו ה' הו"ז שלשה לא כתובים בלמד אלף וקוראין בל"ו, ואלו הן אשר לא כרעים, אשר לא חומה, אשר לא יגיד, (ויקרא יא כא, כה ל) (הו) ואלו הן של נביאים וכתובים, הרבו שמ"א ב. ג. חושי שמו"ב טז יח. אמר מל"ב ח י. לו שמו"ב יט ז', הרבית ישעי' ט' ב', צרתם שם סג ט' יקטלני איוב יג טו אחריש שם מא ד' כצפור משלי כו ב', מרעהו שם יט ז', זרבבל עזרא ד' ב' יצרו תה"לים קלט טז דעו שם ק' ג' יאסף ישעי' מט ה' שם דה"י א יא כ' ודברי (ה"ז) ענאל יניאל ובגרעון אלישמע הסופר עכ"ל וי"ג השוטה או השוטר, והוא תמוה, ואמר דודי זקני הגר"א ה"ג יאסוף שם דברו צ"ל דברי (ול"ג כאן ה"ז) ענאל יניאל שהיו שני סופרים, שנקראין כן, ובגרעון צ"ל וב' גרעין אלישמע הסופר מגרע שני דברים שלא חשב במסורה כל כך כמו ענאל ויניאל עכ"ל שנות אליהו, ובעל ני"ע אמר שחזר על הרבה מסירות גדולות וקטנות, גם שאל לחכמים רבים ובקיאים במסורת ואין מגיד לו, לכן נראה שכולה משבשתא, וגם בעל האגודה לא גרס לה, שאין לה טעם, ועל דברי הגר"א כ' הרוו"ה שהוסיף וגרע ודרש ולא העלה בידו מאומה, ומה לנו לסופרים האלה שאין כל חדש בפיהם והאמת כי כל החכמים האלה שגו ברואה ופקו פליליה, ודברי הלכה הזאת הן הן דברי מסורת, בדהי"א ט', האומרת ד' כתיבין יעואל וקרינן יעיאל, וסימן ובגבעון (דה"י ט' לה) אליצפן (דהי"ב כט יב) שמע ויעואל (דהי"א יא מד) יעואל הסופר ומעשיה השוטר (דה"ב כו יא) וככה תיקון ההלכה הזאת, יעואל (כתיב וקרינן) יעיאל, ובגבעון אלי, שמע, השוטר או הסופר. ומתקנת לעצמה יפה, ואולם לו ודברו (אינו) אינו סימן על לא דקרינן לו, ולמה חשיב כאן יאסף דישעי' מט, אצל שם דהי"א יא כ' ולא עם חביריו הרבית, צרתם גם ענאל יניאל נמסר בפ"ז ה"ד עם 10 חביריו וכן נשבו שם יעדו יעואל יזואל יחואל ברזות כולהו, וזה סתירה לרוו"ה שחילק אלי שמע לשתי תיבות,

והגיה השוטר, ובגבעון, אלי שמע (קיצר השם אליצפן וישמע) הסיפר השוטר (החליף המלה) ואין זה דרך מ"ס, ונחי"ע ורא"ד הגיהו וחבירו יאסף שם (דשמו"ב כב כג) ולו שם בשלשה, שם דבהי"א יוד יאסף דישעי' מט, ויגשו אל זרובבל כו' ולו אנחנו זובחים דעזרא ד', אבל במסורה לא נמצא בשמו"א, ולו קו"כ רק במס"ק שמו"ב יט, כי לו אבשלום חי, קרי לא, וכן באיוב יג טו הן יקטלני לו איחל, ונ"ל לטלאות אחר הגר"א ז"ל ולהוסיף דברי ענאל יניאל, ובגרעון (מסורת הגורע מאלה) אל ישמע הסיפר (הכותב ס"ק וסופר אוהיותיה) ובלא הגהת הגר"א אין טעם וסדר ני"ע, ורוו"ה, ובמס"ג פ' שמיני וישעי' ט', (במק"ג באויל רעה דף סג—סו) וע' מסורת האזינו נמסר טו (ג' בתורה) ותרין פלוגתא, וכ"ה במסרת אכלה ואכלה 105 מנה טו ואח"כ חשב ב' בפלוגתא. (ישעי' מט ה', דהי"א יא כ', ותרי חלוף שמו"א ב' טז, כ ב. ובשמו"ב יט ז', יח יב. לוא) כהגהת הגר"א, וב' גרעון.

יד) אות אותיות, עניני רשימה וסימן להכיר המוחש או סי' הברת הקול המבטא והמוצא, בל"ר אותיות, ויש על ראי' ומופת בלשון רבים אותות ובא אליך האות והמופה, מן האותיות לאחור וע' תשבץ ח"ב רמז ענין חטאת הצבור, ורש"י פי', המופתים הבאים באחרונה, או מן המסובב אל הסבה, אות סימן לבד בין טבעי בין הנשגב מן הטבע (מלבי"ם) רש"י כ' בשמות ז' ט', אות הוא המופה, וכן מצאנו אצל הנחש, אצל בנ"י נקרא אות שנהפך המטה לנחש, ואצל פרעה שבלע את שאר המטות, כי משה החכם השביח האות באחרונה נקרא מיפת — ומהר"י אברבנאל ישאל (ז' ח) דהול"ל תנו לי מופת, ופי' תנו לכם מופת, שאתם שלוחי הקב"ה ונביאיו; האות בא על איזה סימן שיהי' בטבע או בהנחה ורצון, כמו במאורות בקשת במילה ובתפילין וסימני הדגלים ולדת הילדים (ישעי' ח'), מופת מציין דבר זר בעיני בני אדם ובלתי טבעי, כי יפלא ת"א ארי יתכסי קץ הפלאות נפלאים מעשיך, וכ' מהרי"א מופת הוא ראי' חזקה ואמיתית, וסימן מוכרח, והנס הוא המסות הגדולות, בחינה, כמו לא תנסון את ה', לא נסיתי באלה, ועל דבר הנרשם שיביטו עליו, ומתנוסס כתרן ונס. פלא היוצא ממנהג טבעי המפליא ומחריד לב האדם ככתוב לכל המורא הגדול כו', גם הנביאים רובם קרובים להטבע ובלתי זרים נקראים אות, וחחזקים הזרים ביותר נקראים, ונתתי מופתים בשוב"א, ונתן אות (קטן) או מופת (גדול וחזק) רש"י פי' אות בשמים מופת בארץ וקשה מיואל ג ג, ונ"ל ליישב, אצל בנ"י הי' אות רגיל, וכן בימי הבית והנביאים נקרא אות, אבל בימי עזרא שכתב דה"י נקרא מופת, לפי מצבם אז, והרד"ק כ' שניהם אחד, אלא שכל א' משמש דבר מיוחד, אות סימן אינו בא להאמין בו בדבר, שעתיד להיות כן, כמו לאות ברית איש על דגלו באותות, נס של חזקיהו במלכים כ' ט', וזה לך האות, בדהי"ב לב כד, ומופת נתן לו, ורע"ס ז' ט', פי' עדות על השליח נק' אות, ועל גידל השליח, מופת.

ע"פ דברי מכוון התרגום ר"פ בא למען שיתי אותותי אלה בקרבו, תרגם לשואה אתי אילין בינֵיהון, ואת אותותי אשר שמתי בם, ת' וית אתותי די שויתי בהון, וכן הוא בכל הדפוסים וכ"י סביונטי שנת ש"ח.

וכ"י ברלין ופארמא—1556, וס' יאר בקש לומר החלוף על פי הטעמים, ובאמת אין חילוק ע' ת"א ראשית א יד, במדבר ב ב, דברים ד לד, ז יט, יא ג, לד יא, ישעי' ז יד, ח יח, יט ה, כ ג. אבל יש הבדל בהוראה, בין אַת ובין אֶת ובין אתיא ובין אתוותא, ולעיל ד א ויעש האותות אתיא, ראשית א יד והיו לאותות לאתין, דברים ד לב, ז יט, לד יא, באותות ובמופתים, לכל האותות והמופתים באתין באתיא, לעיל ז ט תנו לכם מופת אתא, ישעי' יז ד אתא (נס) ט ה, כ כג לעיל ז ג והרביתי את אותותי ומופתי אתיתי וית מופתי, במדבר ב ב על דגלו באותות באתון, דברים יא ג, ואת אותותיו ואת מעשיו כו' ולכל מצרים אתותיה, ירמי' יוד ב ומאותות השמים ומאתון דמשתנין בשמיא, להלן יב יג והי' הדם לאות לאת יג ט והי' לך לאות על ידך שמו יג יחזקאל יב ה כי מופת נתתיך לב"י את יהביתך אבל בזכריה ג ח, מופת גברין כשרין למיעבד להון נסין וכן בישעי' מא כג, מד ז האתיות לאחור דאתיין לסופא, לא תרגם אתון אתותא.

באותות המצרים הי' ב' דברים רשימה כם בעורם כדברים רבה פ"ו שהיו המכות נרשמות בגופם, שכל המצריות ההרות בשנת המכות נתפעלו ונעשה על ולד הנולד מין קרום ומראה כתמונת המכה, וזה הי' רק אז, ואחר כמה דורות ספרו אשר שמתי בם; שימה ארעית כמו ואשימה עיני עליו, וישם פניו הר הגלעד, מן אות ב הי' התכלית שהמצרים הכירו ולמדו והאמינו כי יש ה' בקרב הארץ והוא אלקי', וזה נקבע בקרבם ופנימיותם בקביעות לדורות כמו ואיבה אשית, ויוסף ישית ידו, לכן תרגם המופת לשוָאה את אילין ביניהון, אותיתי אשר שמתי בם אתותי די שויתי בהון.

מלה שם מ"נ לדבור (ווארט) כי אין מלה בלשוני, מלאתי מלים, ועצור במלין, ברור מללו, מי ימלל גבורות ה' ואם המון מדברים והומים נק' המולה.

טו) פסוק ענינו. ותרגומו, המאמר כרות, טרם יכרת, וישבות המן, ויכלא העם מהביא, חדל להיות, חדל וכלוא הרוח, לשבות ולנוח, על מספר כל אות מן א"ב חבר רס"ג השיר, אהל מכון, ועולים ביחד 815,280, אבל בסוף חומשים רק ש"ד אלף ותת"ה שהם בס' בראשית 78064 שמות 63529, ויקרא 44790, במדבר 63530 דברים 54892=בס"ה 304805 סימן ארצה בו. ויש אומרים בראשית 75100 שמות 63468 ויקרא 44989 במד' 62959 דברים 55075—301591, ואולם נפלאת הוא מ"ש בתנ"ך כ"י נאפול, ומבוא המסורה דף נ. שלה"ה, חסד לאברהם דף יג מעין ב נהר יא מנחיל יעקב, מגלה עמוקות אופן ט וקנז, פני יהושע בקדושין ל, צמח דוד סוף ח"ב, מדרש תלפיות, נפש כל חי, דבש לפי, ילקוט ראובני, ופתח הדביר בנמוקיו על זו"ח, ותמהו חו"י בהשמטות לדף רסג ונובלות חכמה (ע' מגן אברהם בס' חנוך לנער ח"ב, עשרה מאמרות לרמע"פ) ופי' תלפיות פ"י שבכ' התנ"ך יש ששים רבוא אותיות בקרוב; ולענ"ד הלא בתורה ש"ד אלף, ומלין לעט סופר, יש בתורה 75,976, למנין הר"ם 8002/20, לכל תיבה יותר מארבעה אותיות, ובנביאים וכתובים יש בקירוב 2,016,000

ואותיות ההנ"ך יעלה הרבה; מעילפת ספירים פי' שבר איתיות המרכבות מם=כו צדי=ני, וכן פירשתי על דברה כל אות בשתים הא, וו, טת כף מם פא תיו, אבל לפ"ז יש הרבה שהן משלש אותיות אלף בית גמל דלת א' שבכל התנ"ך יש כשלש מאות אלף מלין, שנקראו אותיות. ע' ברכות לג׳

שוב נזכרתי שמפורש בזו"ח על שיר השירים (אמ"ד תס"ג דנ"ח) אותיות א"ב כו' עם החונים עליו תרי דרגין בחד סלקין אתוון לשתין (רבוא) כחושבן שבטיהון דישראל דאינן תריסר, סלקין לשתין רבוא, אוף הכי אתוון כד אתמלו סלקין לשיתין, אילן אינון סליקו דאתוון לשתין (רבוא) בגין למיהוי שלימו ברזא דאתוון בשייפא כולהו אשהארו תו אהוון ואינון תריסר מם צדי נון פא כף כו' הכפולים, וכן מיותר בפנים תרין יודין בגימל ע"ש, ועל דרך זה ע' שמו"ר ופייט שקלים אומן בשמעו כי תשא כו' בקור ראשי שמותם לחשבון תעלה, ומדת מנינם אז יעלה, וכן כתב הגמ"י מספר השורות בתורה מ"ח וי"א ששים כמספר ש"ר בנ"י, ובמ' סופרים פ"ב ה"ו מה ישראל בששים רבוא אף שטה של תורה בששים רבוא ע"ש ושיה"ר פ' הנה מטתו שלשלמה, ובבמד"ר פ"ב, והי' מספר בני ישראל, א"ר בנימין כמספר הסופר בתורה, וחסר לאברהם, מ"ב ני"א, כתב א"ב עם המילוי ומילוי מלואיהן עולה ש"ר, וכ"כ אוה"ח ונפש כל חי ומניהי שעולה 55917 א"ב **עם** המילוי 9335, ומילואיהן 18,860, ועוד 6300 או 6904=35099, וכן מנצפ"ך ומלואיהן 2401, ומילוי המלואים 2718, עולים 5119, ובס"ה 40218 ואם נצרף 25764 או 25160 יש יותר, ואשתקד ראיתי שהג' בשם ר' יצחק דמן עכו, ודבש לפי, העירו שהוא זו"ח והובא בהגהות הרמ"ז לזוהר פנחס מד ופתח הדביר בנמוקיו לזו"ח, והגר"א בילקוט אבנים ח"א ל"א כתב כל אחד כישראל יש לו שרש בתורה או באות או בקוץ או בנקודה ותג, כפי גודל נשמתו, כמה חכמה ינתן לו. ועד"ז, ע' ויק"ר פ' טו ויסולק קושיית חי"י דב"ל על חסד לאברהם ע"ש.

עוד נ"ל לפרש. א') דברים רבה פ"ב, כמספר הסופר, אינו בתורה, אך המונה כמה חלקים ושברים בשלמה, צעהלער, טשיסליטעי, והמכנה המספר הוא נעננאר, בל"ר זנאמענאטעל, ובשמואל רבתי פ' ל, יוסף אל העם כהם וכדם מאה פעמים, מאה מאתים ארבע מאוה, ונתקיים בם בתיך י"ב חודש, אר"א בן יעקב ברכתו של משה אין לה קצבה עכ"ל, ובדב"ר פ"א י"ג אראב"י להביט בברכותיו של משה מסוף העולם ועד סופו, אלף פעם אין כתיב כאן אלא פעמים עכ"ל, ורצה ידי"נ הרה"ג רש"ב בהערה ה הגיה, מאה פעם אין כתיב, ולעד"נ כוונתב כראב"ע קהלת ו ו, ואלף פעמים אלף אלפים כמו עשרים פעמים הם ארבע מאוה, ונל"ל ישזה חבור חרוזה הנדסית, אריטמעטישע פראגרעסיאן, ועולה מספר בנ"י 601,700 סך 181,021,74[illegible],850, ועוד אלף פעמים כמ"ש הוס' מנחות ק"ג פי' ב) לכפול המספרים זה עם זה בשאלת החכם מאה השאה. פי' ג) סך העולה יחובר בתוספת אלף. ד) לכפול סך העולה עם אלף. ה) אלף פעם יהי' הסופר צעהלער רכס ומדרגה שיוכפל אלף פעם, היינו $601,700^{1000}$ או 1000^{601700} ז) רכס אלף פעם מספר

כן א, ב, וכולל כל הנולדים והילודים כל ימי עולם בכל העולם.

במלים נחלקו רז"ל (פסחים) וכן בן אשר וב"ן אם תובל קין כדרלעומר כסיה, תיבה אחת או שתים, וכן נחלקו בפסוקים, יש מחלקים פסיק אחד לשנים ושלשה פסוקים, ויש שמחברים ב' פסוקים יחד (וכן יש סדור שנחלק לשנים שהטעם כרת הפסוק) פ' וישלח ויהי בשכון ישראל, למדינחאי, ב"פ, פ' יתרו ויאמר ה' הנה, למדינ' ג', ובעשרת הדברות ד' דברות מחוברים בפסוק אחד, ואתחנן פסוק ונפן ונעל לא תרצח ולא תחמד לטעם העליון נחלק על ג"פ.

פ' ראה לא תאכל עליו למדינ' ב"פ ועשית ע"פ הדבר, וכן והאיש אשר יעשה בזדון, יש מחלקים לשנים. פ' האזינו לי נקם ושלם, ראו עתה כי אני מדינ' מחלקים לשנים, וכן בנביאים וכתובים שופטים ח כט ל, ישעי' כ ב, ירמי' לד ב, לח כח, תהלים כב ה ו, לד ו, נב א ב, צ א קכט ה ו, מלבד מה שהוסיפו פסוקים מלבם או מספר להשני ביהושע כא, מדה"י ו סג סד בפוליגלוטי, ות"ע ות"ר, ושונצינו 1485, שם 88, 91, 94, נאפלים 3—1491, ברעסציא 1494, הנ"ך שנת נדר פיזרו 1511, ווינציא 1517, ונומר 125 3213, 5038 וכ"י A.d. 1280 וכ"י תימני, וכ"י פארמא 125, 941, 737, 518, 413, 346, קאמברידז 15250 אריענטל 8—2626.

אבל בת' הגאונים קדמונים סי' עז וס' רגמ"ה בס' מדויקים ומובחנים וכ"י שנות 156 107, ה א 36, 38 מג ולא בבבלי ולא בהללי ולא בסיני, אין זה וסוף יהושע הוסיפו בתרגום ע', משופטים ג יב—יד, בנחמיה ז סח מעזרא ב סח, ודה"י טו ד, סט פסוקים יתרים בתנ"ך.

טז) הפסוקים הם ממרע"ה, ואז"ל כל פסוק, דלא פסקיה משה באוריתא לא פסקינן, ובקדושין ל' וזכרון לראשונים, מנו פסוקים שהם מסומנים בחומשים שלמדו מהם, ונזכר בל"ב נדות, סדר שנחלק, ורגילים לומר פסוק לי פסוקיך, ובירושלמי פ' אין עומדין. לעולם אל יהא הפסוק הזה זז מפיך, ועי"ש פאה טז ב ובמגילה פ"ד ה"ה, ותוספתא ובבלי שם כב, כד, תענית כז, קידושין ל, נדרים לט, אסת"ר זוהר ח"ב, ר"ה רש"י לב: והמצרף ח. והח"ס או"ח נב, במערבא חלקו פסוק לתלתא פסוקי, והבין שי"ר (בהל"ק יח) שחלקו כל הפסוקים כן, כדי שיהיו לשבתות של שלש שנה, וחלוקתם הם הסדרים (וזה לא יתכן כלהלאה) ומספר הכתובים בתורה 5888 ובגליון 5842 או כתנ"ך שלנו 5845/67, ולרטעות 5839, ובילקוט עקב רמז תהנ"ה 1584 פסוקים —. וז"ל סוף ד"ה אתה עובר, חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום [ע' בה"ג ורמב"ן אם זה מ"ע, ותו' מנחות מג, וטור מו שלמדו מגימטריא הוקס על, וכמספר אותיות הפסוק ועתה ישראל, שואל מ"ו, או שהקמץ מושך א, בהברה, וכמה מא"ה שואל ה', וחשבון ק' ברכות בכ"י, ע' ב"י שבכל יום אנו מברכין ק"ה ובתענית צ"ח ברכות, ואם מפסיק מבעוד יום ומשלים כמו בתב"א ויוה"כ יחסרו ח, ומשלים עם ברכת ציצית ותפלין שלובש בתב"א במנחה (וצ"ע הרי לרי"ף וב"י הספרדים מברכין רק ברכה אחת),

ובשבת חסר ל"ז ברכות, ומוסיפין ברכה מעין שבע, ז' של מוסף (וקה"ת שו"מ) וח' ברכית בסעידה שלישית, ויחסרו ט"ו עד ק' או כ' עד ק"ה, ומשלימין באספרמקי ומגדי, כמנחות מג, וסי' רצ רא"ש והגמי"י, ושבולי הלקט, וסי' רפ"ד שיכוון לברכת הפטרה ויענה אמן ושומע כעונה, והמתענה בשבת יחסרו לו גם מן הסעודות ט"ז או כ"ד ברכות, ומג"א מו ס"ק ח, העיר שביום צום יחסר ח ברכוה וכן יש להעיר כי ראיתי בפארמא סידור כ"י, ומחזור, נומרין, 91, 80 ברוך שלא עשני בהמה, ובסידור רע"ג ב"ר שישנא, יש נוסחאות שונות (זכרון לראשונים ר"ח רנ"ח רע"ג ובה"ג ופסקי רי"ד שבילי הלקט ותניא ליתא הברכה מתיר אסורים (ע' ב"י וב"ח וכסא אליהו) ורע"ג סילק מגביה שפלים, ועוטר ישראל (שבוה"ל) אך בד'ווארשא יש וע' שבה"ל וש"ם רי"פ, גרסינן עוטה ישראל (כמו והוא עוטה מעיל), וכן הנותן לי"כ, הוא תיקון הגאונים, ואינו בגמ־א, ורע"ג וסמ"ק ורוקח וסידור מנהג רומעניא (מילדולא) ומנהג כיפא (לר"א לכנא) ע' ב"י ואבודרהם ופר"ח נא, סג, ומטה משה, וכן רא"ש פ"ק בכתובות סיתר א"ע בבכורות פ"ח; ואנו מברכים ד' ברכות אלו, וב' על תפילין, ויראו עינינו, ויש ברכות השחר י"ד, ועוד ה' ברכות התורה ואשר יצר ענט"י *) המחזיר נשמות, המקדש שמו ברבים, ברוך שאמר, וישתבח, יוצר, אהבה, וגאולה, י"ט דשמ"ע שחרית (ב' דהלל) ז דמוסף, יט דמנחה ה' ברכות קר"ש דערבית, י"ד או ט"ז של ב' סעודות וכום, מלבד צרכיו, ואשר יטעם מאומה ויש ק' ברכות גם ביום צום, בשמ"ע דחול יש נ"ז, ובשבת רק כח, של שמ"ע, וברכות היין וקידוש והבדלה, וקדושה רבה, ולרמב"ן גם במנחה, ובשמים ומאור (מלוה מלכא ב' או ד ברכית) בשבת אין תפילין ויראו עינינו, ובצום כפור ותב"א יש שאין מברכין שעשה לי כל צרכי ואין סעידה כלל, ט"ז ברכות, אבל נוסף שהחיינו, וי"ד דמוסף ונעילה, וחזרת הש"ץ ה' תפילות להוציא הרבים, שומע כעונה ל"ז ברכות, וה' פעמים מודים דרבנן, ועשרה קרואים בתורה שחרית

---

*) הגאון ריצ"מ בעל עיון תפלה נתקשה בלשון הברכה על נט"י, ולא רחיצה, שטיפה וקדוש [ת"א ורחצו שמות ל יט כ כא. מ לא, ויקדשון, בראשית יח ד, יט כ, כד לב, מג לא, ויקרא ח ו, יד, ח ט, טו, יג כז, כז יז, במדבר יט ז ח, ואסחי, ויקרא ח כא, ט יד, ורש"י חולין קיג, יחלל בקרבים. וכבס כגד ו, יצבע ויקרא יא, יג יד, במדבר יט, וכבסו, יחוורון, ויקרא י"ג, במדבר לא, ושטף, ישתטף (כעכו"ם ע"ד) במים יבא יתעל ויקרא יא לב] וכ' על שם הנטלא וקשה הרי מותר בכל כלי, וברכה זו תקנו כבר לפני רב נחמן. ונלע"ד פ"ה רחיץ מורה נקיון, בכל דבר המנקה (ברכות) ומקצת היד, ואפילו יש חציצה על ידו, או שוטף ידו תוך כלי, או שנשפך בלא כח גברא הנותן, והמים פחות מרביעית (שיעור כוס נטלי ברכות נא) ותקנו ל' נטילה, על נשיאה והרמה, עיני לשמים נטלות, ונטלתני רוחא, שצריך לקח ולישא המים (ע' הגר"א קנט ס"ק כ') ולהגביה ידיו ולקדש ידיו ככהן האוכל תרומה (שבת יד) וכן בבקר, ע' ת' רשב"א קצ"א ורמב"ן עה"ת, שצרך להודות להקב"ה ולשבחו על שנעשה ברי' חדשה, ולפעמים נט"י שחרית, אדם מתנה ואוכל כל היום לכן צריך לדקדק בכל דבר בהוראת נטילת ידים, לישא וליקח המים בכח גברא (כר נטילה ולא קוף שאינו אדם לתוס' ורא"ש) ולא יטול מאריסא דדלאי, וחבית מוטה על צדה, או נטל ברזא ולא החזיר או גלגל סובב מאליו ושופך מים, ויטול בכלי עשוי' לקבלה, ולא ממגופת חביות ושולי מחץ, שולי קורפיות, אחורים של כלי ודופנותיה, ושק וקופה שאינן עשויות לקבל ולשאוב בהן מים, (ע' ידים פ"א ופ"ד וחולין קז, ורא"ש סי' יג — טו ודברי חמודות ברכות על רא"ש סי' כג.)

ומנחה, כל אחד מברך ג׳ ברכות, וברכות הפטרה ב״פ ה׳, הם עשרה ברכות — וע׳ המנהיג (ברלין ז) שבצרפת משלימין, באין כאלהינו מי כאלהינו, נודה לאלהינו, ר״ת אמן וברוך אלהינו אתה אלהינו, והוא דחה שיחסר עוד י״ט ברכות, וכל ברכה שאין בה שו״מ אינה ברכה ע״ש ולמג״א והנ״ל ניחא.

יז) וזה ל׳ הילקוט ושאל הקב״ה מישראל שיתנו לו שני פסוקים בכל יום כל ימי חייהם וכמה מנין של ע׳ שנה, כ״ה אלף ות״פ, [כ״ה בדפוס פפד״מ רפ״ו ותמ״ז ווארשא הרמג, ובד׳ ליוורנא עם ברית אברהם, וד׳ פפד״מ תס״ט והפ״ו וטס״ה] וחשבון ימי שנה שסד [? שסה ורבע!] וחשבון פסוקים של חומש 15,842 (צ״ע שעשרת אלפים מיותרים) ופסוקי נביאים 9294 ופסוקי כתובים 5063 (?) סך הכל כ״ג אלף קצט, לבד מספרי החצונים, טול מהם מנין ימי השבתות 3642, ומנין ימי החגים י״ח ימים בשנה 1260 ונשתיירו ימי חול 20578 בקירוב, ורצו בנ״י וקבלו על עצמם, כדי שיוסיפו על מאה ברכות, ב׳ פסוקים בכל יום, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, ומאן אינון ב׳ פסיקים ומקבלין דין מן דין ואמרין, ונטלתני רוחא כו׳ ואומר סדר זה בשבתות ובימים טובים ובימי החול ביוצר עכ״ל הילקוט, ע׳ טור ששני הכתובים תיקון הנביאים, וכוונתו בשוי״ט אומרים במנחה ובימי החול בשחרית. התוכנים כתבו שתקופת הארץ בדרך רחוקה, השנה שס״ה יום שש שעות וי״ט דקין, ושנה אמצעית שס״ה וחמש שעות ודקין מ״ד או מ״ח, יוכפל 25,567½=7.365¼ וינוכה 16. 70 או 12 שהם 84 או 112, וכן יהרין שנות החמה על מחזיר הלבנה א׳ תפ״ה (כמ״ש תו׳ רה״ש ח ע״א ד״ה לתקופה) ופחות מחצי היום אינם חושבים והילקוט חושב שס״ד ימים ויחסר בשבעים שנה 17½ ועולה 25045 או 25,480, נ״ב וח״י שוי״ט הם 4900=70. 70 לבד העיבורים, וכן 7:25,567=3652½—18 .70=1260=4912½, נגרע אותם מן 25,567½ נשאר=20655, אבל לחשבון קביעיתינו יש כ׳ יו״ט, ב רה״ש, א יו״כ, ט סוכות, ח פסח, ב שבועות, עולים בשבעים שנה 1400, ק״מ ימים יותר מהנ״ל, אך רוב הקביעות תהיינה 170 ימי יו״ט בשבת, ואין לגרוע רק 1230 או 1235, ושבתות 3652½ שהם=4887½, ונשארו 20680, ולהילקוט 364,70=25480:7=3640, וצ״ע למה כתב 3642, וח״י ימי מועד 1260=שהם ביחד 4900/2=5218=70,70. קח משבעים שנה שהן 25480 נשאר ימי חול 20,578, ונוסח ילקוט תמ״ז 1520 (=25,760), בליוורני ה״ו 20,580, בפפד״א תס״ט נחלף כ על ב, ב אלפים ותק״פ, ור״י ג״מ הגיה בוואדשא, ימי שי״ט הם 4500 ונגרעו מן 25480, נשאר 20,480 (וצ״ע שלחשבונו נשאר 20980). עוד כ׳ ריג״מ בשוי״ט יחסרו ט״ו ברכות ועולה 73,500 (וצ״ע הלא 4500,15= 67500; 15, 4900=518500) ומוספין ב׳ פסוקים בכ״י שעולה 10,960 (?) צרף עמהם פסוקי תנ״ך 23,199, ועולה 34,159, ויש 559 יתרים ע״ש כתב 51405 פסוקים (וצ״ל 73500), וסיים ריג״ם ומצוה ליישב, והמחשב ישא שכרו מאת ה׳ עכ״ל. ונ״ל לחשב אולי איישב.

דע שמספר הפסוקים בתורה 5845, ואם ד' דברות פסוק אחד יהיו 5842, וצריכים למחוק בילקוט 1 שהוא עשרת אלפים, ועל חשבון שבגמרא 5888 נדחקו תו' והגרי"ב, ויש לי ס' מעשה תורה, בחלק ב' הנקרא כתר תורה (ווילנא כת"ר) הביא בשם אביו ר' שמואל יוכבדש ז"ל, והעתיקו בקנמן בשם (עי' יעקב ק"ב תר"ב) ויד יהודה, כוונת יתר עליו ס' תלים, אין רצונם שבספר תלים יש יותר פסוקים מאשר בתורה, כי בתורה ד"פ כפל תלים, אלא שיש בתלים שמנה פסוקים מאשר בתורה, ובדה"י יש ל"ה פסוקים כלשון התורה, ואם נצרפם עם מספר פסוקי תורה יעלו ביחד 5888 וחשבון פסוקי תורה צ"ל 5842, ופסוקי נביאים 9294 (בנכיון נ"פ המחוברים, או יתרון ב"פ ביהושע כא ופסוק בנחמיה ז' סח) ומ"ש בכהובים ה"א וס"ג, צ"ל ח"א וס"ג (בנכיון דנחמי') או כרשום בתנ"ך ה"א וכ"ז או צ"ו (ואם נחשב רק ספרי אמ"ת וה' מגילות יהי' 5288, 5320/89) וריג"מ הגיה 7960, וצ"ע שעולה 22696 ולא נשאר יתרון 559, והוא העתיק סך הכל 23199, כהילקוט ד' פפר"א תס"ט, אך בד' פפר"מ ה' רפ"ו 53,199 (ונראה שנחלף כ' על נ'.) ובד' ליוורני ת"י 30640, וכן חשבון פרטי של הילקוט עולה 30199 (ובתנ"ך נרשם 23164 או 23241), ולכד ס' החצונים שכתב אינם ס' אפוקריפו, ועזרא ג', ד שהוסיפו דנוצרים, ע' ירו' סנה' פ"י וקה"ר פ' ויותר מהמה). או י הוציא ס' דניאל עזרא ונחמי' ודה"י שהם 2701 או 2768, אבל לפ"ז יעלו 20,199 (20266).

עוד ק' להבין שמספר הכתובים, אינם מכוונים כימי החול, ומה לנו לדעת מספרם, ואם כדי יצרף ולהעלות יחד ב' פסוקים שיאמרו בכ"י חייהם, כנגד מספר פסוקי כ"ד כ"ק, למה חשב ימי החול, הלא מתרגמין גם בשבת ויו"ט, וע' ת' נהרות דמשק הוא שע"ת סי' נה תה"ג צ. ואם הכוונה להשלים ק ברכות, בשוי"ט, העיקר חסר מהספר, שהי' לו לחשב ימי שוי"ט לבד, וכמה ברכות שיחסר בהם בע' שנה, ולכתוב שהפסוקים משלימים, וכן ק' היך משלימים הלא אין בהם שם ומלכות, וכמו שרחה המנהיג מנהג צרפתים להשלים באין כאלהינו, ואין לומר שתקנו רק בשוי"ט ב"פ א"כ יעלו רק 9800, גם בימי חול יש ברכות יתרות, ולצרף ברכות יתרות, טוב יותר משני פסוקי תרגום, ואם כוונתו לנכות ב"פ שאומר בחול ממספר הפסוקים בתנ"ך אין חשבון בזה, ואשר כ' ריג"מ לצרף מספר הפסוקים שבתנ"ך, עם ב' פ' שבכל י"ח 51134 23199 30199=יעלו 74323 או 81323, ולהשלים טו או טז ברכות 15/16 4900 יש יתרון רב (989 474,754— 1038. 643,823—2263 2923; 2731) ובעיקר חשבוני על ע' שנה (כימי שנותינו) תמוה הלא ילד עד בן חמשה (ועשרה) אינו מתפלל ואומר תרגום ב"פ, ואיך חשב רק שס"ד יום, וחשב ימי חול לבד, שבת לבד ויו"ט לבד, וכמה ימים טובים יחולו בשבת, ואין לחשבם ב"פ, וכן לא בכל יום טוב יחסר כן, ברה"ש מתפללין במוסף ט ברכות, והש"צ חוזר שמ"ע, ושומע כעונה, וברכת השיפר ושהחיינו והבדלה, וברכות על פירות שאוכל לסימנא, כדוריית י"ד וסי' תקפ"ג, ובסוכות שהחינו על סוכה ולולב, בפסח

על אכילת מצה ומרור, ד' כוסות, שהחיינו, ואשר גאלנו, וברכות הלל, וכן בח"י ימים בשנה שאומרים וגומרים הלל בבט"ח, והסימן שנים שנים באו אל נח (זו"ח) ובשבועות שהחיינו, וב' ברכות על המגילות שקורין ברגלים, ואיך חושב יו"ט בשנה שכולל חול המועד, ומפרש הטעם, טול מהם שוי"ט, שאינן מן המנין, שהן ימי שמחה ותענוג עכ"ל. ומשמע שאינו מצד חסרון ק' ברכות, וכן בחוה"מ לא יחסר, שמתפללין בשלשה שמ"ע י"ט, וגם מוסף ומניחים תפילין (לד"ק בלא ברכה) ובחוהמ"ס נוסף בכל סעודה לישב בסוכה, ויש כארבעים ברכות יתרות על מאה, ואין צורך עוד לצרף ב' פסוקים; בחשבון ימים טובים. באר"י ומדאו' הן ב' פסח, א עצרת, ב' סיכות ב' רה"ש ויו"כ, ע' במד"ר פי"ד זוהר ח"ג ש"ב ע"ב זו"ח כ"ח ע"ב מ' תדשא פ' ו' יוד. ילקוט תש"ל, ולעד"נ לכוון המספר, ימי חול בע' שנה 20680, ולהילקוט 20578, בחול כגין זכות התורה שלומדים תנ"ך ובהם 20199 פסיקים (מלבד דע"נ ודה"י) ולהשלים החסר הוסיפו בימי חול תרגים ב"פ שהן 364,70=20294, 588 פסוקים — ומי שדעתו רחבה ייטיב לפרש הילקוט. כעתירת פ"פ.

(שייך לצד 19) רלנ"ח, והב"י סי' לב, ויוסף אומץ יא, שבחו את המאירי, מנחת שי, חושב מלא וחסר אך פחות מעשרה למאה, והוסיפו עליו מנחת כליל, ומנורת שלמה, והמאירי בקרית ס', מונה כל חסר ויתיר, וכל פרשה פתוחה וסתומה וסדורה, ע"פ נוסחי דוקני ועתיקי, ואותיות המשונות המקובלות מעזרא הסיפר, ועזב כת"י גם על נ' וכ' אך בכל הביבליאתיקן שהייתי איננו, וגם ר"מ ש"ש, לא מצאו, פו"ס בני"כ לא רשם מנחת שי.

הערה א) סלסלה ותרוממך, במגילה יח, לא הוו ידעי רבנן מאי סלסלה ותרוממך, שמעו לאמתא דבי רבי דהות אמרה לההוא גברא, דהוה מהפך במזייה אמרה לי' עד מתי אתה מסלסל בשערך, פי' סלל רוממית וחשיבות, סולו לרוכב בערבות, האכאכטען, ערהעבען, וי"מ לשון שפיכת תל לדרך כבושה וישרה וסלולה כמסילה, וכן סוללה לצור על עיר, ודישה סלוה כמו ערמים, ולא הבינו איך יתכן מסלה וסוללה ודישה, ושמעו שאמרה עד מתי ולא אמרה למה תסלסל, אז ידעו שהמלה כאיכ"ר פ"א סלה כל אבירי, שבערבי' קורין למסרקה סלסלה, והאדם רמה בחייו, וצריך לסרוק ראשו פן תהי' ערבוביא וספחת, ולנקותם מנוצה וכדומה, אבל אמרה לו עד מהי תסלסל בשערך לעשותם תלתלים, וכן ת"ח צריך לנהוג סלסול בעצמו על דרך ויגבה לבו בדרכי ה' אם השוב יחמיר על עצמו, פן יהי' חילול השם לפי ערכו (כיומא פז) אבל יהרחק מגאה וגאון; וכן בתורה יש מקומות שהן מעקשים, או נגד הדעת או חסרון וגנאי, במעשה אבות וכדומה, מצוה להסיר ההסרון ולרומם, אויספוטצען, פארגלייכען, ולהישיר—באלה מצאנו רבות, כמו בשבת ע"ד. הטוה צמר שע"ג בהמה אין זה דרך גזיזה. ולא? והתניא משמיה דר' נחמי' שטוף בעזים, וטוו בעזים, אלמא טויה ע"ג בהמה שמה טויה, עכ"ל הגמרא, ותמיה מה הוסיף ר' נחמי' על הכתוב, ומה למדו מדבריו, וכן תמיה פירש"י תולדות פ' וירח, אבל בויק"ר פט"ו מי פלג לשטף, אר"ל בערביא קורין לשערא שטפא, ע"ש ובב"ב יד.

ב א) **פרשה** פרשת פרשיות בסין, מורה על ענין בפני עצמו, וכמו פרז פרס פרץ פרק, עניני רסיסה רציצה שבירה ופריכה, פיזור והרחבה והתפשטות, וכן מפרשך הוא וילון הספינה (כיחזקאל טז כא. כז. זכרי׳ ב יא, מיכה ג׳ ג׳. איכה א יז, ד ד, ישעיה א טו, לג כו, שמות כה כ, מ יט,) ובשין ימיני, לפרוש להם על פי ה׳ לא פורש מה י״ל, ופרשיות ענינו מבואר ומפורש ופתוח, (אינו סתום ומכוסה) (דייטליך ערקלערען) ומושאל פרשה פתיחה בקצה השורה, שם פרשה (פתוחה וסתומה) נזכר בתו״כ ויקרא, דבור נדבה, ספרי ואתחנן, פ׳ שמע ירושלמי שבת פט״ז, ובבלי ע״ה ק״ג, ישלים אדם פרשיות [ברכות ח. יב, פסחים ק״ו גיטין ס. עז] כל פרשה דפסקה מרע״ה פסקינן, פרשת בלק פ ציצית (שם) פ׳ קטנה שכל גופי תורה הלויים בה. (שם סג) במשלי, פרשה קטנה שבתפילין, ויהי בנסוע הארון, פרשה קטנה כגון כה אמר ה׳ חנם נמכרתם (בישעי׳ נב סג, לפניה ולאחריה סתומה) קוראה בפ״ע (תוספ׳ פ״ד דמגילה, ובבלי כב) פרשה שנאמרה ונשנית (יבמות פ״ד, סוטה ג׳.) שמנה פרשיות נאמרו בו ביום (גיטין ס), ארבע פרשיות פ׳ שקלים, עמלק, זכור, פרה, החדש המועדים, התמיד, הנף, סוטה, עגלה ערופה, רוצחים, המלך, כהן גדול, התינוקות מתקנים את פרשיותיהם למחר, לא עברתי את הפרשה, חוזר לסדר פרשיות, פרשתו של לוט, שהוסיף פרשה בתורה. (מכילתא יתרו, ספרי בהעלתך, הוספתא שבת פ״א ומגילה ד כא כב כט ל סוכה כח. יבמות פד, גיטין ס, עז, סוטה פ״ז מ״ח, ג לב. ב״ב יד, טו, מנחות לב, ב״ר פ׳ נא צה, שמו״ר כז לט מב, ויק״ר כד כו במדבר פ׳ נשא) וע׳ זוהר ויקהל ר״י, וס׳ ישכר, שעזרא הסופר חלק הפרשיות, ופרשיות פתוחות וסתומות, ובס׳ תיאגין, ובס׳ הללי, בסוף תנ״ך של רש״ג (תשפג), ומחזור ויטרי ורמב״ם ה׳ ס״ת וכסרת, סייג לתורה, קרית ספר, איר תורה, מכתב מאליהו, סיג להורה (לר׳ אנשיל) מסרת ברורה *) וסדר אליהו נמסר מספר הפו״ס שבכל כ״ד ס״ק ותחלת כל פרשה, וכן ע׳ זכר נתן (וויען תרל״ב) בשם ר״נ גאון, ושו״ת ראנ״ח ח״ב עח ורדב״ז וע׳ דקדוק הטעמים לייפציג הרלט, שבן אשר ובן״נ ספרו ומנו ומסרו, פרשיות פו״ס שבכל כ״ד ס״ק, ועל פיהם דקדקו וכתבו לפנים כ״ד כ״ק, וכן שמרו הרבנים והקראים יחד אלא מדינחאי סמכו על בן אשר, ומערבאי הלכו אחר בן נפתלי, שנחלקו לפעמים, בנקוד ומו״ח, וכן בפו״ס, מפני זה ומרב עתים נפלגו בני תימן ובני ספרד מבני אשכנז, ובני איטליא, וסופרי כל מדינה כתבו כמנהג מדינתם וקבלתם, על המחלוקת וחלופים בפו״ס יעיד דרמב״ם, וכן הצרפתים הי׳ לדם פסקי פרשיות בתורה, שלא כרמב״ם, עיין ת׳ מהרי״ל קלו קמט, תו׳ מגילה כב. ד״ה אין, ואור תורה (הלונזאני) ומנחת שי פ׳ ויחל וכ׳ נחלת שבעה סי׳ כ״ג ע״ד שמפסיקים

*) במס״ב פ׳ אמור, והכהן הגדול, וידבר דדבר אל אהרן ב פתוחות, וזה טה״ד צ״ל סתומות ובתנ״ך ברלין תרכ״ט — ס״ג יש פרשה בדברים כז כ׳ ארור שוכב יש למחקה, ולפני פ׳ קדש (בפ׳ בא) אין פרשה, וצריכה להיות פתוחה.

בתענית בה"ב, במקים שמציין כהן לוי וישראל, פסוק לפני פרשה ולאחריה, וכן בפ' שופטים מסומן אשר תעשה לך „לוי" בין ב' סתומות, וכתבו תוס' ואו"ז ודרכי משה קלח, הכהן מיתר להתחיל ויחל, שהוא שני פסיקים לפרשה, וכן והקרבתם, והנה בספרינו אין ויחל סמוך לפרשה (מהרי"ל קלו) ובעלי תוס' וכן בגמרא היה להם חילוק אחר בפסוקים, ונחלקו עם בעלי מסירת, ובש"ס אמרו שקורין בתענית ברכות וקללות, ואולי הי' אצלם ויחל ב"פ סמוך לפרשה ואנו נוהגים לקרא פ' ויחל על פי' מ' סופרים, כמו שכתבו תוס' פסחים מ ומגילה ל"א ותענית כב כז, כי העיקר כמסורת שלנו, כמ"ש יבין שמועה, ואבקת רוכל להב"י, מנחת שי פ' ויחל, וגם בה' מקראות שאין להם הכרע לרז"ל יש לנו עתה הכרע, וע' מג"א, שאין לחוש מה שנרשם בסדורים לסיים עם הכהן בפ' תצוה, ובפ' פקודי, וילך, באזניהם וכן בפ' תרומה וכן תעשו, פ' תצוה ואת הששׁ, פ' וילך כל זקני ישראל *) וכן אצל בני תימן, ראיתי בכהר תירה ע"ש דברים ה ז, ז ז, יוד א', כז ז, כד ו, כו יב, כז יט ארור מטה משפט.

וחז"ל דקדקו לאשמעינן בקוצר, אף למה שמפורש כבר (כמ"ש תו' ברכות ב, זבחים כח, ומנחות צג) ותנן בשבת המוציא קלף כדי לכתוב פרשה קטנה שבתפילין, פי' הגאון רי"ש כדי שלא נטעה, שיש פ' אחר פ' וכתבתם לפני ויאמר, ויהי' ויאמר פרשה בפ"ע (כרגיל בבראשית ויחי יתרו משפטים קדושים הברכה) וע' תו"ח ולח"ש, דמז זה פסולה על דוכסוסטוס, ובשתי עורות, ודובר מישרים פי' שבאי להוציא שלא נפרש פ' קטנה שאפשר בתפילין קטנים כמו לסוף קטנה שבבנית. — ולעד"נ שבא התנא לאפוקי מדעת הקראים והרבה תנ"ך כ"י כמו חומש מרגליות ותנ"ך ברלין ג' עמודים, ופארמא נומר... והובא בשלטי הגבורים, והגהות ברוך שאמר, מובא בדרכי משה סי' י לב ס"ק א, וס' אור תורה ותיקון ספרים בשמות י"ג פ' בחדש האביב, פ' והי' כי יביאך, ופרשה זו היתה ב' תיבות קטנות מן פ' שמע, והודיעו לנו „שהיא פ' שמע" שאין פ' לפני והיה כי יביאך הראשון. — וכן ע' מנח"ש ותו"א, כי ויהיו בני יעקב שנים עשר, ונפן ונעל, (דברים ג') אינן פרשיות, וע' אור תורה פ׳ צו, שמצא בס' אשכנז, ד' פ' יתרות, ופ' שמיני (ולאלה תטמאו), נהרדעי פליגי על סוראי ואמרי שאין סתומה בס"ת פרשיות, ושם הנהר (אל האשה אמר) ויהי מקץ, גדול עוני מנשוא, וכיו"ב.

ב) שלשה מיני פרשיות הן וצורתן פתוחה (אפענער ראהם), סתומה (געשלאססענער צווישען ראהם), וסדורה (גיטרענטע אבטהיילונג אבזאטץ, מארקירט), בין חלקי הספור, סדור קדמוני לר' תם או לר"מ, במחזור ויטרי נקרא סדור הראשונים, הלכה פסיקה היא פתוחה שעשאה סתומה או להפך, פסילה ויגנז (שבת קג, מ"ס פ"א הי"ד והרטב"ם פ"ג מה' ס"ת ורשב"א, ורשב"ץ ח"א קכ"ז כלל ג ו וריב"ש ז. ות' הרא"ש כלל ג' סי' ו), וכן אם הניח פניי במקום שאינה פרשה, פסולה להש"ך, ולהב"ח וגן המלך וריב"ש ז',

*) ע' מאורי אור חלק ז. הוא קן צפור, היצגות ובקורת על חלוקת ז' קרואים.

צריך ומועיל תיקון, וחז"ל הי' להם פרשיות פו"ס מקובלות, שאין לשנותם, ופרשיות שלא קבלו איך לעשותם, אותם יכול לשנות, ע' תוס' תענית ד, ומנחות ל"ז, וב"י סימן ער"ה רפ"ח ורש"ל לד, והח"ס רס"א. למהרש"ל לו יש פרשה כרגיל, פרשה וריוח פנוי, ויש הפסקה בעלמא. בצורת פרשה נחלקו ר"מ ורא"ש, לרמב"ם יניח תחלת השיטה פנויה, ולהרא"ש די להניח ט אותיות, ולהתחיל אחר ריוח קצת בשניה, או להניח בינתיים שיטה שלמה פנויה. ז"ל הרא"ש הלק"ט סי' יג, פ' פתוחה לא יעשנה סתומה, כ' ר"ת איזהו פתוחה, כל שנשאר מסיום הפרשה עד סוף שיטה, כשיעור ג' תיבות של ג' אותיות, ואם לא נשאר עד סוף השיטה כשיעור הזה, מניח שיטה אחת, כולה חלק, ומתחיל בשלישית זוהי פתוחה, וסתומה כל שכתב תחלת שיטה וסוף שיטה, ומניח חלק באמצע, כדי לכתב שם של שתי אותיות או יותר — זו היא סתומה, וסדורה שכתב השיטה עד חציה או שלישיתה ומתחיל לכתוב בשיטה תחתיה, כנגד שיטה (חלק) של עליונה זו היא סדורה, ובמ"ס פ"א מצא, איזהו פתוחה כל שלא התחיל בראש שיטה איזהו סתומה כל שהניח באמצע שיטה, וכמה יניח בראש השיטה והיא נקראת פתוחה, כדי לכתוב שם שם של ג אותיות; כמה יניח באמצע שיטה והיא נקראת סתומה כדי לכתוב שם שם של ג' אותיות, וכ' ר"ת דברייתא פליגא על סדור קרמונים, לסידור קדמינים פתוחה היא בסוף השיטה, ולמ"ס פתוחה היא בתחלת שיטה, ובירושלמי מגילה מכל צד מקרי פתוחה, וכן מסתבר, וסתומה שהריוח בין הפרשיות סתום מכאן ומכאן והעיקר כירושלמי וכן הסברא, ואם סיים סתומה בסוף שיטה יניח שיטה חלק, ויתחיל בשיטה ג', כיון שאין פתוחה בסוף ולא בתחלה, והטור כ' בשם הרא"ש, שיניח בפתוחה שיעור ט אותיות *). ובסתומה יניח ג אותיות, והסדורה כותב עד חציה או שלישיתה, ומתחיל בשורה שניה בנגד הנחת העליונה ואם שינה לא פסל, כיון שלא נזכר בגמרא, והרמב"ם כ' דפתוחה בסוף שיטה היא פתוחה ולא הפתוחה בתחלת שיטה עכ"ל וע' ב"י דלרמב"ם בעי גם בסתומה ט' אותיות (היינו למשפחתיכם או ג"פ אשר) וזה דלא כירו' ומ"ס ותו' מנחות ל"ב, ס' התרומה ומרדכי וע' ס' המכריע, דסגי בפתוחה, וכן בסתומה ג' אותיות וכן ספרי אשכנז, והדרישה כתב בסתומה די ג אותיות סמוכין זל"ז, וא"צ ריוח, וענין סדורה ע' שום שכל לרוו"ה סו"פ נח, ור"פ ויצא ויחי, שם לט ז, וג"ז אינה מהסדרים, מהם לא ידעו בעלי התוס', ע' עירובין פ"א, ורא"ש בשו"ת חזה התנופה (המובא בב"י ונדפסה בחיים שאל ח"ב סי' ס"ד), מספר פרשיות התורה, פתוחות ר"ץ וסתומות שע"ט, ביחד הם תרס"ט, ואם נצרף יחד סיום ה' חומשים, יעלו תרע"ד והסיום הן סתומות.

ואם נחשבם פתוחית יעלו רצ"ה, ואולי לזה כיונו בבמד"ר פ' שלח.

---

*) וכן בס' המסורת ח"ב של"ז מצריך ש עור ט אותיות בין בפתוחה בין בסתומה (ד"ג מלונדון) א) סתומה פנוי באמצע, ב) סיים בחציה והחל בחציה סתומה, מעט חלק בסוף שטה ומעט חלק בתחלת שטה; ג) כל השיעור חלק מתחלת שטה (ראמ"ך קירא) ד) סיום השורה אין בה. כקום גדול פנוי, ושורה ב מתחיל מתחלת השורה (דר' פנחס החנוכי).

(רע"ה, צ"ל רצ"ה פרשיות). הסרורות הן מנוחת הנשימה להקורא, והענין אחד, וגם באמצע, הסתימות מנוחות והפסקות בין חלקי הענין, ובין שני ענינים דשייכי להדדי, והפתוחות בתורה, הן הפסקות גדולות בין שני ענינים שונים שאין קשר ביניהם, (נאכצוזענקען), ובנביאים תהי' הפתוחה, לפני כל נס, ובדבר מעשה, שיתעורר ויתפלא השומע, (צו בעטראכטען, איבער ראשט ווערען), כי תיכף הי' כזאת מאת ה' וקראוהו חז"ל פרשה והפסקה, פתוחה וסתומה (ב"ר פ' נא) ובמ"ס פי"ג בשירת דוד כו' לא נתנו חכמים שיעור, אבל לבלר מובהק בפתיחות אתנחתא וסוף פסוק, ומנחת שי ש"ב כ"ב, העתיק ומרצפן בפתוחות החלה וסוף ופירש שמניח ריוח פנוי, ובתלים כ"ביא גירסא באותיות תחלה וסוף, וי"ג במפתחות החלה וסוף, ואולי כוונת מ"ס אצל אתנח וסו"ף, שיטה שלפני השורה ושורה אחרונה פנויה ופתודה.

ג) זה לשון הורת כהנים: ויקרא (ה' אל משה) וידבר, הקדים קריאה לדבור כו', כל מה שהוא דבור מפי קודש למשה, הקדים קריאה לדבור כו' מנין אף לאמירות וצוויין כו', יכול אף להפסקיה, ת"ל ויקרא וידבר לדבור הי' קריאה ולא להפסקות, ומה היו ההפסקות משמשו, להן ריוח למשה, להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, והלא דברים קו"ח, מה משה ששמע מפי הקב"ה ומדבר ברוח הקדש, צריך להתבונן בין ענין לענין ובין פרשה לפרשה, כל שכן הדיוט הלומד מן ההדיוט, עכ"ל תו"כ. ובו אבין ירושלמי שבת פט"ז, ושוח"ט כב, אמר ריב"ל אנא מן יומי לא אסתכליה בספרא דאגדתא, אלא חד זמן אסתכלית, אשכחית כתוב מאה ושבעים וחמשה פרשיות שכתוב בתורה, „דבור צווי ואמירה" כנגד שנותיו של אברהם אבינו, דכתיב לקחת מהנות באדם, וכתיב האדם הגדול בענקים *).

מאה וארבעים ושבעה מזמורי תהלים הם כנגד שנותיו של יעקב, שנאמר ואתה קדש יושב תהלות ישראל, מאה ועשרים ושלשה פעמים שישראל עונים הללויה כנגד שנותיו של אהרן, עכ"ל, ובמ"ס פט"ז נוסף „עולת תמיד" והנה רז"ל לא מנו כל פרשיות רק מה שכתוב בה דבור צווי ואמירה והוא שמתחלת, ויאמר ה' אל משה, וידבר ה' א"מ, ופרשה שיש בה מצוה ופקודה לעשות או לחדול, ואם שלש אלה אין בפרשה לא נחשבה במנין קע"ה, כן נ"ל, ודקדקתי ומצאתי בתורה יש קט"ו פרשיות פתוחות שאין בהן דבור ואמירה למשה, ומצוה לבני ישראל, ואלו הן, בפ' בראשית ט, נח ה, לך לך ג, וירא ד, חיי שרה ג, תולדות ב, וישלח ו' (ע' חולין

---

*) נסמך על דרשתם ז"ל בשוח"ט ושמו"ר שהתורה נתנה בעבור אברהם שנקרא אדם הגדול, והקב"ה אמר למלאכים לא זהו שירדתם ואכלתם בתוך ביתו כו', ובמ"ס פכ"א ה"ט האדם הגדול בענקים, הי' אברהם אבינו גבוה יותר מענקים שהי' גובה קומתו כנגד ע"ד אנשים, ואכילתו ושתייתו כך הי' כנגד ע"ד אנשים, וכחו כן הי' עכ"ל, ונלע"ד לפרש אברהם גבה מן ע"ד ראשי אבות הגוים, נח וג' בניו, בני שם כ"ו, וחם ל', ויפת י"ד, וכן מספר בני נחור כ"ו, וארם צובא, עמון ומואב וי"ב בני ישמעאל, טז בני קטורה, טז בני עשו ועמלק, ע"ד במספר, ואברהם אבינו וזרע יעקב אכלו וירשו את העולם יותר מכולם, גם גבה יותר ממשה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים זקנים, שנאמר בהם ויאכלו וישתו ויחזו את האלקים ע"ד, אצילי בני ישראל לא זכו לנבואה וגילוי שכינה ומתן תורה הי' רק בשביל אברהם ע"ד אב לאומים נתתיו.

ק"ב, ופי' המשניות) וישב ד, מקץ א, ויחי ז, שמות ד' (ויקם מלך, וילך איש, ויהי בימים, וילך משה) בא א, ויסעו בנ"י, בשלח ד, אז ישיר, ותקח מרים, ויסעו כל עדת, ויבא עמלק, יתרו ג, וישמע יתרו, בחדש השלישי, וכל העם רואים, תשא ב', ויפן וירד, ויאמר משה אל ה', ויקהל ג', ויאמר משה אל בנ"י, ויעש יריעות עזים, ויעש את מזבח הזהב, פקודי ד', ויעשו את החשן, ויעש את מעיל, ויביאו המשכן, ויכס הענן, בחקתי ב, אם בחקתי תלכו, ואם לא תשמעו לי, במדבר ב' אלה פקודי בנ"י, ואלה תולדות אהרן, נשא יב, קרבנות הנשיאים, ביום השני וכו' זאת חנוכת, בהעלתך ג, ויהי בשנה השנית, ויהי העם כמתאוננים, ותדבר מרים, שלח א. ויהיו בנ"י, קרח ג, ויקח קרח, וילנו כל עדת בנ"י, ויאמרו בנ"י, חוקת ד, ויבאו בנ"י, ויסעו מקדש, ויסעו מהר ההר, וישלח ישראל מלאכים, בלק א, וישב ישראל בשטים, מטות ב, ומקנה רב, ויאמר אליהם משה, מסעי ב אלה מסעי בנ"י, ויקרבו ראשי האבות, ואתחנן ג, כי תוליד בנים, אז יבדיל משה, ויקרא משה, עקב ו והי' עקב תשמעון, כל המצוה, והיה אם שכח, שמע ישראל אתה עובר, בעת ההיא (אינה מצוה רק ספור מה שנצטוה אז), ועתה ישראל מה ד"א (פ' התשובה בוילך), תבא ד', ויצו משה, והי' אם שמע תשמע בקול, והי' אם לא תשמע, ויקרא משה, אתם נצבים היום א', האזינו א, ויבא משה, וזאת הברכה ב, וזאת הברכה, וללוי אמר, ביחד עולה מאה וחמשה עשר פרשיות שנגרעו ונשללו מחשבון ר"ץ פתוחות שבתורה, ונשארו קע"ה פרשיות מקובלות שהפסיק. משה רבינו, ע"פ ד', והן ענינים שונים ונבדלים וברוח הגיון נפרשות, ושם פרשה הונח על הפתוחות, וחשבון קע"ה נוסד ע"פ תורת כהנים, ובכל אחת היה קריאה למשה ודבור, ומצוה חדשה, ויצא מן החשבון כל פ' ספר בראשית, ובכלל, ויאמר אלקים בוישלח, וכן ויסעו מקדש, ויאמר אליהם משה, אז יבדיל, אין בהם מ"ע, אבל במצורע ואשה כי תהיה זבה, ובתזריע נגע צרעת, ובשר כי יהי' בו, ואיש או אשה כי יהי', הוא מ"ע, כס' המצוות שרש יוד יב, (ורמב"ן חולק), בפ' אמר, ולקחת סלת, ביאור המצוה דפ' תרומה, אלה מועדי ה', מצוה שנויה ומשולשת בתורה, י"ב הדגלים הן מצוה איש על דגלו שבפ' במדבר, ועתה ישראל דואתחנן, הוא מ"ע, בפ' ראה, לא תוסיפו, אז יבדיל משה, ספור שהכין לקיים המצוה, דפ' מסעי, ראה, שמור את חדש האביב, המצוה משלשת בפ' בא ובהעלתך, חג הסכות משלשת במשפטים ותשא, ואשר יש בתורה ר"ץ או רצ"ה נאה ומכוון לקרוא פרשה אחת עם המדרשים שבה, בכל ימי עשר חדשים, מלבד חדשי כלה, או זמן חרישה וזריעה, וקצירה ואסיפה, כברכות כ, לה, וכן בתנחומא ורבה פ' קרח, רע"ה פרשיות צ"ל קע"ה פרשיות או רצ"ה (בחלוף ע על צ), ואין צורך לרמזי בעל קרנים בסופו סוד פ' — רע"ה, אבל מעשה רוקח, וילקוט פנחס תשע"ו בשם ספרי זוטא, ומג"ע העתיקו קע"ה פ', וכן הגיהו הרד"ל והרש"ש ובנו ז"ל.

ד) המעיין בתו"כ ומכילתא פ' ויסע משה, במגילה כג כט לא לב. וירו' שם פ"ב ופ"ד ומ"ס פ"י, יראה שבימי ר' מאיר ור"י, עוד לא היה

פרשיות הסדרות, קבועות לשבתות, ונחלקו אם הקורא חוזר בשבת למקום שהפסיק בשבת העבר, אי במקום שסיים שבת שח־ית מתחיל במנחה ומקום שהפסיק במנחה מתחיל בשני, ומקום שהפסיק בשני מהחיל בחמישי מקום שהפסיק בחמישי מתחיל בשבה שניה, ומנהגים שונים היו בכל עיר, ובמשך הזמן נקבע התקנות שונות, בכל **עיר** כמנדגה, על פי אחד מחכמיה איך לקרוא בשני ובחמישי, ומספר הקרואים, ומספר הפסוקים לכל קורא, וי״ם הקריאה, ולקרוא **על** דסדר, שלא להפסיק בעניינו של יום, אך חובת היום לקרוא להמפטיר ולחזור בכל שבת למקום שהפסיקו בשבת שלפניה, ועל זה הדרך ב׳ הרא״ש בשו״ת חוה התנופה*) ס׳ נר, והב״י הביאה, ונדפסה בשו״ת חיים שאל חלק ב׳, וז״ל חילוק הסדרים**) וחבוריהם הוא כדי שתעלה קריאת התורה בשנה אחת, ולכן כל חכם בעירו או בארצו, חבר והפריד הסדרים, כפי הסדר שראה שהוא נאות, ואין הסדר ההוא הלכה קבועה, רק מנהג, ואינו חובה לשנית מנהג דנהוג בברכה (?) לקיים סימן סגרו ופסחו וכן כיוצ״ב בשאר סימנים, סברה, עכ״ל. וכתב רשב״ם עה״ת ריש פ׳ ויחי, עיקר הפ׳ מן וישב ישראל, פסוק אחרון בפ׳ ויגש, אלא שלא רצו הקהלות לסיים פ׳ ויגש, בותהי הארץ לפרעה, וסיימו בכ׳ וישב ישראל, עכ״ל רשב״ם. מצאנו אמנם שסימו משניות וגמרא, בפסוקים יתרים כדי לסיים בדבר טוב, וכ״פ רש״י סוף ב״ק, ובעלי המסורה כ׳ ד׳ ספרים יתק״ק (ישעיה ת״ע קהלת קינות) אין מסימים, אבל סדרות שלנו מסיימים גם בלא טוב, כמו פ׳ נח, ויחי, תזריע, מצורע, קדושים, במדבר, בלק, והפטרת ויצא (מצורע) בא, וס׳ ישעי׳ הושע קינות קהלת, וכ׳ הגאון חיד״א בחיים שאל ח״א עד סעיף ה, ס״ת שנמצא בה פנוי בסו״פ ויגש שיעור ב׳ איתיות, נראה פשוט שהוא תחלת פרשה, כמנהג כל ישראל, להתחיל פ׳ ויחי בשבת מיוחד, וכן אז״ל למה פרשה זו סתומה, אלמא שהיא פרשה ואין לפסול הס״ת, ומצאתי בס׳ אדמת קדש שהכשיר ג״ב עכ״ל, וכן הכשירו שדה הארץ, סי׳ טו״ב, משאת משה כב, איר תורה, פמ״א ח״א י״ג, שב יעקב נ״ח, וע׳ כסא רחמים דף טו יח, ושיורי ברכה.

ה) מנהג סדורות שלנו בנ״ג שבתות, נקבע ע״פ רוקח ומהרי״ל, צרור המור כ׳ שהן חמשים פרשיות ובמדרש ונעלם ח״א קא, וס׳ התיאגין, ומגן דוד לרדב״ז אות ק, וכן חלוקת היהודים בחבוש הנקראים פלשת, חשבו נ״ג פרשיות, וכ״כ דודי זקני הגר״א מווילנא זצ״ל, בס׳ אדרת אליהו פ׳ לאור יום, בפ׳ ראשון ז׳ תיבות, נגד ז ימי הבנין [כרז״ל על חצבה עמודיה שבעה, וס׳ במדבר נחלק על ג׳ ספרים, שבת קטז ויק״ר פ׳ יא] וחמשה פסוקים בפ׳ ראשונה נגד חמשה חומשי תורה, ויש נ״ב תיבות בפ׳ זאת ו„בית" הראשונה

---

*) וע׳ ת׳ פאר הדור קפ״ג, וגנזי נסתרות ח״ג קצ״ט, שר׳ משה בן הקדוש ר׳ משה דברושלייש, חבר ס׳ חזה התנופה.

**) ומה שכתב „הסדרים" כוונתו על הסדרות ולא הסדרים, וכ״נ לע״ד הסדרים ללמוד תנ״ך בכל יום, כאשר ראיתי באיטליא עיר רעגיא, וכמנהג ליוורני ווויניציא.

היא תיבה בפני עצמה, לעומת נ"ג פרשה, יעוש"ה לבאר איך כל תיבה רומזת לפרשה. ובמסורה מספר פסוקי נצבים לא נרשם, רק סוף פ' וילך נמסר על נצבים וילך ביחד, מספר שבעים, וכן פ' הברכה אין אנו קורין בשבת לבדה, ובחנם נרשם חלוקת רביעי חמישי ששי ושביעי, רק לבני אר"י יועילו, שעושים יו"ט רק יום א, כשחל רה"ש ביום ה' (בשנות תר"ע, ע"ג ע"ו פ"ז) קורין וזאת הברכה בשבת אסרו חג, וע' שבולי הלקט צט, ואבן הירחי נה נו, ואנו קוראים בשמחת תורה הברכה ותחלת בראשיה, מטעם המדרש והפייט מרשות, וע' תוס' מגלה, שלפנים התחילו פ' בראשית במנחת יום כפור, רק בשיר הנוסד על פרשיות שעשה הקראי, וכן ר' משה בן אברהם, בעיר אויניון Avidnoiv ה"א רכ"ו, יש נ"ד פרשיות כספרינו בחומשים. ומעשי ה' (מעשה תורה פ' יד לז), כ' בדברים י"א פרשיות נגד י"א יום מחורב, שם הואיל משה באר את התורה, ובארבע חימשים בשיב"ם מ"ג פ', מהם עשרה מחיברים, ה' כפולות נשארו ל"ח פ', שלמד מרע"ה פרשה בכל יום שהי' בהר עכ"ל, אבל לא זו שנרשם ששי ושביעי בהברכה אחת היא, ראה ספר מאורי אור, חלק ז' הנקרא קן צפור עלה ר"כ, בקר לרעה את החלוקה של ז' קרואים לשבתות השנה וכהן לוי לימי חול שיש טורח הצבור בקריאת פסוקים יותר מהחיוב, [ושנה מעוברת שחל רה"ש ביום ה', תר"ע ע"ג ע"ו פ"ז הבעל"ט, אין להפסיק באמצע המסעות] והפסיק שלא כמשפט, והוא רשם סיום אחר, וכתב שהחלוקה בחומשים ותיקון הקורא לא נחלקו על פי ת"ח, רק מאיזה מקרי דרדקי וחזן הקורא בתורה, אשר רשם לו חלוקה שטחית, וגדולי תורה לא נתנו לב לדקדק אחריו ובין כה נתפשט, וראוי לבטל ולמנוע לסיים במקומות ההם, כי רובם באמצע ענין, ועל דעתי נכון לסיים דווקא בפרשה פתוחה, וכן כ' במעשה רב ס' קל"ב, ואין מסיימים בפרשיות הרשומות בחומשים, כי אם במקום שהיא פתוחה או סתומה או במקום שנראה יותר הפסק הענין. עכ"ל מעשה רב, וכן נהג הגאון היחיד בהוראות רב"ך ז"ל מווילנא מו"צ דפק"ק, ע' שלחן הקריאה בסופו. ואיתא בזהר הק' ויקהל, איסור למאן דקרי באורייתא, למיפסק בפרשתא או אפילו מלה חרא, אלא באתר דפסיק משה פרשתא לעמא לאשלמא יפסיק, ומנ"א הקשה והרי בפ' ויצא ומקץ (כהגהות מכתב מאליהו) אין שום פרשה (שכולה צרות ורוגז) ואיך קורין ז' גברי, וכן ק' לי דבפ' בלק אין רק פ' א, ויגש וילך האזינו ב"פ, ח"ש תולדות וישב קדושים דברים נצבים ג"פ, בחקתי ד', וירא שמיני ה', ובשמות ו', ומוכרח לחלק על ז' קרואים, ולהתו' מגילה כג, ח' קרואים, שצריכים להפסיק בפ', לכן דקדק הגר"א, „או לסיים במקום שיש הפסק הענין", לא באמצע הדבור והמצוה, וכשיש פו"ס יסיים שם, כי החלוקה של התיקון מעשה הדיוט, ובחומשים ד' אמ"ד, המבורג (תקנ"ה 4), ווילנא, יש שינוי וחלוף, ואסור לעמיד ולהפסיק אצל קאפיטל, שיש ל"ט קאפיטלען בתורה שהם פסוק ושנים סמוך לפו"ס וסדרה, ומצוה לפרסם! —

ו) בזה אבין שינוי מנהגים לפנים, שסיימו התורה במערבא פעם בשלש שנה, ופעם בשלש שנה ומחצה, ע' רש"י שבת יב: מוע"ק טז: מגילה כא כט,

ורא"ש שם תנחומא תשא, ר"מ פי"ד מתפלה, ויש"ש סיף ב"ק סי' מח,
שמע שלמה בהקדמה, מג"א רפ"ב, מסעות בנימן השני, ערך מלין, הליכות
קדם, ונחל קרומים טו, אפשר שהפסיקו בכל שבת אצל פתוחה שהוא ענין
בפ"ע, ולפנים הפסיקו בנביאים פרשה של פסוק א, מגילה כד, ולא הי' מנהג
קבוע לכל המקומות, ולא מספר ידוע לגברי העולים ולא לפסוקים. במקום
שנהגו לסיים בשנה אחת, עולים ימי קריאה קע"ה במספר הפרשיות, חול
חודש ושבת וז' מועדים חנוכה ופורים (וצומות?) ודמסיימים בג' שנה מפני
שיש קנו שבועות ח"י יו"ט, חנוכה ופורים ור"ח, גם יש פרשיות שאין לחלקם
לקרואים ונצרכו לקרוא פ' הסמוכה. והחילוק בין ג שנה או עוד מחצה,
הליא אם מועד מפסיק סדר הקריאה, או שקראו בשבת של מועד „עולה
תמיד" נסדרן, וחובת היום קרא המפטיר, וכולם דפסיקו בפתוחה וסתומה
המתחלת ויאמר ה' וידבר ה' או פרשה שיש בה מצוה לבנ"י והן קע"ה
פרשיות שבירושלמי וספרא הנ"ל (לא כהאומרים על הסדרים שי"ב קנד*) ולא
כה"ר שי"ר שבמערבא חלקו כל פסוק לשלשה, כי דבריו בלא צדק, וחשבונו
בטעיות), ואחר שהוקבע לחוק בישראל, להעלות שמונה אנשים בשבת להתו'
מגילה כג, ד"ה כיון, שהמפטיר יקרא ג"פ שלא קראו לפניו, עשינו לנו
חלוקה על נ' נג פרשיות, כשבתות שני פשוטה ומעוברת, ויפה העיר הרב
מא"ש נ"י בב"ת שאם נחלק פסוקי תורה על מספר נא פ' שצריכים לקרוא
בכל שבוע לר' מאיר יעלו $115.114.^{38}/_{51}$ כמו -- $5845/8:51$; ונ"ל
לר' מאיר בבקומו, הפסיקו בענין של יום חודש ומועד וצומות וד' פרשיות,
לכן נמשך תלת שני וחצי, אבל לר' יהודא דהלכתא כוותיה, וכן נהגו כמפורש
בתוספתא פ"ד, ומ"ס פ"ו וי"א, מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם חוזרים
לשבת הבאה, וסדר היום אינו מפסיק, ודי לקרוא בכל שבוע, כא או כד
פסוקים, אם נחלק פסוקי התורה עליהם יעלו רע"ח וחצי, או רמ"ד ושליש,
שהם ה' שנה וחצי בקירוב, ואפילו נגרע פ' השירה והמסעות וההוכחה וח'
פסוקים שאין להפסיק בהם, ויחיד קורא אותם, עוד נשאר הרבה לסיים בחמש
שנה או ד' וחצי, ואין חשבון בדעת מערבאי. ע"ד הסדרים, הליכות קודם 40,
אגרות שיר 90 מתת י' שלח, אוה"ס ש"ד 157, הרוו"ה סוף שמות ובעל
דרכי הושע, חילק הושע ע"פ הסדרים, המליץ תרנ"ו 146 ולעד"נ כמ"ש
הרא"ש שאינו מבעל מסורה, ובתוך כ"י איננו.

*) ראש הפסגה ש"א חו' ב 47 שאל משה קריצמאן מי המחלק בסדרים לז' גזרי
ובחו' ד 59 השיב א' שעזרא הסופר חילק, כמ"ש יש שכר ע"פ זוהר ויקהל ר"י (וטעה בפשט
הזוהר) ובחו' ה, הק' הרי במערבא סיימו לתלת שני, ואיך הפסיקו בפ' דלא פסקה משה
ושם 70 בשם תעודה 27 בשם מסורת המסורה כי בד' בומבורג נחלקו, וגם זה טעות, כי עדות
הבחור על הקאפיטולן של הכומר לא על סדרות, וע' תלפיות 164 בשם מזכרת יוסף (אותיות
פרוביגצא דף ט) סדר קה"ת, וסיומי פרשיות ושתחלת מפטיר בשוי"ט, וכן ע' מחזור ויטרי, וכן
ראיתי בעקד אוניווערזיטעט לייפציג מחזור בשני חלקים, ואינו ענין לשאל רמ"ק. והאמת
במאורי אור, הנ"ל.

ג) עוד חלוקה אחת יש לנו ושמה **סדרים**, בחומשים ומקראות גדולות, ואיזה תנ"ך המאוחרים, נדפס סכום פסוקים ופרשיות וסדרים, ומנין פתוחות וסתומות ופרקים במק"ג שנדפסו, בבאסילי ווינעצי' רפ"ז, יהלאה 5—1524 וקהלת משה ד' אמ"ד וחומשים ברלין תקצ"א, נדפס בראשו או בסופו תחלת כל סדר ומספרו בתורה קנ"ד, בנביאים רכ"ה או רכ"ט, בכתובים פ"ט בס' תלים י"ז או י"ט סדרים, משלי ז' או ט' סדרים. פרטי סדרים, בבראשית מ"ב ונסמן מ"ג, ורוו"ה העיר שנחסר בפ' נח „סדר".

שֵׁם סדר ענין ערוך ומסודר לפני הקורא הלומד ודורש, השֵׁם מצאני בש"ס סדר היום, סדורו של יום, ולינא מקטעין בסדרא, אנשי מעמד קראו פ' בראשית בו' חלקים ושם יש ז' פתוחות (יומא מגילה כ"א וירו' דף ע"ה שקלים פ"ה ה"ד מס' סיפרים פ"ט ה"ו ופ"י) פסקי סדרא, פי' רש"י ותוס' (ומהרש"א בשבת כ"ד, קי"ב קי"ד ומגילה כ"א) שהיו קורין בשבת במנחה פרשה בכתובים מפני הגזירות שהי' בפרס, ור"י בעהאק באוצ"ח ח"א ט"ה משער שקראו בנ"ב שבתות השנה הסדרים ל"ט, שיש בהלים י"ט במשלי ח', איוב ח' דניאל ז', עו"נ יו"ד, ריב"ל האחרון הי' מסדר אגדה (ברכות יו"ד, ב"ק נ"ה). הסדר נקרא מי שסדורים לו משניות ובריתות, ריש סדרא, ירושלמי שבת פ"ו ופי"ט, זכרון לראשונים סי' ס"ו, ר"ז, מר יהודא ריש סדרא, שם הל"ד ריש כלה, בגמ' ברכות ו' ע"ד ובאחרונים מצאנו בהלכות גדולות ה' גיטין, העיטור ה' שלישית, ר"ן פ"ב דגיטין, או"ז תשכ"ד, שערי צדק ש"ב ו' ש"ג ב' ו', תה"ג הוצאת הרכבי שי"ב, הערות 367 חמדה גנוזה כ"ט, ס' הישר תקמ"ז שמק"ו כתובות נ"ד, הרה"ם פ"ו ה"ו מגירושין טור סי' קמא תפא"י על גיטין כ"ג כ"ח ח"ו רמ"ב מנהג אנשי מזרח עי' שע"צ י"א, ש"ד ל"ט, או"ח יש"ש סוף ב"ק דד"ו 39 .248, דייני די בבא, הלכות גדולות ה' שבת פ"ו ופי"ט, תה"ג ליק נ"ו, זכ"ל תקנ"ה, כן נקרא הגדול שבישיבה, וז' הברורים מכולם נקרא ראשי כלה, ואצלם הי' עוד שלשים דיינים, ולפניהם ישבו הרבה חכמים ותלמידיהם (ע"י אגר"ש ביוחסין, וס' הקבלה להראב"ד) וע' שע"צ ש"ו סי' מ"ב ה"א י"ז ח"ג ש"ו סי' ט"ו יו"ד י"ג ל"ח מעשה דרב חנינאי דיינא דבבא הנקרא בוסתנאי הרמוז ברמב"ם פ"ד מנעה"מ פ"י מגירושין, ופ"א מעבדים, ובראי"ש ואכמ"ל, ר' חייא ור"ש ברבי ור' לוי פסקי סדרא ויקר' פ"ג אסת"ר פ"ג שבה קנ"ג פי' רשב"ם ב"ב קס"ד ובמס' ע"ז י"ט ע"ב פירש"י פרשה בס"ת לקרוא בה בצבור, וכן בתורה כ"י לצרכי איש בביתו, אבל ביומא ל"ה פירש"י לא פורש לי מהו. ולענ"ד ע"פ ב"ר פ' צ"ח ר' יוחנן ולוי הוו מצמתין צבורא כל איש מהם בשבחו דרש באגדה עד שיתכנסו הצבור, אז נכנס רבי לדרוש, ובירושלמי סנהדרין פ"ב, ושמוא"ר פכ"ג י"ג לוי היה פרשתיה, וברכות כ"ח, חגיגה ג, שבת של מי, ובחנם הגיהו הזה עבר פרשתיה, וכן תני לוי הסדר שסידר ברייתות (והגר"י ברלין רמז לעריך שגורם הסדר בלשון ערבי סטריקען, פלאַכטען מעשה רשת ואורג תרגומו סרד. בשמות טו י, כז ב, לח ד; תלים ח ג, ט ז, טו י; איוב ה ו, יב ב. ותרגום ירושלמי, דברים לג כט, בר"ר מט, כלים פ"ח, ואולי הי' ע"ש תולדות

ברכות יח, כתובות קב, או מעיר שריד, כיהושע יו"ד, יואל ג ה). וכן מצאנו סדרא על קריאה ולימוד הפרשיות, כמשמעות הגמרא שבת קטז: קנב יירו' שם, ורש"י מוע"ק טז: יומא פז: ובהפעיל הסדיר ברכות הסדיר תפלתו (ברכות כח מגילה יז: יומא ע עג) מסדר אגדתא, מתניתא, סדרא סדרן הסודרן, שסידר משניות ובריייתות הסדורות לו, אבא ריש סדרא הוה, סדרא דבי עולא, קומי סדרא, ספרא דסדרי, סדרי רובא, (ע' ברכות יו"ד, פסחים קה, תענית ה', כז, מוע"ק ט"ז המכריע שם, יומא לח עג פז, סוטה יד מט רש"י ד"ה סדרים, ב"ב קס"ד, חולין קלז, וירושלמי ברכות פ"ו (ח) שבת פ"ו טז יח (ח, יב, טז) סוכה פ"א דף נב ביצה פ"א (ס) מגילה פ"ד (עה) נזיר פ"ו (נו) סנהד' פ"י (כח) הוריות סופ"ג (מח) שוח"ט נה פז, בר"ר פ' יג סג, ויק"ר פ"ג, במד"ר פ' יח, אסת"ר פ' גם ושתי, שנחלק על ה' סדרים וקה"ר על ג סדרים ועי' נ"ע על סדור שנחלק, בבר"ר פמ"ט וילקוט פז, לחלף סידרא, בישרון ח"ב (שנת תרי"ז) הגיהו דצ"ל תיבה אחת, ובחילוף ח על ד', שזה מלה יוונית קליפסידרא, ובהפלאה שבערכין ח"ב ק"ב: כ' שרצו לבאר מלות יונית על פי הוראה עברית בשינוי והוא כלי שנתנו בו מים לשער בו זמן שיוכל סניגור או קטיגור לדבר לפני העם והשופט [כל זמן שהי' נטף מים, ואולי מזה השם מטיף, נוסף על נפת תטופנה שפתותיך] ואם חלף ועבר שיעור הזמן הי' שותק, ואולי כן נהגו גם יהודים להגביל זמן ושיעור הלימוד והדרשה, והכלי נקראת חלף סידרא, עכ"ל רשד"ל, ומטעם זה נקרא סדרים סדרא רבה. צורת הסדורה כ' רוו"ה סי"פ נ"ח, בכת"י נד, אין כאן פתוחה רק סדורה, „ז" מגולגלת כמו „ק", מסיימת באמצע שיטה, ואחר כן פתוחה שורה שלמה, ובראש שורה ג, מתחלת, ויאמר ה' אל אברם.

ב) הסדרים להב"י סי' ער"ה, הסדורה דין סתומה לה — בלתי מקובלת לרז"ל, ואין פסול אם שינה, וקרית ספר כתב שהם פתוחות, יאינן עשויות לנוח שם בצבור, רק להועיל הקורא ומשנן תנ"ך בכ"י שיעור הראוי לו, ופוסק אפילו באמצע הענין, ואינה קבועה, כמ"ש הרא"ש בחזה התנופה, ועי' בסוף תשו' חיים שאל ח"ב ואלה הסדרים לא נזכרו כלל בתלמוד ירושלמי ובבלי, רמב"ם, ומוכח בתוס' עירובין פא ד"ה דכתיב וכו', בהבראה כתיב, רחוק מפרשה זו כמה דפין, ע"ש שלא ידעו מן הסדרים שלנו, וכן בת' מנחם עזרי' סי' כ"ט פנים מאירות סי' י"ג תמהו מהו סידור זה שאין לו מקור ורמז בשני התלמודים ולא נמצא רשומים בס' התורה, והסופרים אינם מחשבים עליהם כלל, וכן הרוו"ה בדברים תמה, וכ' ששאל לחכמים ויודעים, ואין יודע. גם אני, פ"ה, שאלתי למגיהים וסופרים ולא היה להם מענה, וכן הר"י ראזען שאל עליהם בהפסגה, וחד מחבריא השיב, שהם קנ"ד בתורה, כנגד קנ"ד שבתות שיש בשלשה שנים. ולעד"ק הלא במגלה ל"א תני רשב"א, עזרא תיקן לישראל שיהי' קורין קללות שבתו"כ לפני עצרת וקללות שבמשנה תורה קודם רה"ש, ושם ל' וזאת הברכה קורין באחרון של חג, ורשב"ג הי' באר"י וידע מנהגם ועכצ"ל שהי' באר"י עיר אחת או שתים שנהגו כן וכן מצא, בעל מסעות בנימין, עיר אחת במצרים שנהגו כן, וגם לפ"ז אין לנו חלק

בסדרים אלו כלל, ועוד נחלקו במספר הסדרים. בס׳ תיאגין מבואר מבארגיש וזאכס, כי כלל הסדרים קנ״ד, ובפרט קס״ו, במק״ג קנ״ד ובפרטן קנ״ג, בס׳ בראשית רשום מ״ב והן רק מ״ג, כי סדר ויזכור א׳ את נח (המגיד תרל״ב—ג 164) וכנס״י ביהמ״ד 105 אוצה״ס 15, ומנחת שי בראשית כח יוד, שמות ה כ, במדבר כו ה, הבנת המקרא לרוו״ה, לר״א בחיר במסורת המסרה. ויעקב בן חיים במערכת המסורה, ויהודה יעלה חיו״ד רמ״ו, בית תלמוד ש״ג רסב, הסכמת ס׳ מאיר עיני סופרים (לבוב תרכ״ג) קרית ספר ח״ב רשם כל סדורות התורה, וכ״ה בס׳ הוראת הקורא שהי׳ לעיני ד״ר י׳ דערענבורג כת״י משנת 1390, בזורנאל אזיאטסקי, כתב ספרות (1871) בשם מנואל די לעקטאר, והר״ר יעקב שפירא, בתנ״ך כת״י שהביא מתימן, יש שם הסדורות, ומובא בסעפארט ד״ג, לונדון (67) והנ״ך סופלאנטען (אמ״ד תס״ה) ותנ״ך לייפציג (דר׳ ז. בער) וחומש מנהיימר (ברלין תרל״ב) הביאו וסדרי הסדרים דערענבורג והוראת הקורא. על שינוי המספר בסדרים מדובר בפ׳ שכתבו הדר שטראק והרכבי (צד 263) ובפרוספעקט פיננער (אידים תר״ה) דערענבורג והוראת הקורא, שיש סדורות בתורה 167 (ת 154) וביהושע 15 (ת׳ 14) ויש כ׳ בכ״י 67 יש 168 בתורה, וכ״כ בקאטאלאג דר׳ הרכבי צד 244, 33 יש בהורה 168 סדורות רק בכ״י פט״ב 19b, וע׳ דר׳ יואל על מ׳ סופרים זייטע 40 כי בספר תורה המובא מן כינא אשר בהאף ביבליאטעק בוויען, יש היכר סדורות וכן במחזור וויטרי ולחשבון דר׳ יואל מטיער ק״נ או קס״ט סדרים, (וע׳ מאנאט שריפט פרנקל גראֶטץ (תרמ״ה).

ג) וראיתי בית תלמוד ש״ג רס״ב שהסדר, מן סדר שנחלק, וכן רמב״ן פ׳ השירה כ׳ אמר אויב ארדוף, במכילתא א״ר ישמעאל שזה הי׳ ראוי להיות תחלת הסדרה, ופי׳ שהוא סדור בספיר ראשון ממנו, ופי׳ רי״ש נ״ז הגאב״ד דק״ק לבוב, שהראו לו בחלים, דכוונתו על ל״ב מדות (יא) סידור שנחלק, הנזכר ברש״י דה״י ל׳; וק׳ דבענין א׳, אין לומר אין מוקדם ומאוחר בתורה, וצ״ל כרמב״ן שיש פסוק שאינו במקומו, ואינו ענין לפו״ס, וכאילו הפסיק לספר שנית מה שקרה, ונתנו ע״ז סימן שנחלק, ולפי שזה תלוי בפי׳ הענין, לכן לא נודע לנו ענין הסדורה, ורש״י וזולתו לא פירשו כן, על כן הניחו זאת. והנה נתבאר לי ענין סתים שכל הראשונים ואחרונים לא הרגישו כלל, וכן ע פמ״א ח״א י״ג, שגם הוא לא חלי ולא מרגיש ענין סדורה, ברוך החונן לאדם דעה שהאיר עיני בזו, עכ״ל דגאון רי״ש נ״ז. וגודל שמחתו אין לה סבה, כי שכח את הרמב״ן, על ותמנע שזהו סדור שנחלק, וכן דהי״ב ל, מיכה ד ח, וכן ע׳ רשב״ם רש״י ורס״ג על דהי״א א לו, כג יט כד כב כג, ט מא מב, ח לה לו, שם לא לב, שם ד ז ח, עמוס ה ח ט, יהושע יג ז ח, משלי כג לא, ששני הפסוקים ראוים להיות מחוברים, ומה שדקדק מפסחים בהרי עינינא לא אמרינן אין מוקדם. ע׳ ילקוט בשם מ׳ אבכיר, אלה תולדות ראוי להיות תחלת פרשה, אלא כדי שלא יתגאה הכהן לאמר אני קראתי ראשון בתורה, והתחלתיה מראשה. ומה שכ׳ הר״ר א״ש בב״ת ח״א נ״ב, ח״ג קס״ט סמך ורמז לסדורות, מרש״י שבת קט״ז ע״ב קנ״ב ע״א יומא פ״ז ע״א

מועו"ק ט"ז ב"ב קס"ד, פסיק סדרא פרשיות של כתובים שהיו רגילים לקרוא ע"ש, אין ראוי כלל, אלא שהי' להם ענינים שונים אי פתוחות וסתומות בנו"ב, ומ"ש רש"י פסחים ס"ב ע"ב מאצל לאצל שיש פרשה גדולה ביניהם, המעיין יראה שאין ביניהם סדר, אבל פתוחות יש ביניהם, (וע' המגיד שי"ב רפ"ו), שגם הרה"ג שי"ר ובארגעש טעו בזה, אך הקאפיטאל נשלם כמו הסדורה, וע' מבוא לתנ"ך של אויכהאז'ן ח"א קס"ב ומה שכ' אבן ספיר ח"א י"ג שנק־את סדרה, שאינה פתיחה וסתומה, ונכתב כסדר התורה. הנה חזר בו בח"ב רכ"ח, שזה טעות ויש לה צורה בפ"ע, או כפתוחה להתו' במנחות לב, ולהב"י דין סתומה לה, ע' מכתב מאליה, ושום שכל לרוו"ה סו"פ לך ותולדות.

ד) עוד ראיתי על מ"ס פט"ז ה"י, פי' שמע שלמה, נחלת יעקב, כסא רחמים, ומעון אריות, וכן פי' החכמים, מר שי"ר רשר"ל, רי"ר מיללער (בהל"ק) מה שאז"ל על פסוק, והתמכרתם כו' ואין קנה מפני שאין קנה דב־יי תורה שיש בה קנ"ד סדרים, אי קע"ה פרשיות וסדרים שיהיו על תלת שנין ופלגא, כקדושין ל' ע"ב במע־בא פסקי האי קרא לתלתא פסוקי וכמספר דפסוקים, בילקוט עקב תתנ"ה, דפוס הנ"ל.

ביחוד תמיה על מיללער שלפי חשבונו הן ק"נ או קנ"ג, ולדבריהם קס"ט הן, אין חשבון מכוון כלל, ואין מקום לפירושם, ובת' יהודה יעלה חיו"ד סי' רמ"ו השיב על פי ירושלמי פט"ז דשבת, ושוח"ט כ"ב, וילקוט סוס"י תרפ"ו, ומ"ס פט"ז שהן קע"ה פרשיות, נגד שלוש שנים וחצי, כמפירש ביש"ש סיף ב"ק אות מ"ח, החילוק שבין בני בבל ובני מערבא, בתלת שנין או בתלת ופלגא, וזהו שסיימו בכל שבת ושבת עולת תמיד שמסיימים התורה ועושים אז שמח"ת, ולהגמרא דילן ור"מ פי"ג מתפלה נחלקו הסדרים קנ"ד כמנהג בני אר"י היום, והירו' ומ"ס הם כמנהג בני אר"י שבים של שלמה, וארח־ת חיים ות' הגאונים, אבל לשני המספרים, קשה, איך תהי' הללמ"מ בקביעות סדרים לרמוז על מנהג שאינו פשוט ואין ניהגין כן רק בתימן, ומהו שהתנו בירו' ומ"ס, קעה פרשיות בתורה „שכתוב בהן אמירה דבור וציווי", וזה לא נמצא בכל סדר מהסדרים, אלא כמו שפירשתי פ"ה **על** פתוחות התורה, ויש להגיד קע"ה פ' הלכך קבעו (ה' קבע). ומנין קע"ה, כ"ה בילקוט פנחס, ורדוקה, ומג"ע פ' וירא, איך קראו בשבת שצריכים כא או כב פסוקים, ואינם בסדר א', ומה יועילו הסדרים בנביאים וכתובים שהמספר אינו מכוון לחשבונם, ומה יענו **על** במד"ר פ' חוקת, שיש ר"צ או רצ"ה פרשיות ולא קנ"ד. ותדע שלא כוונו בירו' ומ"ס על הסדרים אשר לא נזכרו ברז"ל ובעלי המסורת ואין להם יחס הללמ"ס מהקב"ה, ודורות המקבלים כמו פתוחות וסתומות, שהרי אמרו שם קע"ה פרשיות כו' קמ"ז מזמורים בתלים בנגד שנותיו של יעקב, ולא נמצא בתלים רק י"ט סדרים, אבל כוונתם פשוט על חלוקת פרשיות שבתלים, שהן קמ"ז, ובאו לה־ציא מדעת העמים שייחסו לדוד עיד מזמור קנא, ונעתק בארבע לשונות קדם, יוונית ארמית ערבית וכושית (עט־יאפיש) שנקבצו בהתנ"ך פאליגלאטטע, וחברו ביום הלחמו עם גלית

הפלשתי ויהרגהו, בו ז פסוקים, ונמצא בכת"י וניזלים מן לבנון להרש"פ ז"ל №50 האמין, ונתן ג' טעמים, שלא נמצא בתלים שלני ע"ש, וכן היסיפו ת"ע, סורי ורומי, נון באשרי נגר רז"ל בבריכות, וכן חברו כמה מזמורים יחד ויחסר המספר הרבה מזמורים שחיברו להקודמים כמו ב, מג, עב, צג, צה, צו, צז, קד, קטו, קטז, קיז, קיח, ולהתוס' פסחים קי"ז, גם מזמור קלד סופו של הקודם, ובכ"י מזמן ת"ת שנה, הנמצא בקיירא, גם סט פר מחובר להקודם, וכ"ה ברוב כ"י ודפוסי שונציני נאפולי וברעסציא. והמצרף ח"א בקש לכוון קמ"ז מזמורים והסיר ג' מזמורים המורים על חרבן, וזה טעות כי דוד ידע את החורבן, כילקוט ש"ר קמ"ה, לבן עמלו רז"ל למנית ולספור המזמורים, שהן קמז, עיין ברכות ד, ט, פסחים קיז מגילה יז, ירו' ובבלי שבת פט"ז מ' סופרים פט"ז הי"א, שוחר טוב, וילקוט שמעוני, הראשון (פפד"מ רפו) וכן היא בתהלים וסידורים, דפוס שאלוניק 1490, 1512, 1521 וכ"י נומר *) והגאב"ד דק"ק קיירה מעיד כי בתלים כ"י שם, ג' מזמורים מחוברים יחד, ולא כדפיסים שלני, ובכ"י טורין קמט מזמורים, ולמען הכיר הפועל מן הפעולה, התבוננתי על חלוקת הסדרים ואם יועילו לני ומצאתי בם מגרעות אלה:

א) יש סדרים שהם באמצע הענין והדבור, או סמוך לפרשה כמו ריש פ' תבא, מתחיל הסדר בפ' ב, מקום שאסור להתחיל בקריאת התורה (תענית כז, מגילה כב, כט, וירו' שם עה, ושקלים פ"ה ה"ד, זוהר ויקהל מ"ס פ"ט ה"י ופי"ב מה' תפלה מג"א רפ"כ מעש"ר קלב) וכן יש הרבה בנביאים כזאת, ואבד מהם חזקת הקבלה והמסורת. בפ' בראשית חסר בין פ' ה ו סדר ויזכור אלקים (ורוו"ה העיר) ביהושע רשום ל"ד, ואין שם רק י"ד, ונחלף עם שמואל, שי"ב לד, ורוב סדרים באמצע כמו בראשית כ (כד, מב) וסדר כד כו כז לו לז לח. שמות ו, יוד, טו. במדבר כ, כז. דברים יוד, טו כד. יהושע ג ד ה ו ז ט יב יג יד. שופטים (?) ו ז י ינ. שמואל ג ד ה ו ז ט יא יב טז יז יט כ כד כה כו כז כח כט לא לג. עד"ז רשום בשאר נו"כ שלא כמשפט וסמוך לפרשה, והר"ר שי"ר בהל"ק, העיר בתלים סדר א, כי צדיק ה', ג' ה' הישיעה וכיו"ב הוא סיום הסדר.

ב) ענין א' וספור אחד נחלק לסדרים שונים, וענינים נפרדים חוברו בסדר אחד.

ג) יש סדרים גדולים וארוכים, ויש קטנים שאין בהם כ"א פסוקים כדי לקרוא ז גברי תלתא פסוקי לגברא, ראה בסדר לך ח' פסוקים, בסדר ויוסף אברהם יח פסוקים. בסדר וישב ישראל בשטים, כי תצא למלחמה, הן קרבו ימיך, יז פסוקים.

ה) עלובה העיסה המבישה את הלש והאופה, בעצלתים ושפלות ידים מלוש בצק עד חימצתי ויהי לשאור נקשה, ובצדק נקראו בלשון זכרים,

---

*) אך בשנת 1517 הקים הנוצרי דניאל בומבורג הדפוס בוועגעדיק ושנה סדר התנ"ך חולק ס' התלים על ק"נ מזמורים, ודבר בליעל יצוק בו, לכוונו עם מספר עגולים של ראזענקראנץ הנקרא בל"פ Coronie ובל"ר четки והמלה אבה שהכומרים יאמרו ק"נ פעם ביום ואכמ"ל.

כלשון המקרא צלמות ולא סדרים, אין לו יחס במסורת ולא נזכר בקדמונים ולדעתי הוא מעשה יחיד, הדיוט מאחד בעם, או חכם הדורש לעם רשם לו לעצמו מקום שהפסיק הלימוד והדרוש ביום שלפניו במקרה, או שחלק המקרא (בלא הגיון) לחלקים ושיעורים, להגות ולשנן המקרא בכל יום *) (בקדושין ל׳ ורמב״ם ותואו״ח, **ע׳** בית תלמוד ח״א קח) כמו שנהוג בליוורני וויניצא, וכן ראיתי ברעגיא באים עשרה אנשים בצהרים, ולפני המנחה, ואומרים בכ״י פרשה בתורה ונו״כ, ואולי היו סדרים הרבה ושונים בכל עיר, וכהרא״ש בחזה התנופה סי׳ נד וע׳ פב״ג מה׳ חנוכה, וב״י וב״ח סי ער״ה. ואני ברי׳ קלה שפלה ודלה לא זכיתי להבין דעת קדושים, ובינת החכמים, כולם בחדא רווקא תפו, איך פירשו כוונת פו״ס על הסדרים קנ״ד בתורה (מלבד שהחשבון לא יתכן), איך ומה יפרשו התנאי שיש בהם אמירה ודבור וציווי, המורה על איזה פרשיות (לא כולם), ומוכרח לפרש על פו״ס כתירת כהנים וחשבוני הנ״ל, והפרשיות מקובלות מביני, לבעלי מסורה והגמרא, והן טבעיות לפי הסגנון והענין ולפו מפרשי המקרא, למה הוציאו מלבם סברה ברויה ופירוש שלא יסבול המאמר, חלילה לנו לצמצם ולהשוות הרגל לפי הנעל ולקצר השוכב לפי המשכב. גם ידידי הר״ם א״ש נתח וחילק הפרשיות, קרוב למספר קע״ה, וכמספר ימי הקריאה בשנה וימהר להחליט שאליהם כיון ריב״ל במ״ס, וגם הוא לא ירד לסוף המאמר, שסותר את פירושו כאמור למעלה **) ומה שאז״ל, ירו׳ פט״ו דשבת, מ״ס פט״ז, שישראל עונים קכ״ג פעמים הללויה, כנגד שנותיו של אהרן, עכ״ל, ואין לכוונו על פר״ז שבהם 14 הללויה, ולא על לשון הילול שבתלים. ונ״ל שמפורש בפ״ג הי״ב מחנוכה שענו הקהל הללויה על כל דבר ודבר כדעת ר׳ עקיבא שאמרו ישראל על כל דבר שאמר מרע״ה,

---

*) כן אנכי, פ״ה, קבעתי להגות בכ״י תנ״ך, אני ובני אלחנן נ״י חצי שעה או ה׳ עלים לונדוני או בערליני, כדי לגמור בימי חול של שני חדשים, תורה טו יום, נ״ר יב, נא״ח יג, כתובים טו, וזה סדרם בראשית וירא (ל) מב. שמות ו, כ, לג. ויקרא ו, יז, סוף. במדבר יא כג, סוף. ראה תבא, סוף. יהושע יד, סוף. שופטים יא, סוף. ש״ב יד, סוף. מלכים יא סוף. מל״ב טו, סוף. ישעיה כה, סוף. ירמי׳ טו, כט, מ. סוף. יחזקאל יח, לג, סוף. הי״ע עובדיה וסוף צפניה, הזו״מ, תלים, א לט עו קח, סוף. משלי כה. איוב, יח, לג, סוף. שיר, רות ואיכה, קהלת ואסתר, דניאל עזרא עד נחמיה ו׳. משם לדבהי״א יח, דהי״ב ה, לג, סוף, רשמתי אולי יועיל לאחד הקוראים ובניו לעשות כמוני פ״ה, ויברכני.

**) ראיתי בהפלס לח׳ שבט 201 על מ״ס פט״ז ה ו יב הקשה על ני״ע בנין אריאל, ובנין יהושע, שפירשו על קריאת בני מערבא, ג׳ שנים וחצי, ואינו מדקדק שבכל חצי שמיטה יש חודש מעובר או ב, והן קע״ט שבתות ויותר וכשתגרע שבתות שחל בהן מועדים ומפסיקין פ׳ השבוע, עי׳ מ״ס פי״ז בצרי להו ז׳ ונשאר קע״ב שבתות. ולעד״נ על הימים שתקנו לקרוא בהן בתורה, ג״י בשבוע רה״ש ויו״כ וג׳ רגלים ח״י יכים י״ז ימי ר״ח, סה״כ ל״ה ימים, צא מהן ט״ו ימים המועדים שחלו בשבת נשאר כ׳ ובכל מחזור ז עבורים של ל יום שהם מאתים ועשר, ובכל מחזור קטן ג׳ או ד׳ ימים בשנה שלמה סה״כ רי״ג יום, עם ימים של ר״ח — 105, צא מארבעה עשר ימי ר״ח, ו׳ ימים שני שבועות בה״ז נשאר צ״ט יום, חלקם על י״ט שנה, נשאר לכל שנה ה ימים, נוסף על ק״ע ימים, והנכון כמ״ש, תורה שיש בה מדרשים הרבה חלקו על קנ״ד סדרים, ג׳ שיעורים לכל שבת לפני סעודה, ושי״ד ימי חול, קראו בנו״כ שבהם סדרים, וכן ס׳ תלים לומר ה מזמורים ליום, לגמור בחדש א, או בשבת מזמור אחד אחר כל תפלה או תוך הסעודה לגמור תלים בכל שנה וכאשר נמצאו לפנים כן חוברו, ונדחו הבה בעה״ק בהל״ק.

אשירה לה׳ כי גאה גאה, והרבורים נחלקו לפי הפסק הענינים, ומניתי בהלל המצרי, יש בו ס״ו סו״פ, סילוק, נ״ט אתנחתות, ב, עולה ויורד המפסיק יותר מאתנח, סה״כ קכ״ז, אבל צא מהן הודו ואנא פסיקים שכפלו ושנו הקהל ולא ענו הללויה ד״פ ויש שינוי מנהגים, (ע׳ תו׳ סוכה לא, לח מב, וש״ע סי׳ תרכב תרנא ס״ח).

ואולי כוונת מ״ס, שעונים קכ״ג פעמים, ח״י ימים גומרין הלל, וב״פ בשחיטת הפסח (פסחים נח) ובליל פסח רמב״ם (פ״כ ה״ט וסי׳ רפז) בת׳ ערבית בביהכ״נ ובאכילת הפסח, הרי כ״ד פעמים רק בער״פ לא הגיעו לאהכתי נשאר קכ״ב.

בקרת הקאפיטלען.

ד א) סדר התורה ונו״כ, הנרפסים כולן נגד סדר התלמוד, חכמי היהודים, ומפיצי כ״ק הדפיסי בבערלין „כדעת היהודים" וזהו שקר, במבוא ד״ג יתנ״ך 585/8 נו׳ 22 העתיק כ״י הנוסף בלונדון אדר 15251. 1448 בשנת ה״א ר״ח נחלקו שמואל ומלכים על ד׳ ספרים שהנוצרים קיראים להם ס׳ המלכים, (א מהמלכים שמואל א, ב מהמלכים שמואל ב, ג מהמלכים מלכים א, ד מהמלכים מלכים ב, עזרא א עזרא, עז״א ב׳ נחמיה) וכן חלקו עזרא ונחמיה, ודה״י ולפי רז״ל והמסורה הם ס׳ אחד, יס׳ נחמיה נקרא עזרא, ואין לחלק ס׳ אחד לשנים, ובין שמואל א׳ לש״ב, וכן לפני מל״ב, ולפני דהי״ב אין ריוח פנוי ג או ד שורות כמו בין נביא לנביא, וגם המסורה מספר הכתובים מסרו מכל שמואל יחד, וכן במלכים ודבה״י, ס׳ נביאים אחרונים, סדרו חז״ל ב״ב י״ד ירמיה יחזקאל סמוך למלכים שב׳ ירמיה, וישעי׳ סמוך להושע וכן ראיתי בפארמא תנ״ך № 2, 20, 304, 380, 413, 554, 737 ועיד ג׳ כ״י בלונדון cod 1 Taurincnse pag 1 2, 22, 104, 109, דיטא 109 דיטא 104, דיטא 22 וכן bolongno נו׳ 7 6a 5A 4b, ס׳ כתיבים בתלמוד, וכ״ה נומר 5 בלונדון, 5b בבולוניא, וכ״י שונים, ובדפים הפכו את הסדר נגד היהודים וחלקו הספרים שאין לחלקם ע״פ התלמוד שהם אחד ע״פ המסורה ואנחנו ב״י מחשים. מקחת מידם, שאריה מחמדינו אשר שללוה ממנו, קורא אני על זה ידו שלח צר על כל מחמדיה, כי ראו גוים באו מקדשה (איכה ב) והנה חלוקת הקאפיטולן מע״ה זרים הם ואז״ל אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמין (כעובדי׳ א׳, בר״ר עה ויק״ר פ״ה) יש תורה בגוים אל תאמין שנאמר מלכה ויש״ה בגוים אין תורה (איכה ב יז) וכל שכן העמים עצמם שאין בהם תורה (ע׳ תנחומא פ׳ נח ות׳ חו״י).

בכל תנ״ך כ״י העתיקים אין גם אחד שיהי׳ בו חלוקת קאפיטל, זולת שנים שלשה שהיו בידי אחרון, ורשם נכרי בדיו על הגליון סימן קאפיטל. בערך שנת ר׳, היא 29 או 40 שנה במאה ארבע עשרה הי׳ בעיר שטראסבורג. מעיר מאינץ עמל כ״ה שנה, והמציא אותיות אלפא ביתא מעצים ויקם דפוס

הראשון, בשנת 1455 נדפס ס' קודש בשפת ליטיין, בשנת 446 ה' תכ"ו באותיות יצוקות, בשנת רל"ה נדפס בפאדובה ורל"ו במנטובא, עד רמ"ה, הדפיסו בחינת עולם, רש"י על תלים, טור או"ח ורד"ק, וס' העקרים, בולוניא 82, תלים שונצינא 85/6 שונצינא נביאים, 6/7 נאפלים, תנ"ך ראשון בשונצינא 88=רח"ם, השני נאפלים 91/6 ג נאפלים 3,6—91 ד ליסבון 92, ה ליירא 92, ו עסצי' 94, ז פיסארא 511, ח 15, ט שם 17— 11, יו"ד כתובים שאלוניק, י"ב פי' על תנ"ך בומבע"ג ווענדיק 17, שנית ד' הנ"ל 1524/5 — לפנים הי' חפץ כהניהם לצודד נפשות ולהכניסם בדת הנוצרית והי' הגזרה שיבאו בנ"י לשמוע דרשות כהניהם, ולמען ידעו כומרים למצוא את הכתוב רנחוץ להם, עשו להם קורקונדנסיא ונצרכו לציין פרשיות ומספר פסיקים (לפי תרגום סירי) ויחלקו את התנ"ך על קאפיטולן והוא מעשה הקרדינאל הוגא די ס"ט קארא הנודע בשם קארדינאל דיא שפניא וי"א הערצבישוף בקאמברידז באנגליא ושמו סטעפאן לאנגטהאן, ובו נשתמש פרא פאטער ארליט, בס' קונקירדנסיא, ובשנת קצ"ח העתיקו ללשון הקודש, ר' יצחק נתן, הנדפס בוויניצא ובאסעל בשנים 1437, 1447, 91—69— 64 56—1523, וכן הבחור ר' אליה חבר ס' הזכרונות (לא נדפס) להחשמן אגידו די ויטרבי וציר צרפת גיארגי די סלווא. הבישוף די לאבור, בשנת 1621 מאריום די קאלאסא, 632 יאהן בוקסדורף 734 דשאן טילור בלונדון, 861 וישכר בער בשטעטין, 840 פירסט 876. ב' דאווידזאהן, (ע' הקדמה קורק' באזילי' רצ"ב בל"ר קונפער' לעקסיקין ד' לייפציג, הקאפיטלין עשה בהתחלת מאה 13 לביבל לאטייני, ונעתק גם בשאר לשונות בב"י ובדפוס — ובספרי אוצר ביבליאתיקו של אוניווערזיטעט, כת"י ני' 13, העתיק ר' שלמה בן ישמעאל, וכ' אלו הן פרקי הגוים הנקראים קאפיטולש של כ"ד ספרים, ושמות כל ספר וס' בלשוננו והעתקתים מן ש־הם, שיוכל אדם להשיב להם תשובה מהרה, על שאלותיהם שהם שואלים לנו בכל יום, על ענין אמונתינו ותורתנו הקדושה, ומביאים ראיות מפסוקי התורה הן מנביאים או מספרים אחרים, ואומרים לנו ראה וקרא בספר פלוני בפסוק פלוני בקאפיטול פלא מהם', ואין אנו יודעים מה הוא הקאפיטולש, ולהשיב להם מהרה תשובה, לכן העתקתים — ובסופו (פאליע 246a) נשלמו פרקי הגוים מכל כ"ד ספרים והעתקתי איתם, ר' שלמה בן איסמעאל. והנה האשכנזים לא קבלו חלוקה זו וישנאוה, וכן היונים, וכן תנ"ך של לוטהער ודומיהם (לדוגמא ראה להלאה אצל יואל) ור' אלי' בחור במסרת המסורה הקדמה ג דף ח, כ' המדפיסים שהדפיסו מקראות גדולית ונו"כ קטנים בוויניצא שנת ה' ר"ע, לא הי' יהודים ולא ידעו מענין המסורה דבר, ואין לשעות אל דבריהם, כי שקר בימינם והגהותיהם, ובהקדמת ר' יעקב בן אדוניהו לס' המערכה במק"ג שנדפסו בוויניצא רפו—ח, באסילי' רע"ח, עם מס"ג ומס"ק סביב בגליון, ובסופו מערכה גדולה הי' מוכרח לציין פרשיות ופסוקים, ולא מצא רק אלה הקאפיטלין, ונשתמש בם כאשר התנצל והודיע צערו לרבים, וכן כמהו מתנצל המדקדק ר"א בחור ומוסר מודעה בהקדמת

מק״ג שהגיה, בוויניציא רפו—ח, שח שעז וכפל דבריו בהקדמה לספרו דקדוק אליה, (ד׳ באזילי׳) וס׳ הבחור (ברלין) וז״ל: והאמת כי כבר חלקו בעלי המסירה (?) כל ספר וספר לחלקים, וכל חלק קראו ספר, זולת מה שחלקו חמשה ח״ת לנ״ב פרשיות (?) וחלקום עוד לסדרים ואמרו ס׳ בראשית פרשיותיו י״ב וסדריו מ״ג וכו׳, וכן כולם הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו; ומאז הייתי לאיש תמהתי למה לא נהגו כן בישראל, לרשום בראש כל סדר וסדר א ב ג כו׳ כאשר סדרום בעלי המסורה (?) [התשובה, שהסדרים אינם מבעלי המסורה, ובעלי המסורה ורבנן דאגדתא, וההלכה, היו בקיאים במקרא, ואם זכרו מלה ושתים וכש״כ מלה זרה, ידעו וכיונו הפסוק ומקומו בלא חפוש כלל, וע׳ גאונים קדמונים סי׳ עז, עח] וחלוקת הקאפיטלן שהדפיסו במקראות ותנ״ך איננה מקובלת אצלינו מבעלי המסורה ואיננה מעשי ידי חכמי הדת או בהסכמתם, אכן הוא המצאת נוצרי אחד, שהעתיק מעברית לרומית, וראה מן הצורך לחלק הספרים לפסקי פסקי, ולא ידע מן הסדרים והפרשיות שלנו, וחלקם לפי סברתו ויקראם בשם קאפיטולי, ואחריו ר׳ יצחק בר נתן בשנת קצ״ח לאלף הששי, וחבר ספרו מאיר נתיב וקונקורדנסיא, היכרח להשתמש בחלוקת הקאפיטולים שנתפשטה בימיו ולא מצא חלוקה אחרת הטובה ממנה, לפי שחלוקת בעלי המסורה (?) נעלמה ממנו, ופתיחות וסתומות רבית הן מן פסיק ושתים, ואין לרשום וליחס אליהם מראה מקום הפרשה והפסוק, ובספרי נו״ב אין פרשיות קבועות (?); וכאשר הדפיסו מק״ג בוויניציא רפ״ו (1525) התנצל המגיה ר׳ יעקב בן חיים, אשר נטה אחרי כומר רומי המחלק, וכתב: ואילולא ס׳ קינקורדנסיא חברו חכם אחד קרוב לזמנינו זה בארבעים שנה שמו יצחק נתן, שכבר נדפס פה וויניציא בבית דפוסנו, לא הי׳ באפשר להגיה, והוא ספר יקר כו׳ והוצרכתי להשתמש בחלוקת הפרשיות שהביא בספרי רי״נ ז״ל, ואולי הייתי מוצא חלוקת פרשיות שחלקו בעלי מסירת בכל המקרא, הייתי חפץ יותר להשתמש בם מבזולתם, ואחר כך הגיע לידי לאחר שהשלמתי (הדפסת המקראות עם קאפיטולים) אמרתי להדפיסה גם לבל תשתכח ותאבד מישראל עכ״ל ר״י בן חיים בן אדוניהו ור׳ אליהו בחור, והעתיקם גם הר״וו היידענהיים ז״ל בחומשים עין הקורא, והבנת המקרא סו״פ ויחי, וסיים: לכן מה שאמר כאן (סימני כל ספר ופרשה נ׳ שהרצון בו על מספר קאפיטולי, איני בשום דפוס קדמון, גם לא במקראות כתבי יד, כי חלוקה הזאת בלתי מקובלת אצלינו, ולא יפה עשו המדפיסים האחרונים להכניס חול בקודש, וכן העירו וכתבו חכמים רבים בבכורי העתים תקצ״ז ט״ז, בית תלמוד שנה ג ח, ספר המסע להרי״ב צד 28 כתב, וכן בחלוקת קאפיטולן, תחתיהן מסרו לנו המסורה (?) חלוקה אחרת ונקראית בשם סדרים, נדפסי במק״ג אחר הקדמת המגיה, ובאמת יש להתפלא עלינו כי גם סדר הספרים, גם חלוקתם המסירה לנו מחכמי התלמוד, גם הסדרים המסורים לנו מחכמי המסורה (?) את כולם עזבנו, ונקח לנו את אלה אשר לא לנו הם, תחתיהם, ואין מעורר להשיב הנדחים עכ״ל ר״י בכרך, וכן כ׳ ה׳ זלמן כוכב טוב, בסו״ס תשובת תלמידי מנחם בן סרוק

אל דונש, וכן כ׳ לי הרב החרד על הדת פרופעסאר ר׳ אברהם ברלינר נ״י, וקרא על׳ על זה, אהבתי זרים ואחריהם אלכה, והחכם ר״מ א״ש בוויען כתב לי, א אמור תרס״ג אגרתו הגיעתני, וקראתי בה לחדות לבי כי שם מגמתו לחרפת ישראל, כי גם שיור התורה, לא הצלנו מידי זרים, ונתקים בנו ואבדה חכמת חכמיו שגם הרבה מחכמינו התורנים לא חלים ולא מרגישים כי זרים בוססי את נחלתנו, והפסקות המשמשות לתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין האבידו ועשו הפסקות בקאפיטולן אף במקום שאז״ל שאין להפסיק ומבלבלים את הקורא לתומו ונחלתנו נהפכה לנכרים כו׳ החותם לכבוד התורה ולומדיה עבד לעבדי התורה, מאיר איש שלום.

ב) והנה כל הנ״ל רוקקים ברוקא (בנגיד) אחר, בלא עדים וראי׳ נתנו לסדרים יחס המסורה, בלא בקור ובחינה, ומפני זה נדחקו להגיה ב״ב יד, עד ל״ו צ״ל עד ל׳ סדר ל, אבל כבר בירדתי כי החסרונות של קאפיטולין, יש בסדרים, ובאמת הם מאוחרים אם שבתינגן, נזכרים על כן לא ידע איש מהם, ואין זכר למו בס׳ קדמונים ולא תמונת סדר בכל כ״י שראיתי לא סדרים ולא קאפיטולין, וכי זה כארבעים שנה ראיתי אז של פט״ב, וראיתי שאין בהם זכר של קאפיטולין, וכן הרבה דפיסים קדמונים ואחרונים יש בלא קאפיטולין, וגדולי היהודים לא קבלו חליקה זו ובלא הסכמתם הובא חיל אל הקודש, ורבים חלקי ס׳ הקידש בחלוקה אחרת, והמפרשים הדפיסו מקרא עם פירושיהם בלא קאפיטולין וסדרים, ולדוגמא ארשום עשרים חלקי כ״ר ס״ק שאצלי ואין בם קאפיטולין, נביאים אחרונים עם פי׳ מה״ר יצחק אברבנאל דפוס פיזרו רעא רע״ה ר״פ או שונצינו שפ״ב שצ״ב (בו חסר השער) איוב עם פי׳ ר׳ יצחק כהן ברש״ך, קושטנ׳ ש״ה, פי׳ רלב״ג על מגילות, ריווא די טרינטא שב׳ מאיר איוב, (לר״מ עראמע) ריוו׳, ד״ט, שב״ב, פי׳ אסתר לר׳ זכריה בן סרוק ווינציא שב״ה, יוסף לקח לר״א אשכנז שהי׳ בקי י״ב לשונות ובחכמות הרבה (חיי עולם פאריז הרל״ט) קרימונא של״ו בחיי המחבר) פי׳ אסתר (לר׳ אלישע גאליקו) וויניציא שמ״ו, אסתר עם מנות הלוי (לר״ש אלקבץ) וויניציא שפ״ה, אילת אהבים להנ״ל, שרש ישי להנ״ל על רות, יד המ״ך על אסתר להר״ר שמואל וואלירשטיין וויניציא שמ״ו, י״ד פרשיות, חזון למועד על דניאל להנ״ל וויניציא שמ״ו, וחלקו על כ״ב פרשיות, ישע א׳ על אסתר לר״א צהלון, וויניציא שנ״ה, ידי משה אלמושניני על ה׳ מגלות וויניציא שנ״ז קהלת יעקב וקדש ישראל על קהלת לר׳ ברוך ב״ר ברוך וויניציא שנ״ט, קהלת יעקב לר״י גלאנטו לחם דמעה על איכה לר״ש די אוזירא וויניציא ש״ס, פי שיה״ש להר״א חיים, פראג שע״א, אלשיך על ה׳ מגילות אויפיבך וזלקאווא קינת סתרים לר״י גלאנטי, נחמת ציו״ר על ישעי׳ [ויש לעיין אלה שאינם ת״י תנ״ך ברישי, רנ״ר, פיזרו רע״א רעז, חומש אישארו ר״נ, די׳ עם רש״י נאפול רנ״א, ברישי רנ״ג, אולזא ר״צ, קושטנ׳ רס״ה רע״ו רפ״ב, נ״ר עם רד״ק שונצינו רמ״א רמ״ו, לאירא רנ״ד, ליסבונא רנ״ב רנ״ז, פיזרו רע״א רע״ה, שאלוניק רצ״ה, נ״ר אברבנאל פיזרו רע״ב, נאפילי ש״ג, אסתר קושטנ׳ רע״ח יד אבשלום קושטנ׳ שכ״ה, קהלת לא״פ וויניציא שנ״ז, מקהיל קהלת לר״י ב״א שאלוניק שנ״ז, פי׳

קהלת לה' מ"י די מרקידו, אמ"ד תי"ג, צפנת פענח, לר"ש הכהן די פיזו לוזיטאני, וויניציא תט"ז, כסף צרוף אמ"ד תע"ד] גם רמב"ן בפירושו לקהלת (ברלין תקמ) **לא** השגיח על קפיטלן. — אך בתנ"כין שנדפסו ע"י נוצרים, פוליגלאטי 1535, 99 וויניציא 1617. באזיליא 19, 57 55 69, 16 1720/41 מקדש ה' באזיליא 46 מקדש מעט, דרך הקידש 1578, אמ"ד 24—17 המבורג שמ"ח שס"ג האללי ציליכוי פאריז ש"ד 1/16, גינובא של"א, אנוירשא של"ג האנוי ש"ע, לידא שע"ב, קולוני' שס"ג ת"ב (?) אמ"ד תל"ב, תס"ה, ברלין תנ"ט, תכט, תורה עם ת"ע לרס"ג ופרסי לריב"ט קושט.' ש'ו—ז, חומת אנ"ך פיסארו, תנ"ך ע"י מנשה בן ישראל, מנחת שי (במותו) מנטובא, אותיות חלולים וד' פאדובא, טואה, לונדון לייפציג ג דפוסים, וויען ווארשא לובלין ווילנא ועיד כמה, ראיתי בכולם קאפיטולן, כי המדפיסים הי' ניצרים, וחבר המשיחיים מפיצי כ"ק, ובשנים אחרונות הרפיסו יהודים, ולא שינו מפחד ההתחרות עם חבר המשיחיים בלונדון, וההמון יראו זרות, סוף דבר בעלי שלישה הם הביאו את החול אל הקדש, וסמיניהם הפ־טים סותרים להכוללים, ובסימני הפרקים יצוק דבר בליעל, כמו בסוף דניאל, אשרי המחכה ויגיע וכו' עשו סימן על ז סדריו, ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם, והקותם מפח נפש, ולא כתבו הסימן, גד, בה, וכיוונו להכחיש ולהכרית תקות ישראל, אשר בא יבא, כדבר ה' ביד משה ונביאי האמת שכל דבריהם לא יפול ארצה ולא ישוב ריקם, ושבעים ייעודים שבמקראות עוד לא נתקיימו, והם יעידו שמשיח **עוד** לא בא *).

ג) חרפה שברה לבי, כי באו זרים על מקדשינו ויחללו את התורה, סכלים ועורים היו מורי דרך לעברים, ודרכם חשך וחלקלקות אין שלום בנתיבותם, ואין משפט במעגלותם, חז"ל באהבתם את האמת אמרו קבל את האמת מכל האומר אמת, כל האומר דבר חכמה, אפילו באומות נקרא חכם (מגילה טז) כי יש חכמה באומות, אבל הקאפיטלין הם מלאכה ולא חכמה, ומעשהו סכלות וטעות, בלבול הענינים בלא הגיון, בלא חשבון ודעת, נגד הסגנון, הדבור והענין, נגד חלוקת מרע"ה ועזרא, כפי קבלת בעלי המסורה, ולפי ההלכה בגמרא, אסור לפסוק ולעמוד אצל קאפיטלן אלה הסמוכים לפתוחה וסתומה, [וגם ראיתי כמה קוראי התורה בצבור והסגן בל ידעי ומפסיקים סמוך לפרשה פתוחה, ונזהרים מהפסיק סמוך לקאפיטאל, וחלוקת שלישי רביעי וכו']. על הכומר אין להתפלא כי במקרה עשהו לצרך מלאכתו, ובגוים אין תורה (איכה ב יז, ותנחומא) ואין מוס־ים להם (חגיגה) ואף כי לקבל וללמוד מהם תורה שאין בגוים (מגילה), וכוס של ברכה צריך להיות חי מלא ושלם, ועטור, ואין לברך על כוס פגום שבור ומגואל, וחסר בינות הם הקאפיטלן, וזה אינו דומה לדפים ועמודים של הש"ס, שנעשו במקרה

---

*) כמו ראשית יג טו, טו יט, דברים יט ח ט, ישעי' ב', יא, נא, נכ, סב, סו יב, ירמי' ג, טז יד טו, כא, כג, ל, לא, לב, לג, י, יחזקאל כ, לב—מב. לד יא והלאה, לו לז טז, לט—מ, מג—ז מה, מז, מח, הושע ב ג. יואל ג, עמום ט, עובדי', מיכה ד ה, צפניה ג, חגי ב, זכריה ו כ, ה, יוד, יב, יד.

ע"י בומברג, מדפיס נוצרי, והורגלנו בו ואין לשנותם. א) כי בעלי מסורת הש"ס וכל המחברים ציינו מראה מקום לפי הדפים שנדפסו ואי אפשר לתקן כלוח המשוה, רעגולאטאר סראוניטעל. ב) אי אפשר להדפים עמודים שיהי' ראשיתם ואחריתם אצל ענין נבדל, אבל בתנ"ך יש פסוקים ופרשיות קצרות וסוף הענין. ג) בגמרא אין אדם טועה להפסיק כסוף עמוד ודף, ואי אפשר להפסיק, וגם אילו הפסיקו שם אין חשש ומכשול לעולם, אבל התנ"ך, כל מלמד תינוקות, וכל מגיד מקרא בחבר עם, לומר קאפיטל ושנים ביום, ומפסיק באמצע הענין, והקורא בצבור נכשל בדין כנ"ל, להפסיק בקאפיטל שהוא פסוק ושנים סמוך לפרשה פו"ס נגד ההלכה. ד) בגמרא אין מכשול גם לתלמידים קטנים, אבל במק־א נכשלו גם יודעי תורה וגדולי ישראל בפירושיהם ודרושיהם, שהנדילו הענינים ולכל קאפיטל נתנו נישא אחר, ואין להזכירם לגנאי ח"ו. ה) במקרא אין הבדל בפסיקים ותבנית העמודים וצורתם לעזור הזכרון, משא כל נביא די לנו לזכור, אבל הגמרא דרושה להיות בצורה אחת, לעזור כח הזוכר, בתבנית וצורת העמודים, עם מפרשיו, אם העמוד קצר או רחב, ובמספר הדף, כל זה מסגל בטבע הזכרון ואם יחליף איש ספר שלמד בו (יו"ד או חו"מ) מדפוס לדפוס יחלש ויבלבל הזכרון, שאלו הלומדים ויגידו לכם, ועניני דגמרא רבים ומעורבים, על כן שווה להניח ולשמור תבנית הדפים והעמודים, של דפים דראשון עם פירש"י ותו', בשגם בהם אין נזק וטעות, ואי אפשר לחלק עמודים ודפים שווים, בענין אחר הטוב מזה הראשון, ומה נתקן. אבל הקאפיטולן בתנ"ך יש בם מגרעות הרבה, ואין מספר הסמוכים שוים או קרובים זל"ז, שיועילו לקובע שיעורים וזמנים, ומזיקים לפשט המקרא, ולקריאה בצבור, נחוץ וראוי ונאה לתקן ולשנות החלוקה, ואין קיום הקאפיטל ראי' על הסכמת חכמי ישראל, כי לפנים — ורבים היום — לא עסקו במקרא, והדפוסים הי' ת"י מומרים ווזיים, ויחידים שהדפיסו תנ"ך דקדקו שלא לחלק לפי הקאפיטלן. אבל עתה רוב הדפוסים הם בידי יהודים, וגם רבו הטועים. חי נפשי כי דברתי מזה והצעתי לפני מופלגים בגמרא, ולפני רבנים ודרשנים, ולא האמינו כלל שהקאפיטלן מעשה נוצרים, וכי יש קאפיטלן שהם סמוכים לפרשה, סדרה או פו"ס, וכמה פעמים רבתי את הקוראים בצבור בקלויזין קטנים, שעוברים ההלכה, מתחילים ומסימים פסוק ושנים סמוך לפרשה שתיקן מרע"ה ומקובל בספרא וגמרא, ומסורה מבעלי המסורת.

ד) הלא יבושו ויכלמו מבארים וחכמי מקרא, הסופרים ומשוררים היודעים זאת ומחשים, חרפה היא לנו, ולרבנים ומחברים כי אינם בודקים את הכוס ששותים ממנו, אם הוא שלם, נקי וכשר הוא, ובילדי נכרים ישפיקו, יליד זר שלא התיהד ע"פ ב"ד והסכמתו, ותער לא העבירו על בשרו, ערל בא בקהל, ערל בשר וערל לב, והוא הביא חול אל הקודש, מצוה וחובה עלינו לטהר היכל קדשנו, זה התנ"ך, ולהוציא כלי מלאכת הכומר מן התנ"ך החוצה, כאשר הוציא נחמיה הפחה, כל כלי־בית טוביה חוץ מן הלשכה, ויטהר הלשכות, וישיבו שם כלי בית האלקים, את המנחה והלבונה, (נחמיה יג).

כן חייבים אנחנו בנ"י, ובראשם הרבנים עיני העדה והמשכילים בתורה, להבדיל ולהוציא חול מן הקדש, סכלות וטעות מתורת ה' צבאות, וקרבן צבור אינו בא אלא מנדבת בנ"י ובכלי טהור ומקודש. והנה עשה 929 קאפיטלן, ראוי לכל קאפיטל 22—23 פסוקים, ובנכיון תלים שמזמוריו עולה 17 פ' יעלו בהנ"ך 27/26, ועשה לנו קאפיטלן גדולים מן ששים עד שמונים ותשעים פסוקים, וגם פרשיות קטנות מאד. אילו עשה בני חמשים או מאה הי' בכל ההנ"ך מאתים או ארבע מאות פסוקים (לבד תלים איוב איכה דניאל, שיש בהם פרשיות וחלוקות טבעיות והגיונות). ומה חן מצא בעיניו, פרשיותיו מן פו"ס של בעלי המסורה, כי עשה קאפיטלן מן בני שלשה פסוקים בס' אסתר יוד, תלים קיז קלד, חמשה פ' ישעי' ג', יואל ג, ששה פ' ישעי' ד יב כ, איוב כה, שבעה פ' ישעי' יח ירמיה מז; שמונה פ' ויקרא יב, ישעי' לט, יחזקאל טו; תשעה פ' ישעי' טו הושע א', זכרי' יג. עשרה ישעי' לה, הושע יב יונה ג, זכרי' ג'; יא פסוקים יחזקאל ט הושע ו יא, זכרי' ה; יב פ' דברים לד, מיכה ג; יג פ' ישעי' כח; יד פסוקים ישעי' טז, יז, יחזקאל ו, יט; נחום, בני טו טז כו' 20 30 רבים הם ואין לפורטם; ויש גדולים וארוכים, בראשית כד 67, פ' שם ל 44 לא 54 מא 59 ויקרא יג 59, יד 57, כג 44, כה 55, כו 46; במדבר א 54, ג 51, ד 49, ז 89; כו 65, לא 54, לב 42, לג 56, דברים א 46, כט 69, לב 52, יהושע 43, ש"ב יט 44, כב 51, יחזקאל טז 63, כ 44, כג 49, מ 49, ירמי' מח 47, נ 46, נא 64, נחמי' ז 73, דהי"א ו 66 חלוקה נפלאה, מעשה חושב הוא —.

ב) המחלק כפי־תולה לא נשא פנים לרפסקית בעלי המסרה, פתוחות וסתומות המקובלות מסיני, כתורת כהנים ספרא הנ"ל וירושלמי שבת ומ"ס ושו"ט, והראב"ע בס' הצחות, ברלין תקנג, ומאזנים דף יוד, בפי' על פי' וישלח וש"ט, מתלונן ומתרעם על המפריש נגד בעל הטעמים והפסקיתיו והמחלק הזה הרבה קאפיטולין הם פסוק ושנים לפני פרשה פו"ס או אחריה, ולפי דין הגמרא, רמב"ם ומזוש"ע אסור להפסיק ולהתחיל שם בקריאת התורה בצבור, כל פרשה דלא פסקה משה לא פסקינן *) ואין משיירים ואין מתחילים בפרשה פחות משני פסוקים (מגילה כא כב) וכן הדין בסתומה (ת"כ פ' ואם מן הצאן ספרי פ' ואתחנן פ' וכתבתם שבת ק"ג ק"ד הגר"א. או"ח סי' קל"ח מג"א רפב, וזכרון יוסף סי' יוד) לכן נקראת הפסקה, ואלה ל"א קאפיטולין

*) גם אז"ל כל פסוקא דלא פסקיה משה לא פסקינן, ואנו מפסיקים ע"פ רוקח ומ"מ ואבודרהם בחציי הפסוקים שאומרים בתפלה רבה אמונתך, בבית א' נהלך ברגש, הריעו לה' כל הארץ, טוב להודות לה' (ביו"כ, 4 שבוה"ל) וכרות עמו הברית (בכ' האשכול וסי' רע"ג, ומחזור ויטרי שסיימו לשם תפארתך) קדוש קדוש, ברוך כבוד ה' ממקומו, ואנחנו ל"נ מה נעשה, ע"פ ה' ביד משה, הודו על או"ש, הללו את שם ה', שנאמר היוצר יחד לבם, כי כל העמים ילכו כו' ויהי ערב וי"ב, על כן ברך ד' את כו', כן תגן ד"צ כו' בשלומך, אחר ב' כהנים, ארץ זבת חלב ודבש, בתענית שוב מחרון אפך, י"ג מדות מתחילין ה' ה, וסלחת לעוננו, ובער"ח ויו"כ ה' הוא האל', ע' מג"א נא ט, תר"ב ט, כי בתחנונים מותר, וי"א שבנביאים מותר להפסיק, כל זמן שאין קורין בצבור, וקדיש עי' ח"ס ושירת הים, בתחלה נאמרה כן, פסחים ק' סוטה ל', יוסף אומץ סי' כ"ו ומכאן אין להתיר ההפסקה בהפטרה.

שהם נגד הפי"ס, לפני פו"ס, ראשית ל"ב (בתנ"ך המצויין להלאה), שמות ו, לט; ויקרא כו; במדבר יב (הנ"ך הנ"ל) כב, ל'; דברים ב יג; יהושע ה, ו, ז. שופטים יח. שמו"א ד' (תנ"ך הנ"ל באמצע פסוק) ז. ש"ב ג. מל"א ד, ט. ישעי' יד, סר. (תנ"ך הנ"ל באמצע פ) ובאמצע המאמר והסדר. ירמי' ד, לח לט, מג. יחזקאל יא, יד, כ. הושע יד. זכרי' יוד (לפני ואחרי פ') עזרא ו'. דבהי"א כב, ע"ש מנחה שי. וכן כ"ג קאפיטלן שנחלקו פסוק או ב' אחר פו"ס *), בראשית ו. שמות טז, כב לב. דברים כט. שמו"א ד. יט כו כז, מל"ב כד. ישעי' כז, סב ירמיה ו, ט, כ, לט. חגי ב, ע' רש"י שע"י זה צריכים לחלק גם פסוק לשנים. זכרי' יוד. מלאכי ג. איוב ג, יט (ע' רש"י ומנחת שי). נחמי' ח. ובנביאים הפסיק בסתומה שסמוכה לפתיחה, ובתורה חלק קאפיטל פסיק וב' סמיך לסדרה מן נג, שהי' גם בימי רז"ל (מגילה).

ג) מפסיק בחצי הדביר, אמצע הענין והספור.

ד) מחבר יחד, עניינים שונים ונפרדים, וחלוקת הקאפיטל איננה ברוח באר והגיון, ואין שווה להניחם, מחקתי ושניתי שלישית קאפיטולין כשמונים בתורה, ובנביאים מאה, בכתובים נשארו מאה, ועוד מאה הקטנים או ארוכים ביותר, מלבד תלים איוב, אסתר איכה, שבהן הפרשיות טבעיות, ולא נצרך לקאפיטל שלו, ולמען הראות שהקפיטולין מלאים פרק ומוטה אעבירם לעיני הקירא (שיתבונן בפנים המקרא).

ה) בבית תלמוד הוכיח הרב מא"ש נ"י שיש בס' בראשית שבע מגילות שהן לז פרשיות, בראשית, אלה תולדות השמים, אלה תולדות נח, ויהי בימי אמרפל, אלה תולדות יעקב, ובמדרש אבביר הובא בילקוט סי' יז, אלה תולדות השמים, ראש התורה, החודש הזה ראש הספר, אמר אויב ארדף ראש השירה [כדרך המשורר להקל רוחו, ואינו ראש ענין] ולמה עשה הקב"ה מוקדם ומאוחר בתורה, מפני גסי הרוח, שלא יקרא כהן בראשית, ויאמר אני התחלתי התורה; מסורת בידינו מימי הבית שנחלקו כל ישראל על כ"ד מעמדות, ואנשי כל מעמד ביומו, התפללו שיקובל קרבן התמיד לפני ה', וקראו בתורה שחלקו לששה סדרים עם ויכלו, וכמנהג מדינותינו לקרוא בשמח"ת (והאיטלקים קיראים חתן תורה עד יום אחד) לכן יש למחוק קאפיטל 2, שהוא לפני ויכלו, (ע' תענית פ"ד). וסדר ב אלה תולדות. c. 3 פסוק הקודם שניהם ערומים נמשך עד ג כא, וילבישם. c. 6. ויהי כי דחל פסוק אחר פ', ולשון ויהי נח משונה מסיגנון ויחי שבדורות הקודמות, מורה שנמשך למטה ויהי כי החל, וירא ה' ויאמר ה' אמחה, ונח מצא חן, ויאמר ה' אל נח, כולה פרשה אחת נד פסוקים עד קאפיטל 7, ושני ענינים הם עשיית התיבה והכניסה, לכן כפול „בא אל התיבה" „ויעש נח" ע' ו כב, ז—ה, בר"ר סו"פ לא, לב ט, או שהקאפיטל צריך להיות בפ' וירא ה' כי רבה,

*) על חלוקת התורה ע' בית תלמוד שנה ג ד, (וויען 83/4 בן חנניה (65 צד 705 66 צד 568, ור' ישראל מיללער על מ' סופרים צד 24,222, זמורת זר בהשלוח כרך ו (תרנט לו) ואני כתבתי לפני טו שנה, ורשיון הצענזוריא שבידי עד על זה.

או בתחלת פ' נח שלא לחבר סדרית הנפרדות. c. 7. 8 לרז"ל הן סדורות
וק' 8 באמצע הספור, ובו כב פ'. 9 טעות, שהוא אמצע ענין, וירח ה'
בו' ויברך אלקים, והפרשה ראויה אצל הפתוחה ויהיו בני נח, סג פסוקים,
או עד קי"ז פ' c. 10. אמצע ספור תולדות בני נח, ונמשך עד אלה תולדות
שם, שהיא הקדמה לתולדות אברהם, על כן עבר עליהם במרוצה ולא זכר
כל בני שם, משל ע"ז בב"ר פל"ו. c 11 נמחק מטעם האמור, וכן אם
נמשיך הפרשה עד תחלת לך לך, ויהי רעב בארץ, שהוא סדר ט' במק"ג
ונסיון חדש, אבל נמשך להקודם בבואו שם לקרוא בשם ה' להעביר גלולים,
הי' שם רעב הראשון, ויתקוממו עליו הכומרים ועם הארץ כי אמרו הרעב
הי' בעוון שחדלו לקטר לאלילים (וכירמי' מד), ופרשת מסע אברהם נמשך
עד ויהי בימי אמרפל, ומובן בזה שגם c. 13 מחובר אם שהוא סדר.
c. 19 נמשך להקודם, c. 21 מחובר להקודם, c. 23 מן פ' עקידה עד
שנקברה שרה מחובר. c. 27 ויהי עשו, ויקח אשה כו' ותהיין מרת רוח —
ויהי כי זקן יצחק וכו' ותאמר רבקה קצתי — וירא עשו כי רעות כו' לו
לאשה, הכל ענין א, ולמצער ראויה הפרשה ב פסוקים לפני ק' כו. c. 28
נמשך להקודם כאמור, 29 מזיק לענין, 30, 31, 32 הם סדור נמשך
יחד, ואחר ג"פ סיום הסדרה ויצא, ובתנ"ך המצוין מאוחר ק' ל"ב פסוק א',
והוא ב' פסוקים סמוך לפרשה וסדרה. 31 מן פ' ד', וג"פ ראשונים שייכים
להקודם. 33 הוא סדר אחד וישלח — ויבא יעקב שלם 44 תחלת הפרשה
והענין לפני ג פ' והוא סדר ל. 42, 43, 44, כולן סדר אחד, ואינו
ראוי להפסקות. 45 אמצע ספור, איך התודע יוסף אל אחיו, ותחלת הפ'
כ"ה, ויעלו ממצרים או פ' הסתומה, ואלה שמות בנ"י. C. 46 ג"כ
סדור א' כנ"ל, ולא יכיל יוסף, טעה המחלק, שנמשך על ידבר נא עבדך
כו'. 47 נמשך עד תחלת ויחי, או להפסוק ואת יהודה שלח לפניו. 48
אמצע ענין וארבעה פסוקים אחר תחלת פ' ויחי כמנהגנו. 50 ויפול יוסף על
פני, ראוי יותר בפסוק השני, ויצו יוסף את עבדיו. — שמות פרשה ראשונה
3, 4 צ"ל ויהי בימים הרבים, ג פסוקים לפני פ' ג'. שם פתוחה, ותחלת
ענין איך זכר ד' את עמו וישלח את משה — 4 מרחק הקרובים, וראוי לחלק
פ' וילך משה אחר יז פ' או ויאמר ה' אל אהרן פ' כז וגם 5 נמשך למטה
אמצע ענין. 6 בורות וטעית שזה תשובה על למה הרעיתה, וגם הוא
פסיק אחד לריש פ' וארא. 7 אמצע הדבור, וצ"ל לפני ב' או כ"א פ',
וכ' הפרשה מגילה אחת לראב"ע ורשב"ם, ובאמצע מאמר המוסגר, יחס
משה ואהרן, והפתוחות בא דבר א"פ, דבר, ראה נתתיך, הן רק להתבונן.
8 אמצע דבור, מכת הצפרדעים, ויש להקדים ד"פ או לאחרה י"א פ'. 12
בפרשה זו חבר יחד ד פרשיות נפרדות, בלא טעם, וגם פ' נא, המשיך
למעלה, וזה כהמסורה שלפני זה סתומה ואחריה פתוחה, וכן הסכים רמב"ן,
אבל ראב"ע ורשב"ם, מחברים פ' ויהי בעצם לפ' קדש, וכמהו לעיל ו כח,
ויהי ביום דבר, עי' מכילתא ותרגום המיוחס ליונתן, לקוטי רמב"ן, ולקוטי
רצב"א, וכן להמסורה נגד ראב"ע ורש"י, ויש להעיר פ' יג ויאמר ה' אל

משה ואל אהרן, באר"מ, יג פסוקים מדבר בפסח מצרים שהותר חמץ למחר, ואכלו את הבשר בלילה הזה, צלי אש ומצות וכו', ומן פ' יד, מתחיל בפסח דורות, והי' היום הזה לכם כו' לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו שבעת ימים מצות כו', וכן בפ' ויקרא משה וכו' משכו, לפסח מצרים, והי' היום הזה לדורותיכם, לפסח דורות. וכיו"ב יהושע ג יב, ד, ב—כד. וכן ג' פרשיות זאת חקת, קדש, והי' כי יביאך, כי פדיון בכורות נתחדשה במדבר, לכן הוכפלו הכתובים והי' כי יביאך, והגדת לבנך, והי' לאות על ידך, והי' כי יביאך, והי' כי ישאלך בנך כו' ואמרת, והי' לאות על ידך, וע' פי' המשניות על חולין, ק: וכיומא כח: ופני יהושע שם. ולמדנו מזה שבעל הקאפיטלן, הפריד הקרובים ויקרב הרחוקים, ונמחק. 12, שייך בפ' נא, וכן 13 אע"פ שהיא פתוחה, ההתחלה בפ' זאת חקת, לפני ח' פ', וכן 14 תוקדם ו פסוקים ריש פ' בשלח. 16 פסוק אחר פתוחה וג"פ לפי סדר יב, וראוי להיות פסוק הקודם ויבאו אילמה, והסיום בפ' רופאך, או לחלק ויסע משה את, כמו שהר"ר מא"ש נ"י העיר על סכלות וטעות המחלק ע"פ מכילתא ויסע משה, וספרי פנחס קלו, שנחלקו בטעם וסדר פרשיות, מן ויבואו אלימה עד ויבא עמלק פרשה אחת, אודות המים והלחם, ופ' עמלק ענין בפני עצמו, ישועת ה' בנס כנס הלחם, וסיום הפרשה מדר דר, וע' מכילתא ריש פ' יתרו, מה שטועה שמע ובא, ע' פנים יפות ומים יחזקאל, ויק"ר שבת פ"ו פ"ט לריב"ל ורע"ק, ולפ"ז נמחק. C. 17 וכן 20 הוא ספור אחד מן בחדש השלישי עד החלת משפטים, או עד ויאמר ד' אל משה כה תאמר, שנאמרה אחר מעשה העגל ומלאכת המשכן, וכאן היא שלא במקומה, וכן פ' משפטים לראב"ע ורמב"ן, מקומה לעיל יט ה, בתחלת פרשת ואל משה אמר עלה. פ' עבד מקומה אצל בהר סיני, ס' הברית בבחקותי, כמכילתא פ' בחדש השלישי. פ"ג, וראב"ע פ' בהר. שלש רגלים ובשר בחלב בכי תשא, כמ"ש הרמא"ש נ"י. 22 צריך להיות הפרשה בפ' הקודם, הסתומה כי יגנוב איש, ומחובר אם במחתרת כו' (יבוש המחלק שנמצא במחתרת) כי יבער איש כו' כי יתן כו' וגונב, טז פ', עד הטרפה לא ישלם. דיני גנב, ואח"כ דיני שאר שומרים, מזיקים, אונאה ואכזריות, אהבת חסד ומשפט אמת, ושמטה לעניים, ומועדים, עד בחלב אמו, ע' מכילתא ושמו"ר ראב"ע ורמב"ן. 24 ראויה בפ' הנה אנכי שולח, עד ס"פ ל"ב פסוקים. 28 ב פסוקים מתחלת הסדרה, וסדר הפ"ג, וכן יורה הסגנון ואתה ואתה, ע' שמו"ר. 30 הענין ראוי לחבר יוד פ', והקאפיטל בריש פ' תשא. 32 פסוק אחר סתומה, ואמצע הספור, נתינת הלחות ושבירתם. 33 אמצע הדבור, ועתה אעלה אל ה' כו' ויאמר ה' כו' ועתה לך נחה כו' וידבר אל משה לך עלה מזה כו' ויאמר משה אל, ראה אתה אומר אלי העל כו' ויאמר ה' כו' ואדעך כו' וקראתי בשם ה' לפניך כו' ויאמר אל משה פסל לך כו' ויעבור ה' ע"פ ויקרא כו' וסלחת לעווננו וכו' ויהי ברדת משה מהר סיני—בבואו לדבר אתו כולו ענין א והמשך א', והפתוחות שבאמצע הן רק לעורר הלב להתבונן על הדבר, ועוז רוח משה

להשיב חמה, ויפק רצין מה' ונסלח להם, לכן ראוי למחוק גם 34. ויתן אל משה עד ר"פ ויקהל קכ"ו פ', פרשה אחת. אך להועיל למלמדי תינוקות נחלקם לשתי פרשיות. 36. בורות הוא להפסיק מן ששה פסוקים הקודמים, קרא ה' בשם בצלאל כו' ועשה בצלאל ואהליאב, ויעשו כל חכם לב. 38 ראוי לחלק ויעש את מזבח הקטרת או ויעש את החצר. 39 פסוק א' לפני פתוחה, וענין המלאכה שעשו מן הזהב, הכסף ונחשת ומן התכלת, ופסוק זה סיום פ' שלפניה, כבעל המסורה.— ויקרא 7 הפסיק בין פ' חטאת ואשם שהם חובה (ומחוברים בפ' 4), 10 לרז"ל הוא סדור, שהבליעו וידום אהרן ועשה העבודה, וכוסה קלון ערום, (21, 24 בתנ"ך המצוין). 26 ב' פסוקים לפני פתוחה וריש בחקתי (וסיום שבתותי תשמרו, אצל שמטה כמו במשפטים ותשא) ובתורת כהנים ראב"ע רש"י ורמב"ן, סמוך לעבד, ואינו שייך לבחקותי כלל.—במדבר 7 יוקדם ו פסוקים, שם פתוחה, וסדר ו, וברכת כהנים הי' ביום כלית משה להקים את המשכן, ויקריבו הנשיאים, וישא אהרן את ידיו ויברכם בכ"י מר"ח ניסן עד יג בו, כרז"ל. אבל לבעלי המסורה, פ' כלות משה הי' לפי פקודיהם, סדר הדגלים, ולפי חלוקת הלוים, ובאייר נתחנכו ע"י הנשיאים, וכהנים שלוחי דידן, כנדרים לו ור"ן, ושלוח מצורעים ממחנה הדגלים הוא, וכן שייך פ' סוטה, כי בהתיחסם נתגלה קלון המשפחות, ורבים גרשו קרובותיהם הארוסות והנשואות להם, והבנים הוכשרו כי נולדו לפני האיסור, ועל העתיד הוזהרו בכפל דבור ואמירה. ולהיות כי הרבה יין עושה, השותה יתהלך במישרים כי ישים הרכסים לבקעה, אז"ל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין — שלא יפחוז יצרו עליו, לפ"ז ג' הפרשיות אחת הנה ומוסגרת, ושייך ברכת כהנים להנשיאים, וזה דרך דרש — (12 בתנ"ך הנ"ל פסוק א' לפני פתוחה ור"פ שלח). 14 ותשא כל העדה, רק סדור, ונמשך להקידם, 17 שייך להקודם, והפרשה אחר טו פסוקים. (וכ"ה בתנ"ך הנ"ל). 18 ב פסוקים לאחר הפתוחה, שאלת בנ"י, וכאן תשובת ה' שישמרו בני אהרן, ואין לחלקם. 22 ויסעו פסוק אחד, לפני סתומה ותחלת פ' בלק, וע' ירושלמי סוטה פ"ה, ובורות הוא לחלקם. 23, 24 לרז"ל פ' אחת הן, רק סרירה יש כאן. 25 מעשה שמים לרז"ל ומהרי"א היא עצת בלעם, לפני יב פסוקים ואין לחלק הענין, לא תקום פעמים צרה, וסיום הפרשה אחר ט"פ, תחלת פנחס בירושלמי, או אחר יט פסוקים, נקמת פנחס ובריתו. 29 פ' המועדים מחובר יחד, 30 פסוק א' לפני פתוחה, ור"פ מטות, וסיום פ' נדרים. 32 הענין אחד, אך למלמדי תינוקות אפשר לחלק.

דברים 2 נמשך להקודם, והפסוק סיום פני לכם, וסמוך לפרשה, והמחלק נקטי סרביה בקאפיטל 3, ושניהם ימחקו, שהוא סדור וענין אחד, מלחמת סו"ע. 4 באמצע ענין, ונשב בגיא מול בית פעור, ועתה ישראל שמע כו' לא תוסיפו על הדבר כו', כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו כו', וריבוי כל, גם שעבדו רק מאהבת אשה, ועבודת בזיון, בפסחים כה, סנהדרין סה, ומצאנו שמע באמצע הדבור, כלהלאה ה' א, ו ד, ט א, ו, וכיוב"ה, והפתוחה רק לעורר הלב להתבונן ולהזהר. 5 בורות לחבר

הפתוחה וזאת התורה, להקודם, ולהרחיק ויקרא מן וזאת התורה. 6 הוא סוף הדבור, וחברו עם שלאחריו, ואין להפריד פ' בכל הדרך ושמעת ישראל ע' במקרא, וסיום כזה ע' ד מ, ז יא, (יב כח, כז י) ונשלם אחר ג"פ אצל הפתוחה שמע ישראל. עד כאן חלק א' מהתוכחה, וחלק ב' מתחיל בפתוחה שמע ישראל, ענין אחד, עד שמע ישראל קאפיטל ט, ונמחק 7, 8 —. חלק ג מתחיל שמע ישראל, הפתוחה, וחלק ד, הפתוחה, ועתה שמע ישראל מה ה"א שואל, יוד יב, ונמשך עד תחלת פ' ראה או קאפיטל יב, אלה החקים וכו' לעשות בארץ כו' והתבונן סגנון הדומה ז ז, לא מרובכם, כמו ט ד, אל תאמר בלבבך בהדוף וגו'. 10 ענין א' ע' שמות לד, וסיום הפרשה בפתוחה ועתה שמע ישראל. 11 נמחק, ראוי להפסיק ועתה ישראל כהמסורה, והבור הרחיק ואהבת, מן ועתה ישראל. 12 ספק אם להקדים ז' פסוקים לתחלת הסדרה, והחכם מא"ש נ"י ביאר ונתח מאלה החוקים והלאה לעשרה מאמרות, שהן לפי הקאפיטלן א כח, ב כד, יד, טז, יז ב, יט, כב יד, כג כב, כד טז, כה ה—טז. 13 את כל הדבר וכ"ה בתנ"ך הנ"ל הוא פסוק א' לפני הפתוחה, ואמצע הדבור, ונמשך להקודם, ע' ראב"ע ורמב"ן, וכהמסורה. 15 אין טעם להבדיל בין מקצה שלש שנים, ובין מקץ שבע שנים. 17 זבח ומצבה באזהרה אחת. 18 אין לחלק מטעם ירושלמי פ"ז דסיטה, רמב"ן ואבודרהם ה' חנוכה. 23 (בתנ"ך הנ"ל מאוחר פסוק א') אבל אין לפרוץ בעריות, והפרשה כולה מעורה כאחת. 24 שייך למעלה כ"ב. 29 פסוק אחר סתומה, וכן מוכיח הסיגנון, ובתנ"ך הנ"ל מתחיל אלה דברי הברית, ואינו דומה לסוף פ' בחקותי. 30 סיום התוכחה עד ריש פ' וילך, (הפתיחה ויאמר הן קרבו, הי' מוקדם וכן סו"פ האזינו וברכה פרשיות נבדלות).

יהושע 3, 4, 5 אמצע ענין, ומחוברים מב או פד פסוקים עד הפתוחה בעת ההיא, 5 פסוק לפני סתומה, 6 פסוק לפני פתוחה, 7 פ' לפני סתימה, 8 נמחק ונמשך עד יבנה יהושע, ויהי כשמוע כל המלכים, ובסיגנון זה ט א, יוד א', יא א. 22 אין הכרע, אמנם כאן פתוחה אבל לפי הפשט יש להקדים ג"פ שם סתומה, והסיגנון ע' ח ל, יוד יב, לג. 24 ענין אחד בשני הקאפיטלן.

שופטים 4 סתומה ונמשך לתחלת קאפיטל ג, ודבורה אשה נביאה, ג"פ אחר 4 הוא הפרשה, 9 כאן פתוחה, אבל לפי זה יש לאחר פ' 10 בסתומה, ולהתחיל לפני ה' פסוקים, בפתוחה ויוסיפו בנ"י. 11 להקדים ב' פסוקים ויצעקו בנ"י וגו'. 13 פסוק לפני פתוחה, וג"פ אחר סתומה, 8, 15, 16 ספור א' תולדות שמשון, 18 נמחק או לאחרה פסוק א', אצל סתומה וישלחו בני דן, 18 פ' לפני סתומה, 17, 18 ספור אחר והתחלה, ויהי איש אחד מהר אפרים, וע אגב"ר פ'. (כבר העירותי ע"ד ש"ב א"ב שאין לחלקם). — שמ אל א 4 פסוק אחר סתומה, 7 פ' לפני סתומה, 10 11, המשך להנ"ל משיחת שאול ואיך נודע כחו, נגד אנשי בליעל אשר בזוהו, 1:2 להקדים ב"פ, 16 פסוק לפני ואחרי סתומה, גם 16 17 נמשך למעלה, במ"ש על 11. 18 ב פסוקים אחר סתומה גם מחובר לפסוק שלפניו. 19

פסוק אהר פתוחה, גם נמשכות 19, 20 לפרשה שלפניהם, 23 כט.—ש"ב 3 פסוק לפני סתומה וענין אחד, 13 — הפסוקים לח לט שייך לפרשה הבאה לאחריה וענין אחד, וכן 16, 17, 20, 23, 18 בתנ"ך הנ"ל מאוחר פ' א'. 23 אחר ז' פ' אצל הפתוחה, 24 ויעל דוד, פסוק לפני סתומה, ובס"א שם תחלת הקפיטל, 25 פסוק לפני פתוחה, 26 פסוק אחר סתומה, 27 פ' אחר פתוחה, שמו"ב 3, 18 הם פסוקים לפני סתומה, 19 אמצע ענין. — מלכים 3 פסוק לפני סתומה, 4 פ' לפני פתוחה, ומחובר למעלה ונמשך למטה י"ד פסוקים, גם בתנ"ך הנ"ל יש בקאפיטל זה ל"ד פסוקים. 6, 7 ענין א' להקודם, 9 פסוק לפני פרשה, 7 10, 11, 13, אמצע ענין לספר עשרו, וכי עבר על ג' לאווים, ויקם לו ה' ג' שטנים. מל"א, ה יח, יא יד, כג כה דהי"ב כא א, נמשך יחד מאה פסוקים, ומלכות ירבעם צ"ז פסוקים ונמחק 13, 14, 16, 17 כסנהדרין קא: קב קיג. 19 פסוק אחר סתומה ומחובר להקודם, 22 פסוק לפני פתוחה וענין אחד. — מל"ב מחובר כהמסורה. 3 איננה פתוחה וסתומה, ומן ב יד, כב, ספורים בהן י"ב נסים שעשה אלישע מלבו, וכל דבריו קמו, ובאליהו מצאנו יז נסים, נגרע מהם מה שנצטוה והוכרח לעשות נס. ב, ח, ט, יא, יב, טו, ונשארו ששה (או ח) נגד ו' שנטל מאליהו למשכון, וכתב ו"פ אליה, (זוהר ח"א קיט קסי קעז רמט. ח"ב קלז קעד קפ רכז. ח"ג סו קלח קכא קסח נז קצט רעד רעח). ומן כב נסי אלישע נגרע ג (ד) ה יוד יב (טז) יז יח יט כ נשארו יב נסים שהפליא לעשות בלא תפלה ובלא ציווי לעשוהן, בשכר שעזב נחלתו אשר חרש בשנים עשר צמדים, וזהו ששאל פי שנים ברוחך אלי. — ובזוהר וישב קצא, פי' שלשה דברים צוה ה' את אליהו וקיים אחד, ושני דברים שנצטווה ברוח הנבואה, עשה אליהו ומשח את יהוא, (יהוא, בן נמשי), ואת חזאל. ודע כי נס י"ח, בקפיטל ח, אינו ספור כפול, אבל מספר כי נס משנה, העיר את לב המלך, לבקש את גחזי לספר לו מעשה אלישע, עודו מספר נס השונמית, והנה זאת האשה באה, השבה אחר שבע שנות רעב, אשר דבר אלישע מאז, ואז שאל אותה אלישע היש לך לדבר אל שר הצבא או אל המלך, ועתה באה, ובעבור אלישע ציוה המלך להשיב לה את השדוה והתבואות (ביא"ח) ונמחק 8, או צ"ל לאחר ז"פ, וכן 9 נמחק או יוקדם ה"פ. 9, 10 ענין אחד שייך להקודם, 12 כתחלת שמואל א' יג, ובתנ"ך הנ"ל מאוחר פ' אחד, 19, 23 אמצע הענין והספור, 23. 24 ב"פ אחר סתומה, ושם תחלת הענין. —

ישעי' 3, 4, 5, 9, 2י, 14, 15, 24, 25, 26, 27, 31, 32, 33, 34, 35, 37 ענין אחד. 8, 9, 10 שייך לפרשה שלפניה, ואם נחלק אצל הבשורה ממפלת אשור, נמשך ג' פרשיות ונמחק גם 11, 12, 14, א שייך לפר' הקודמת, והקאפיטל ענין אחד ודבור אחד, ופסוק לפני פרשה. ויש לבאר ההבטחה גם לימים רחוקים, שבנ"י לא יפלו בנופלים עת תפול בבל, כלהלאה מז, כח כ, מט ח, נ יח כ, ירמי' מו כז כח, נ כח, נא מה נ, וחלילה לנו לחלק ס' ישעי' ולאחר חציו, כמו שהוכיחו

החכמים רשד"ל, והרי"ם זק"ש בכ"ח. 16 באמצע הנבואה על מואב, ור"פ לפני פרשה, 28 כאן סתומה, ולפני פסוק א' פתוחה, ולמהרי"א מן כד עד כח פרשה אחת ונחלקה על ט"ו פרשיות. ענין הפרשה נאמרה בימי אחז (ע' מל"ב טז) אז היתה מפלת אפרים השותים במזרקי יין (עמוס ו' ז,) וצרו על יהודה (כלמעלה ז ח,) או בימי חזקיהו, שהרבו לשתות יין (כנ"ל ה יא,) כמו אפרים, ובמלוך יחזקיהו שלח אגרות אל כל ישראל ויהודה, ורבים מאפרים וישראל שבו אל ה' ומקדשו, וגם רבים בזו וילעגו (דהי"ב ל א יוד, לא א,) והשבים עשו הפסח בירושלים ושבו וישברו את המצבות ויגדעו את האשרים וינתצו הבמות, אחר כן בא סנחריב ויוכח להם אשר שבר חזקיהו את המצבות והסיר את הבמות ואיך יושיעם אלקים, ובמפלתו אז נשא חזקיהו לעיני הגוים, ורבים הביאו מנחה לה' ומגדנות ליחזקיהו (דהי"ב לב) [ע' לעיל ז כ, ח ז ח. ט ב, יוד ה כד, יא א' ,א טז, יב ד, יד כד, יח ז, כב א—כה (ומשא צור הי' בימי חזקיהו ע"י סנחריב, ע' יחזקאל כו כז יואל ד ד, עמוס א ט, תלים פג ד) כד יג—כא, כה כו כז, ל ל—לג, לא ד—ט, לג ז יג—כד, לד לה, לט, מ,] ובכל עת מדי דברו הבטחות ונחמות ליהודה, יחזה נקם באפרים (ע' ז ח, ח ו, ט ז, כח א) וכשומרון ואפרים, כן ציון וירושלים. 29 קכב או קכז פסוקים ענין א'. 30, 31, 32 ענין אחד, (ע' לא ה, לב ב, ל לג, לד ט) אך לעשות הנחה למלמדי תינוקות נחלק ל ה, והפתוחה משא בהמות נגב, (כנ"ל כא א, לא א, לו ו, הושע ח ט—יד, יד ד, עמוס ו'). 34, 35 ענין א' להקודם כראב"ע. רל"ה פסוקים מחוברים, כד עד סו"פ לה, וכן 37, 39, 40, 41, 42 43, (הטעם בחטאתך באו לך כל אלה, אבל עתה בצר לך לא תוכל לשמוע בקול ה', לכן יגאלך, למען תוכל לשוב, ועד"ז יובן כפל התשובה בפ' וילך). 44, 45. (הפסוקים ט יג, כלהלן מח א פרשה אחת) 46 (ע' פסוק יב, מו ח, מז מח נא, מה טז—כ). 47 ענין אחד. 48 49 כסיגנון תחלת פ' לג, לד. 50 מחובר לפ' שלפניה פסוק ו, כר. 51 52 פ' ז. 53, 54, בסדרים הוא סדר א', מי האמין, מה נאוו. 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 המשך א', כולה נבואה אחת מן 51, או מן פסוק מ, או מח עד סא ובהם פתוחה, תכ"ג פסוקים, אבל למלמדים מוכרח לחלק, כאשר יורוני חכמים. מן סא עד סג ז פרשה אחת וע' נב יב=נח ח', נו יז, הקדמה לפ' נח, נז יב יד, מקביל אל נח א ג' ד ה, ופ' נט תוכחה על האמור בפ' נח, ונמחק 62, 63, מן סג עד ס"פ סד. תפלת ישעי' כד פסוקים כמו כד רננות של שלמה ואין ביניהם הפסק בסתומה, ואחר כן סיפר שהתפלל בעדם, סה ד, כמו סו ג יג, ונדרשתי להם כמו האדרש להם, וסיגנון לוא קרעת שמים ירדת כו' בקדוח אש המסים, כמליצות ירמי' ד טו, נא כה יחזקאל לח כ, מיכה א ד, נחום א ה, חבקוק ב ה, זכרי' יד ה, תלים סח, צז, ונמחק 64, 66. בתנ"ך הנ"ל פרק באמצע פסוק לוא קרעת שמים, כדרכו, ע' נת"ע יא פי' הלואי קרעה שמים כמו שקדחה אש המסים

עת הודעת שמך לצריך ותעש גדולות ונצורות אשר לא שמעו ולא האזינו, הלוא יעשה כן למחכי לו, ובשכר אמונת הקיווי יושיענו כנ"ל. ל טו יח, לו ז, תהלים כב ה, כה ג, לא ב, לב יוד, לג יח כא, 57 ב' פסוקים לפני סתומה.

ירמי' 2 נבואה אחת, אחר הקדמה, 3 אמצע בנבואה. 3 מחובר אל פ' ב, ע' ביאור, כאן אין פרשה פי"ס, אחר ה' פ' סתומה, וסדר אחר ו"פ ויאמר ה' אלי וכל הפרשה אדות זנות אפרים, ובגידת יהודה, יובן ע"פ סנהדרין קא, ואגדת בראשית פמ"א, בנ"י האנשים עבדו לבעלים והנשים לאשרות, ויזנו שם (מל"א יח יט מ, הושע ד, — יד ה ד, ו יוד) ולא שבה אלי כי בנ"י באפרים עשו צדקה וחסד, והלכו ביושר עם אנשים והיתה טובה מיהודה, שהיא בוגדה ותועבה עשתה, והנביא אומר, וארא, אבל אנכי ראיתי (וא"צ להגיה כרשד"ל בכרמי שומרון 107) כי על אודות אשר נאפה ישראל למדה יהודה ממנה. כהושע ז, גם יהודה שת קציר לך כו' כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים. 4 שני פסוקים לפני פתוחה, וזה נמשך לפסוק ג' שלפניה (והיא תשובה על הקודם כמיכה) בפתוחה מקול פרש כו' איש. 5 נבואה א'. 6 שני פ' אחר סתומה וענין אחר. 8 אמצע הנבואה והדבור. 9 ענין ודבור אחד (מי יתן, מי יתנני) פסוק אחר סתומה, ושני פ' לפני סתומה. בתנ"ך הנ"ל תחלת הפרשה ולפני פסוק הקודם, ואין מאסף, ט' כא. 10 ב"פ אחר פ' הנה ימים באים. 12 אמצע הדביר, ע' יא ט, כ, כג, 13 אמצע הנבואה. 15, 16, אין להפריד באמצע הנבואה וזה תשובת ה' על דבריו. 17 הסמיכות כישעי' סה ו', מלאכי ג' טז, איוב יט כ', תלים מח, ס"ט כא, קב יט, קלט טז, ונמשך על פ' יח שלפני הפרשה, ושלמתי משנה עוונם וסיום הקללה בפ' יג וסורי בארץ יכתבו. 19, 20 שייך להקודם ופסוק אחר פרשה. 22, 23, 24 נמשך התקוה מזרובבל, ומבואר בזכרי' ד י', ח יב, יחזקאל לז כה, מה טז, מו טז, מח כא. 28 ענין ודבור א' עם סוף פ' שלפניה אודות הכלים שילכו בבלה. 20 פסוק אחר סתומה כה. 31 פסוק לפני סתומה ושני פ' אחר פתוחה ואמצע הדבור. בתנ"ך ברלין הקפיטל בפסיק בעת ההיא שלאחריו, וכן הסגנון. 33 פסוק ראשון והוא עודנו עצור בחצר המטרה, ועוד שנמשך לפרשה שלפניה. 38 ב"פ לפני סתומה ונמשך יחד. 39 פסוק אחר פרשה, וב' פסוקים לפני פרשה, והענין אחד. וכן 41 42 43 וזה פסוק לפני סתומה. 45 ברוך התאונן על אשר בקשו השרים לקחת את נפשו בעביר שכתב המגילה מפי ירמי' כנ"ל לו יג כו, מג א. 47 ספור אחד. 51, ענין אחד ואין לפרקם בקפיטולי.

יחזקאל 2 3 4 5 7 ענין אחד וכן הסגנון ואתה בן אדם. 11 פסוק לפני פתוחה ואמצע הדביר. 9 11 12 מחובר יחד. 14 פסוק לפני פתוחה, והענין אחד. הבאים אליו, העלו גלוליהם ומכשול עוונם, והם השר אנשים הפרו כסתות כו' וכן כ' לג לד לה, כב כ כא, כו לו, פרשה אחת, ונמחק. 15 סיום הנבואה. 19 נבואה אחת. 20 פסוק

לפני פרשה . 21 22 , וכן 27 28 ג׳ פרשיות על צור . 30 , 34 , 36 הן עם שלפניהם מחזה אחת . 37 נמשך להקודם ומשל ממתי יחזקאל בפ יא. ע׳ פרקי ר״א פל״ג, סנהדרין צב, תנא דב״א פ״ה. כוזרי מ״ב ל׳ מ״ג י״א. 39 המשך המשא על גוג, מן פ׳ מ׳ בעשרים וחמש לגלותנו עד סוף הספר 260 פסוקים ענין אחד, ונמשך זל״ז. ויומחקו 41—48, אך למען כל ילאה הקורא, יש לחלק על ג׳ פרשיות. ויש פתוחה בסי׳ מ״ז י״ג כה אמר ה׳.

הושע. 2 מחוברים ואנכי לא אהי׳ לכם גם אם ירבו, והי׳ מספר בנ״י כחול הים, ונספחו בנ״י על בני יהודה יחדיו, כירמי׳ לז יוד, נא יד, נחום ג׳ יג יז, דהי״ב ל כה, לא ב׳ ה. 4, 5 ע׳ רש״י פ׳ אלכה ואשובה. כו׳ שיתודו, ונסמך פ׳ 6 א, גם סתומה אין כאן, ואמצע נבואה שייך לפ׳ הבאה, גם 8 בפירש״י שם וכן 7 מבאר, גם יהודה שת קציר לך, שהוא מוסרי לא בפועל, כרפאי לישראל, ונגלה עוון אפרים ע׳ ד יא טו, ה׳ יוד, ירמי׳ ג׳ ו—יא. 8 נמשך להקידם ואין כאן פרשה פו״ס, וכן 9 וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות, אל תשמח ישראל אל גיל כעמים, וטעמו גל אבנים צבורות ומבצרים, יובן כישעי׳ כ״ב ב ד יא, יז ז׳ יוד, ומקביל אל ט יא, אפרים כעוף יתעופף כבודם, כדבר אפרים רתת, ע׳ ויק״ר, פי״ב. 10 11 והשבתים, אבל לא שבו, אך סבבוני בכחש כו׳. 13 הכעים אפרים תמרורים כו׳ כדבר אפרים רתת כו׳. 14 פסוק לפני פרשה ומחובר, צרור עוון אפרים כו׳ הוא ישסה אוצר כל כלי המדה, תאשם שומרון—האמר אשמתי כנ״ל ה טו, — או תחרב, כיואל א יח, גם עדרי הצאן נאשמו, ולמדנו כי מן 3 עד סוף הושע פרשה אחת, קצ״ז או ר׳ פסוקים, ונמחק עשרה קאפיטלן. 14 פסוק לפני פתוחה.

יואל 2 נמשך למעלה, וסגנון כזה, הושע ה ח, ירמי׳ ד ה, ו א, נ״א כז. 3 המפרשים נתקשו על מה נמשך והי׳ אחרי כן, והיא תחלת פרשה, ומה הי׳ לא נדע, ולפי דעתי מחובר לפסוק שלפניו, ואכלתם אכול ושבוע, והללתם את שם בתודה, ושמחה של מצוה כענין ויאכלו וישתו ויחזו את האלהים, קחו לי מנגן כו׳ ותהי עליו רוח אלהים, אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה והי׳ אחרי כן (בסדר הזה) אשפוך רוחי על כל בשר ונבאו בניכם כו׳ וגם על העבדים והשפחות בימים ההמה. 4 כי הנה בימים ההמה כו׳. כל ספר יואל פרשה אחת מן עג פסוקים, ולמען ידע הקורא איך נואלו המחלקים לקאפיטל, אפרש: במאה שלש עשרה היה פרופיסור בפריז שטעפין לאנגטהאן שמו, וימנוהו להיות ערצבישוף בקאמברידז, והקרדינאל משפניא, הוגא די סנ״ט קארא ויחלקו התנ״ך לאטיני על קאפיטלן ונעתק גם לשאר לשונות הכ״י והדפוס „ונפל בו טעיות, ונמצא גם שינוים בהפסק פסוקים ששינו בתנ״ך האשכנזי לעומת העברי והיוני, וכן תנ״ך לותיר (לוטהער) בפרשיות גדולות מאשר בקאפיטלן תנ״ך העברי של האהן או של בעער, אינם שוים בכל מקום, לזה של לאנגטהאן, תנ״ך לאטיני, וכן בכת״י הגריכי אשר בוואתיקאן נחלק יואל על 3 קאפיטלן, הלטיני י מ אטיאטונום,

וואולגאטי, נחלק יואל על 5, תנ"ך י"מ קארא 1688, ותנ"ך סאבאטיער, 1750 מחזיקים בקאפיטל של לאטיין הישנה, 14 פסוקים, ראבערט סטעפאנוס 1455 מן 20 21 32 פסוקים, וכן עשו האנגלים ולותיר. היידעלבערג 1568, עד מאה 18 חלקי 20, 26 27 וקאפיטל עשי פסוקים. 3, 6, פראבען ביבל 1883 1892 חלקי 13. 63. 14. בבית החכמה בהאללי, בחנו והדפיסו 1720. יאהן היינריך מיכאעלום העיד על שינוי החלוקה בתנ"ך בעער: 7, 17. 18, 22 24. בומבערג ערשטע ראבבינערשע פעליקס בראנעזיוס 1514, פאלוגלאטע 1571, בומבערג ראבינערשע ביבעל 1618 אטהמש לעאוזדען, אמ"ד 1667, דאויד קלאדיום פראנקפורט 1676, פענידיקס בראגעדינא 1678, אפוטיום קימל 1709, יאבלאנסקי ברלין 1699 שוים כמו לאטיינער, אבל בתנ"ך פאלוגלאטע, דעם פאטאבלום 1587, פרנקפורט והמבורג 1595, ראב. סטעפאנום פאריז 1/24 1546 בומבערג ווענעדיק 1521/4 בוקסדארף באזעל 1620, בומבערג ווענעדיק 1518, ראבערט סטעפאן פאריז 1543/4, 94 אנטווערפען פאלוגלאטי אליאש היטטער המבורג 1587, וואלטאנס פאלוגלאטע לונדון 1557, אריאס מאנאטאנוס לייפציג 1657, פענעדיקס בראגאדינא 1614 בשינוי חלוקת הפסוקים ותנ"ך ראבבינערשע אמ"ד 1724/7, 1517 ע' איינלייטונג שטראקס 6, 11, 13, 9, 20, נגד 4, 9, 11, 14, 15, 16, 21, 23. בכלל נחלקו איך לחלק יואל לאטיני ג"פ 20 21 32 עברי 1524 ד"ק, 20, 27—5—21, דעיטש 20 26, 27, פפר"מ 20, 27 13, 3, מנטובא ה"ק 20, 27, 5, 8, 13 ועד"ז בשאר מקומות.— עמוס כולה נבואה אחת מן קמו פ', הזכיר עונם 2, התנצל 3, ביאר דבריו 4, העיד והפחיד 5, ויעץ להם בל יקשו ערפם, פן יפלו ואין מקימה, בלתי ה' לבדו, ויספר החורבן אשר חזה, ויש בו סגולת ההכפלה, שמעו ו"פ, כה אמר ה' ח"פ, נאום ה' ה"פ, חמשה דבורים חמש מראות, והמלמד יניח לתלמידיו בחצי הספר, ויש למחוק הקאפיטלן.

יונה מח פסוקים, כולה פרשה אחת, אם נחלק אצל ג', נמחק 2, 4.

מיכה קה פסוקים, כולה פרשה אחת, תוכחה על המלחמה הנזכרת מל"ב יד, דהי"ב כה, וירושלמי יבמות פט"ו ובר"ר פ' מה עג וסנהדרין. ומחובר 2, 3, וטעמו לוא איש הולך רוח (אילו הלכתי אל אישר יפוח הרוח, רוח העם או העת, כירמי' ה יג יד) אטיף לך ליין ולשכר (אז הייתי מטיף לאומי נכבד ונעלה) אסוף אאסוף יעקב כולך כו' (הי' הכל נאספים לשמוע נאומי ומדברי הנאוה, עומדים צפופים ודחוקים כצאן בתוך הדברו, וגם הפורץ דת ועובר חק עולם, השונא תוכחת גם הוא הי' בא בראש, ויצאו משער העיר, וגם מלכם הי בא בראשם), עלה הפורץ לפניהם פרצו ויעברו שער (מושב זקנים, כמנהג ארצות הקדם, ע' במדבר חוקת, והגר"א ריש משלי). „ואומר" אבל, וכן להלאה, ואולם אנכי אומר מוסר מגיד פשע. ואומר שמעו נא ראשי יעקב כו' שונאי טוב כו' כו' ואולם אנכי מלאתי רוח ה' ולא מלבי, ואשר יאמר ה' אלי, אותו אשמור לדבר לכם, ומקביל ד

יח. אל ה' א ב ז, וקורא להם ג כה, ומזכיר בסי' ה, עשר כריתות על גויי ישראל, ומקונן בסי' ו. ומספר שבכל אזהרותיו ישתמר חקות עמרי.

נחום כולה תוכחה אחת בה מז פ'. בכתובים בארתי על מפלת סנדרינופול, כירמי' נ נא, וכן על סנחריב כישעיה ל.

צפניה תוכחה אחת, בה נג פ', על יאשיהו, שאז עבדו לחמנים ובעלים בסתר, ואחר הדלת שמו זכרונם, והמחפשים לבער גילולים לא מצאום, ובעוון הדור גוע הצדיק. הצר להם, כדהי"ב לב לה, ויקוננו עליו השרים, הם הסנהדרין והנביאים ישעי' וירמי', (ישעי' חזה בנבואה) וצפני' ציוה לבער הגלולים התקוששו וקושו, ואם לא, תהי' העיר מוראה ונגאלה.

חגי 2 נמשך למעלה, וב' פסוקים אחר פרשה, ואם נחלק כאן, נצטרך לחלק פ' יוד לשנים, כתנ"ך הנ"ל, ועי' רש"י.

זכרי' ששה קפיטלן ראשונים, 3, 4 וכן 8, 9 וכן 11, 12 נבואה אחת, פ"ד פסוקים, בה עשר מראות א ח, ב א ג ה, ג א, ד ב, ה א ה ט, ו א, (ח כג, ט ח), המראה א יב טו יז, פתרונו בסי' ב ד ח, שכל הארץ יושבת ושוקטת, וה' קוצף על גוים השאננים, אשר זרו את בנ"י, ומליצת רני ושמחי, באמצע הדיבור כלהלן ט ט, צפני' ג יד, וירמי' ל, והוא מחובר ונמשך עד ד ח והלאה, כי המשא על זרובבל נמשך עד פ' יוד, והוא עבדי צמח הנזכר ג ח, ו יב טו, ענין אחד הוא כירמי' לג טו נחמי', ודניאל ט כה, ושני בני יצהר המשוחים בשמן הקודש, הם מלך וכה"ג ועליהם פירשתי שיר המעלות קלג, כבמדב"ר פ' קרח, ושיה"ש לריח שמניך, גם פסיק ה' יא מחובר עם ו ח. והוכן והוניחה שם על מכונתה, הניחה את רוחי בארץ צפון. לוא שמרו חשמונאים ראשונים, נבואה זו המשולשת, כי אז חיו והאריכי ימים, ולא חרבה עירנו ומקדשנו ע"י רומים אשר נעצו רגל וצפרנים בחומת עירנו, ע"י ריב האחים ועבדם הורדוס, שקראו את פומפיוס לפשר בין האחים ולהיות כאלוף ביהודה, (ע' בר"ר פ' וישלח) ולא גלו בנ"י מארצם ולא אבדו מאות רבואות יהודים כמ"פ — כמו שמפורש בירו' סוטה פ"ז ורמב"ן פ' שופטים, שהי' לו לשמעון להמליך את חסדי' בן ברכי' בן חנניה בן משלם בן זרובבל, ובטלוך יוחנן בן שמעון הי' לו להמליך את ישעי' בן חסדיה אשר חכמים דברוהו, וגם אם לא הי' איש מבני יהודה אשר לבו שלם עם ה' כהחשמונאים, יכלו לעשות כמו שעשה יהוידע הכהן, לגדל ילד על דרכי התורה ויראת ה'. —

פתוחה ופ' שני', מתחלת קפיטל ז, ויהי בשנת ארבעה לדריוש, ונמשכת עד סוף הספר. תוכן הפרשה, שאלת שראצר ורגם מלך, האבכה בחדש החמישי נמשכת לג' פ', פתח ס' המקרא, וראה כי ז ג ה ט, ח טז— יט היא מענה אחת, והכתובים ח ט—יב, מקבילים לנבואת חגי א ג יא, ונחמי' ה א—ה, ט לו לז. והכתובים ח ז יוד, מקבילים אל א יוד—יד, ז יד. והכתובים :: כג עד גילי מאד, שהיא פרשה אחת לראב"ע, היא תוספת ברכה וישע, כנבואת מיכה ד יא—ה, וישעי' ב ג, יד ב', (יט כד, כז יב, לד א ב, לט א) מט יב, כב, סא ה ו, סב ח, יא יב סו

יט—כא. יחזקאל יא יז, לו כד, הכתוב ח כג, בימים ההמה „אשר" יחזיקו, והחזיקו חסר טעם, מה יהי' אז, ולמה יחזיקו, עשרה במספר, ומי הם? (דרוש נפלא, ביארתי ע"פ שבת לב, והו', ואיכמ"ל). אבל פשט האמתי שמחובר לנבואה שאחריה, בימים ההמה אשר יחזיקו כו' (תהי') משא דבר ה' (באלה עשרה ארצות). א, בארץ חדרך, אולי היא ארץ חצר מות בן יקטן הנקראת Хадармутъ והיא במזרח ערב ודרום לאר"י, בין ים סוף ובין ים פרס. ב ודמשק צפונית לאר"י דרך העוברים לבבל פרס והודו, רחיקה מירושלים, כמו מווילנא עד נאויאגאראד. ג, חמת. ד ציר. ה, וצדון. ו אשקלון. ז עזה. ח, עקרון. ט, גאון פלשתים היא גת מושב המלך (ש"ב ח א' דהי"ב א' י"ח). יוד, ועקרון כיבוסי, וחניתי מצבה, הוא ארם ציבא, המכונה יון, ארץ אנטיוכוס, וגם היום קורין לעיר אלעפפא (שקרובה לביירות) בשם צובה ע' תנ' וישב ופרקי ר"א פל"ח, כי סנחריב בהיותו שר צבא שלמנאסר, והגלת פלאסר הושיב באר"י תשע עמים מלבד הפלשתים, ואת אלהיהם היו עובדים, כמלכים ב, י"ז מ"א, ובר"ר וחילין ז, והיו שוטנים לבנ"י, ואולי עליהם אמר הנביא שיקראי כולם בשם ה'. וכן מחובר: כי עתה ראיתי בעיני גילי מאד, וענין אחד הוא כישעי' יד, לה מד, מט, נר, ירמי' לא, צפני' ג. זכרי' ח יב, כי זרע השלום הגפן תתן כו' טלם, אימר כאן ט טז יז, יוד א ב. ואני מאמין שכל הספר מאת זכרי' (בוז את ב"ז „ושדה לב," יש"ר ומנה"ז החומסים חצי הספר מבעליו.

ומלבד כי קפיטל 10 באמצע הענין, הנהו ב פסוקים לפני פרשה, וב פ' אחר פרשה, לאשר המשילם כצאן, כנה מלכי ישראל בשם רועים, כי התעים בכזב לעבוד העגלים האשרות והבעלים, כמלכים א יב כז, וסנהדרין קא, ירמי' ב ג, יוד, כג כה לג נ, יחזקאל לד לז, כפל דבריו להרבות חזון על הרועים, כסי' יא ד ה ח ט טז יז, עד הכתוב חרב עורי על רועי, ולאשר גם ז או יוד מלכי יהודה עבדו אלילים (אגב"ר פמ"ח ומ' תדשא, ורש"י גיטין פח נתקשה שם) וכן בעלות הגולה חטאו ופשעו השרים והסגנים, לכן הבטיח הנביא, כי ה' יגן על ירושלים, ומלכותם תקום, והי' הנכשל בהם כדוד, ובית דוד כמלאך ה', ביום ההוא יהי' מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלים (ולא לשומרון ותרצה) ונמחק 11, 12, 13, גם 12 ג"פ אחר פרשה, והכתובים יג ב ג אכרות שמות העצבים והנביאים, סיים ב"פ יד ט טז, ונמחק 14, והכתובים יד ב יב טז, הם סיום דבריו ח כג, ט ח, יב ב. והכתוב יד יד כמו יב ב, נדרש יפה בשוח"ט קיט בסופו. וביאור יג ח ט, פי שנים יכרתו והשלישית יותר בה, והבאתי את השלישית כו' (רז"ל פירשו ע' בעלי שלישה שבבית לחם) ונ"ל שנחלקו בנ"י ויהודה, כירמי' כט ד—כג, על שלשה מפלגות. שלישית, יראו את ה' והאמינו בו ובנביאיו, שלישית ב חפשים בדעות ואין אמון בם' שליש ג' עבדו לבעלים ועצבים. הראשונה גדולי התורה החרש והמסגר גלו לבבל, וגם שבו ועלו ובנו בית אלהים. השני' עובדי האלילים נשמדו תמו ונכרתו. השלישית נמכרו למרחקים לעבדים ולשפחות, ולמחצב ההרים

הם האובדים והנדחים , ורובם נתבוללו בין העמים והחליפו דת קדש ושמם יחד . ואולי יש לפרש כישעי' יט כד , וזכרי' יד ח יג — ביום ההוא יהי ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ .

מלאכי. קפיטל 3 פסוק אחר פתוחה, וכל הספר פרשה אחת. א' ו' ח' י"ד חובר עם פ' ב', הפסוקים ב יא — יג מחובר עם ג' ו , ולרז"ל מלאכי הוא עזרא הסופר , ו ח י"ד אשר הוכיחם (עזרא ט יוד) ויאלצם להוציא הנשים הנכריות, ולהבדיל בני תערובות אשר שמו מנו כבנים , וכן נחמי' יג כו . בחגי ב יר פי' ראב"ע שאלת דכהנים היתה תורה , משל להבין מדין טומאה וטהרה ולהשכיל כי צריק מעצמו ורשע מחבירו (ירוש' יומא לח ובב"ר פי"ז) להראות הכהנים והעם, אשר נשאו בנית עם הארץ ויאמרו כי יגיירו וייהדו אוהן שתלמודנה לאהבה את ה', כי הנשים דעהן קלות ונכנעות ונמשכות לבעליהן , ואמר , הלא כה עשה שלמה . (עי' שיהש"ר וברמב"ם פרק י"ד מאיסו"ב) (וכן יעצו שלוחי הנוצרים להתבולל בעמים) ובזאת חטא שלמה וכתוב עליו נשיו הטו את לבבו (מל"א יד) הנכריות לא תטהרנה אבל האנשים יטו אחריהן , והבנים לא יעבדו את ה' בתמים, וכן היו רחבעם וזולתו, וע"ז כתוב כן העם הזה והגוי , שהתערב בגויי הארץ, וכן מעשה ידיהם הם הבנים, ואשר יקריבו הקרבנות, וכן קרובי המשפחה וקרוביהם כולם יטמאו וע"י זה שהרשה להן שלמה לבנות במות בירושלים, עבדו גם בנ"י ויהודה לעצבים בעלים ואשרות כמפורש מל"ב כא, ירמי' ל"ב, שנחרב הבית, והארץ אבדה בעוון שלמה ונכדו מנשה, כי חולשת לב שלמה , ופחד ירבעם הביא אלילים בישראל , ואחאב הרע לעשות יען התמכר לאיזבל , פי' רשד"ל כטו בסורית מכירה היא אירושין, יען ארש ואהב את איזבל (בת אתבעל מלך צידונים) אשר הסתה אותו ועבד הבעל ושפך דם, (מל"ב כ"א כד) גם כי האמין בה' ובנביאים (מל"א יח יח, כ יב יג יד טו , כא א, כב יט, וכן יהורם בנו (מל"ב א י"ג, ג יוד) ומחובר יח ד, בן יכבד אב כו' הכהנים בוזי שמי וגו' ועתה חלו נא וגו', ועתה עליכם, ונמחק 2 , ובן 3 פסוק אחר פרשה, ונמשך על ח ט, הסרים מן דתורה ונושאים בה פנים ואומרים שאין אשם בזה שהתערבו ובאו בעם הארץ הלא אב אחד לכולנו , אל אחד בראנו כו' וע"י זה בגדה יהודה כו' ובעל בת אל נכר. וזאת שנית תעשו , כסות דמעה את מזבח ה' כו' כאין עוד פנות אל המנחה, בת ישראל היולדת זבה ומצורעת , תביא קן ומנחה, וכן בטרם רבו הפורצות גדר צניעות , משקין סוטות ומביאין מנחה מזכרת עוון והמים בודקים. שם ה' עד בינו ובין אשת בריתו היהודיה, אבל אם בעל בת אל נכר , ובגד באשת נעוריו אין ה' עד , ואין המים בודקין , ואין אהבה טהורה ונאמנה ביניהם כמגילה (יב) איהו בקרי ואיתתיה בבוצינא , ואין זבח ומנחה למזבח ! ועד"ז ביאר תוה"א בעמוס ח יג , ישוטטו לבקש את דבר ה' (קדושין בשבועה) ולא ימצאו, ביום ההוא תתעלפנה הבתולות היפות והבחורים בצמא (לרוות דודים) הנשבעים באשמת שומרון , ובאשר יעבור עליו רוח קנאת גבר ואם נסתרה האשה, ישלחנה מביתו חנם ויעזבנה, נשים בוכות כי בעליהן בגדו בהן, והיא אשת בריתו ישלא נטמאה. אמנם כן לא עשה אחד אשר שאר

דוח לו, ואם האחד זה אברהם בא אל שפחתו, הלא שרה נתנה לו, וכן רחל ליעקב, ולא להתעלם באהבים, אך הי' מבקש זרע אלקים, ואז טרם נאסרו בנות העמים (ע' ראב"ע בבעל הנפש, וטור אבה"ע בהקדמה) לכן ונשמרתם ברוחכם, ובאשת נעורים אל יבגוד... ולא תבגודו, ואיך לא ינקם ה', כי גם הכהנים הנגשים למזבח אשמים, כסיף עזו"נ, המזבח ידרוש כבודו, ומה למזבח מבנות העמים. וכנגד הכתוב ב כח סיים ג ח יב היקבע אדם אלקים כו' הביאו את המעשר כו' ועל הכתוב ב יז, ואמר ג יג יד, ומלאך המצרף ומטהר שבט לוי בבית שני, הי' האדון נחמי' הפחה, ולרז"ל הנבואה על העתיד, שיבא אליהו הנביא ג"י לפני משיח צדקנו.

תלים בדפוס הם ק"נ מזמורים, וממה אפרים כתב לתומו לומר בעשי"ת שתי פעמים כמספר „כפר"; אבל בכת"י יש מן קמ"ט, וגם קנ"א, והרבה כת"י מחברים יחד ב' מזמורים, והי' רק בערך ק"מ מזמורים, ולרז"ל בירושלמי ובבלי, ושוח"ט וילקוט הם קמ"ז מזמורים, בכת"י מחובר ב', יוד מג, עב, צג, צה צו צז, קד, קטו קטז קיז קיח, קל"ד. לפנים הי' מחלוקת במספר מזמורים, ורז"ל הכריעו כי א ב אחת היא, (נגד הנזכר באונגיל כי נשקו בר בסי' ב,) (ולזה העירני ר' אלי' גבריאלאוו) ע' רש"י מגילה יז, בפ' תשיעית, וא"ת שמינית היא, אשרי ולמה רגשו אחת היא, ובהגהות צ"ל וא"ת עשירית היא, ולפי גירסה זו צ"ל דאשרי ולמה רגשו חדא, ולמנצח על מות, ולמה ה' תעמוד, חדא, וא"כ ה"ל שמינית עד כאן, אבל זה נגד ברכות ט ע"ש יהי' לרצון י"ח, יתמו ק"ג. ולולא המסירת הי' מקום לעיין ע"ד המזמורים ג לג מג עט קכו קלז פג עה עז מב מג עח פג פה קב קה קז מד עד פ קי צב, ויש שמסודר ע"פ א"ב, חצי הא"ב במזמור הסמוך, כמו ט יוד כב כה לז מב מג, ויש מזמורים שיחסר בם אותיות, כה לז מד, וגם אותיות יתירות, כמו כו לז קו קיא, וחז"ל בקה"ר פ' ולתור ולהיתיר, הדין פייטנא כד עבד א"ב זימנין חשל לה וזימנין מחסר לה [כמו כה לד לז מד קמה] אבל שלמה כד הוה עבד א"ב, הוה מותיר ה אתוון הה"ד ויהי שירו חמשה ואלף.

ויש להבין הלא שלמה לא עשה א"ב חוץ מאשת חיל, ובו אין יתרון, ועוד אלו הי' יתרון, אין יתרון לשלמה מכל פייטנים לדבר צחות, ולהוציא רוח שירתו בלא חסר ויתר אות. ונלע"ד הכוונה על אשת חיל ולבד א"ב יש חמשה אותיות סופיים מנצפך המשלימים א"ב בכתב, והותיר בחכמה אותיות מכנף, וכי תאמ־ שמא אין צדיק כפול, אבאר תחלה ילקוט חבקוק על שאלתו מתי קץ הפלאות המכוסה, לבא לפומא לא גלי, פי ה' הוא הנביא שנעלם גם מדניאל שעל פיו גלה אבל דבריו חתומים וסתומים, גלות מצרים הי' נודע ת' שנה, גלות בבל נועד ע' שנה, ואדום עלה ולא ירד, ע' בר"ר פ' ויצא, ופ' לך, כי מנצפך מורה הגאולה, אברהם פקד, יצחק עצמת ממנו, במצרים פקד פקדתי.

גאולה המקווה ע"י צמח מתחתיו יצמח, ואמר ה' לחבקיק כתוב אלף בית על הלוח ותראה כי אות צ, לא גלה פי' גם לשלמה שנתן לו א,

חכמה כנגד כל ישראל (במדב"ר פי"ט) וע במהרש"א סנהדרין צ"א בקש הקב"ה לעשות לחזקי' משיח, ונסתם מפני שלא אמר שירה, פתחה הארץ ואמרה שירה, שנא' מכנף הארץ זמירות שמענו, צבי לצדיק קצה של הארץ, הוא ץ לא שמענו (ע' ירו' פ"ק דמגילה, ובר"ר פ' פא) ובאשת חיל יש כ, פלך כפה, מ שנים מרבדים, נ וארגמן נודע, פ' פיה פתחה בחכמה, וצדיק רק אחד, צופיה, זהי כוונתם חמשה ואלף, ולתור ולהותיר בחכמה.

ויש מזמורים שהמליצה והסגנון יעידו על אחדות ב מזמורים ג ד, ט י, נג נט, סג — סו מב מג, אבל מצאנו שתי נביאים נשתמשו במליצה אחת, ודוד חבר ושר בשתי פעמים, וכן סדרו בשני מזמורים, וע' רה"ש ל: פסחים פ"ה מ"ז. ויש מזמורים כפולים וכלולים זב"ז יד ונג, מ ע נג נז פ' ח — יב', ס ח — יד, וקל"ה בולו לקט משירים ומזמורים אחרים, אבל השערות כאלה הכל, ונאמנים חז"ל הקרובים לזמן ומקום המשורר והמסדר, ולהם הי' מסורה קדומה אדות ס' הקדש, וכן בהוראת המלים וחוקי הלשון. ועי' פי' הרמב"ם כלאים פ"ה מ"ז ולשון הירושלמי פט"ז דשבת שעינים קכ"ג הללויה (פרשתי למעלה 44) כסוטה כז, לר' עקיבא שר משה השירה וכל ישראל ענו „כי גאה גאה כו' בים" וכן צותה מרים לנשים המחוללות, וכן הודו לה' „כי טוב כל"ח" במזמור קלו ובהלל, וכן ענה החלוץ בדהי"ב כ כג טז מא. ורשד"ל כ' שגם בשירת דבורה ענו כל העם אחר כל פסוק „ברכי ה'" ובשירת דוד ענתה המקהלה „ארוממך ה' חזקי" וע' עלי קדם תר צד ו — מד, ופר"צ.

חלוקת י"ט סדרים במק"ג אין להם יסוד, ולדעתי איננה מבעלי המסורה, ומעתיקים הראשונים חלקו תהלים על חמשה, כחלקי התורה, וכן מצויין סיום המזמורים מא עב פט קו קנ, אבל קז מזמורא יתמא, בלא יחס, ונמשך לשירי דיד ורוח המעתיקים שונה איש מרעהו, או שסדרו לפי ביטוי תארי ה'; במ"א מזמורים ראשונים שם הויה ב"ה, מב—פג שם אלהים, פד—קנ שאר שמות כספרי שלמה המשולשים, ושמר דרכי אביו, ע שהש"ר.

משלי יש בו שלשה ס'; א, יוד, כה, ובו כלול דברי אגור ועלוקה (שיר החמשה ואלף הוא אשת חיל) ע' דהי"א טו כב כז, ומבוא ב"ז.

איוב חלקתי על כה או כו פרשיות א א, ב יא, או ג ב, כרש"י ומנח"ש, ג ו, ח ט, יא, יב, טו, טז, יח, יט, ע' רש"י ומנחת שי נגד הקפיטלן וכן כולם ונמחק 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 17, 24 (27) 28, (29) 30, 31, 33, 37, 39, 41 ועצם ס' איוב יחל, שמעו שלשת הא' ויען, אחר כן פתח. שיר השירים בספרי „חשק שלמה" ויינותי הסיגנון, שינוי ושווי הבטוים, ומצאתי שהם ג שירים וחזיונות. ג בקופות הי' לשלמה המלך, ג פעמים הי' אליו דבר ה', וכן שלשה תקופות תעם בנ"י, מיום צאתם ממצרים עד בוא הגואל המקווה, והשיר נוסד על לקורות האבות והלאום ומלכם המשורר, לפי פירושי, הנסים והתולדות, בסדר

הזמנים והדורות, ומפעלותיהם לדת וצדק, דבר זה אין בכל המפרשים שראיתי, והריסותי שאלות וקושיות המבקרים והמבארים, על הביטוים ומאמרים הזרים, ונראים כשפלים ומאוחרים בזמן. ציור המלבי"ם (ומהרי"ע) זר כי כסה חמס על לבוש שלמה, וע"פ פירושי נהפך הדופי ליופי מליצות השפלות הן נשגבות ונעלות, ואיננו שיר אהבים, ודברי עגבים, חלילה לשלמה שהי' לו אלף נשים לגזול רעי' מזרועי דודה, או לשבחה בדברים שבסתר שדים ושרר וחמוקי ירכה... נאומים שגם פראים פרועים לא ידברו כן באירופא, אבל זה חזיון הכלה בחלום או מחלה בהלך נפשה, חשבה לה על כל אבריה ומצאה נפשה שכולה יפה ומום אין בה, ובטח לבה שיאהבנה דודה. הרהורי לבה עלו על משכבה, בחלותה חלי אהבה בבית היין (ע' כתובות סה. ברכות נא וירו' פ"ה נדרים) ופעם השני, והשלישית בלילות על משכבה, ולפני כל מחזה ושיחה הקרים המשורר להודיע איך יצא הגה כזאת מפיהו או מפיה, הצעה מן א א עד ב ד, הביאני אל בית היין כו' כי חולת אהבה אני! מחזה ב על משכבי בלילות; מחזה ג אני ישנה ולבי ער, וכמו שמצב שלמה שונה, ונבואותיו, וכן עלילות ותולדות אברהם ובנ"י, כן השיחות משונה בכל תקופה. ויש שישתוו זל"ז. פתח הספר ותמצא הדוד משבח את רעיתו, א ט--יב, (ב ב יוד יג) ד א—ח, ו ד—יוד, ז א—יא ח ה; ישקני אשקך א ב, ח א; שחולת אהבה אני, ב ה ה ח; דודי לי ואני לו ב טו, ו ג, ז יא; הביאני המלך א ד ב ד, א יג יד מקביל אל ב ו יג, ז יג ח ו; שמאלו תחת לראשי ב ו, ח ג, הוא בקשה את דודה א ז, ג ב. מצאוני השומרים ג ז ה ז. השבעתי ב ז ג ה (ה ח) ח ד. תואר חבצלת, חבויה בצל, הפקוע בטרם נפתחה ב א. גן נעול גל נעול ד יב, ה א ז יג. הנך יפה א טז יז ד א. מי זאת הנשקפה א ה ו (ג ו) ו יוד ח ה. קול דודי דופק ב ח (ג ז ד ו) ה ב ג. קומי לך רעיתי ב יוד ד א. דומה דודי לצבי, ודמה לך לצבי ב טז יז, ח יד. עד שיפוח היום ב יז ד ו ח יד, ועוד השקפות כאלה, בנאומים הנאותים לקורות הלאום ואהבתם את ה', ונמחקו הקאפיטלן אשר התעו רבים לדרוש כל קאפיטל על ענין שונה. ע' עוטה אור פי' קאפיטל א על תרי"ג מצות, ב מעלות התורה, ג קדושת העבודה, ד' יסוד המצוות ובקשת הגאולה, ה גלות ותשובה, ו שכל העמים יעבדו את ה' ויבקשוהו, ז קרבת הגאולה ונועם העבודה, ח נייחל הגאולה מצד חלול השם. בעל מחזה השיר חלק על טז חלקים, ועד"ז ר"מ אלמושנינו וזולתם, כ"א במחלקה אחרת, וכל פסוק ופרשה על ענין ומשא מיוחד, ורבים יתעו בשוא הקאפיטל אשר יצר הקרדינאל השפאני, על כן תפוג תורה והאמת נעדרת.

ס' קהלת יש בה פתיחה וחתימה, ומוכיח לברר בשלש דרכים. א) נסיון במעשה, ב) עיון וחקירה עם המתנגדים, ג) החליט וצוה. בכל הספר כח או כט מאמרים, י"ד שאלות וי"ד מענות, ויש לחלקו על יב פרשיות אלה: סיום א) הבל ורעיון רוח ד יז. ב) ושבתי אני ואראה, שמור, עד ט יוד אזהרות ופקודות. ג) ט יא עד יוד ג, וכן ה כ התבוננות. ד) יוד

ב עד סו"פ יא עצות ישרות, יב א—ז מוסר השכל, יב ח עד סוף, החתימה.

כאן אשאל חכמים אם לחלק על פרשיות קטנות לפי ענין נושא המאמר, אם כפי רוח החיפוש והמוסר, ואם לפי הסיגנון והביטוים, כמו ראיתי דברתי ופניתי ונתתי את לבי, ובהוספת מלה „אני" ידעתי, טוב, אם, אל, ראה, גם, עד. ודרך ציווי שלח, תן, שמח, וזכור... וחלילה להביט על קאפיטלן או חלוקת המחברים ידי משה וקהלת יעקב. ודע שגם רמבמ"ן ביאר קהלת מבלי הבט על קאפיטלן, (פ' ה יש להקדים לפני פסוק א).

רות כלה מגילה אחת ואין בה פרשיות קאפיטל 1 כב לפ' שאחריה.

איכה הפרשיות הן טבעיות, א"ב מיוחד לכל אחד.

אסתר חלקוה הקדמונים ובעלי המסרה לחמשה ספרים, ונחלקו רז"ל מהיכן קוראין את המגילה, ונמחק 4, 5, 7, 8, 9, 10, ואין שם גם פרשה. בשושנים פי' ונכתב בספר שתחלתו „וישם המלך מס" „כי מרדכי היהודי" ואמלא דבריו, הראשונים לא קראו ספריהם בשם ונקרא שמם על התחלת הספר מדרש תדשא, הרנינו, לעולם כו' כמו שקרא רש"י ז"ל את ספר שמואל רבתא וכן מכילתא דרשב"י ששלשת ספריו בארבעה דפוסים הראשונים יתחילו „והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" נקרא זוהר, וראבי"ה העיר שבדפוס ראשון אין הקדמה, וצע"ג בבשמים ראש.

דניאל פסוקיו שנז, ויש לחלקו על שלשה (יא) פרשיות, פ' א הקדמה, ב ספור א, ג ספור ב, ד ספור ג, יחל ג פסוקים לפני קאפיטל 4 ונמחק 4, ה ספור ד כהילקוט ובר"ר פ' פ"ה, וכתוב אחרון הוא מחזה וספור השביעי, ו ספור ה הנשלם בסו"פ ו, עד כאן חלק ראשון מן הספר, ז (בתנ"ך הנ"ל מאוחר פ' א) הוא ספור ו, על בלשאצר הנהרג. עד כאן דבר בלשון נסתר, ומן פסוק ב מדבר בעדו ויספר ג מגלות מחזיונות הסדורות, לימי מלכי בבל ופרס (ג גליות, בחלום לילה א', כן שלשתם רמוז בפסוק אחד, פ' שמיני עי' ויק"ר), וחזיון חלים השני על אדום, וע' מהרי"א כי מן ח, ספור מחזה ד שלא הבין חא בג. ט' פ' שלישיה, תפלת דניאל, ולא השלים החשבון, וסמך על הנבון, ע ט א', יוד א, יא לא, יב לא, אודות שקוץ משומם. יו"ד ספור בודד, יא ספור בודד ונמחק 12, גם 4, 11, 12 שהיא אמצע המאמר.

עזרא 2, 3, 4, אין בם צורך. ד ו ובמלכות אחשורש, לד"ק הוא שלא במקומו, שהי' בימי קסערקסית, אבי ארתחשסתא ונאה לחלק בתחלת ה', וזה תלוי במחלוקת רב ושמואל בגמרא, ודעת פרקי ר"א, מי הי' בעל אסתר, ולהמבקרים עברו כב שנה משנת אחת לדריוש, ומשנת שתים לדריוש, עד שנה השביעית לארתחשסתא בנו, עברו נ"ד שנה (המאמין לרז"ל לא יחוש ע"ד..)

עזרא 6 נמחק, מקומו בפסוק ג, בשנת חדא לכורש, ז נחלק יפה, ונפלג זמן רב, ומתחלת מגילה שלישית, ומכאן והלאה נכתב ארתחשסתא בסמך, ואיננו הנזכר בסי' ד ז, ועצם הספור יחל בפסוק ז. 8 אין צורך להלק, 9, 10 נמחק שהוא ענין אחד, ע' מבוא, ונחמי' ח ט, יב, יג

ג ד כה, דהי"ב כ א יא, יוד א, כא יז, כד כה, כו ז, כז ה. עזרא ספיר רשעת השומ־ונים שבקשו לרשת הארץ והממשלה ולהפוך דור החדש, בני התערובות, להיות כמוהם. ולא אבו להתיהד, לעבוד אלקי ישראל באמת ובתמים, וכאשר לא השתתפו עמהם בנ"י לבנות יחד בית אלקים וגרשו את בניתיהם ויבדילו בני הנכר, חרה אף השומרונים, והעמונים, וכתבו שטנה על היהודים, ובקשו לפול עליהם בחרב, בזו וילעגו להם והתגרו בם, והפחידו אותם. בין עזרא לנחמיה עברו מספר שנים, עד שהמלך הטיב להם (נחמי' ה יד, יג ו). נחמי' הי' פחה יב שנה, ומי כתב ס' נחמי' ע' ב"ב יד סנהדרין ק. ורש"י רה"ש ג' — ביצה טו: וכתובות כד: קוראו בשם עזרא, כקבלת חז"ל. אך הנוצרים שחלקו שמואל מלכים ודברי הימים לשנים שנים, חלקו גם ס' עזרא ונחמי', אבל כהרבה כת"י, מחוברים, וכן במסורת הפסוקים, נמסר ביחד תרפ"ח, וכן העיר הבחור במסורת המסורה, שלפנים היו מחוברים, וראי' שעזרא כתב ספרו כי סוף דבה"י „ובשנת אחת לכורש כו' כה אמר כורש כו' ד"א עמו ויעל". וכן תחלת עזרא בתנ"ך המצוין הלאה 70 מסודר עזרא אחר דה"י, אך המדפים בומבורג הפריד ס נחמי', כי בס' הנוצרים יש גם עזרא ג ועזרא ד המזוייפים ומלאים הזיות וכזבים שעליהם אז"ל כירושלמי סנהדרין פי"א וקה"ר ויותר מהמה וכו' כל המכנים לביתו בשם כתבי קידש יותר מכ"ד ספרים מהומה הוא מכנים לביתו, כי בניו יטעו לנטות אחר מין היהודים המשיחיים, שהם בין היהודים, ויריבו ותופ־ חאחוה ותרב מהומה. קפיטל 7, 9, 10 אמצע הספור.

נחמיה השלים ס' היחש הכתוב בעזרא יב, ומאלישיב עד הכהן ידוע, וזכר היחס מדברי הימים יב כג, ויש למחוק 2, 3, 4, 5, 6, 7 ואם נקיים ז', נקדים ו פסוקים ד לג ולאחר 7 ד פסוקים ויתן. 8 יוקדם פסוק או ד, בסימן ז ה ו ונמשך ספר היחש עד יב כז, כמו בעזרא ב, סי' ח נאה שהוא ספור ב, ויישן (דברי המבוא אינו מוכרח וממנו עד סוף הספר מחובר. 6 ספור ב, יוד ספור ג, יא ספור ד, יב ספור ה, פסוק כג מן דברי הימים נמשך לפסוק כז, ע' ז ו יג יז, טוב. קאפיטל 11 ב' פסוקים לפני סתומה.

דברי הימים דרך הכותב לסיים „ומשפחות" ב נה, ד ח נא, לרס"ג קיצר בתולדות הרשעים, ולרגר"א מווילנא קיצר בכל. ויש לחבר ולמחק 2. 3. 4. סי' ה פרשה, ונמחק 6. 7. 8. 9. סי' יוד עיקר דברי הימים ותחלת מלכות דוד, ונמחק 10, 11 גם 9 ב' פסוקים לפני פתוחה, ובאמצע שמחיבר בספורו, וכן 12 ע' תנ"ך המצוין. יג תחלת הענין והפרשה. 11 ב פסוקים לפני סתומה. וכן אחר סתומה .14 ע' תנ"ך המצוין, ונמחק 14 .15 .16 17 . יח פרשהונמחק 19 20 . (21). 22. לבעל מנח"ש הפרשה בפסיק ב' ונמשך להקודם שם כב, כג נאה, ונמחק 24. (25), 26 27, (28) 29 22 פסוק לפני סתומה. דברי הימים ב אין לחלקו כנ"ל, ונמחק 3, 4. ה פרשה, נמחק 6 שהוא אמצע ענין ודבור, עש"ו יד, ז א והבן. קפיטל 3 ב' פסוקים אחר סתומה, 5 פ' לפני פתוחה

זכן 7, ח פרשה, ונמחק 9, יוד פרשה נמחק 11, 12 שמחיברים למעלה, יג או יד פרשה, ואחד מהם נמחק, 11 פסוק לפני ואחרי סתומה. 12 פסוק לפני סתומה, וכן 15, 16 מחוברים למעלה, יז פרשה ונמחק 18 19 שהוא אמצע הספור, 20 כו' נמחק, כא או כג פרשה. ואני מסופק אם לחלק מלכות עתליה כב יוד, כג א, ואם למחוק. 21 אמצע ענין ג' פסוקים לפני סתומה, 22 פסוק לפני פתוחה, ויש מקדימין פסוק א׳ד, 22, 23, 24. כה הוא פרשה, 24 גם 26 פסוק לפני פתוחה, ונמחק 26, 27, 28. כט פרשה, ונמחק 30, 31, 32. לג או לד, פרשה, והאחד מהם נמחק וכן 35, 36 שתחלתו מחובר לספרו הקידם, המדקדק ימצא עוד כמה חסרונות בחלוקת הקפיטלן.

את הקפיטלן שינו והטיבו בזמן מאוחר, ואין איש יודע הטעם שחילקו כן, והנני מציג חמשים שינוים, בחלוקת תנ"ך ישן עם ליטיין הנזכר בס' המסע צד 28 וראיתיו ת"י הרב כו' יעקב בכרך בביאליסטאק גדלו מרובע, 4, סדר עלהו משמאל לימין ויש עמודים שנדפס ברוחק ואותיות קטנות, ויש עמודים שבהם שיטות פנויות שנדפס עם העתקה דף על דף, טיטל בלאט הי' חסר, ובראשו נדפס כן:

Ordo Librorum Veleris Testament Quem Secundum Biblio Germanica in Hac Edition Secundo.

	קאפ. פס'	תחת פסוק		קאפ. פס'	ת׳פס׳	שמו׳ד׳באמצ׳	פסוק קאפ. פס'	ויהי ויצא תח׳ פסוק
בראשית	לא 55	54	וידבר שלח	יג 34	33	שמו"ב	יח 33	32
ויעקב הלך	לב 32	33	ויקח קרח—וילנו	טז 50	35	מל"א	ד 34	20
שמות ז	ז 25	29	וידבר דבר, וקח	יז 13	28	וישלח חירם	ה 18	32
ויאמ׳בא שלח	ח 32	28	דברים	יב 32	31	ועתלי׳ בש׳ז	יא 21	20
שמות	כא 36	37	את כל הדבר	יג 18	19	בשנת שבע	יב 21	22
כי יגנוב	כב 31	30	לא תראה	כב 30	29	דבהי"א	יא 26	4147
ויקרא	כ 19	27	לא יקח—לא יבא	כג 26	25	בני לוי גרשון	יב 81	66
וידבר נפש כי	כר 30	23	והי׳אש"מ ואין קנה	כח 68	69	דהי"ב	יג 22	23
במדבר	יב 15	16	ויקרא כו'	כט 29	28	וישבב אבי'	יד 15	14

	קאפים. פסוק'	תחת פס'
איוב	לט 35	30
ויען מן הסערה	מ 28	32
לא אכזר	מא 25	26
קהלת	ו 11	12
כי מי יודע	ז 30	29
שיר השירים	ה 17	16
דודי	ו 12	14
מה יפו	ז 13	14
ישעיה	ח 22	23

עתה באי חשבון, בכ"ד ס"ק יש מלים כשש מאות ושלשים אלף, ונחלקו על פסיקים כשלשה ועשרים אלף ועוד מאתים ושלשה או מאה וששים ותשע אם נוציא מזה פסיקי תלים 2527, גם איכה אסתר ודניאל, 678 שהפרשיות טבעיות וכן איוב אע אלף ישבעים, בסה"כ 4275, נשאר פסיקי תנ"ך אם נחלקם 18,928 על מאתים קאפיטלן יהי' לכל קאפיטל 38 פסיקים בקירוב

	קאפים, פס'		ת' פס'
כי לא	ט	21	22
סג יט באמצע פס'	נגד הפשט		〃
לוא קרעת	סר	12	11
ירמיה	ח	21	22
מי יתן	ט	26	25
דניאל	ה	31	30
שפר קדם	ו	28	29
חגי	א	14	15
ביום עשרים	ב	24	23
זכריה	א	21	17
ואשא , חבל	ב	13	17

(פסוקי ת"א אא"ד יהיו בני 18 אבל הם טבעיים) ולמה עשה מחלק הקאפיטלן על 929 ובהם קאפיטלן קטנים פחות מחמשה ועשרה פסיקים, והלא אם נחלק (לבד חמשת הספרים הנ"ל) יעלו יותר מן כה עד כו פסוקים לכל קאפיטל, וגם א־וכים בני שבעים שמונים ותשעים, הלא הי' יכול לחלק כנ"ל, וקצת להאריך או לקצר הקאפיטל בתנאי שיחולק לפי מסירה פו"ס, או לפי הסגנון והענין, בכלל די א־בעים או חמשים ומעט פחות מזה, והסדרים שבמק"ג מספרם הסח 468. וכבר העירותי, שאינם מיוחסים בהמסורת, ולא יועילו לנו, ובהם כל החסרונית שבקפיטל ואינם שוים זל"ז. ביהושע 14, ושופטים 6, משלי 8, ואיוב 8, איכה 4, ואסתר 1, דברי הימים 25, ותלים 19, בראשית 43, יבן שמואל ומלכים, 34/35, שמות 29, במדבר 32, ישעי' 26, יחזקאל 29. הסדרים לפי מספר הפסוקים בשוה, בכל זה טובים מן הקאפיטלן. ולחלק על פיהם, אין שווה לנו, ולחלק על פי פרשיות אי אפשר מפני שהן קצרות מאד, וכמו שכתב הבחור במבוא המקראות, והקדמת דקדיק אליהו, רבים הם פסוק אחד ויש גם פסיק אחד שנחלק על פתוחות וסתומות שלשה, ויש פ' מקץ בלק, וכדומה, שאין בם פרשה כלל, ולוא נדפס הנ"ך מתוקן לסופרים לכתוב ממנו עמוד על עמוד, הייתי סופר ומונה מספר העמודים עמוד פלוני פסוק פלוני, אבל לבד כי ירבו העמודים, הנה הנדפס עם פירושים, לא יוכלו לשמור העמודים כלל, ואבד חשבון, ואיך ירע איש לציין מקים הפסוק, לוזאת חלקתי לפרשיות פתיחות ובכל כ"ד כתבי קדש, עלה תקס"ה או תמ"ה.

נסיתי לחלק על קאפיטלן חדשים. בשם פתיחות בני חמשים פסוקים ופגשתי מניעה בפו"ס מהמשך הענין, נסיתי על מאה עד ק"כ, ואמרו לי מכירי שיארך לתלמידים, ולדורשים בחברה, לכן בחרתי לעשות מן שלשים פסוקים עד ששים ושבעים. ויסודי החלוקה, פתיחות הערוכות בזה. א) כל סדר פרשה, נ"ג שבתורה תחלק לבדה, על שנים שלשה, לפי הפסוקים שבפרשה. ב) שמרתי פרשה פו"ס, ופתוחה שסמוכה אצל סתומה, חלקתי בפתוחה. ג) המשך הענין להמפרשים להסגנון. ד) ולהיות הרבה ענינים או פו"ס קרובים זל"ז, כללתי כמה מהם בפתיחה אחת שלא תקצר הרבה ותרבנה הפתיחות.

סדר כתובים

ב"ב יד. ת"ר סדרן של נביאים וכתובים וכ"ה בשל"ה כ"י, וכן בולוניא 5,6	ב כת"י פר לונדון	הוספה 15252 2 כ"י פריז לונדון	כ"י קיירא המדויק עדת דבורים 3 כת"י כ"י עלעווען	אר. אריענ' 5 – 16 עארלי	אריג.' 28־2626 № וכת"י 9	2201 אריענ' וכת"י 7, 8	5 עארלי עדימיאן 1, 2, 3 וכ"י 4, 5, 6 לבד אסתר	בולוניא 3 №
רות	רות	ר ת	דה"י	דה"י	דה"י	תלים	תלים	תלים
תלים	תלים	תל ו	תלים	רות	תלים	איוב	משלי	משלי
איוב	איוב	.יב	איוב	תלים	משלי	משלי	איוב	איוב
משלי	משלי	שלי	משלי	איוב	איוב	רות	שיר	רות
קהלת	שיר	שיר	רות	משלי	דניאל	שיר	רות	קהלת
שיר השירים	קהלת	קהלת	שיר	שיר	רות	קהלת	איכה	שיר
קינות	איכה	איכה	קהלת	קהלת	שיר	איכה	קהלת	איכה
דניאל	אסתר	דניאל	איכה	איכה	איכה	אסתר	אסתר	אסתר
אסתר	דניאל	אסתר	אסתר	אסתר	קהלת	דניאל	דניאל	דניאל
עזרא	עו"נ	עו"נ	דניאל	דניאל	אסתר	עו"נ	עו"נ	עו"נ
דה"י	דה"י	ד.ה"י	עו"נ	עו"נ	עו"נ	דה"י	דה"י	דה"י

") גם בכ"י 2, 20, 504, 380, 413, 554 737 וכ"י בולוניא נומר B 4 a 5 a) 7. וכ"י טאוינען №1,3 cod CXI, № VI 29, XIII, Cod 22 XVI, A I, 16 ישעיה אצל תרי עשר אחר ירמיה יהזקאל.

ב' פסוקים ביהושע כ"א ל"ג, יש ב' פסוקים נוספים כנ"ל 26 1280 A d פאלוגלאטי שונצינו 1485 — 1488 נאפלים 93 — 1491 ברעסציא 1494. וכ"י פארמא 20 קאמברידז שנת הרנ"ג, אריענטעל ה' רמ"ג, אבל בכל כ"י המדויקים והמובחנים אינם, ולא בבבלי, ולא בסיני, ולא בס' רגמ"ה, ות' גאונים קדמונים סי' ע"ז, ומנחת ש' מחקם.

ב"ב יד, ת"ר סדרן של נביאים וכתובים וכ"ה בשלשה כ"י *)	תוספה 15252 2 כ"י פריז לונדון	כ"י קיירא המדויק עדת דבורים 3 כ"ו כ"י עלעווען	אר. אריענ' 16 — 5 עארלי
יהושע		Kasanater Di Roma Angelina pa 95 № 4	
שופטים			
שמואל			
מלכים			
ירמיה	ירמיה	ישעיה	ישעיה
יחזקאל	ישעיה	ירמיה	ירמיה
ישעיה	יחזקאל	יחזקאל	יחזקאל
שנים עשר	שנים עשר	שנים עשר	שנים עשר
	כ"י 4, 5, 6	כ"י 7, 8	כ"י 9
קהלת	אסתר	רות	רות
שיר	שיר	שיר	שיר
איכה	רות	קהלת	איכה
אסתר	איכה	איכה	קהלת
דניאל	קהלת	אסהר	אסתר

*) גם בכ"י פארמא, 2, 20, 304, 380, 413, 5?4, 737, וכ"י בולוניא נומר: B 4 a 5 a 6 .7 וכ"י טאורינען 3, Cod CXI, № 1, XIII. 29 A VI, 22 XVI, Cod 16 .A i ישעיה אצל תרי עשר אחר ירמיה יחזקאל.

מספר אותיות ומלים (העתקתי מתנ"ך כ' ד"ג).

פרשיות	אותיות	מלים	פסוקים
בראשית	7234	1931	146
נח	6907	1861	153
לך	(1234) 6336	(1931) 1686	126
וירא	7862	2085	(151, 146) 147
חיי שרה	5314	1402	105
תולדות	5426	1432	106
ויצא	7512	2022	148
וישלח	7430	1996	154 למדינ' (153)
וישב	5970	1558	112
מקץ	7914	2022/5	146
ויגש	5680	1480	106
ויחי	100,) 7395 444	1158	1834. 84/5
	75 № חסר למנין לונזני 26)	№ 20613	№ 1533, 4

פרשיות	אותיות	מלים	פסוקים
שמות	6762	1763	124
וארא	6601	1748	121
בא	6149	1655	106 (105 או 110)
בשלח	6423	1681	116
יתרו	4022	1105	72/5 לטעם העלי׳ן
משפטים	2313	1462	118
תרומה	4692	1145	96
תצוה	5430	1412	111
תשא	7424	2002	139
ויקהל	6151	1558	122
פקודי	63468/529. 4432	16513/713 1132	№1206/7/9/10/11 92
ויקרא	6222	1673	111
צו	5096	1313	96/97
שמיני	4670	1238	91
תזריע	3666	1010	67/61
מצורע	4617	1074	90/94
אחרי	4214	1070	80
קדושים	3229	868	64
אמור	6106	1614	124
בהר	2656. 2960	717	57
בחוקותי	44982/7864 3992	2613/11905 1013	№ 859/8 78
במדבר	7393	1823	153/9
נשא	8632	2264	176
בהעלתך	7055	1140	136
שלח	5820	1540	119
קרח	5325	1409/62	95/98
חקת	4670	1245 (1455)	87
בלק	5359	1455	104
פינחס	7853	1887	168
מטות	5852	1484	112
מסעי	62959/63532 5772	16408/607 1462	№1288(1285) 132
דברים	5972	1548	105
ואתחנן	7343	1878/70	118 119 122/5
עקב	6865	1746/7	111
ראה	4442	1932	126/7
שופטים	5590	1523	97
תצא	5856	1582	10
תבא	6811	1747	122

פרשיות	אותיות	מלים	פסוקים
נצבים } וילך	4698	1210	40 } 30
האזינו	2326	1615	52
הברכה	1989 $^{55075}/_{54892}$	512 $^{14365}/_{14294}$	41 956(952)3(5)
אותיות ספ' בראשי' 189	לרמב"ם 5976	20613	1834
" שמות 190	המסו' 75100	16513	1209
" ויקרא 191		11905	858
" במדבר 192		16607	1288
" דברים 139		14365	1642 953
כל התורה . . .	. . . .	79856 דקה"ט	5845 4843/1496/955
נביאים	ולרס"ג, סיוג לתורה		
כתובים	דף ט"ז 815280		
בכל כ"ד כה"ק	ולהמסורה ח"ג דמ"ז		
ודקדוק הטעמים	65603		

פסוקים לדקה"ט ותנ"ך ד"ר בער

יהושע 566 ירנו שמים
שופטים 618 תקן חיים
שמואל $^{1506}/_{4}$ אשר"ו
מלכים $^{1536}/_{5}$ אך לו כת"י פריז ולא
כמאיר נתיב ופיזרו 1534
סה"כ 4112
ישעיה $^{1292}/_{72}$ ארב"ץ, תנך פיזרו ור"ג
איה"ח כ' 1295
ירמיה $^{1364}/_{5}$ אשל דל ולא החצי
כהקיר ביר
יחזקאל $^{1273}/_{70}$ ארג"ע וד' וינוזיא
(נ"א 1364)
שנים עשר 1050
הושע 197 קבצ"ה
יואל 73 מגל (70)
עמוס $^{146}/_{44}$ יחזקיהו
עובדיה 21 אך
יונה 48 חיל
מיכה 105 מלכיה
נחום 47 יזל
חבקוק $^{56}/_{7,3}$ לכו
צפניה 53 גן

חגי $^{38}/_{7}$ גלה
זכריה 211 ירא
מלאכי $^{55}/_{4}$ הלך

סכום כל הנביאים $^{9294}/_{5}$ או 9297
תלים 1527 אכבד
איוב 1070 אע
משלי 915 אהב
רות 85 פה
קהלת 222 ככר
שיר 117 על טוב
קינות $^{154}/_{184}$ קדים
דניאל 357 יצליחו, לעדן
אסתר $^{164}/_{167}$ פניאל
עזרא } $^{685}/_{8}$ תרפה
נחמיה }
דה"י $^{1765}/_{4}$ את השני 1656 תנ"ך
כל הכתובים 8064, נו"כ 17338
עם תורה 5845 עולה -- 31247
כל התנ"כ 23203 ס מן ב' פסוקים
„אדם", (בראשית ה. ה). „זכר" במדבר ג'
מ"ג) ובדה"י לרס"ג 22000, בדק"ט
ווינציייא 38 יתר"ם, ולהילקוט 23199
אוה"ח לרס"ג 23203, נייבוערם צאטוט 23207, וחשבון אוה"ח עולה 23240
ולדקדוק הטעמים 23241, מסו' ר' דוסא $^{22747}/_{447}$ ומניתי ומצאתי 23210.

	להמסורה בספרינו	להמסו ה	ד' ניאפול משנת 1491/3	ד' שונצינו 1488
יהושע	יג יז		יג כי	
שופטים	יא א	יוד ה	יוד, ח ז טו	יוד ח, יא ה
שמואל א	כח כד		כח כג	
מלכים	כא א	— — —	כב ו	כב ו
ישעיה	כו א, לג כא	לו א	כג כא, לו א	לג כא לו א
ירמיה	כו א	— — —	כח יוד, כו א	כח יוד, כו א
יחזקאל		כה טו		כו א
נחום	א א	— — —		
מיכה			ג יב	ג יב
זכריה				
תרי עשר				
תילים	עח לו		עח לו	
משלי	טז יח	טז יח	טז יח	טז יח
איוב	כב טז	— — —	כב טז	כב טז
קינות	ה ב		ד יד	
רות	ב ח		ב כא	
קהלת	ו א		ו ט	
אסתר	י א		ה ז	
דניאל	ו א	— — —	ו ב	ו א
דבה"י	כז כה	— — —	כז כה	כה כג

חצי הנביאים
נ"ך רבע א ישופטים ט"ו ד'
" " ב שמואל ב' ג' י"ב
" " ג מלכים א' י"ב כ"ד
גא"ח רבע א ישעיה י"ז ג
ישעיה ס"ה כ"ג
" " ב ירמיה מ"ט ט'
" " ג יחזקאל מ"א ז'
כתובים א תלים כ' יוד
" ב " ק ג'
" ג משלי כ"ה, י"ג

אלף אחד עד פס ק
אלף שני " "
לף שלישי " "
אלף רביעי " "
אלף חמישי
התמה פסוקים עד

חצי בראשית כ"ז מ'
" שמות כ"ב כ"ז
" ויקרא ט"ו ז'
" במדבר י"ז כ'
" דברים י"ז יו"ד
למדינ' י"ב
חצי תורה ויקרא ח' ט"ו
להמסורה בחימש ח' ח'
ובאמת ח' ל"ה

ראשית ל"ד כ'
שמות י"ז ט"ז
ויקרא י"א ח'
במדבר ז' י"ז
דברים יו"ד י"ג
לעיני כל ישראל

פ"ה ארשום הפתיחות שבכל ספר, ומספר פסוקים שבפתיחה משמאל, ובאיזה קאפ־טל, פסיקי, מתחלת הפתוחה.

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
בראשית ברא	א	לד	1	
אלה תולדות השמים	ב	מג	2	4
ויאמר ה"א הן	ג	כט	3	22
זה ספר תולדות	ד	מ	5	1
אלה תולדות נח	ה	נב	6	9
וידבר א' אל נח,	ו	לז	8	15
ואלה תולדות ב"נ,	ז	סד	10	1
ויאמר ד' אל אברם,	ח	לח	12	1
ויהי בימי אמרפל,	ט	מה	14	1
וש־י אשת אברם,	יוד	מג	16	1
וירא אליו ה'	יא	עא	18	1
ויסע משם אברהם,	יב	לט	20	1
ויהי בעת ההיא,	יג	לז	21	22
ויהיו חיי שרה,	יד	כ	23	1
ואברהם זקן בא	טו	סז	24	1
ויוסף אברהם ויקח	טז	יח	25	1
ואלה תולדות יצחק	יז	מט	25	19
ויהי עשו בן ארבעים	יח	נז	26	34
ויצא יעקב מב"ש	יט	עב	28	10
ויהי כאשר ילדה	כ	עו	30	25
וישלח יעקב מלאכים	כא	מז	32	4
ויבא יעקב שלם,	כב	לד	23	18
ויאמר א' אל יעקב,	כג	כט	35	1
ואלה תולדות עשו,	כד	מג	36	1
וישב יעקב בארץ	כה	לו	37	1
ויהי בעת ההיא	כו	ל	38	1
ויוסף הורד מצרימה,	כז	סו	39	1
ויהי מקץ שנתים	כח	נב	41	1
ותכלינה שבע שני	כט	נח	41	53
וירא יוסף אתם	ל	לו	43	16
ויגש אליו יהודה	לא	נא/מא	44	18
ויעלו ממצרים ויבאו	לב	סה/נו	45	25
ויחי יעקב בארץ	לג	נט	47	28
ויפל יוסף על פני	לד	כו	50	1

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ואלה שמות בנ"י	א	מד	1	1
ומשה הי' רעה	ב	מב	3	1
וילך משה וישב	ג	לח	4	18
וידבר א' אל משה	ד	לו	6	2
ויאמר ה' אל משה ואל	ה	נ	7	8
ויאמר ה' א"מ בא	ו	לה	9	1
ויאמר ה' א"מ בא	ז	לט	10	1
ויאמר ה' א"מ ואל	ח	סז	12	1
ויהי בשלח פרעה	ט	נח	13	17
ויסע משה את	יוד	נח	15	22
וישמע יתרו	יא	כז	18	1
בחדש השלישי	יב	נא	19	1
ואלה המשפטים	יג	נג	21	1
מכשפה לא תחיה	יד	סה	22	17
וידבר ה' כו' הרומה	טו	מ	25	1
ואת המשכן תעשה	טז	נו	26	1
ואתה תצוה אב"י	יז	מה	27	20
וזה הדבר אשר	יח	נו	29	1
וידבר ה' כי תשא	יט	מה	30	11
ויתן אל משה ככלותו	כ	נט	31	18
ויאמר ה' פסל לך	כא	לה	34	1
ויקהל משה את כל	כב	עג	35	1
ויעש בצלאל הארון	כג	מח	37	1
אלה פקודי המשכן	כד	מג	38	21
ויביאו את המשכן	כה	נא	39	33

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויקרא אל משה	א	נ	1	1
וידבר נפש כי תחטא	ב	סא	4	1
וידבר צו את אהרן	ג	סא	6	1
וידבר קח את אהרן	ד	לו	8	1
ויהי ביום השמיני	ה	מד	9	1
וידבר לאמר אליהם	ו	מז	11	1
וידבר כי תזריע	ז	סז	12	1
וידבר תורת המצ־רע	ח	נז	14	1
וידבר איש איש,	ט	לג	15	1
וידבר אחרי מות	יוד	לד	16	1
וידבר דבר אל אהרן	יא	מו	17	1

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
וידבר קדושים תהיו	יב	לז	19	1
וידבר ואל בנ"י	יג	כז	20	1
וידבר, אמור אל הכהנים	יד	נז	21	1
וידבר מועדי ה'	טו	סז	23	1
וידבר בהר סיני	טז	נז	25	1
אם בחקתי תלכו	יז	מד	26	3
וידבר בערכך חמשים	יח	יד	27	1

וידבר במדבר סיני,	א	נד	1	1
וידבר איש על דגלו	ב	מז	2	1
וידבר פקוד את בני לוי	ג	נז	3	14
וידבר נשא ארב"ג	ד	מט	4	21
וידבר וישלחו מן המחנה	ה	נב	5	1
וידבר דבר אל אהרן	ו	צט	6	22
וידבר בהעלותך	ז	מה	8	1
וביום הקים את	ח	מה	9	15
ויהי העם כמתאוננים	ט	נא	11	1
וידבר שלח לך	יוד	78	13	1
וידבר כי תבאו	יא	מא	15	1
ויקח קרח בן יצהר	יב	מ	16	1
וידבר וקח מאתם מטה	יג	מה	17	16
וידבר זאת חקת	יד	מג	19	1
ויסעו מקדש ויבאו	טו	מד	20	22
וירא בלק בן צפור	טז	לט	22	2
ויהי בבקר ויקח	יז	סה	22	41
וידבר פנחס ב"א	יח	סא	25	10
וידבר לאלה תחלק	יט	לז	26	52
וידבר צו קרבני	כ	עא	28	1
וידבר משה אל ראשי	כא	מ	30	2
ומקנה רב הי'	כב/ג	מב	32	1
אלה מסעי בנ"י	כג	מט	38	1
וידבר ה' בערבות מואב	כד	מז	35	1

אלה הדברים אשר	א	מז	1	1
ויאמר ה' אלי לאמר	ב	נח	2	2
ואתחנן אל ה'	ג	נו	3	23
ויקרא משה אל כ"י	ד	סו	5	1
והי' עקב תשמעון	ה	סז	7	12
בעת ההוא אמר	ו	מה	10	1

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ראה אנכי נותן	ז	ס	11	26
לא תאכל כל תועבה,	ח	סז	14	3
שופטים ושוטרים	ט	מז	16	18
כי יכרית ה"א	יוד	נ	19	1
כי תצא למלחמה	יא	נב	21	10
כי תצא מחנה	יב	נח	23	10
והי' כי תבוא	יג	מה	26	1
יהי' אם שמוע	יד	עז	28	1
אתם נצבים היום	טו	מ	29	9
וילך משה וידבר	טז	ל	31	1
האזינו השמים	יז	נב	32	1
וזאת הברכה אשר	יח	מא	33	1

יהושע:

ויהי אחרי מות	א	מב	1	1
וישכם יהושע בבקר	ב	מב	3	1
בעה ההיא אמר	ג	מב	5	2
וישלח יהושע אנשים	ד	ס	7	2
ויהי כשמוע כל	ה	ע	9	1
ויהי כשמוע יבין	ו	מז	11	1
ויהושע זקן	ז	מח	13	1
ויהי הגורל למב"י	ח	סג	15	1
ויצא הגורל לבנ"י	ט	נו	16	1
ויצא הגורל השני	י	נא	19	1
וידבר ה' אל יהושע	יא	נב	20	1
אז יקרא יהושע	יב	לד	22	1
ויהי מימים רבים	יג	מט	23	1

שופטים:

ויהי אחרי מות	א	נט	1	1
ואלה הגוים אשר	ב	נה	3	1
ותשר דבורה וברק	ג	לא	5	1
ויעשו בנ"י את	ד	נד	6	1
ויהי כשמוע גדעון	ה	מו	7	15
וילך ירובעל ב"י	ו	סד	8	29
ויקם אחרי אבימלך	ז	עה	10	1
ויהי איש אחד מצרעה	ח	סד	13	2
וילך שמשון עזתה	ט	מה	16	1
וישלחו בני דן	י	ס	18	2

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויצאו כל בנ"י	יא	עג	20	1

שמואל א':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויהי איש אחד	א	לח	1	1
וילך אלקנה הרמתה	ב	מו	2	11
ויוסף ה' להראה	ג	סו	3	21
ויאמר שמואל קבצו	ד	ס	7	5
וישכימו ויהי כעלות	ה	מב	9	26
בן שנה שאול	ו	עד	13	1
ותהי המלחמה חזקה	ז	נט	14	52
ויאספו פלשתים	ח	סג	17	1
ויהי בבואם בשוב	ט	מט	18	6
ויברח דוד	י	מב	20	1
ויקם וילך ויהונתן	יא	לט	21	1
ויגידו לדוד לאמר	יב	נא	23	1
וימת שמוא' ויקבצו	יג	מג	25	1
ושאול נתן את מיכל	יד	לח	25	44
ויהי בימים ההם	טו	לו	28	1
ויהי בבא דוד	טז	מד	30	1

שמואל ב':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויהי אחרי מות	יז	סד	1	1
ויהי בהיות המלחמה	יח	מו	3	6
ויבאו כל שבטי י'	יט	מח	5	1
ויהי כי ישב	כ	מז	7	1
ויאמר דוד הכי	כא	לב	9	1
ויהי לתשובת השנה	כב	נח	11	1
ויהי אחרי כן	כג	עב	13	1
ויהי מאחרי כן	כד	נ	15	1
ויבא המלך והעם	כה	לו	16	14
ויהי כבוא דוד	כו	לה	17	27
וירגז המלך ויעל	כז	מ	19	1
ויעבר המלך הגלגלה	כח	נב	19	41
וידבר דוד לה'	כט	נא	22	1
ואלה דברי דוד	ל	סד	23	1

מלכים א':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
והמלך דוד זקן	א	נג	1	1
ויקרבו ימי דוד	ב	מו	2	1
ויתחתן שלמה	ג	סב	3	1
וישלח חירם	ד	סח	5	15
וישלח המלך שלמה	ה	לט	7	13
אז יקהל שלמה	ו	סו	8	1
ויהי ככלות שלמה	ז	נז	9	1
והמלך שלמה אהב	ח	מג	11	1
וילך רחבעם שכם	ט	סז	12	1
בעת ההיא חלה	י	נה	14	1
ונדב בן ירבעם	יא	כד	15	25
ויאמר אליהו התשבי	יב	סט	17	1
ויד ה' היתה אל אלי'	יג	סה	18	46
ויהי אחר הדברים	יד	ל	21	1
ויהי בשנה השלישית	טו	נג	22	2

מלכים ב':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויפשע מואב בישראל	טז	מה	1	1
ואשה אחת מנשי	יז	מד	4	1
ונעמן שר צבא	יח	נ	5	1
ויהי אחרי כן	יט	לו	6	24
ויבא אלישע	כ	ט	8	7
ולאחאב שבעים בנים	כא	נו	10	1
בן שבע שנים	כב	מז	12	1
בשנת שתים ליואש	כג	מא	14	1
שלום בן יבש	כד	מו	15	13
בשנת שתים עשרה	כה	מט	17	1
ויהי בשנה הרביעית	כו	סו	18	9
בימים ההם חלה	כז	מז	20	1
בן שמונה שנה יאשי'	כח	נ	22	1
בן עשרים ושלש שנה	כט	נז	23	31

ישעיה:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
חזון ישעיהו	א	לד	1	1
הדבר אשר חזה	ב	נד	2	1
אשירה נא לידידי	ג	מג	5	1
ויהי בימי אחז	ד	נד	7	1
דבר שלח ה' ביעקב	ה	ע	9	7
משא בבל	ו	נד	13	1
משא מואב	ז	מד	15	1

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
משא מצרים	ח	מח	19	1
משא גיא חזיון	ט	מג	22	1
הנה ה' בוקק	י	סט	24	1
הוי עטרת גאות	יא	נג	28	1
הוי בנים סוררים	יב	נ	30	1
נשים שאננות	יג	סג	32	9
ויהי בארבע עשרה	יד	ס	36	1
בימים ההם חלה	טו	לב	38	1
נחמו נחמו עמי	טז	נא	40	1
קרבו ריבכם יאמר	יז	סב	41	21
כה אמר ה' למשיחו	יח	עה	45	1
שמעו איים אלי	יט	מח/עב	49	1
אנכי אנכי הוא	″		51	12
הנה ישכיל עבדי	כ	לב	52	13
הוי כל צמא לכו	כא	מו	55	1
קרא בגרון אל תחשך	כב	לה	58	1
קומי אורי כי בא	כג	נא	60	1
חסדי ה' אזכיר	כד	לא	63	7
כה אמר ה'	כה	מב	65	8

ירמיה:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
דברי ירמיהו	א	סא	1	1
ויאמר ה' אלי	ב	ע	3	6
הגידו זאת	ג	מב	5	20
הדבר אשר הי'	ד	מו	7	1
אסף אסיפם נאם	ה	סא	8	13
הדבר אשר הי'	ו	סז	11	1
אשר הי' דבר	ז	מג	14	1
ויהי דבר ה'	ח	מח	16	1
הדבר אשר היה	ט	נו	18	1
הדבר אשר היה	י	מה	21	1
הוי רועים מאבדים	יא	נ	23	1
הדבר אשר הי'	יב	לח	25	1
בראשית ממלכות	יג	סג	26	1
ואלה דברי הספר	יד	לב	29	1
הדבר אשר היה	טו	סד	30	1
הדבר אשר היה	טז	מד	32	1
ויהי דבר ה' אל	יז	מח	33	1
הדבר אשר היה	יח	נא	35	1
וימלוך מלך צדקי'	יט	כז	37	1
הדבר אשר היה	כ	סט	40	1
הדבר אשר היה	כא	לה	44	—
אשר היה דבר	כב	לה	46	—
למואב,כה אמר ה'	כג	מז	48	—
לבני עמון	כד	לט	49	—
הדבר אשר דבר	כה	מו	50	—
ה אמר ה' הנני	כו	סד	51	—
בן עשרים וא' שנה	כז	לד	52	—

יחזקאל:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויהי בשלשים שנה	א	נג	1	1
ותהי עלי שם	ב	מ	3	22
ויהי דבר ה' אלי	ג	מא	6	1
ויהי בשנה הששית	ד	עו	8	1
ויהי דבר ה' אלי	ה	סב	12	1
ויהי דבר ה' אלי	ו	כ	14	12
ויהי דבר ה' אלי	ז	סג	16	1
ויהי דבר ה' אלי	ח	ע	17	—
ויהי בשנה השבי'	ט	מד	20	—
ויהי דבר ה' אלי	י	לז	21	—
ויהי דבר ה' אלי	יא	לא	22	—
ויהי דבר ה' אלי	יב	מט	23	—
ויהי דבר ה' אלי	יג	מא/כז	24	—
		יז	25	—
ויהי בעשתי עשר'	יד	נז	26	—
ויהי דבר ה' אלי	טו	כו	28	—
בשנה העשירית	טז	מו	29	—
ויהי באחת עשר'	יז	נ	31	—
ויהי דבר ה'	יח	לג	33	—
ויהי דבר ה'	יט	מו	34	—
ואתה בן אדם	כ	ס	36	—
ויהי דבר ה'	כא	נב	—	—
בעשר' וחמש שנה	כב	מט	40	—
ויביאני אל ההיכל	כג	מז	41	—
יוליכני אל השער	כד	נח	43	—
ובהפילכם את הארץ	כה	סא	45	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
כה אמר ה' גה גבול	כה	מ	47	13
הושע:				
דבר ה' אשר	א	לט	1	1
שמעו דבר ה'	ב	עה	4	—
אל תשמח ישראל	ג	מג	9	—
סבבוני בכחש	ד	מ	12	—
יואל:	א	ע		
עמוס:				
דברי עמוס	א	מו	1	—
שמעו הדבר הזה	ב	נד	4	—
כה הראני ה'	ג	מו	7	—
עובריה	א	כא	—	—
יונה	א	מח	—	—
מיכה				
דבר ה אשר	א	מא	—	—
והי' באחרית הימים	ב	סד	3	—
נחום	א	מז	1	—
חבקוק	א	נו	1	—
צפניה	א	נג	1	—
חגי	א	לח	1	—
זכריה:				
בחדש השמיני	א	כד	1	—
וישב המלאך הדובר	ב	מ	4	—
ויהי בשנת ארבע	ג	לג	7	--
כה אמר ה"צ עוד	ד	לג	8	20
פהח לבנון דלהיך	ה	עא	11	1
מלאכי	א	נה	—	—
תלים	א	א	—	—
משלי שלמה בן דוד	א	נא	1	—
בני תורתי אל העזוב	ב	סב	3	—
בני לחכמתי הקשיבה	ג	מב	5	—
נצור בני מצות אביך	ד	מב	6	20
הלא חכמה תקרא	ה	נד	8	—
משלי שלמה בן חכם	ו	כג	10	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
איהב מוסר אוהב דעת	ז	נג	12	—
חכמות נשים בנתה	ח	נד	14	—
בן חכם ישמח אב	ט	ס	15	20
את פני מבין חכמה	י	לג	17	24
לא נאוה לכסיל תענוג	יא	נ	19	10
פלגי מים לב מלך	יב	ס	21	—
כי תשב ללחום את	יג	סט	23	—
גם אלה משלי שלמה	יד	סו	25	—
חכם בני ושמח לבי	טו	עב	27	11
דברי אגור בן יקה	טז	סד	30	—
איוב:				
איש היה בארץ	א	לו	1	—
ויען איוב	ב	כה	3	2
" אליפז	ג	מח	4	—
" איוב	ד	נא	6	—
" בלדר השוחי	ה	כב	8	—
" איוב	ט	נז	9	—
" צופר הנעמתי	י	כ	11	—
" איוב	יא	עה	12	—
" אליפז	יב	לה	15	—
" איוב	יג	לח	16	—
" בלדד	יד	כא	18	—
" איוב	טו	כט	19	—
" צופר	טז	כט	20	—
" איוב	יז	לד	21	—
" אליפז	יח	ל	22	—
" איוב	יט	מב	23	—
" בלדד	כ	ו	25	—
" איוב	כ	יד	26	—
" איוב	כא	נא	27	—
" איוב	כב	נו	29	—
" איוב	כג	מ	31	—
" אליהוא	כד	נה	32	—
" אליהוא	כה	נג	34	—
" אליהוא	כו	נז	36	—
" ה'	כז	עא	38	—
" ה'	כח	נח	40	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויען איוב	כט	יז	42	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
שיר השירים אשר	א	לד	1	1
על משכבי בלילות	ב	כח	3	1
אני ישנה ולבי ער	ג	נה	5	2

רות:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויהי בימי שפט	א	מה	1	—
ותאמר לה נעמי	ב	מ	3	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
איכה ישבה בדד	א	נב	1	—
איכה יעיב	ב	כב	2	—
אני הגבר	ג	סו	3	—
איכה יועם	ד	מד	4	—

קהלת:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
דברי קהלת	א	מד	1	—
לכל זמן ועת	ב	לח	—	—
שמור רגלך כאשר	ג	כט	4	17
מה שהיה כבר נקרא	ד	לב	6	10
מי כהחכם ומי יודע	ה	כז	8	—
שבתי וראה תחת	ו	לב	9	7
שלח לחמך על פני	ז	כד	11	—

אסתר:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויהי בימי אחשורוש	א	מה	1	—
אחר הדברים האלה	ב	מו	3	—
בלילה ההוא נדדה	ג	מא	6	—
ובשנים עשר חדש	ד	כה	9	10

דניאל:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
בשנת שלש למ"י	א	כא/יד	1	—
(ובשנת שתים למ"נ	ב	מט)	2	1
(בארין דניאל	ב	לו)	2	14
נבוכדנצר מלכא	ג	ל	3	1
נבוכדנ' מלכא לכל	ד	לז	3	31
בלשאצר מלכא	ה	ל	5	1
ודריוש מדאה	ו	כט	6	1
בשנת חדא לבלשאצ'	ז	כח	7	1
(בשנת שלש למ"ב	ח	כז)	8	—
(בשנת אחת לדריוש	ט	כז)	9	—
בשנת שלש לכורש	י	כא	10	—
יאני בשנת אחת	יא	נח	11	—

עזרא:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ובשנת אחת לכורש	א	יא	1	—
ואלה בני המדינה	ב	ע	2	—
ויגע החדש השביעי	ג	לז	3	—
והתנבי חגי נביאה	ד	לה	5	—
ויעשו בני הגולה	ה	לב	6	19
ואלה ראשי אבותיהם	ו	נא	8	—
וכהתפלל עזרא	ז	כד	10	—

נחמיה:

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
דברי נחמיה	ח	לא	1	—
ויקם אלישיב הכהן	ט	לח/מו	3	—
ויהי כאשר שמעו	י	ל/נב	4	1
(ויהי כאשר נבנתה	יא	סט	7	1)
אלה בני המדינה	יא	סה	7	6
ומראשי האבות	יב	לא	7	71
וביום עשרים וארבעה	יג	לז	9	—
ובכל זאת אנחנו	יד	מב	10	—
ואלה ראשי המדינה	טו	לד	11	3
ואלה דכהנים	טז	לז	12	—
ביום ההיא נקרא	יז	לא	13	1

דברי הימים א':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
אדם	א	נד	1	—
אלה בני ישראל	ב	נה	2	—
ואלה היו בני דוד	ג	סו	3	—
ובני ראובן	ד	מא	5	—
בני לוי גרשון	ה	סו	6	—
ולבני יששכר תולע	ו	מ	7	—
ובנימן הוליד	ז	מ	8	—
וכל ישראל התיחשו	ח	מד	9	—
ופלשתים נלחמו	ט	סא	10	—

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ואלה הבאים אל	י	ט	12	—
ויועץ דויד	יא	לג	13	—
ויקהל דויד	יב	לד	15	3
הודו לה' קראו	יג	סג	16	8
ויהי אחרי כן	יד	מד	18	—
ויעמד שטן על	טו	כט	21	—
ודויד זקן ושבע	טז	סג	23	—
(ויבדל דויד	יז	(31	25	—
(למחלקות לשערים	יח	(32	26	—
ובני ישראל למספרם	יט	34	27	—
ויקהל דויד את	כ	נא	28	—

דברי הימים ב':

	פתי'	פס'	קאפ'	פ'
ויתחזק שלמה	כא	לה	1	—
ויחל שלמה לבנות	כב	לט	3	—
ויהי בצאת הכהנים	כג	נ	5	11
וככלות שלמה	כד	לח	7	—
(ויהי מקץ עשרים	כה	עא)	8	—
אז הלך שלמה	כה	לג	8	17
וילך רחבעם שכמה	כו	נח	10	—
בשנת שמונה עשרה	כז	ע	13	—
וימלך יהושפט בני	כח	נג	17	—
וישב יהושפט	כט	מח	19	—
ויקם יהורם	ל	לב	21	4
ובשנה השביעית	לא	מח	23	1
בן עשרים וחמש	לג	נא	25	—
בן עשרים וחמש	לד	לו	27	—
(יחזקיהו מלך)	לה	לו	29	—
(וישלח יחזקיהו)	לו	מח	30	—
אחרי הדברים	לז	יג	32	—
בן שתים עשרה	לח	כה	33	—
בן שמונה שנים	לט	לג	34	—
ויעש יאשיהו	מ	נ	35	—

מספר פתיחות בכל ספרי קדש הם: ארבע מאות ארבעים וחמשה = 445: וסימנו: כתיבה „תמה".

כדר כתובים לרז"ל ב"ב יד, רות תא"מ ק"ש קינה דע"נ דה"י, ולהספרדים דהי"א. תא"מ רש"ק ק"א ד"ע, ולהנוצרים וכן אשכנזים תמ"א מגילות דעו"נ דה"י ובכה"י משונה כנ"ל, וחשבון כד ספרים ב"ב יד טו, שיה"ש (נפת הטפנר) קה"ר (דברי חכמים) ירו' סנהדרין פי"א, חשמנאי' ב יד טו, בן סירא מח מט יבתנ' קרח ובמד"ר פ' יג יה הוסיף עליהם יא ספרים, חוץ מספר יונה, והלילה לפרש כהמבקר ר"י ר"מ על ס' אפוקריפין המזוייפים ואשר הזהירונו חז"ל מהאמין בם, והמכנים יוהר מכ"ד, מכנים מהומה בביתו ומשטמה בבית א'. ועלתה בדעתי שהם יא ס'. הנזכרים בדברי הימים א כט כט, דהי"ב טז יא, לז יח, ט כט, יב טו, יג כב, יב טי, לג יט, כד כז, כ כד, ס' מלכי ישראל ס' מלכי יהודה וישראל, דברי שמואל הנביא, דברי נתן הרואה, דברי גד החוזה, דברי יהוא בן חנני, (אין להשוב דברי עוזהו אשר כ' ישעיה חזון ישעיהו) מדרש המלכים, נבואת אחיה השלוני: מדרש עדוא הנביא חזות עדוא (יעדי) החוזה, דברי שמעיה, אחד עשר במספר, ולפי עדות דברי הימים שהדפיסו רנה"ו, בס' אגרת ארחות עולם (להר"א פריציל), דפוס פראג) וס' אבן ספיר ח"ב נמצאים ביד יהודי מלבאר בני שבט קאנאריצי שבאו מתימן, ובידם ד' ספרים, נבואת גד, נתן, שמעיה, ואחיה וכן מגילת אסתר, בשפת מלבאר (וממנה יש להעתיק ולהבין המגילה) אבל החכם הר"א הורכבי, השיב לי בהמצפה ש"א חוברת ב', שאינו נכון העדות, ונראה שביוונו זולת יונה ע' שמו"ר פ"ה הו' יבמות צח.

ו א) מט"ז ומג"א סי' רפ"ד כו' ז"ל הלבוש תמהתי כל ימי שלא ראיתי בא' מן המקומות, לכתיב ההפטרות כדין ספר, כמו שכותבין המגילה, כי היה נ"ל שאין יוצאין בצביר כלל, בקריאות ההפטרות שקירין בחומשים הנדפסים, כיון שאינן נכתבים ככל הלכות ס"ת או מגילה עכ"ל, וכן כ' בהגהת י"נ. ואני אומר שמנהג קדמונים הוא עיקר כו' שאין יכולת ביד הצבור לקנות להם נביאים שלמים, ואם כן השתא שנתגלה מלאכת הדפוס, והספרים תו"ל בזול, אסור לכתוב ההפטרות פחות מספר שלם אפילו למ"ד מגילה נתנה (דלא כטו"ז יו"ד ומחה"ש, ע' רש"י בגיטין ס', ויו"ד רפ"ג ס"ב) דהא קי"ל דפוס ככתיבה מעליותא הוא, כמו שכתבו מג"ע ל"ח צ"ג ומשא"ב ול"ח, ואי משום שכותבין בנייר, ובלא דיו, שאר ספרים א"צ זה וא"צ גלילה וכן כ' הכל בו בשם הרשב"א (תפ"ז, והובא בתה"ד) שאין מקפידים על זה בהפטרה, וכן מברכים על שיר השירים הכתובה על נייר, דלא כמו שנדחק הב"י ע"ש בסי' קע"ד, רשד"ם ח"ב קפ"ד וע' הלק"ט לר"י חאגיז, שבוי"ע ח"א, חו"י ק"ו פ"ד, בני חייא רפ"א, ז' חביב ה' גיטין קכ"ז, שער אפרים ט, לד"א סי' ח, בני יונה דף י"ד, תשובה מאהבה ח"ב רצ"א, וכ"ס נ"א, ומכל מקום דעת מג"א, דצריך לקרוא ההפטרה מתוך נביא שלם, ולא מהפטורות הנדפסים בחומש, וע' קרבן נתנאל פ' הנזקין סי' מ"ח, וא"ר, ואשל אברהם, ואליהו רבא כ' שגם הלבוש ידע תמיהתם, על כתיבת ההפטרות לבד. ד"ר היינריך, פנחס החנוכי העתיק בעדי פו"ס כ"י שבאוצר וויען, וכן ד"ר גאסטער בלונדון י"ל הפטורות כ"י עם פו"ס וכבר הועילו (בכתיבת הפטרות) שנכתב על קלף וכהלכות ס"ת, וראייתם משיר השירים ואיכה, אינה ראי', כמפורש בלבוש סי' תקנ"ט. ואודות הברכה על איכה ושאר מגילות, ע' מ"ס פי"ד, ת' רמ"א ל"ה, ביאור הגר"א, ומעש"ר, והגהות רש"ש, ושלחן הקריאה שיש פוסקים לקרוא בלא ברכה, וכן בהפטרה פסולה וע' מש"ז. גם כ' אלי' רבה ועוד דקצת פוסקים ודאי ס"ל דבעי קלף מעובד לשמה ודיו כשר וכמ"ש רמ"א סי' קל"ד, ועוד דודאי כתיבה עדיף מדפוס, ועוד שלא נדפסו השמות בקדושה כמו כתיבה עכ"ל א"ר, והנה חבל נביאים אומרים שהדפוס אין בה קדושה, וע' מנחת כהן ומכתב מאליהו, בית שמואל ופר"ח בסי' קכ"ה, והב"ח תרנ"א, ופר"ח שם.

ב) ועוד הלא פל קדמונינו, ובן אשר בספרו הנורא (כן כ' עליו ר"מ לונזאני) שהר"מ בדק ותיקן ס"ת שלו על פיו, ועל קבלתו אנו סומכים, הניח לנו פתוחות וסתומות, בכל כ"ד כתבי קדש, ולפנים דקדקו לכתוב אחריו, ע' דקדוק הטעמים לייפציג תרל"ט, צ"ד י"ט כ"ט ל"א ל"ח, ווכר נתן בשם רב נטרונאי גאון, ומצאנו בגמרא מגילה כ"ד, כ"ו, תוספתא בישעי' נב ג, פרשיות שאינן הסדרים (ולא חלוקה של הנוצרים לפני ת שנה) וכן במשלי ודבה"י, ע' שבת קה. פסחים סב, רש"י יומא עז, מוע"ק מז. ב"ב קסד, וכן בעיני ראיתי בתנ"ך הכתובים על קלף במדינות שונות, בדמשק במצרים, באושפניא (ס' ספרד המדויקים), בטלטולא, טולידא, קטלוניא, וערי איטליא, וערי אשכנז שנכתבו ע"י יהודים רבנים (שאינם קראים) ובהם

מצויין או כתוב ההפטורות, ונכתבו ע"פ מצות ובהוצאת הנשיאים ר"ש הלוי וכיו"ב — ובכל אחד מהם יש בנו"כ פתוחות וסהומות, כמו שנכתב בס"ת שלנו, והרוו"ה וכן הרש"ד, הי' לו רק שלשה כתבי יד (של רמב"ן על קלף נכתב בווירומייזא, מביבליותיק של יאבלונסקי, וכ"י שנת רמ"ט של זעליגמאן) ולא הי' יכול להכריע הפו"ס, ובעל מנחת שי שהיו לו ששים כת"י (לפ"ד הרש"ד) הלא גם במלא וחסר שבתורה ונו"כ, לא זכר רק אחד מעשרה, למאה, ולא כבעל קרית ס'. ותנ"ך של מנחת שי הנדפס במנטובא תק"ב, נדפס בו טעיות הרבה (יודע ספר) ובעל ק"ם הניח ס' כ"י גם על נו"כ, אבל נעלם ונאבד חפשתיו בקאטילוגין של ביבליותיקן דאירופא. ואיננו, שאלתי פי הביבליוגרף ר"ם שטיינשניידער ואינו יודע, וכן ע' המסורה יש לנו שבעים ספרים ואין בהם מסורת על מספר פו"ס, כמו שיש לנו תחלת פו"ס וספרן בתורה, ורשומות ברמב"ם, ומחזור ויטרי, וס' תיאג' כו' כו' ועל פה ברוח אי אפשר לזכור אלפי פרשיות ויש פסוקים שוים — ומי יזכור אם הפרשה בפ' זה או בהשני המתחיל כמו הקודם לו, וכי דברי הנביאים נאמרו למרע"ה, אלא שלא נתן לו רשות לנבאות, עד זמ שיבוא הנביא שהוא ינבא, כן בס' התורה אם חסר או יתר או חליף פרש אחת אסור לקרוא באותה ס"ת, וכן בנביאי האמת יש לכתוב עם פו" כד"ת. וקדמונינו עמלו וכתבו ומסרו לנו. אוי לנו שבעוה"ר נשכחו ממנו מרוב טלטיל, ומהרג רב שנעשו בימי הבינים, וספרי קדמונינו נגזלו וה באוצרות השרים, לבד אשר נשרפו ע"י גזירות המושלים, ידו פרש צר ע כל מחמדינו.

ג) **והפו"ס** הם עיקר ותנאי הספר, ולא לבד בקריאה, ועוד קריא הפטרה הי' בימי המשנה והגמרא זמן שלא הי' דפוס כלל ואיך נקל במצו (דרבנן) דרבים, ואיך יאומן כי דברי המלכים או נבואת כל נביא, שבכ הספר מאמר א' של זמן וימים אחדים שאי אפשר הלא הפסק הדבור בלא פרשה והפסק בין ענין לענין, לנוח או להתבונן בין ענין ולהתעורר על הנב ויפה כתב הרש"ד בברכי יוסף (דיהרנפורט תרמ"ג) על זה ידוה כל לב וידמע כל עין שעזבנו זה כמה מאות שנה מלכתוב הנ"ך בקלף מעובד, משורטט, בקנה ודיו, וצורת השורות, ושינוי אותיות גדולות וקטנות, מנוקדות מנוזרות ותלויות לפופות ועקושות, מלא וחסר קרי וכתיב תגין וזיונין, ופתוחות וסתומות, וקדוש השמות, ובגלילה ועמוד. וכבואי לווילנא מצאתי שה"ר יוסף בה"ר ר' אלי' פעסעלעס, בחברת בן אחיו ר' ארי' ליב ב"ר דובער ז"ל התנדבו יחד לכתוב כל כ"ד כתבי קדש על קלף וקדוש השמות, שציוו לסופרים האומנים והבקאים במעשה כתב נאה, ואני נתעכבתי שם איזה חדשים, ונתאכסנתי אצל הרב ר' יוסף ברא"פ הנ"ל עד שנגמר, והשלימוה ביום ג', ז' אדר תקמ"ג, ולבי עוררני לכתוב שירה בנויה משבעה עשר בתים בשבח הנדיבים אשר הוציאו כספם על הדבר, ועל גודל הענין, עכ"ל בס' ברכי יוסף. ועוד התנ"ך במשך ארבע מאות שנה, היו ביד ערלים ומומרים ביחוד בידי המשיחיים המסיתים ומתעים וכל מחשבתם לעכו"ם, וס' שכתבו מין ישרף, וכש"כ שאין

לברך עליו ולהוצ״א הרבים בהפטרה וברכותיה — והו״ל שבימינו מרבים לפאר ולרומם בתי התפלה ואין כסף נחשב, ונקל לכל חברה לצוות לכתוב ח׳ נביאים בקלף כד״ת ולקדש השמות, וגם הכתב כולו, גם הב״י והמג״א ישבו המנהג, משום עת לעשות ורוב עניות, אבל לכתחלה דעתם לקרוא מתנ״ך נביא שלם, ועל הדפוס רוב הפוסקים סוברים שאינה ככתב, בפרט בקדוש השמות הנחוצה, ואם בצרכי הכלכלה והלבוש או בכל עסק, האדם עושה באופן שלא ישאר ספק, פן יזיק לו ולעסקו, ודאי ראוי ונכון שיהי׳ לכל צבור, נביאים שנכתבים בקלף כהלכות ס״ת ויקדש השמות (ודוקא ע״י יהודים כשרים, שומרי שבת). ידודי זקני הגר״א ז״ל במעשה רב סימן קל״ו, הסכים להב״י והלבוש וא״ר ויש נוהלין לקרוא ההפטרה מתוך נביא שלם שנכתב על קלף, עם פתוחות וסתומות וקדוש השמות וש״ד כדין ס״ת, וכן הנהיג פק״ק ווילנא, ואחריו נמשכו כל גלילות רוסיא המערבית, שכותבים נביאים על קלף, ובגלילה, וקוראים בהם ההפטרה, אשרי חלקם! וברוכים יהיו *). שאלתי וחקרתי הסופרים דפק״ק, מאין יודעים פו״ס ועל מי סמכו ומדוע יש שינוים וחלופים בנביאים וכתובים שראיתי, ואמרו לי שאינם יודעים מאומה, רק מגיה אחד רשם בתנ״ך שלו על הגליון מקום פתוחה וסתומה שהעתיק מן נו״כ הכתובים כד״ת והם בקלויז הג׳ פרנס, והוא שנקרא קלויז של ר׳ ליבלי ר׳ בערוש, ומתנ״ך הלז העתיק סופר בגליון תנ״ך שלו וממנו העתיקו סופרים אחרים, ונפלו טעיות ברשימותיהם, וגם בכתיבתם כשהמקום צר, או בשגגה ירבו טעיות בנו״כ, ומעולם לא רשם מגיה להתקן פתוחה וסתומה בנביאים שכותבים על קלף, וכן אמרו לי מגיהי ספרים דפה, קנאת ס״ק אכלתני, ועל הסופרים אני כועס, שאינם מדקדקים בזה ועל המגיהים העצלים לתקן, והולכים בחשך. ונסעתי לפני ט״ו שנה בערך למינסק קאוונא וביאליסטאק כו׳ לדרוש על מגיהים וספריהם, הנמצאים בערים שונים, וערכתי להם ולרבנים הרבה עשרות מכתבים, ולא העליתי מאומה, ויש שכתבתי עשרה וחמשה כתבים עם קאנווערטין לתשובה, ולא ענו כלל, ואחדים ענו שמגיה פלוני מת ועמו מתה ידיעתו, ואחדים הודיעוני סופר מגיה מפורסם שבעירו או סמוך לו, וכי נכונים להדרש לי, לשלוח לי העתקת פו״ס, בשכר טרחה שקצבו לי כל אחד מהם, וזאת עלתה בידי:

א א) המגיה ר׳ חי״ט העתיק בעדי, בזמן 14 שעות, פו״ס מנו״כ שבקלויז פ ר נ ס הנ״ל, שהרש״ד הי׳ על הסיום ז׳ אדר תקמ״ג, וכ׳ שנכתבו ע״פ סופרים אומנים ובקיאים, אבל לא כתב שהגיה אותם, ולא שהגר״א ערך הפו״ס או הגיה אותם. ולסמוך על רש״ד קשה שהוא לא ראה מעולם רק שלשה כת״י (ע׳ אור לנתיבה) ועליו השיג הרוו״ה בשום שכל, שלפעמים לא הבין המסורה, וטעה במו״ח, וכן השיגו מנחת כליל. ב) בגליון נביאי קלויז פרנס. „ישעיה" מוגה על הגליון פ׳ ובפנים סתומה ולהפך, ומי יודע

*) לקרוא בנביא הוא מצוה מן המובחר, ואין זה שייך לענין לעז על אבותינו אפילו בגיטין נתחדשו ונשתנו הרבה דברים אצלינו.

אולי רשם ריש"ד מה שטעה הסופר, או מגיה זולתו הגיה כן ולא תקנו בפנים, ומי יודע להכריע את מי הצדק, לכתוב כבפנים, או כגליון. ג) ס' יהושע חסר, בשאר נו"כ נרקב ונקרע, ועכברי גייצי, והרבה יריעות נחלפו על חדשות, ואין יודע איך נעתקו.

ב) שלש נביאים ישנים ראיתי בקלויז הגר"א והעתקתי הפו"ס, וחמשה נביאים הם חדשים מקרוב.

ג) הוגד לי שיהושע החסר בקלויז פרנס, נמצא בק' ר' ליב שט־אשין והעתקתיו, אבל מצאתי בו בהרבה פרשיות יחיד כנגד רבים זולתו.

ד) בקאוונא ראיתי (ת"י דסופר ר' גדליהו ע"ה ומעזבונו קנה ר' חיים סופר) תנ"ך לונדוני, ובגליון מתוקן ע"פ המסורה, וגם רשום פ' או ס' לסימן הפרשה, שהגיה מגיה מפורסם החסיד ר' אברעמל ראגאלער, תלמיד וחתן המגיה, צדיק וחסיד ר' שמואל הקטן ז"ל. (ומי יודע אולי נעתק מנו"כ של הקלויז ר' ליב רד"ב).

ה) המגיה ר' אייזיק מק־אז שהי' בשאוול הגיה נביאים בוועקסנא, והדיין ר"מ שם ר' זלמן לוויטס (חתן הגאב"ד) העתיק בעדי מהם פו"ס.

ו) העתקתי מגליון תנ"ך של ר' חיים יצחק טרענער מגיה מדווינסק הדר פה.

ז) העתקתי מגליון תנ"ך הסופר ר' אהרן ובגליונו פו"ס.

ח) בדווינסק (על הפיאסקעם) כן בוואלקאוויסק, יש מקראות גדולות אונגוואהר דפוס ר' אהרן ב"ר חיים דוד סג"ל ושותפיו, והמגיה הוא ה"ר אברהם עדיל מזאמושץ בן הגאון הדרשן מהרי"ל עדיל מ"מ מסלאנים, בעל אפי"ה (באפ"י ד' לעמבערג תקפ"ט) עשה המגיה הלז פיוט ושיר לכבוד אביו וספרו, שם פו"ס שהעתיק בעדי ר' יהושע לעווינסאן, והשלימם רח"י טרענער הנ"ל, והשערתי שלקח אולי הפו"ס מתנ"ך של הרב ר"י סלאנימער, הנמצא בעת בסלאנים, ובלי ספק הוא נעתק מן נו"כ של קלויז ר' ליב ר' בערוש הנ"ל.

ט) בפארמא מצאתי נביאים ראשונים עם פרש"י קטנים, ובם פתוחות דפוס זאלקאווא תרע"ג 1817, בדפוס ר' גרשון הלוי לעטערים, במצוות והוצאות הנגיד ר' אהרן בהרב הגאון מו"ה משולם הכהן מ"מ דק"ק לבוב. ומן מל"ב רשום שם ס' פ', וכן נביאים אחרונים (ד' לעמבערג תרי"ט דפוס אהרן ב"ר חיים דוד סגל, במצוות אהרן בהרב הגאון משולם הכהן מ"מ דלבוב).

י) ידידי הגאון אדר"ת, שנפטר בירושלים ת"ו כ' לי כי מהרי"ל שוסלאוויץ המחבר אוצר השמות (ווילנא תרל"ו), סידר פו"ס ועל המסורה, ודרשתי במינסק וא"י, והשתדלתי בבקשות להשיג רשיון לנסוע בפב"ג לבקר אוצר העדה והקאדעמיא, ואוצר הבאראן גינזבורג, לא הרשו על זה, אלמנתו בנו וחתנו בווארשא, גם שם שלחתי ולא מצאתים.

יא) קניתי ביוקר תנ"ך לייפציג תרכ"ט — נ"ה 95—1869 שהדפיס

ד"ר זעליג בעער, פרופיסור ודעליטש (איננו הכופר ע"פ כתב היתדות), ונדפס ע"פ כ"י, עם מסירת בלאטיין, ובי פו"ס והעתקתים.

יב) ס המסירה שהדפים דויד גינזבורג (לונדון תר"מ, מ"ה, נ"ד) שלשה כרכים גדולים וארוכים, בהם שבע נוסחאות המסורה כת"י. א, מן בבל ותימן וסס' ר' דוסא. ב, מס' ר' יהודה צלאח מתימן. ג, שבע שמות. ד, מן צופוט קאלי. ה' ו' שתי נוס' מסורות. ז, עקספלארנטארים פלאנטום, ובכרך ג 82—77—933 יש פתוחות וסתומות בנו"כ, שהי' גנוזים בפוסשטאט קאירה, וכעת הם באוצר ד"ר אלחנן ארדלער, אחי הר' הגאב"ד בלונדון. ולהיות שבמדינתנו אין להשיגם, כתבתי להרב החכם הישיש ר' מאיר איש—שלום (פרידמאַן) נ"י לדרוש על כ"י שיש באיצר וויען והוא שמח מאד כי שמתי את לבי לחרפת ישראל, כי אבדה חכמת חכמים, והרבה מחכמי תורניים לא חלים ולא מרגישים כי נחלתנו נהפכה לזרים, כי בוססו את נחלתינו, וההפסקית הממשושות לתן ריוח בין הדבקים, ולהתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין האבידו, ועשו להם הפסקות בסידור וקאפיטל גם במקום שאמרו ז"ל לא להפסיק ומבלבלים את הקורא, ולבו ישמח כי יעמוד גם לדבר הזה גואל, שעל ידו נזכה להפטר ממעשה הנכרים הכומרים בחלוקת ס' קודש *). והרמא"ש דב- על לב היר"א, כהן שדעתו יפה, דוקטור פנחס החנוכי המכונה ד"ר היינריך נ"י, ובדק ומצא באוצר הממשלה על פי קאטאלוג א קראַפֿט ס' ז' דייטש (וויען 1847) והם לפי סדר השנים. נומר 3 נו"כ והלים על קמ"ז מז' (כחלוקת רז"ל) נכתב בשנת שא"ל 1018/19; נומר 1 תלים ותורה עם מסורת, במאה י"ב; חלוקת פרשיות, משונות, ותלים קנ"א מז' שנחלקו ק' וקי"ח; נומר 2 תנ"ך בשנת ק"ד 1344 הכתב אשכנזית; נומר 14 חמש מגילות והפטרות 1298; נומר 7 תלים משלי איוב דניאל עזרא מאה יב—יג; נומר 8 תורה עם ה' מגלות, מאה יג?; נומר 17, 16, 15 הפטרות ומגילות מאה יג; נומר 12 ה' מגילוה, איוב 1303; נומר 13 ה' מגלות והפטרות ואיוב 1348; נומר 6 מתחיל מיהושע יג; נומר 4 נו"כ מן 1407, והמסורה, כת"י מרובע אבל מזמן מאוחר; נומר 5 נביאים עם מסורת וציון ההפטרות 15—14; נומר 11 חומש (יחל דברים כ יב, כה) רש"י ותרגום, ה' מגלות והפטרות, ישעי' (חסר מעט), ירמי' (חסר מעט), איוב מזמן 14—13; נומר 20 הפטרות לימי החג 14—13; (נומר 17 18 19 אים נחיצים למלאכתי). הרב היינריך נאות לקחת ממני בשכרו החצי שהוא לוקח מאחרים, והעתיק למעני פו"ס שבספר המסורת הנ"ל ושלמתי 13—11 רו"כ, ואודות עשרים כת"י הנ"ל, כ' לי שעל תנ"ך אחד, יעלו ששים שעות, ושכרו בעד כ"א יהי'

---

*) כזאת כתבו לי היראים ומפורסמים רבני אמ"ד, ראטרדאם, ספד"מ קאפונהאגען כו' (דיענער, ריטער, הורוויץ) וכמה רבנים בארצנו, והגאון אדר"ת ראב"ד בירושלים ז"ל כתב בזה"ל: כי שם לבו בדברים העומדים ברומו של עולם, והדבר מבהיל מאד, שלא נתעוררו אדירי התורה, בדורות שלפנינו, אוי לנו שנשתכחה התורה מאתנו ובעוה"ר שכחנו הפו"ס שקדמונינו מסרו לנו... ארבעה מכתבים שלח אלי לזרזני ולחזקני.

שלשים רו"כ, אחר כן כ' שקבל משרה ואין לו עת להעתיק. ואני בהיותי בברלין, נתן לי ידיד נעלה החרד על הדת ורב להושיע פ־ופיסור ברלינר נ"י, ס' המסורת, ומצאתי כ"ז שינוים מאשר בהעתקת הדוקטור הנ"ל, שכל אדם שוגה, אשרי מי שחטאיו ספורים.

יג) וכן בדקתי שם הדיפתרא, שנדפס בפט"ב 6—18 ובו 223 עלים זקנוהו מהקראי אב"ן רש"ף, והשחיף ליצחק בן יוסף וסמאל משה ולבניו אבו־פועל יוסף ודוד, וירשו אותו בשנת 1268 לשטרות, קנהו הנשיא מורנו גדליהו בן הנשיא אלחנן בן הנשיא גדליהו, נכד דוד המלך, וששה עדים העידו שמכר יוסף בן שלמה למר שר שלום בן שמריה, בשלישי בשבת כ' אלול שנת 513 ליצירה, ור' גדליה הנשיא נתן הספר לאברהם הלוי בן משה אבי בן שת. עוד שם, קנתה בת ר' ישעה תל"ט לשטרות. ועוד שם יוסף בן מרדכי מכר הד' כפרים למרדכי הכהן בן יעקב באלול תרמ"ג לשטרות. בששה עשר יום בחשון מכר מרדכי הכהן בן יעקב למר יוסף בן שלמה, והתנם הרב אברהם בן משה הלוי קנה לאדונינו הנשיא גד"י' בספרד מידי ר' אפרים תשנ"ב ליצירה. כ"י כזה השישי, בפט"ב מן 1350, השני בקארלס רוהע — והראשון באוקספורד (אנגלי') לאנד אונ האף ביבליותיק בו 225 עלים, חצי שירה בסוף חלק, ב' שורות בין ס' לס', ג' בראש העמוד פתוחה וג' מיני סתימות, חלק — בתחלת שורה או בהחלה וסוף הכל סתומה היא. בק"ר רשום ברך בן בן יהודא קנהו מרש"ף 1105, יצחק בן מנחם זכה בו מן יקותיאל ואחיו. ואני בדקתיו ומצאתי בו חילופים מאשר בס' המסורה ורובם שווים בפו"ס.

ה) התבוננתי על מלאכתי אשר סדרתי לבחור ולקבוע פו"ס, שיוכלו הסופרים לסמוך על זה, וארא כי עודני רחוק ממחוז חפצי, ולדאבון לבי בכמה פ' הם סותרים אלה את אלה, יש שנמצא בזה ואין בזולתו, ויש זה פיתח וזה סיגר וסותר, ועל מי נסמוך. לעזוב הענין הזה חסתי על עמלי ויגיעותי והוצאות שהוצאתי, ורוח בטני הציקתני, כמו קול קורא אלי: פסח פסח, פתוחות סתימות חסרות, מאות רו"כ הוצאת ורפו ידיך! חזק ואמץ! ולך בדרכך זו והגעת אל המטרה לזכות הרבים, ואם תשב במקומך לשוא יגעת, והבל וריק יהיה, אין כל תקוה ולא תוחלת מזולתך. הלא כתבת מאות מכתבים לרבנים וחכמי מקרא ולא הועילוך, וכרובם החשו ולא ענו רק יחידים שרידים, גם על פי קול קורא לעזרה שהדפסת במכ"ע וחוברות תורה מציון ש' ט' חו' ד' בירושלים ת"ו, תל תלפיות (אינגואר בעסטריך), וועד חכמי ישראל (בעיר ליעדס—אנגליא) והפלס (ע"י המ"צ בפולטאווא, הנדפס בברלין) ואין מתעורר להחזיק בך, וקוראיו רבים הם רבני רוסיא ואנגלי' ואמריקא — קום לך ועשה, וה' יעזרך ויצליחך, לכל זמן ועת לכל חפץ (כרז"ל ב"ר פ' לד, מו, שמו"ר וקה"ר) הנה ר' מאיר ור' יהודא ור' יוסי הוו דייקי בשמא, ואמרו שהקב"ה נותן בלב האב איזה שם שיקרא לו גם שהאב איננו נביא כמו לפנים (ע' ב"ר פ' לז, ברכות ז:) אולי נקראת בשם פסח למען תחמול על ס"ק ולהחזיר פתוחות סתומות חסרות ששכחנו בעוה"ר.

ו) בהגיגי בא חכם ממערב והעיר צדק הוא ככב נוגה העולה מברלין, להאיר מחשכי, אחד הוא הרב ההכם הנלחם בעד הדת החרד על כתבי קדש הוא ר' אברהם פרופיכר ברלינד נ"י, כתב לי כ"פ לבוא ברלינה, וכל מחסורי שם עליו יהי', וגם על בילעט לשוב עד גבול רוסיא יתן לי בעזה"י, ושלח דברו להרבנים גבאי צ"ג דפ"ק שיעזרוני במסעי, ובחסדם נתנו לי על פ"פ גוברנאטארי, ועל בילעט עד ברלין, (ולא עוד — אלא שאני צריך לברכם על זה החסד) עזבתי את ביתי במחסור, וילדי רטושים, נטשתי פרנסתי (שכר דיינות) וכן עדתי, למען השלים דבר הפו"ס הנחוצות לקריאת ההורה, כדעת הב"י הלבוש ואליהו רבא ויש נוחלין והגר"א במעש"ר סי' קלו. והנה באתי ברלינה, בימים שהי' טרוד מאד, במצוה החביבה בשעתה, בכתיבה ספרו צור לעהר אונד וועהר איבער אונד געגען דיא קירכליכע ארגעל אים יודישען גאטעס—דינכט (ברלין 1904) וספר דברים עתיקים, קובץ על יד (שנה יט *). וכאשר ראני שמח לקראתי וקבלני באהבה, ולמחר נסע עמי להביבליותיקי והציגני לפני פרופיסור המשגיח ומנהל שם וערב בעדי. שש שעות רצופות בכל יום עבדתי בזריזות, גם בערב לא נחתי בעצלתים, ובשעה 4 השכמתי לעמל ידים, בסדור עבידתי באוצר ולחפש ולהעתיק מן תנ"ך השני בדפוס שנת נד"ר ונביאים אחרונים, דיפטרא שנדפס בפט"ב, וס' המסורת של ה' ד"ג הנ"ל וקטלוגין של ה' הרכבי ושטראק, ביבליותיקי סאלץ, וואלף, שטיינשניידער, צעדנער, נייבויער פיננער, דיעליטץ, דערענבורג, וקרית ספר.

ז) באוצר אוניוערסיטעט—ביבלאטיק (דראטהויען שטראז 9) נמצא ק"נ אלף ספרים, ובאוצר קאָניגלעכע—ביבליתיק (פלאטץ אָם אָפערנהאוז) יותר מאלף אלפים ספרים ושלשים אלף כרכים. הקאטאלוגין שש מאות בחוברות אלף וחמשים, ותנ"ך כת"י מצאתי עשרה אלה, נומר 1 פאליע, באנד 2, נו' 2 פאליע, אללע 3 באנד, נו' 17 פאללע, באנד 2 3, נו' 32 פאליע, נו' 52 קווארטא, נו' 125 ח' הכסימן 11—1210, נו' 127 מסומן 1213, אריענטאלישע פאליע, 585, 126, 125, 6, 2 № קווארטא, 361 פאליע, 13—12—1210 № וברובם יש פו"ס, אבל ראיתי תנ"ך שונציני שנת נר"ר 1/8 אינו מדויק בו ריוח הפנוי, ואין לסמוך עליו, וכן על תנכי"ן שהתרגום כהוב אחר כל מקרא קודש אין לסמוך כיון שאחר כל פסוק נכתב תרגום אי אפשר לסיפר לדייק בריוח הפרשה, כמו כ"י פאליע, נומר 150, כל עמוד נחלק על שלשה עמודים ובו 35 שורות, ועל כל פסוק תרגום (פי' רש"י עד אחר תלים), שני כ"י אריענטאלי 935/1904 פירש"י עד אחר תלים כל עמוד על ג' עמו'. על כ"י ערפורט כהוב שם המנדבים ריזל אשת בנימן ר"ח ניסן תל"ב, ישכר בער ניימארק נפהלי הירש בן בנימין ניימארק [אולי הוא צבי הירש פו"מ... בברלין הוהן הג' ברוך רפיפורט המסכים על ר"מ דפוס יעסניץ, ואחיו הי' חותן הגאון חכם צבי והגאבד"ק או"ה]. כת"י 125 № כל

*) בסופו נדפס ממני דברי פ"ה על הקינה איכה ישבה חבצלת השרון, והערה על חמר חורין, שנדחק בשו"ת יד אלעזר, ודבריו הזרים נדפסו בסדורים.

עמוד נחלק על ג׳ עמודים ובו 27 שורות, ובין ס׳ להבירו בחומשי תורה ד׳ שורות. כ״י ערפורט גדלו 7 טפחים, כל עמוד מחולק על שלשה, ובו 32 שורות, ואחר כל פסוק תרגום, בפ׳ שמיני כתוב „כ״ד ימים לאדר שנת יצג (קג) לפ״ט 1343 אלט 663 שנה, הנקוד והמסורת סיים בחודש הששי, שלום שלפא — נומר 2 הנ״ל, Aem. c. 5107 בסופו צד 915 בבראשית לד לא—לה אין פרשה, כתוב אשורית: אני אהרן הכהן ב״ר חיים סופר כתבתי אלו ארבעה ועשרים ספרים לכבוד מרדכי דאוסימו בכמ״ר אברהם, וסיימתים בשבט חמשת אלפים ומאה ושבע לבריאת עולם.

נומר 3, כ״י אריענטאלי, פאליע 125 הנ״ל 134 ע״ים, 126 (202 ע״ים) מסומן 18 E 160—9—58 №35. עקס׳ ביבלי, פריד יאק׳ ראַאָף, 3 באנר. — B. J. B. h. J. A. J. L. E. B. R. כן נכתב בפנים, ועל גבו. בנומר 1 כת״י אריענטאלי פאליע 585 ביבלי העברי מעמברו הישפנוי, בנומר 2 רשום, שיפטא אננא אע פאלג׳ א. מ. צ. 5107 הנ״ל. עוד תנ״ך פאליע קטן כ׳ על קלף ורשום 9416.

ח) גם ראיתי בברלין ת״ר ר׳ ראובן מרגליות מירושלים ת״ו, ס׳ כתב תורה כתוב על דוכסוסטוס עם מס״ג ומס״ק, ובו 371 עלים, בכל עלה 4 עמודים, בעמוד 34 שורות, ובקבלה שהוא מימי עזרא הסופר, מפי חכם סבא דמשפטים ר׳ יוסף אלמאליא, ראב״ד בירושלים, ת״ו, וחכם הגאון ר׳ דוד ב״ר שמעון, ראב״ד ספרדים מוגראבואה בירושלים ת״ו, וכנו הג׳ ר׳ רפאל אהרן בר״ש ראב״ד הספרדים בקאירה כ׳ להחכם באשי ר׳ אלי׳ באלכסנדריא שמקובל שהוא הכ״ת מזמן עזרא הסופר, ועל גבו כ׳ מה״ר יואל, אבל לדעתי פ״ה אינו כן, א) יען שבכל הספר, יש טעיות ודילוגים הרבה — שהוגה בגליון להנ״ל. ב) בימי עזרא לא הורשה לכתוב מסורה. ג) לרשום בגליון הוא מאוחר מימי הגאונים ז״ל וכש״כ לבלות הזמן ולעשות ברשימת המסורה ציורים ותבנית חיה ושרץ, אבל מצאתי ספר א׳ בשם עזרא בלונדון מבוא צד 688, 494 משה בן עמרם בן עזרא, התש״ך לשטרות (778 נט לששי), וכן כ״י הארליי 1575 כתב עזרא בר יעקב — בן אדר״ת ה״א קנ״ו.

ט) כהתימי מלאכתי בברלין שלם החכם הנ״ל בעדי באכסניא ונועצתי עמו אם לנסוע לונדונה ואיקספורד, ואמר לי שאינו ראוי לי לנסוע על הים, והספרים שם בקר ה׳ ד״ג בעל המסירה, ואמר לי כי לפני ט״ו שנה הי׳ ברומי ובפארמא, ובפארמא יש רעאלע ביבליותיקי די פארמא, ובו יש אספת די ראססי שבקש להשיג ההורה שכ׳ מרע״ה ועזרא הסופר ע״ה, וקנה ואסף תנ״ך שינים כ״י עתיקים, ויורני ויחזק לבי, ונתן לי עצות והוצאות לנסוע פארמאה, ג״י לפני שבועות נסעתי ללייפציג ובערב שבועות קניתי רעטור בילעט ושלמתי $114^1/_2$ מארק זהב (מלבד פלאטץ קארטא) ובמוצאי שבת ושבועות, בחצי הלילה נסעתי — ובמשך שלשים שעות בבקר יום ב׳, הייתי בפארמא, וע״פ מכתב הרה״ח להרב דשם בא אלי בבקר, ושכרתי עמו אכסאני, אצל הביבליותיקי, ומצאתי ת״ל את אשר בקשתי, כת״י כ״ק על

נביאים לבד יותר מחמשים נומ' בהם ארבעים נביאים (השמינה) ובקרתים וסדרתים כסדר השנים, להעתיק העתיקים והראשונים קודם בזמן, שש שעות 9—12, 1—4 עברתי בביבליותיקי ואלה הם, נומר די ראססי, ונומר אדום של ביבליותיקי, ואחריו השנה באיזה מאה נכתבו, ושם הסופר, ובעליו לשם מי נכתב ומי קנהו:

נומר 3110—23 שנת 4975 לב"ע — 1215 למספר עמים. פה ארגון במלכות ספרד, ה"א וט"ו לב"ע ע"י הסופר יצחק מה־א"ץ מסרן לרם ונשא ס"נ ר' שמואל הלוי יזיי"א.

2668—782 ה"א לז, גוטילא קווארטא — חיים בר ישראל ספר מקרידאפעהל יוסף אשר לוי כיצינו, יצחק בן השר עבד אל — חנן, מרדכי בן יוסף כהן, מרדכי פונצו מכר הכ"ד כ"ק יום ג' ה' אלול רנ"א לר' משה ב"ר יהודה מטרצי, והכתב קיימו ישעי' בכמ"ר יעקב זצ"ל דאסראן צרפתי, אלהנן אליה בכמ"ר יואב משה ניקורייט זצ"ל. ה' אפריל רס"ז, מכרה בנציון ניבוטהן לר' יצחק מקירצו, ע"ז חתמו מנחם כהן ב"ר יעקב כהן זללה"ה מפראטיק, יחיאל גיע בכמ"ר מרדכי מנמרינו, ונרשם עליו בנים ובנות שנולדו בשנות רסח רסט רעא—ד—ו—ז. הסופר ר' חיים הנ"ל כתב במאמר השר הלוי ר' יצחק בכ"ר המעוז הכגדול נשיא נשיאי הדוים, ר' שמואל הלוי מ"ש... בן, אל' לוי ר' שמואל ור' יוסף ור' מאיר ציוו לעשות הנקוד והמסורה ודקרוק וחקירה ונגמר המלאכה עה"ק בשנת ה"א ול"ו בטילטולא. 1277 שנת הכתיבה (לפני רפח) 4956, 1177

3214—304 ה"א לח ברצלונא יהודה בכ"ר יואל.

2052—687 ה"א י"ח $1/8$ וכל עמוד על שנים ע"י יקותיאל ב"ר יחיאל ב"ר יקותיאל ב"ר בנימין הרופא, יום ג' כא שבט ה"א מ' שנה בעד מורו ר' מאיר ב"ר בנימן ב"ר שלמה חזק המאיר.

3091—380 ה"א נ"ו—1296 ע"י אלי' בן שמואל יצחק בן חסיד.

3073—789 ה"א, יהודה מנורצי יוסף כהן ישרון ב"ר יוסף כהן מן טערצינא, מתגורר בפראטו, נולדה בת להקונה יוסף נתנאל בהחסיד יעקב מנורצי וקנהו מאת רי"ב, שנת נז, עב.

3182—174 לפני ס' במאה 13.

3212 ,3 ,1 ch 1474 כתב אשורי אשכנזי.

3286,7,440 בו מסורת עם ציורים.

נומר 21 — 3109 בשפניא ר' יצחק עקביא לר' אליעזר ישעי'.

„ 24 — 3247

„ 26 — 2855

„ 554 2939-41 שח 1548, חזק ונתחזק הסופר משה בן ישראל אשר ז"ל לא יוזק, איש היילפערן, פה פרווא, נשלם בר"ח תמוז ש' ש"ח לפרט.

„ 596 3184—6 איטא חסא בת מנחם רופא.

„ 737, 3187—9 יוסף הנקדן ב"ר יצחק (ארקוח) מארק יאק (די ראססי הע"ל שהיהודים חתכו וקדרו בסכין התיבות ביהושע, שלא למסור לנוצרים, והראיתי כזאת בס' 3494 שהדיו שרף את הנייר).

צו' 2/1834-5,941 $^1/_6$ הישפניא שלי זה, יקותיאל במ"ר ברוך רפאל שלמה קוים.

נומר 730 = 3238

„ 3, 3—2151 ס"ד, קווארטא, אני משה בן חיים הסופר, למורי רבי, ה"ר ... בן. ה"ר בנימן בעיר רומא וסיימתי בחדש אייר, ה"א. יס"ד ... לר' יואב בן יהודה ומכרו לר' יעקב ב"ר בנימן אורבא, ראם.

„ 3104-20, 1335 ולב"ע ה"א צ"ו? אני יצחק ב"ר משה הכותב, כתבתי לי זה הספר וסיימתי בשנת ה' צ"ו, יום כא בכסליו צ"ו לפרט.

„ 25 3248 13-1400 הישפני'

„ 196, 3183 דיטא עד מס-ת שלמה, משה קנטיקי חסא מנקרי, רופא.

„ 186/7, 3241 במאה 14 בלא מסרת.

„ 346 1994/5 $^1/_8$ — רשום שנולדו לו בנים ובנות משנת שנט שצה והלאה והסופר מאיר בן ישראל אשר או בן חיים.

„ 576, 2667—

„ 730, 3238—

„ 923, 1215— עם מסורה, כ"י ישן, וכל עמוד על שלשה, 4°

„ 1219, 2517—

„ 1252, 2154—

„ 1261, 3216 פאליע יפה בלא מסורה.

„ 27, 1891 $^1/_{12}$ בשנת 1400 משה צמח בן חיי' חיים.

„ 518 11—2810 1463/4 היא ד'

„ 319, 2514/5, 1424 קפ"ה עם ב' מסורות שמואל שטילינגען מאספאק עבור זעליגמאן שטילינגען משה מעיר ציוויטאררי חדשה, קנהו א' בשנת 1448 שנת רלח... וחתומים ג עדים בו חלופים ושוה עם תנ"ך בומבורג,

נומר 413, 3886/7, 1468, בנימן ב"ר דוד גבאי זצ"ל, סיימתי ר"ח אדר הראשון, ה"א רכח ע"פ נוסח ההללי בלונדן.
קטלוג נ"ב 2542 „מקרא עם מלאים וחסרים כס' הלל הסופר" נכתב במתא אשבונא, וד"ג העת'ק במבוא שלו ס' הלל, Sakkut (זכותי) 1500 A. d 600 Ad. בשנת תתקכו (נז) כח אב, הי' שמד גדול במלכות ליאון ואז הוציאו הכ"ד ספרים שהי' כתובים קידם לכן כמו ת"ר שנה, שכ' אותם ר' הלל בן משה בן הלל, ועל שמו נקרא ההללי, שהם מדוייקות, ומהם מגיהים כל הספרים, והרד"ק ראה את החומש בטילטולא, ואני ראיתי נביאים ראשונים ואחרונים שהביאו מגירוש פורטוגל, ברוגיא באפריקא.

„ 187, 2809, 473' ר' יעקב בן משה קאלבפעל. הסופר משה ס"ט ב"ר יעקב ס"ט בן החכם הישיש משה כאליף כתבתי אלו ע"א ס' להיקר המעולה החסיד העומד בפרץ, האיש אדוני הארץ ר'... ס"ט בן כבוד הישיש ר'... ס"ט ה' יזכהו להגית בו הוא ובניו ובני בניו ככתוב לא ימוש כו' למען תשכיל.

„ 2, 2808, 1474 הנ"ך ישן עם מסורת קנהו בשנת **רלד.**

„ 579, 1833 1485

1289, 3217 1494 יוסף תנחום ב"ר ישעיה דיראנטי.

„ 4, 1832 1496 חקקיה (אולי חנניה), קנהו מנחם ב"ר שלמה מטרטני עיר פיסא שנת שנו.

„ 940, 2516 1498 ה"א רנ"ט משה ב"ר חיים ספרדי בעד הגביר מגדיל תורה שמואל בר"ר מיימון עם מסורת ומחלוקת ב"א וב"נ (באריכות העתקתי בקונטרס)

נומר 509, 1679 1500 $^1/_{16}$

עוד יש שם שתי תורות ישנות א' על עור אדום, וחמשים כת"י, עשרם ס' תלים, תלים משלי איוב ג, מגלות ג עקזאמפלארין.

י) **באוצר** פארמא יש ש"פ אלף ספרים, ס' יהודים נרשם בס די ראססי 1377, ורשימת פעררי עוד 126, כרכים 111 אלה ס' יהודים, רוב התנ"ך "י, ארבעים הנומרים העתקתי בעצמי, אין לשער עמלי הרב, והמדינה אוירה בוער כאש ומזיע, „חם הרב שבאב שבר המח" ולא בא אל פי, מאכל בשר או חלב וחמאה וגבינה ולא יין שהכל אסור שם, וכן התבשיל, יעונתי עד מאד, גם פת יהודי כתבתי לעיר לייפציג ואפו ושלחו ושלמו מס שטייער, ודמי פאסט, כי עובר דרך חמש מדינות (בייערן) זאכסען באדען בעלגיא שווייץ, איטליא, ושהה בדרך יותר משבוע, ונעשה ניקודים (שיממעל) ון שנו ושלהו ולא יכלתי לאכלו רק כשלשה ימים והשלכתים חוצה, כהכרחתי לאכול פת נחתום עם שאלאטיחי, ואחר כן קניתי כלי בישול, ובשלתי

לי חמין על שפירוט, וביום השבת שתיתי רק מים צוננים, וממחרתו הייתי חולה במעי — ואני שמח בעמלי, כי ה' שלחני (הנה) לעשות, בענין פו"ס, אבל הגיעו ימים אחדים, בטרם יכלה בילעט יחזור, ולאבד מה ששלמתי, ולהתהמה לא יכלתי כי בילעט ישיב עד לייפציג, יעלה באיך מאה מאיק (כי רעטור בפחות) בקשתי את הרב בפארמא ר' יונתן קאמעריני נ"י להעתיק לי בשכר, וגם למדתיו איך לדקדק בפרשיות, ובשובי לביתי השלים להעתיק הנומרין הנשארין ושלח לי ואני שלחתי לו גמולו ושכרו דקצוב בינינו, וכן בהיותי שם, ערכתי מכתבים כתב אשורי ולה"ק, ובכתב ולשון איטלקי (ע"י ראבינער הנ"ל) לרבני איטליא בערים רומי, ווינעציא, ליוורנא, בולונא, פיזא פירענצי, טורינא, פאדובה, מודינא ועוד, לדרוש על תנ"ך כ"י ולבקש מהם שיקחו שכר ויעתיקו הם או תלמידיהם הנבונים, אבל השיבו כל א' תשובות והתנצלות, שאין להם פנאי לזה, ואני הוכחתי על פניהם, כמה אתם עמלים להבין את תלמידיכם הקאנדידאטין את מליצות ושירי רומים הראשונים כמו שירי Ovidio, Virzilio, Orazio, Lucrezio batullo, Riballoue, ושירי האיטלקים כמו שירי Dante, Alighiere Francisci, Petrarce Rorgnald, Rasso il Monte, il Foscolo il Sinsli il bardacci il D, Annirzio ecc. ecc.

או תעמולו בכתב היהדות ושירי איטלקי החדשים, לדעת כיונתם והפסק מאמריהם, ולמזור חיי לאומנו אינכם שמים לב, לקבוע פ' וס' בנביאי דאמת, שמסרו לנו קדמונינו, וכן נכתבו בתנ"ך כ"י העתיקים והם בתנ"ך אוצרות ספרי הערים שאתם יושבים שם ושם; ודברי היו כקורא במדבר, וכמים על צחיח סלע.

יא) אך בביבליותיקי מצאתי קאטאלוגין כת"י של פריז, קאמברידז בלונדון של בולוניא ירומי, וטורינא (אשר נשרף אז לפני בואי).

באוצר bologno Demodeno יש ששה נומרים אלה נימר 3 (2198) חומש (ס' דברים חסר) תהים משלי איוב רות קהלת גם שיה"ש איכה מגלת אסתר דניאל עזרא נחמיה, דברי הימים נכתבו בזמן מאה 13—12.

נימר 4 b (2206) נביאים ראשונים ואחרונים בסדר שנזכר בתלמוד ב"ב י"ד במאה 13.

נומר 5 a (2209) נביאים ראשונים ואחרונים, בסדר שנזכר בתלמוד — 12.

נימר 5 b (2208) והכתובים בסדר זה, רות תלים איוב משלי קהלת שיה"ש איכה דניאל אסתר עזרא נחמיה דברי הימים.

נומר 6 a יהושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה הושע יואל עמוס עובדיה יונה מיכה נחום חבקוק צפניה חגי זכרי' מלאכי במאה 13.

נו' 7 (3571) ישעיה ירמי' בלי חיהוך קאפיטולי — במאה 13.

באוצר טורין הי' כת"י עבריים 274 וי"א 169 ובקאטאלוג Hebrae De Taurinenze Anthena רשום אלה תנכי"ן כת"י 1 № 1 i, Cod. 1 A, pag. 1 יהושע שופטים שמואל מלכים ירמי' יחזקאל ישעיה תרי עשר, פאליע.

194 כתובים, 315 נביאים. אני אלכסנדר בר נתן הסופר כתבתי זה עשרים וארבעה.

i .A III—2—ראשונים ואחרונים אליהו סופר ב"ר יהודה, ס"ה 1305 לבריאה לר' מנחם ב"ר אהרן.

3, A. IV 85 81 — נביאים וכתובים, מתתיהו ב"ר יצחק, שנת צ"ה ג' ויצא לר' שלמה ב"ר יהודא טוביה.

34 .CXVI AIV — 109 — ראשונים ואחרונים; מ' 14 טען ובכל ארבעה נביאים ישעיה אחר ירמי' ויחזקאל, כמו בהלמוד.

48 CCLX AII 276, דיטא | ב' תלים ב' איוב.
LXXXI № 34, 34, 34 |

בקטלוג שני, טורינעס אנטענאע רשום ג' הנ"ל גם נו VI, 188 כתובים. מקדש רייגבערג, טבת ה"א ס"ה לב"ע.

(pag. 71) № 75 A III חומש, תלים, פרקים, ההפטרות, מנוח ב"ר מרדכי כתב כ"ד ס"ק, לר' ליאון סיני מקולוניא, וסיים כ"ו אדר ה"א ושבעים בשרדונייא.

Codites Hebr. de Taurinense.

pag. Cod. CXI A IV 29 | ירמיה יחזקאל ישעיה תרי עשר
| תלים איוב משלי במאה XIII

pag. 172 Cod. CLXVIII A IV. 5, | תנ"ך ומסורת ישעי' ירמי' יחזקאל
| תלים משלי איוב במאה 14

pag. 95 Cod. CLL A IV 20 | תורה תלים משלי איוב מגילות ד' ע' נ'
| ד"ה, יהושע שופטים שמואל מלכים ישעי'
| ירמי' יחזקאל תרי עשר במאה יג

pag. 22 God. XVI A I 16 | יהושע שופטים שמואל מלכים
| ירמיה יחזקאל ישעיה תרי עשר

Catalog di Roma (Frimo Firenze) עיינתי ומצאתי אלה הסימנים:

№ 2, 3 f, 7 f, 24 b f, 80 f, 125, 175, 169, 213, 215, 220, 227 230b 341, 237, 247.

47 (A. 4. 26 הפטרות, 2, תלים 3 מגל' רות שיה"ש קהלה
№ 260, 246 — A 4 23 משלי איוב.

№ 4 A I 12 — № 24, 33 (A 3 23) — № 3 (A 3) — № 50 (A 5, 5) №№ 2—4.

Catalogi Eibl. Casanatense di Roma.

№ 14 (H IV 2, 3118) | ס' יהושע, שופטים, שמואל, מלכים,
| ישעיה, ירמיה, יחזקאל, תרי עשר

תלים (קמט מז,), בא׳
מחובר קיד קטו ובשני
עב עג טוליטולא
שנת קמא
№ 15 (N IV 3. 3119) 16, 17, 18, 19—49

תנ״ך מאה וארבע עשרה, שיז
שבט, פירמו אנקונא שי״ז לפ״ק
№ 23 (I. III, 22972

atal gi Willorio Emanuele Angelici di Roma.

פי׳ תלים לראב״ע שנת ד״א 8 fol. 125 (1150) 5916
שופטים שמואל מלכים № 3 (A. I. II
ישעיה ירמי׳ יחזקאל № 4 (A i 12
נביאים ראשונים № 24 (A 3 9
משלי איוב № 46 (A 4 23
יחזקאל תרי עשר № 50 (A 5, 5
עוד בקאטאלאג קאזאנאטענע די ראמה, רומי 2830 № 16 H IV 7,
כתובים 275 יואב בכ״ר משה גיאות. 2836 ,9 ,№ 17 H IV, כתובים,
זעמפליין הלוי האשכנזי, הסיפר, ואני אהרן וינטורא טוואלטירא מכרתיו ש״ו
לאברהם ב״ר שלמה ב״ר אליהו מפונצי, פונצי 3088 ,20 № 18 H. V.
תורה, כתובים. יוסף בן מרדכי מן אנגעלא די וויטערבו № 17 I II II.2729
חומש ותלים טולטילא יז 1441 (די ראססי 450 , 1370) וקניתיו
מיכאל כהן ב״ר יוסף.
(די ראססי 456) תלים קמז מזמורים № 20 i. 11. 19. 2722
ומחובר עב עג.
כתובים בשנת קל״ח וה״א № 24 I. VI 12 2745 № 21 I . III 6 2919
יהושע שופטים שמואל מלכים № 25 11 I. 8 2965
№ 26 H. IV 8 2831
נביאים אחרונים. № 27 H VI 2 2750 cit Cenikot 452,
יהושע שופטים שמואל מלכים № 28 I 11 1 2731
נביאים אחרונים, יקותיאל עשיתי זאת ההפטרה, № 29 H. I 9 2960
נביאים אחרונים. № 30 H I II 2 2738 D. R. 453
חומש ומגילות ותהילים № 31 H I 15 2983

יב) כתבתי לידידי הישיש, סיפר המעתיק כת״י עבור חכמים מר יצחק הלוי לאסט נ״י להודיעני כמה הנ״ך כ״י שבהם פי״ס נמצאו בלונדין ובאוקספורד, ואם יוכל להעתיק בעדי. ובעני סדר וקדימת הביבליותקון זע״ז לפי ערך כ״י ספרי יהודים שבהם. א), לונדון ברטים מוזעאום, יש בו כת״י על כ ד כ״ק, 160, ולפי דעתו שהוא רגיל להעתיק, נדרש כמה מאות שעות על תנ״ך אחד, ושכר כל שעה לא יפחות מן רו״כ אחד, גם במוזעאום יש הרבה כת״י. ב), השני במעלה Oxford באדליאנא, בו ס׳ הרבה חמשת אלפים כת״י, וגם אוצר ר׳ דוד אופנהיים, אבל כ״י לא רבו שם, ועליהם יש קאטלוגין

של נייבויער וקולי. ג), קאמברידז, כת"י יקרים, רבי האיכות ולא בכמות —. ד) מינכען (וחלק ג' ממנה נמכר לפפד"מ) — ה) פאריז. בפארמא השגתי את קאטאלוג נייבויער והוא עד 2887, ינ לה במוחו וגם נסתמא, והשלימו קולי. ז'איתי נייבויער מביא תורה משנה 4864, נ"ח ס' נביאים, בשנים ה"א רכב, רלז, רמב, רנא, רנב, רנח, רסג, רפ, רפט, רץ, שי"א והלאה כ"ק כך באלה הסימנים 1 · 2, 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16, 17. 2322. 2323. 2324. 2328. 2329 2330. 2331. 2332. 2433. 2437. 2439 254. — 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 68. 69. — 2328. 2329. 233. 2331. 83. 84. 92. 2522. 80 81. 82. 87. 85. 86. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100 102. 3. 2332— 104. 106. 107. 117. 119—125. 8– 125 2334. 2333. 2277 2275. 129. 134 130—132. 2428 1427, 135—145 סה"כ קל"ג נו"כ או חלקים מכ"ד כ"ק. במ"א רשמתי בפרטיות, וכאן כוונתי אם ימצא איש משכיל לעשות עוד כמוני, והי' לו זאת למציא הכ"י ע"פ קאטאלוג נייבויער — ידידי ר"י לאסט נאות לי להעתיק הישן מהם שנת 1293 היא 53 לאלף הששי, ביום י"ג טבת 124 № Add 14,760 פעללום אבאנט 27/8 ' פאל"ל, 314/15 ועליו רשום, יג טבת ה"א נ"ג. Franco german hand Datad The 13^1 of Tobcthct a M . 5053 וכן העתיק בעדי הפטרות כ"י שנמצא באוצר הרב ר משה גאסטער נ"י.

י"ג) בשובי מפארמא ללייפציג, מצאתי בקארסלרוהע תנ"ך שנמצא פאליע ש' 248 שהראה לי הבאראן היידעלבערג, וקבלני באהבה וכבוד —.

גם תנ"ך רייכלין נכתב פאפסהיים, זרח ב"ר יהודה זוטרא שנת ד"א תתס"ו ליצירה, 1105.

גם הנ"ך שונצינא פאליע.

גם סעקונדרא דיפתרא, רנמצא באוקספפורד .3 וכן בפט"ב .1 ברוך בן יהודה מאת רש"ף 1105, יצחק ב"ר מנחם זכה בו מן יקותיאל ואחיו.

ג' תנ"ך 1350 כתבי מנחם בן שלמה לר' מתתיהו, שהי' לחלקו מחלוקת הספרים, בשנת חמשת אלפים ומאתים לב"ע.

בפפד"מ באוצר העדה מצאתי והעתקתי תנ"ך שנת ד"א ת"ת (לעדות בעל דקד"ם).

שונצינו רמ"ח קווארטא עם רש"י.

גם הגביר גאלדשמיעד וחבריו קנו אוצר ס' ובהם תנ"ך כ"י עתיק עם פו"ס.

גם אנכי עמלתי והשגתי לקנות התנ"ך המהולל של ד' גינזבורג, ע"פ מסירה ודפוסים קדמונים, ופו"ס בו ע"פ ז' כ"י עתיקים, בלונדון: ואחד בפריז, British museum Oriental 2201, 2626—8 Arundel oriont. 16 Harlei 1528, 57 $^{10}/_{11}$ add 15250 A. d, 916, 1246.

יד) עוד לא שבעה נפשי ולא יגעה ידי לכתוב ולחזור ולכתוב לארצות הקדם להודו וקלקוט, לבגדד ואחיותיה, להרב הגאבד"ק ארם צובא היא עיר אליפא הקרובה לביירוטה

(כי רדב"ז ושאר ס' כ' ששם נמצא עצם ס' של בן אשר, שהרמב"ם הגיה ממנו ס"ת, וכ: כותבי מסורה זכרוהו לשבח) וכן כתבתי כ"פ להגאון הצדיק מו' יצחק משה אבואלעפיא, בבקשה להעתיק פו"ס אשר בעירו. בס' תנ"ך כ"י העתיק והמדויק המהולל בשם כתר תורה, הגנוז בשלשה תיבות, ואין מוציאין אותו רק בשמח"ת, והוא נענה לי וז"ל: „לעשות רצון צדיק חפצתי ויגעתי ומצאתי ס' תנ"ך ישן נושן כתוב על קלף מזה הזמן תרמ"ד שנה [לאלף החמשי ונכתב לפני אלף ועשרים שנה] ככתוב תוך הספר והוא מדויק ומוגה יפה יפה אין כמהו בדומים, והוא יקר הערך מאד מאד, ומונח בהיכל מיוחד לבדו באחד מבתי כנסיות שלנו יכב"ץ, ורצוני להעתיק ממנו כל ספרי נביאים וכתובים מכל פרשה ופרשה שלש תיבות מתחלת הפרשה, ושלש תיבות מסופה, ורשום אחרי' מצד שמאל הפתיחה פ והסתומה ס, הכל כמו שהודיעני כת"ר"... וישלח לי על יד מע' הר"ר משה אהרן ידיד הלוי דיין תושב ע"ת בירות יע"א סך ארבעים רו"כ, בהם שכירות הסופרים וההוצאה, והלואי שיספיקו. עוד במכתב שני כתב: ולעשות רצון צדיק תומ"י הבאת: ב' סיפרים מובהקים וגם הבאתי כתר תורה הכתוב על קלף ישן המדויק יפה והתחילו בו בפרק לכתוב כנ"ל הקונטריסים בפ"ע עד יום ערב רה"ש העבר שעבר עלינו לשלום, ותשלם כל המלאכה ס' הנביאים כולו, עם דברי הימים וחמש מגלות וגם דניאל עזרא נחמי' כולם עלו בקובץ א' מסודרים יפה יפה בכתיבה נאה ונייר יפה, ע"י ב' סופרים. וגם לבד השכר דרשו ושלחתי ארבעה רו"כ על הוצאות הפאסטה, כמכתב הרמ"א ידיד הלוי, כתביהם עם חותמיהם הנם בידי — וכן כתבתי כ"פ להרה"ג רב פעלים המהולל באגודת הרבנים וכנה"ג הוא מו"ה אהרן מענדל בהר"ן הכהן רב אשכנזים בקאירה אשר במצרים. ועננו: יקרתו הגיעני גם מהיר הכנה"ג, ואם כי שנא גדול אנכי לעדת הקראים, ילכן נתעצלתי ללכת להם כי שנאתי לראות פניהם, ואחרי אשר כת"ר הפציר בי מאד ולא אכחד מכת"ר כי חסתי על יגיעי הרב, אשר ראיתי כי כתת רגליו למרחקים [ועבר ז' מדינות אירופי] ומסר נפשו וכחותיו לזה (יקרת הענין הזה, ועל כן יצאתי מטבעי ובטל דעתי מפני כת"ר והלכתי להרב שלהם. והלך עמי לבית הכנסת שלהם, ומוכרחים להסיר את המנעלים טרם הכנס לשם, ושלחנות וכסאות אין שם רק הבימה סמוכה אל ההיכל, והיא גבוהה אשר על כן ראיתי שאין העבודה לפני, ורציתי לשכור שני אנשים ולא מצאתי יען כי פה אין יודע תמונת אות, כמו שראה כת"ר באיטלייען אשר גם אנכי ראיתי זאת, אוי לעינים שכך רואות שכן עלתה בימינו. ואחר עבור זמן רב, עד שהפצרתי בבניו של הרב [הגאון הצדיק] דספרדים דפה, והלכו לשם ויתמהמהו חמשה ימים עד שהביאו לי את התנ"ך ששלח כת"ר רשום פ' ס' ושמחתי כעל כל הון ושלמתי להם א פונט שט. 10 רובל, ולהשמש א דאלאר 2 רובל, ותבעו ממני בשביל בית הכנסת [לבד 3 רו"כ שנתן אז להחכם והשמש] ואמרתי אלך ואראה, איזהו דפים אחדים, אם העתיקו כטוב או לאו. והלכתי בעצמי לביהכ"נ ומצאתי את כל ההעתקה שלהם, שאינה שוה כלום, יען שיש שם הרבה ספרים, והעיקר הוא הספר הישן של בן אשר [הנזכר בס' אבן ספיר ח"א וח"ב המגיד והלבנון] ומפני חשיבות הספר לא רצה השמש למסור להמעתיקים בכל יום, ואשר על כן העתיקו מס' שונים, פעם מזה ופעם מזה, והלכה עבודתם לטמיון ונצטערתי מאד שלא אוכל לתאר לכת"ר, עד אשר אמרתי נחמתי כי עשיתי זאת יהי מה אין לי עסק עם מין שאינו ישראל. ואחרי אשר כת"ר דפק עלי עוד פעם ושתים ושלש, והרגשתי בצערו של כת"ר ולא יכולתי עוד להתאפק, ויגעתי עד שמצאתי איש אחד מאנשי גולה, והוא ת"ח ולקחתיו עמדי והלכתי בעצמי שמה לביהכ"נ הקראים, וישבתי שם חמשה ימים שתי שעות בכל יום, יחף רגלים ובעמידה, שאיני יכול לצייר לכת"ר את עבודתי בזה ויגעתי עד שמצאתי תנ"ך אחר כי גם זה אינו בנמצא בעיר הבירה קייארה רק אצל הפרוטעסטאנטען ואחרי שכתבתי שם בעט עופרת בלאוי שטיפט והעברתי בקולמוס דיו על כל הרשימות ועתה היא מדויקת, זאת היתה הסבה שנתעכבתי.

טו) ועתה אודיע לכת"ר שיש שם שלשה ספרים עתיקים, תורה לבד על קלף ישן נושן ואינם בכריכה רק דף דף ורחבים מאד ועל כל צד מהדפים יש שלשה עמודים, וביניהם כתוב המסורה, והיא נקודה ומשובצים בציצים ופרחים. והאחת יש על נביאים והוא של בן אשר כאשר העתיק בהספר אבן ספיר בדיוק. ומה שכתב שם שחסר מ ת ח ל ת ו ו מ א מ צ ע ו, טעות הוא ואיננו חסר רק דף הראשון של יהושע, ובאמצע איננו חסר כלל, ואני מצאתי באמצע בסוף דף אחד שבתוב שם בכתב אשכנזי בסוף הדף תיבת „חסר" והבנתי שלזה כוון הרב ר"י ספיר, ואולי הוא כתבה, ברם טעות הוא כי רק הדפין מסורסים שלא תסדרו כסדרן, מפני כי יד הכל ממשמשין בה וערבבו הדפין. ועוד ספר כמוהו יש והוא ספר כתובים ואינו ישן כל כך כמו של הנביאים של בן — אשר, וכך כתוב בסוף הספר בעמוד השלישי של דף האחרון כפי ההעתק

פתוחות וסתומות

הר"פ. **ועתה אוריעהו** סדר שרשמתי הוא עפ"י שיטת **הרמב"ם** דהיינו לפי שיטתו **יש** שתי פתוחות. א), אם גמר באמצע שיטה ומניח השאר חלק. ב), שמניח שטה שלמה חלק. וכן בסתומות יש שלש סתומות. א), חלק באמצע **השטה**. ב) מעט חלק בסוף שיטה ומעט חלק בראש שטה שניה שלאחריה. ג), כל השיעור חלק מתחלת השטה, וסמנתים פ"א פ"ב ס"א ס"ב ס"ג, ובמה פעמים ימצא פרשיות באמצע הפסוק, ובמקום שאין פרשיות בתנ"ך כתובים בהפסקות עשיתי שם קו כזה — או שכתבתי חבור, כוונתי שאין שם קפיטל. בתלים שורות שלמות על כל רוחב הספר, וכל התחלת קפיטל כמו למנצח לדוד כתוב **באמצע** שורה הפנויה, והר לא, ובכל קפיטל יש הפסק שורה אחת, ורק ב ש ל ש ה מקומות מצאתי הפרש מהתנ"ך שלנו שהיו שם הקאפיטלין מחוברים, ואין שם קאפיטל, התמניא אפי כמו קאפיטלך על כל אית ואות, ובספר איוב ע"ד קאפיטל ג' יש פתוחות וסתומות, ואחר כך נכתבו שורות מלאות כמו בספר תלים, ואין שם פו"ס, רק הפסק והפרש כמו קאפיטליך, ובמקים שהקפיטליך מחוברים כתבתי „מחובר" וכל התחלת הקאפיטל, כמו „ויען איוב ויאמר" כתוב באמצע השטה הפנויה ואח"כ מתחיל בתחלת השטה בסדרן, סדר השורות הם כמו בהתנ"ך שלנו (עיין בסוף לוח פו).

ועתה ידידי ידע כבודו כי בכאן המה פראים, ושכר הפעולה ביוקר גדול, לוא הייתי עשיר הייתי נותן מכיסי אבל לדאבון לבי... הן היו לי הוצאות **ש ל ש י ם רו"כ ואין אני** מבקש רק עשרים רו"כ, והשאר הריני מוחל לו במחילה גמורה ויהי' מתנה מבני בתוך **שאר הנותנים** ואע"פ שאינני עשיר, כי אינני מקבל פה שום פרס רק החוק החדשי **מקופת הקהל**, ושכר דין גיטין וחליצות וכיו"ב אינני מקבל אף פ"א, ויאמין לי כ' שאם היו נותנים לי שני מאות רובל לא הייתי לוקח, ויהי' נגד ה' פעלי — ואשתתף רק במקצת דמקצת לעומת עבודת כת"ר ויהי חלקי ממזכי הרבים כו' ואברכו בבר"כ, כהנא **מסייע** כהנא, ידידו מוקירו ומכבדו **דוש"ט ומיחל** מעניתו **אהרן מענדל** בהר"ן הכהן.

שנית כ', כבר כתבתי לו ברור אשר אנכי בעצמי העתקתי מהספר „בן אשר" **אשר** העיד עליו בס' אבן ספיר, ולא עוד אלא שהבאתי לשם את הספר אבן ספיר, ולמדתי זה לעומת זה ומצאתי אמת ומדויקת היא ההעתקה. כן מ"ש בדף יד וז"ל ועתה **אציגה לפניהם** את אשר מצאתי רשום על ס' כ"י על קלף נביאים **ר ו א**"ח חסר בתחלתו ואמצעיתו בביהכ"נ של הקראים וכו', בזה טעה במ"ש שחסר באמצעיתו, וכן מצאתי כתוב באמצע שם בסוף דף א' מלת „חסר" באותיות שלנו **שזארגאן** ובעט עופרת, והבנתי שזה הוא מעשה יעקב ספיר, ומנם שלא יגע ולא מצא, כי העלים היו מסורסים, ואנכי יגעתי ומצאתי בשלמות ורק הדף ראשון חסר, וגם לפלא הוא אשר הגליונות של הספר שרופים וניכר שהי' מונחים באש, והכתב ניצול, **והוא** פלא באמת, אבל כל זה הספר של בן—אשר הוא רק נביאים ראשונים ואחרונים, וכאשר כ' כן באבן ספיר. ומה שהעתקתי לו הכתובים מספר **אחר ישן כמו שמונה** מאות שנה [ולמען ידע כל הנמצא שם, העתקתי לו עוד מ"ש בהקדמת ס' **תורה שניה על** קלף ישן מהסופר שמואל בן יעקב, ומסר המחצף (בל' ערבי ספר) למורי ורבי **דויד בן ישועת** הלוי, ובדף השני כתוב ישועה בן דויד, ועל ספר תורה שלישית כתוב שם **הקונה** משה בן שלמה בן משה בן פירוז. — עוד מצאתי כתוב על ס' תורה כתובה ישן נושן בבית הכנסת של הקראים בעיר אלקאהרה, **והוא** דף על דף כמו החומשים על **קלף חזק** ועב מאד, **וז"ל זה** הס"ת קודש לה' א"י, הקדיש אותו נסי בן פצלאן (יהודי ערב קראים התיבה פאדאלא) **אלכרגי**, ירושלים עיר הקודש... והפקיד אותו נסי הנ"ל על יד סהל בן צלח, להיות ת"י כו' — **ועל דף** השני **כ'** זה המחצף **יש בו** חמשה ס' תורת משה, קודש לה' **לא** ימכר כו' כו'].

ואסיים מעין פתיחה בשלום, כי יהי' לבו נכון בטוח על העתקה ששלחתי, **כי נכונה**, ואשר בידי עשיתי הכל במתינות ולא על מנת לקבל פרס, ואברך **אהרן** מענדל בהר"ן הכהן.

ום המיוחס תרמ"ה קירה. מכ' הקודם כ', לסדר תשובו איש אל **אחוזתו**.

על ס' נביאים רוא"ח של בן—אשר הנורא כתוב כן, זה המחזור מקרא **שלם נכתב ונגמר** בנקודות ומסורת ומוגה יפה במדינת מצרים. ונשלם בחודש סיון של שנת ארבעת אלפים ושבע מאות **ושבעים** שנה לבריאת עולם, והוא שנת אלף וארבע מאות וארבעים וארבעה לגלות המלך יהויכין, והוא שנת אלף ושלש מאות ותשע עשרה למלכות יונים, למנין שטרות והיא ש' תשע מאות וארבעים לחורבן בית שני, שלש מאות ותשעים למלכות קרן זעירא. — זה המחצף השלם של עשרים וארבעה ס' שכתב אותו מרנא ורבנא שלמה הנודע בן—בויאנא (או בן—ירוחם) **הסופר** המהיר, ונקד ומסר אותו באר היטב, המלמד הגדול חחכם הנבון אדון הסופרים **ואבי החכמים** וראש המלמדים המהיר במעשיו המבין במפעלו היחיד בדורותיו מר רב **אהרן בן מר רב אשר** תנצב"ה, **הקדיש אותו השר הנדיב מרנא ישראל** ממדינת בצרה **בן מר רב שמחה בן מר רב סעדיה**

בן מר אפרים לירושלים עיר הקודש... על מנת שלא יצא מתחת יד שני הנשיאים... הנשיא יאשיהו והנשיא חזקיהו בני קדושת הנשיא דוד בן הנשיא, שיפקדו אותו עם שני אנשים צדיקים כו' כו' (ע' אבן ספיר ח"א יב יג יד) אני משה ב"ר אשר כתבתי זה המחזור של מקרא, כיד ה' הטובה עלי, במדינת טבריה, נכתב לקץ שמונה מאות ועשרים ושבע שנים לחורבן בית השני. — עוד שם ומבוא ד"ג 245, אני שמואל בן יעקב כתבתי ונקדתי אלה הספרים המוגהים אשר עשה אהרן בן משה אשר, לרבנא מבורך הכהן בן יוסף הידוע בן אזראד יברכהו ח"י, ושם 543 אני יחיאל בן יקובן כתבתי זה הספר בעיר קושתטין אלף ושבע מאות לחורבן הבית שהיא אלף שלש מאות שבע ושמונים למנין השטרות שהוא שנת ארבע אלפים שמונה מאות שלשים ושש ליצירה עכ"ל. ושנות הספרים שמהם העתקתי פו"ס, בפ"פ דמ"ין ד' אלפים ת"ת, דמשק ד"א תרמד. ג' של בן אשר בקיירה, ד"א תשע, דיפטרה שבפטרבורג וברלין 4711, בקארלסרוהע 4860, 9499 תנ"ך רייכלין, פאפסהיים, בק"ר ד"א תת"ס (קוסטנ' ד"א תת"ל) בולוניא 5a במאה 12, בפארמא ה"א טו. לז. לח. מ. מג. נו. והלאה, כתר תורה בדמשק תרמ"ד כמה כת"י בלא זמן, בשרדיני' ה"א ע, טורין עה, לונדון נג, קאזאינאטע בטלטולי כ"י כו' —. הפתיחות עשיתי למורים ותלמידים, גם לרשום הפסוקים. על פי פרשיות פו"ס, אי אפשר, כי הרבה פו"ס רק פסוק אחד ויש פסוק שנחלק לשלשה פרשיות, ולמנות פסיקים שבכל הספר קשה. שיש אלף ות"ק פסוקים ויותר ואיך ירשמו באותיות עבריות (כמ"ש כי אין מספר), ובעלי המסורה, לא רשמו הפסוקים והמלים איפה נמצא הסימן שמסרו. למען ישוו הפרשיות זל"ז במספר הכתובים, לבל תהיינה פרשות קטנות, כללתי שתים ושלש בפתיחה אחת. ב) יש פרשיות אחדות שהן ארוכות ונמשכות יחד, מן קנ עד ת' פסוקים חלקתים בשביל התלמידים שתהיינה הפסקות ומנוחת הדבור. ואולם להדפיס כן בתנ"ך אובה לשמוע עצת חכמים, איך לעשות בישעיה ט — יד', כב — לו 289 פסוקים, או עד מ, מ — סג 397 פ', בסוף יחזקאל 260 פ' כפל מענות אחרונות באיוב 157, דניאל 196 פ', דהי"א ח ט, 133 פ', דה"ב יג — יז 101 פ', כה—כט 117 פ', ואיך לחלק פ' מקץ, הזו"מ, אהו"ק, בלק, ואתחנן עקב ראה, שהיא תוכהה ארוכה 6—9, ומן 12 והלאה. וכן אסתפק בשופטים ג. ו, ז, ט, יב, יז, יט, שמואל, ב', ט, יוד, יז, יח, כ, כו. ש"ב יח יט. מל"א ז, יט. מל"ב ג, ה, ו. ישעי' ה, ט, יג, כב — לו. מו והלאה. ירמי' ד, ז, כג, לד, לה, לו, מד, נ"א. יחזקאל כד, כה, לא, מ והלאה. הושע. עמוס. מיכה. זכרי'. משלי. אהרית איוב, בלדד ואליהוא, שיר וקהלת. דהי"א ז, ט, יא, כח. דהי"ב יט כז, ל, לב, לו —. ג) איך לעשות פתיחות גדולות מן צ— קנ"ב פסוקים, ויהיה נבדל באמת. (לבד ז הנ"ל) או פתיחות קטנות מערך נ עד ע. אבל פעמים תהיה הפתיחה אצל הפסקה קטנה, כסתומה בתורה, ושתי הפרשיות, שייכות ונמשכות זו"ז. ד) נאה לדעת, כי הפתיחות שבנביאים, אינן תמיד עניינים שונים ונבדלים כמו בתורה, ופעמים פתוחה באמצע הענין והדבור, אצל כל נס וייעוד, וגמול, ולפני דבר ה', כדי לעורר ולהרגיש הקורא, וכזה ראה בפ' כי תשא, ודברים ד, שמואל יוד. יז—לד. כט, לה. מל"א יז ב. ישעי' כו יג, לא כג. מט ח. ירמי' ד ד, יא יח. יחזקאל יא יב, וכיוב"ה ואין לקבוע פתיחה ותהלת פרשה.

הערה וחידוש.

ז"ל ירושלמי ברכות פ"ב ר' ירמי' בשם ר' אלעזר נתפלל ולא כוון לבו, אם יודע שהוא חוזר ומכוון את לבו יתפלל ואם לאו אל יתפלל, א"ר חייא רובא, אנא מן יומי לא כוונית, אלא חד זמן בעי מכוונה והרהרתי בלבי ואמרית מן עליל קומי מלכא קדמי אזקפתא [ארקבכא] או ריש גלותא. שמואל אמר אנא מנית אפרוחיא, רב בון בר חייא אמר אנא מינת דימוסיא. וראב"ד פ"ד הכ"ז מקר"ש גורס אנא מנית דיומין בגו אלותא, פיר"ש כמה אצבעות באורך המקל [ואלה] אמר רב מתניא [תו' גרסי ר' מני] אני מחזק טיבותא לראשי דכד הוה מטי למודים הוא כרע מגרמיה. עכ"ל ירו'.

תו' ברכות לב, שבת קיח: רה"ש טז, ב"ב קסד, וראב"ד ומהרי"ע שער נח הבינו כפשוטו, שלא כיוונו ועיינו בתפלה, והחרדים פי' שלא כיוונו כל התפלה בלא שום הרהור וכשעלה הרהור זר בלבו חזר וכוון דעתו ע"י כל דבר מהנזכר. ולמה ספרו לנו חז"ל וכבר נתקשו ע"ז ביפה תואר דבר שמואל וכפתור ופרח (על אגדות) הגהות רי"ב אבד"ק ברלין, יצרור החים (אמ"ד תקפא דף לא) עיני יצחק (להרמ"מ רחי"א מיוילקאמיר) כיום יאיר, יסוד העקרים. (לרי"צ דאנציג). ובתולדות אדם ח"ב הבין שהי' להם התפשטות הגשמיות ולא ידעו

באיזה ברכה הם עומדים, אבל ק' איך זכרו השרים והרימוסיות ועופות, ומהו דיומין לראב"ד ואיך יתכן שגדולים אלה, תפארת ישראל צפצפי כעגור, ותהי תפלתם לחטאה, אותיות ומלים כגיף בלא נשמה, וכמעשה אוטוג׳טס ובכל ימיהם לא ניצילו מחטא עיון תפלה, בפרט ר' חייא ובניו שתפלתם בקעה רקיעים, כב"מ פה: וירו' כלא"ם פ"ט ובר"ר פל"ג, בטח התפלה בכוונה והרדת קדש, ואז"ל דב"ר פ"ב תכין לבם תקשיב אזנך, אם כיוונת לבך בתפלה תהא מבושר שתפלתך נשמעת, ושמואל מאכלו הי' ארדילו או ערדילו ולמה מנה אותן בתפלתו, ע' ברכות מז, וסוף פסחים קיט, יבמות נז, והגב"י ברכות פה ה"ט, ד מוס"א הוראתה, א יסוד ברכות מו. שבת קד ואיכ"ר פ'... ב"מ קי"ח סנהדרין מח. ב מרחץ. שבת קסז, סנהדרין פר, אדר"נ פ' ריב"ז, ויק"ר פ' אמור פס׳קתא פ' הפרה. ג הכנסות המדינה וזכיותיה, שמו"ר תשא, ויק"ר אמור וקדושים. ד המון עם רב. ה פקורה גלוי' בהמון ב"ר ח פה ויק"ר א. ו שבועה. ז סליחה עכו"ם טז ב"ר וישלח ויק"ר אמור וקדושים ה"י פ' הרואה. ח חבל וכבל ברזל איכ"ר. וכולן אין להם מקום בתפלה.

ונלע"ד לבקש אבדתנו אשר נמצאת בידי זרים, שלמדו ממנו והחזיקו במנהגינו אז. נודע כי מיסדי הדת הנוצרית ושלוחיהם נקראו יהודים ע' קרכע' געשיכטען, עיין א"ס 124 כי עם ליפטשע, בהוטאן, בתפלתם יסברו אופן התפלות, ומעבירים בין אצבעותיהם פניני החרוזים ומלחשים וכן המהומד, הי' חותנו ויועצו, אבי בכר בן ראש הגולה, (ע' ישרון, גנזי נסתרות, ודה"י) וכבר אספו מבקרים כמו אג"ג, וואסס האט מאהומעד גענומען פאן תלמוד? לפנים היינו כורעים ומתפללים בפרישת כפים (ע' במקרא וזוהר) ובחג שבועית העמדנו אילנות ועתה שזולתנו החלו לעשות כן חדלנו ובטלנו זה, כדי להבדל מהם. מדאגה פן ימשכו הילדים וההמון אחריהם. כן הדבר הזה של דיומין גו אלותא. ראיתי הטאטארים בקאזאן וכן בחצי האי קרים יש להם וורשכי, חרוזות אלמוגים, או כדורי עץ, לג או 150, ומחזיקים זאת בידיהם בעת התפלה, ומונים אותם, בסיום כל מלה, ברכה ותפלה מורידים אחד הכדורים, למען בל יטעו בצ"ט תוארים שמשבחים להקב"ה (אל רחום, הקדוש אל מאומן עזוז מלך שלם מהימן דזיבר כו') וכשהחרוזה לג כדורים מונים ג פעמים — וכן מאנאכען היגנים ורוסא יש להם צעטקי א, צעטי א, שהם חוטים או מיתרים עם עניבות וקשרים, עם חתיכות עור או עץ או קוראללען שנותנים לעפיסקאפען המשחים, ולקיסר בבואו בבית תפלה. ויחידים שאינם מלומדים, מונים וסופרים בהם התפלות והברכות. גם יש עושים ג או נ קג יסדם פיטר פוסטין ונוצרי רומי משתמשים בהם לספור התפלות (בני ה' תיבות) נקראים בלאטיין קהפעלעט, ובל' איטליא ופולין קירונא, ראזניקי, יסדוה כהני דאמיניקיי, והאשכנזים הביאוה, בשובם ממסע הצלב מאזיא, וקרא לה ראזענקראנץ (ועיין ענציקלאפעדיא). וכן אולי נהגו עם הארץ השומעים ברכות ושמ"ע מן הש"ץ, כמו באלכסנדריא, לענות אמן (ע' סוכה נג). וגם חכמים שחדשו בב"י תפלה חדשה וברכה אחרת כרוחב לבם ומצבם, ע' ירו' ברכות פ"ד, א"ר זעירא כל דהוינא עביד כן, הוינא טעי ע"ש מר' אבוה, וכדי לזכור איזה ברכ: החלו, נצרכו דבר לכונן ולהכין לבם. אויפריכטונג, ריכטען, פארמען, בעפעסטיגען, פארגעהמען כהוראות כוון כונן, ור' חייא העמיק והכין לבו שלא נצרך כלל לכונה, רק חד זמן. ושמואל כשעלו הרהורים ומחשבות שם לבו למנות אפרוחים, שהי' בקי בסדר יט עופות שבתורה (ע' דברי יהושע העלליר). או בכל ברכה שם אצבעו על אחת מהן. ור' בון הי' לו מקל או אמה ש"ש בו י"ט דיומין, ובכל ברכה, שם ידו על דיום אחר עי"ז ידע איזה ברכת החל. ואנחנו מלומדים ויש לנו סדר תפלה בדפוס, איננו צריכים לזה, בפרט שזה מנהגי זרים, וטוב יותר לעשות כעצת הגר"א „אמר עם הספר" ישוב מחשבתו. ואם שגיתי ה' יסלח לי.

שבת קיט: תניא ר' יוסי בר"י אומר שני מה"ש מלוים לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב וא' רע, וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצין שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו, ואם לאו מלאך רע אומר, יה"ר שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה בע"כ אמן. ויש להבין מה זו שמחה למלאך הטוב, באלה הדברים, וכן להפך. ומצאנו לעיל כג: אמר ר' הונא הרגיל בנר הוין לו בנים ת"ח כו' בשרגא טובא, אמר גברא רבה נפיק מהכא, שם כה: מאי ותזנח משלום נפשי, א"ר אבוה ז' הדלקת הנר בשבת. נשיתי טובה, ר' יצחק אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לתלמידי חכמים. ושם ל"א, על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות כו' ובהדלקת הנר. ובכתובות סו א"ר מ"ד אשר פריו יתן בעתו, זה עונה של ת"ח, מער"ש לער"ש, ובזוהר ח"א כח, על יחזקאל מו, ודרשו והסבו שערי חצר המקדש, על משכבי אשה, לסריסים כל ימי חול ומזדווגים בשבת, כמ"ש רמב"ן על לעשות את יום השבת, אשר ברא א' לעשות תולדות.

בעל מטפחת ספרים מחקו, ומהללאל מתלוצץ ומחלל, ומצוה לסלסל ולנקות דברי חכמים

ומדרשיהם, שכולם בחכמה עמוקה. (ע' כוזרי מ"ג סי' ס"ה) ואציע איזה הקדמות. לפנים אמרו הלכות בלא סמיכה, בירושלמי מוע"ק פ"ג ה"ז, פסחים פ' מגילה ריש פ"א חגיגה סוף פ"א, ומשניות ראשונות קצרות בסתם, ערלה פ"א ד', פס' צו מגילה ח, יבמות פ' החולץ, ופ"א דב"ק, וריש פרה ואמר דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן חגיגה ו ב"ק ב, וזה כנגד הקראים שגם נו"כ בכלל תורה, וקראו לנב אים אשלמתא, שמשלימים התורה ולא קבלו מסורת על פה, ואמרו עין תחת עין ממש וקצותה את כפה ממש, שהורו כפשט המקרא, אין סומכין על ראשונים בלא ראיה ועד המקובל להם בשכלם, ואין להם אלא תורה שבכתב ס' התורה שבנקוד וטעמים (אשכול הכופר 173) וחלקו על רז"ל בסנהדרין ד, ששינוי הקריאה, שבעים שבעים, ואמרו אל תקרי רה"ש י"ג. סוכה לה, כתובות לח, וכיוב"ה, במ"ס ורב נטרונאי גאון (בב"ח ג ד) ורדב"ז אסרו לנקד ס"ת, וכלל גדול הוא בסמ"ג הנקרא גן עדן, ה' שבת, קדוש החודש, ופסח, שלא לשמוע דברי מעתיקי הדת, רק במקום שיש להם „רמז וסמך מן המקרא", מאז החלו להסמיך ההלכה על קרא פס' פו, משנה אחרונה ביומא, זבחים פ"ב, קו, עירובין לב, נדה עב, פרה פ"א מ"ב, וכן אמרו מנין למילה באותו מקום מנין לדם שהוא אדום, מנין לשחיטה שהוא מן הצוואר, וכן על חדוש הלבנה, ופלפלו על מקום השחיטה והמילה, אימא על אזנו, ועל אתרוג ולולב מכילתא בא, שבת קח, רה"ש ז', חולין כז, בר"ר פמ"ו, תענית וב"ק. ויש שמצאו כי הסמיכה חלושה אמרו אלא הלכה למ"מ (והורגלו במליצות הכתוב ירו' פ' אלו דברים, ב"מ צג, שבת קנד, גיטין ז', ב"ר פ' קטו חולין סח קו). וענן ותלמידיו בחפצם למשוך אליהם המון ההולך בחשך וחושבים שהמצער נפשו הוא קדוש, וגם הו מרוכאים ומטולטלים נטו לסבול עינוים והתאבלו על ירושלים לכן החמיר בדברים רבים כדרך שאר רעפארמער ובטל תקנות רבנים הראשונים, והוציא לעז שהרבנים מקילים בחומרות ואסר בן פקוע' ואמה יחד, אסר תרנגולים, אסרו עריות הרבה, החמירו במצות שבת ואסרו להדליק נר בליל שבת, ושלא ליכנס לבית שהנר דולק, ע' כר"ח ה, וויכוח על הדלקת הנר, וחז"ל ציוו להדליק ולברך על הדלקתה. כן אסר לאכול תבשיל חם, וע"ז כ' בתשובות הגאונים, נהרות דמשק לד, ורוב מן החצונים, תלמידי ביתום יהי' לנתוש כו' הלכך כל שאינו אוכל המין בשבת, לפי אותו הדרך, בר נידוי הוא, ודרך מינות יש בו, ע"ש ושע"צ ש"ו, ור"ב אשכנזי כג, ושה"ג ומג"א ועטרת זקנים (וסדור נהורא טעה בזה). בשבת ישבו תחתם בארבע אמותיהם ועשו כל צרכיהם, וספרו רז"ל שתי משפחות היו בירושלים א' קבעה סעודתה בערב שבת. ואחת קבעה סעודתה בשבת ביום, מבלי קרוא מקרא ולבלתי שמוע כלל דרשה ושניהן נעקרו מישראל, כרמי שומרון 27 וספר היובלים ב' מט. נ יא יג — נגד עמוס נחמיה ח', ירושלמי כל כתבי פט סח, ביצה טו, ותנחומא, מאירי על שבת קטו, שבולי הלקט, שבת צו, ראב"ע שמות כ ח, שמו"ר ויקהל. עוד נואלו והזהירו בעונש מות לאיש אשר ישכב עם אשתו בשבת (היובל ב מה — נ, נ י — יז) והמטמא עצמו בשבת, והשואב מים, והמכלכל בהמתו גם בביתו, וההולך בדרך, והרוכב על בהמה ושט באניה, ומענה בצום נפשו והנלחם בשבת, אפילו מלחמת מגן, שהקיפוהו אויבים ג"י לפני השבת. כן נהגו כל הסופרים לפנים, ונהרגו בימי אנטיוכוס, ופומפ וס, (הערה דלקמן) וחז"ל אמרו להפך בשבת ועירובין, וכנגד מטה מוצעת ואשה לתלמיד חכם, היושבים ששת ימי חול בישיבה של תורה, וכן להולך בעסקיו ועל שבת בא לביתו, ויחסר לו שלום בית ושמחת לב, ביום השבת, ואז עת יתן פריו, ע"ז דרשו בפ' קדושים, הגודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש, תדע כי צוה ה' קדושים תהיו תמיד. וכן וקדשתו לאהרן ובניו, וכל כהן קדוש יהי'. ואם המשגל טומאה וחילול ולא יתנו פרים, הלא יכלו בני אהרן וכל ישראל. ולפרסם הדבר ושלא יטעו אחר בעלי מקרא דשנער הנהיג עזרא הסופר ע"ה לאכול שום בערב שבת, וכל ישראל נקראו אוכלי שום (ע' נדרים פג מו פח מז ב"ק פ. ע' מחבר סי' רפ מעשה רב קכד).

ולבד החיוב להבדל מכותים ושומרונים, נקשר בזה חלול שבת בעבודת קרקע אחאב וירבעם שמרו התורה ודרשוה, ע' בר"י פ' ס"ה וסנהדרין אך בחריש ובקציר, גילוי פנים למען יוכל העם לחרוש בשבת, ע' רה"ש ט ובהוריות ד. ויסבו האזהרה על החרישה באשה (כמו ב"ר צה) ותשובת ראב"ע מה יענה בקצירה, דחוי' בנדה לח, חסידים לא הי' משמשים כו' שלא יצא הולד בשבת, ובכן חרשו וקצרו בשבת.

והנה היו תלמידים רבים שכל ימי חול היו בישיבות סורא ונהרדעי, ובבואם על שבת לבתיהם חששו לאיסור בעלי מקרא משנער, והקראים הראשונים, שלא ליהנות בשלשה דברים הנזכרים, לכן דרש רב יהודה, וכן בזוהר, וכן ר' יוסי הורה למעשה אם יעשה כפרושים הוא יצר טוב ומנהג טוב, ויתרגל לעשות כן בשבת הבא, ואם יחדל ידע שזו מחשבה רעה, ופיתוי יצה"ר המסיתו שלא לענג השבת. ושני מלאכי השרת, השכל והטבע ונטייתם מלווים לאדם

תמיד, ע' תענית יא, וכשבא בער"ש לביתו כל א' מושך ונוטה לדרכו, זה כוונת ר' יוסי, ורב הונא כראותו שנזהר רבי אבין להדליק נר, כדעת החכמים נגד הצדוקים, ברך שיהי' לו בנים, להושיבם בין ברכי החכמים.

הערה א) תלמי לאגי לכד את ירושלים בשבת, ג"א תעז (אחר שלכד עזה תמ"ח) אפאללאניוס שר צבא אנטיוכוס, פקד הצבא ביום השבת, ובצאת בני העיר לחזות במחזה, ציוה חילו ויתנפלו וידקרו כל העם וחללו המקדש (תקצג). פריליפוס חנה כדור על המערה שנחבאו בה סופרים וחסידים, אלף איש, וקדשו השם ונהרגו ברצונם (ח"א ג כז—ס, ח"ב ח, ט). פומפיאוס וחיל רומי, קדשו מלחמה ביום חשבת, ופרצו בחומת ההיכל, וכל הנמצא דקרו. ביום הבכורים תקצ"ז וכן אחר כ"ו שנה, בימי שמעיה ואבטליון נהרסו חומות ירושלים וגביניוס, ש"צ רומי חילק ארץ יהודה לחמשה בתי משפט, ירושלים יריחו ציפורי חמת גדרה (ג"א תשכג) בחדש השלישי, ביום הבכורים (עצם היום שלכד פומפיאוס) נלכדה ירושלים לפני הורדוס וזאזיאוס, ומלך הורדוס ג"א תשכג—נו, (קדמוניות היהודים ח יד, טז ד), וע' שבת פו מב בירושלמי שם שלא הי' המעשה בשבת (ע' כה"ג תרג, סב קה) שגזרו בימי המלחמה פן יוזקו זב"ז וחדלו לנעלו עוד, והי' דבר שאינו מצוי (ע' ביצה יד) וגזרו ללבוש בשבת פן ילעגו עליו או ישלוף להראות לרעהו.

הערה ב) תשב"ץ ח"ג ענין מז, כתב מחלל שבת ליתא אלא בעבודת קרקע, וחי' רע"ק כ' דצל"ע וכן כ' הב"י אה"ע סי' מד בשם בעל העיטור, והטור פסק מחלל שבת בפרהסיא שקדש ו' קדושין, והקשה דו"פ הרי פסק ביו"ד דמומר לחלל שבת שחיטתו פסולה, ואפשר משום דהוה ככופר בעיקר, והב"י כ' כותי הוה עובדא ואצרכיה גיטא רב יהודאי ומר שמואל ריש כלה ואע"ג דעשאום כנכרים גמורים לכל דבריהם, משמע להני רבוותא דוקא לענין שלא נסמוך עליהם באיסור והיתר, אבל להפקיע קדושידם לא עב"ל ר"י, ע"ש ב"ח ס"ד, ולפ"ז אפשר שגם העיטור ורשב"ץ, כ' לדינים אחריני, ולא לשחיטה, שמחויב כל יהודי אפילו הפושע באמונה, והסברא בעבודת קרקע שהצדוקים מודים, ועושה בעצמו ובפרהסיא. (ע' תבו"ש כו, ח"ס ח", פג רש"י ורמב"ן פ' בהר וגיטין נה, ביצה, כ"מ ה' סנהדרין כו). אבל בשאר מלאכות אינם מודים, וע' מו"ק ג: וחז"ל נחלקו בפסוק, בחריש ובקציר תשבות ר' עקיבא אומר אינו צריך לומר של שביעית, שכבר נאמר שדך לא תזרע, אלא של ערב שביעית ומוצאי שביעית, ר' ישמעאל אומר כו' יצא קציר העומר שהוא מצוה (וק' לי, מגליה לרע"ק, תוס' עינוי, גם דפסקינן כתרווייהו פ"ג משמטה. ופ"ז מתמידין ומוספין, פ"א משביתת עשור ובהוריות ד: בעי רב יוסף (הורו ב"ד בטעות) אין (איסור) חרישה בשבת, מהו, רש"י פי' בבטול מקצת, אבל בחו"ק הצדוקים מודים בה) בא ר' זירא, אין שבת בשביעית כי טעו כיון דליכא אז חו"ק, אין איסור שביתת עבודה בשבת, ולפנים, בימי מלכי ישראל שמרו התורה (ע' ירוש' יבמות פט"ו, ובר"ר פ' סה וכוזרי) והתורה אמרה, מחלליה מ"י, ראוי לבער הבליעל מישראל, כי הוא נכרת ונבדל מעדת ישראל (ע' כו"ק), ולפנים מחיתם, הי' עבודת קרקע, לכן הסבו כוונת בחו"ק, על החרישה באשה, והקצירה היא כנדה לח, למען יוכלו לחלל שבת בחו"ק. ובעלות הגולה, תקן עזרא ע"ה שיאכלו כל ישראל שום בערבי שבתות, ובימי אמוראים, פרחה דעת בעלי מקרא הקדמונים, שהשבת קודש, ואין להטמא במשכב אשה כמו שנלחמו ע"ז בויק"ר פ' קדושים, לכן דרש רב יהודה איש אשר פריו יתן בעתו, על עונת ת"ח כתובות סב: וכן דרשו בזוהר ח"א כח עה, מקרא דיחזקאל מו, (ובזה סתרו גם דעת הנוצרים, אודות העלמה שהיתה סגורה, ואיש לא בא בה), ובדבר תלמידי ביה"ס המחללים שבת, אם נגעו ביין, ע' שו"ת יהודה יעלה, מחנה חיים, בנין ציון החדשות.

התימה.

ועתה המצוה אליכם, אצילי בית ישראל ויהודה, גאוני הדור, הצדיקים וראשי עם קדוש, שלומי אמוני ישראל, לצאת לישע הדת וכבודה, לתת מהודכם עלי לשלוח לי בחסדכם הסכמה על הדבר, ולעורר החכמים והתלמידים בעריכם, שישימו לב משכיל לענות בתום רוח וענות צדק, אם ימצאון חסרון בחלוקת פרשיות „הפתיחות" ילמדוני איך ומה לתקן ולהיטיב הפתיחות למען תהיין ברוח כל החכמים שליט"א, תרומת כל, קדשי בנ"י. וכן הי חסדכם לעורר לרכך ולדבר על נדיבי לב עמנו החרדים על כבוד הדת, שיעזרו להדפים על חשבונם תנ"ך מדויק, עם פו"ס בנו"ב, ופתיחות

עבריות, ולחלקו בין שלומי אמוני ישראל, וילמדו מתנ"ך כשר וכדעת חז"ל ובעלי המסורה.

רבני יש־אל! מורינו ומאורי דתינו, האצילו נא מרוחכם ותנו עת לעיין בדברי, אם שגיתי הורוני נא, אל יקשה בעיניכם מורי ורבותי לצאת שעות אחדות מארבע אמות של הלכה, הלא עת לעשות לה׳, פעמים רבות מבטלים מלימוד התורה לכבוד סיום התורה או חיזוק לתורה ולכבוד לומדיה מחזיקיה ותומכי׳, וכן לצרכי קהל ויחידים, לדבר מצוה או איזה הכנסה, תנו נא כבוד לתיה"ק ולנביאי הצדק, הוקירו הדת והלא־ם לעיין במבוא הלז, ועוררו נא אנשים ידועים להוציא לפעולת אדם, תנ"ך כשר ומוגה וכהמסורת. גם אנכי שוקד במלאכת הקדש, וכהונתי בהלכה, זה ארבעים וחמש שנה, תו"ל אני מו"צ בערי קודש וה׳ חנני בחידושי הלכה ואגדה, ועשיתי ספרים בכל נושא וענין כמעט, ולא הדפסתים לעשות שם, ולהשתכר, וזה המבוא, פתוחות ופו"ס הם לשם שמים כבוד הדת באמת ויושר, החריד לבבי, ובחרף נפשי נדור ועמל וסיגוף, ה׳ הצליח דרכי לעשות כל המעשים שעשיתי, ואני כמו הרה ובאה בצרה וכח אין ליולדה, להוליד בן לעדה, ואין הדבר תלוי כי אך בחכמי הזמן, והצדיקים שבכל עדה וכתה אם יאבו ידברו יעשו ויצליחו, יפרו ישע ויעלו הפתיחות כיונק שתול על פלגי מים, והפתוחות וסתומות יחיו מתהום הנשיה.

אמנם כן יודע אנכי צרות רבים הכלל והיחידים, מרגיש אנכי טרדת הרבנים ושפל מצבם, וגודל הלחץ והאבופה של מורי הצדק, כי י"ג שנה הייתי רב בערי מצער, ול"ג שנים הנני מו"צ פק"ק, וגם ישיבת ברכים קשה ואין לי פה רק חצי הכלכלה (כי ברכני ה׳ בזרע ולא בכסף והכנסה) ואין בכחי להדפים אחד מספרי, כי הבצע והנזק משנים הרצון, הדעה והבינה הם בלב, והלב בכים ולי חסרון הכים (בירושלמי תרומות פ"ח, ובן סירא לז כא), ואף כי לא אוכל להדפים תיקון סופרים ותנ"ך כנ"ל, ואיך איפוא אדרוש כזאת מרבנים וסופרים. יאם לעורר ולצוות, מי ישמע לרב או משכיל, לפזר הון רב ולהתחרות עם חבורות משיחיים מפנקי תורה שבחו"ל, ולמה אעשה שקר בנפשי ולא אתן שכר לפסיעותי פסיעה גסה כזאת, הלא יכלימוני שפתותי כי מי ישמע לי, ישראל קדושים הן, כחולין ז, אילי הכסף והמדפיסים לא יאבו ולא יחפצו, והרבנים הצדיקים והסופרים לא יוכלו, ולא לחכמים לחם.

אבל בצדק אמרי פי, המשל בזה כסנהדרין צא ע"א אמר לי׳ אנטינונוס לרבי גוף ונשמה יכולים כל א׳ לפטור עצמו מן הדין כו׳ אמר לו רבי אמשול לך למה הדבר דומה וכו׳ הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד, שנאמר יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, כן אני בדמיוני: יש רבנים גדולים שרידים ויחידים בכל פלך ופלך שיכולים לדבר על לב החרדים והשקדים למלא אחריהם, ולקול רבנים גדולי הדור, וקדושים, יעוררו ויתנדבו נדיבים ומדפיסים להדפים, מקראי קדש, ותנ"ך החדשים, וכשיהיו רוח חכמים נוחה במעשי, יציין כל מחבר ומגיה בספרים שיסודרו להדפים מחדש, לפי הפתוחות, תחת, קפיטליהן של הכומרים והבורים,

הפלאטין מתבלים וכלים ומתחדשים תמיד ולאט לאט כליל יחלופו ויעברו הקאפיטלן מספרי קדש, ובשנוי הציונים אין נזק לזכרון כמו שנוי העמוד בש"ס ופוסקים, בש"ס קביעות וצורת העמוד והדף יתמך כח הזיכר, והשומר, ובעמודי הש"ס אין נזק כי אין מפסיקים בסיום הדף, וכי אי אפשר לתקן הדף, מה שאין כן בתנ"ך. באיכה רבה המשילו את חיל הצבא לעצים, ושרי הצבא לאש, שהשרים מבעירים אש קנאה ונקם, ורגש הכבוד, שהצבא יחרף נפשו על שדי קטל, ומלמדים את החיל, ודרך והכלים להלחם, וגובה הקשת שלא יחטיאו את המטרה, ונדמו לאש המדליק ושורף בעצים שהיו קרים ולחים, האש מבעיר ומחמם מניע ומבשל, מַתִיך המיצקים, והופך מים לקטור מתפשט 1600 פעם, ובצאת דקיטור ינוע את המכונה בחרושת המלאכה. כן ת"ח חלושים כנשים, ועישים גבורה כאנשים ומפעמים רוח גבורה בלב הציבאים והמנצחים במלאכתם. כן גדולי הדור וגאוניהם ורבני החסידים וקדושיהם יחד, אם ישלחו דבר בישראל להעיר איש בעירו, או שישלחו הסכמתם וחתימתם אלי, יתעוררו נדיבים וחרדים. וחכמי מקרא משכילים המהוללים, יעזרו להוציא משפט בבקרת ישרה, רעצענזי באהבת האמת וחבת הלאום, שידפיסו במכ"ע, אז על מהרה יודפס תנ"ך יהידי כדעת חז"ל וחכמי המסורה, במלא המובן, וכל ספרי מקרא עם מפרשים, יציינו פתיחות במקום קפיטל. וכן במשניות גמרות ומדרשים וס' מחברים שיודפסו, יחלו לציין לפי הפתוחות שעשיתי לכבוד ה', דתו, ועמו, והיתה לה' לשם ותפארת ולאומנו. גם ימצאו נדיבים לאומים והחרדים לכבוד הדת, שיפתחו ידם וכיסם לזרוע צדקה לתמוך המדפיסים (אי לתמוך אותי) להדפיס התנ"ך כשר וכפי המסורת. ובימינו מצות כתיבת ס' התורה לקיים וללמדה את בנ"י הוא בקניית ספרים, וכן העוזר ותומך להדפיס ם ללמוד ולשנן בו, הוא מקיים מצוה רבה (כמפירש ברא"ש ה' ס"ת, ב"י ופרישה או"ח קנ"ג ויו"ד סי' ע"ר ושאג"א סי' לו והח"ס רנ"ד) ולהלבוש וא"ר והגר"א כו', יהיה זכות הרבים לקריאת ההפטרה עם פו"ס. ושם הנדיב יקום לעד, ויזכר בכל ס' קאטאלוגין, ויבורך ברוך אשר יקים את התורה (ע' ירושלמי סיטה פ"ז). שימו זאת על לב והנו יד לעזור! וכל הגורם ומביא חבירו לעשות מצוה, שכרו רב, ובפרט שאי אפשר ליעשית בלא עזרת רבים, ואין נזק מזה, כי בהמכר התנ"ך ישוב כסף כל איש עם רווחים בעזה"י הכל לפי רוב הקינים.

וכי תאמרו מה נעשה עם כל ספרינו הרשומים ומצוינים כבר לפי קפיטלן של הנוצרים, ואם ישונה עתה, להוציא ישן מפני חדש להסיר קיפיטלן ולהכנים חלוקת פתוחות, הלא יקשה למצוא פסוק הרשום בש"ס ושאר ספרים; דעו נא רבותי כי עצה קלה יש לזה, מפתח הפתוחות לעומת הקאפיטלן, הנדפס במבוא הלז נדפים בראש כל נביא או בראש התנ"ך או שיודפס בפנים ככב במקום קאפיטל ולמטה יודפס אות ומספר הקאפיטל, כמו שנדפס למטה קרי וכתיב, ובעתים הראשונים, בטרם יהיו בקיאים לפי הפתיחות יהי' מצוי ביד כל איש תנ"ך עם קפיטלן ויחפש בו, ורוב מחברים מביאים לשון המקרא, ומחברים חדשים יציינו לפי הפתוחות ויתקנו לעתיד לדור יבא, ואם גם תהי'

עתה קלקול ליחידים אין שוה להניח הקפיטל שהם לבשתינו מכשול ותקלה, כמו שאז"ל בירושלמי שקלים פ"א ה"ז ולא נמצא מטמא טהרות למפרע? אמר לו מוטב שיתקלקלו בו לשעה, ואל יתקלקלו בו לעולם, עכ"ל ירו'. בואו ונלמד מחכמי מדע, החכם וויליארסי הציע לפני חכמי הועד בפאריז, לפני מלחמה האחרונה, וכולם הסכימו וקבלו יחד לשנות חשבון מהלך השמש וחלוקת הארץ לגלילות, וחגורות כאזור ההקפה, שנחלק מעולם על ש"ס מעלות, וששים דקים שניים ושלישיים כו' והסכימו לחלק על ארבע מאות מעלות, והדקים מאה מאה (ע' הלבנון שי"ב 3), גם שזה דבר קשה, שאין לתקן עוד כדורים וספרים הישנים, ויבולבל כח זכרון גלילות הארץ לנפותי' שנחלקו על ש"ס וששים, ובכל זה קבלו לדבר חכמה ויושר, ולולא המלחמה כבר שנו החשבון. וכל שכן אנו עם הספרות חובבי תורה, המקדישים חיינו על קדושתה, ומפזרים הון לקיים המצוה, ועתה כתבו לכם, וקונים ש"ס ופוסקים וכדומה, חולין הוא לנו ללכת בעינים עצומות אחר זר הועה ומתעה, המעות הכתובים ומבלבל הענינים וסותר הקבלה והמסורת, ומתנגד להלכה ולמנהג בנ"י בכל הארצות אשר נפוצו בם, וחלוקתן במקרה צדדית בלא הגיון וחשבון.

אליכם החרדים לדבר ה' אשא קולי ולכל חברי מקרא (ביבעל-געזעלשאפטען) אשים דברתי, חבורות היהודים שבכל מדינה בחו"ל, אנא פנו לי, שימו לבבכם לדברי, שמעו עצתי לטהר היכל קדשנו התורה והמקרא, להוציא הקאפיטלן חוצה, כאשר הוציא נחמי' הפחה כל כלי בית טוביה חוץ מן הלשכה, ויטהרו הלשכות, וישיבו שם כל כלי בית האלקים את המנחה והלבונה; כן הבדילו אחי ועמי חול מן הקדש, הוציאו חולין ובעלי מומין מזוהמים מן העזרה, וקרבן צבור אינו בא אלא מנדבת צבור לבדו שיהי' לשם ה'!

(וכן אומר אני להחבורות המאמינים, שכל התנ"ך קדש, והעוקר אות יעקר מן העולם כי דבר ה' הוא, ובאמונתם זו הם מפיצים כתבי קדש ומזילים המחיר, אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, חסידי אוה"ע יש להם חלעה"ב, אם עושים לשם הדת). אנא אדונים תנו כבוד לתורה מורשה קהלת יעקב, סדרו והעריכו מחדש, תנ"ך חדש ומוגה ומדוייק עם פתיחות, שאין בהם מגרעית שבהקאפיטלן, במקום כל קאפיטל יציינו מספר הקאפיטל, והפסוקים ימנו כספר הפתוחות או שידפיסו ב' מיני פסוקים ציפער ואיתיות, גדול וקטן, או ציפער שוה ועקום, להורות על קאפיטל ועל פתוחה יחד, ובמקום פתוחה וסתומה, הציגו פ' או' ס'. כן אין להניח בפנים, ריוח פנוי, ואז שכרכם שלם מאלקי ישראל, וברכת מיליונים יהודים עליכם תביא, ודורשי לשונות המזרח יהללו מעשיכם. ואם יואילו מדפיסים וחברות יכתבו לי מה יתנו, ואמסור הפתוחות גם פתוחות וסתומות על נביאים וכתובים אשר סדרתי ע"פ שבעים כתבי יד עתיקים מאד ואוכל לקבל גם להגיה הקורעקטין שישלחו אלי. וכן נכון אנכי להדפיס „הבן במקרא" באור מלים קשות, וכתובים כבדים, ינסו נא דבר אלי, לעשות עמי חוזה. וזאת אודיע אם הזרים לנו, ימאנו וימנעו לשנות את התנ"ך, ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, והיהודים יחדלו מקנות התנ"ך מדפים בדלין, וויען, ולונדון ולא יבאו בקהל ה', ומה אם תצא

קול ההמון שאין רוח חכמים נוחה מהם, והם ספרי המאינים להדפיס כדעת היהודים, ומלאים עוד שבושי טעיות, (שאוכל לפרסם לכל) ספריהם יהיו פגול לא תגע בהם יד יהודי כשר, ושלשת הדפיסים יהיו אסורים ופסולים. ע"כ ראוי לחברתם, לקבל האמת והתקון, ולהיות זריזים ולזכות בדבר, ולכל מדפיס או חברה אשר יקדים לעשות עמי חוזה, אמסור הפתוחות והזכות על מספר שנים, במחיר אשר נשתוה עליו בינינו, אם בכסף ואם לתת לי סך תנכי"ן בשכר עמלי והוצאותי, והמבוא ראוי להדפיס בתח"ת התנ"ך, ובלא רשותי אני אוסר להדפיס מה שחדשתי.

על כן אוחילה מכבוד הרה"ג שיחיו, ומאת הסופרים והמבקרים הישרים נ"י לכתוב הסכמתם או השגתם ועצתם ישר אלי על שמי, כי אין עתותי פנויות לבקש ולקרוא יום יום העתונים ומגידי החדשות והזמן אשר יצפודו יום יום אין עתותי לזה, ואין כסף לאדון כמוני, להחזיק במכ"ע ולא אוכל לדעת הנדפס. כל המסכים או המשיג אזכרהו במבוא שיודפס עוד אי"ה, וכשיצוני הכותב לשלוח מכהבו לאחר העתונים, אעשה כדבריו. ומאת מעריכי מכ"ע, והמו"ל חוברות ווזרנאלין אבקש לתת כבוד לתורה, להעיר ולדבר אודות פתוחות יסתומות וקאפיטלן, ואם ישלח איש דבריו במכ"ע, ישלחו נא נומר אחד אלי ואשלם להסוכן בווילנא, בעד הנומרים שישלחו לי.

כל המשתדלים ועוזרים למלא דברי ולהקים עצתי, אברך מקרב ולב עמוק ברכת כהנים, אני המצ — פה לשמוע עצת חכמים ועצתם.

האדריסה שלי:

פסח הכהן ב"ר חיים פינפער מו"צ וד"צ פק"ק ווילנא.

Духов. Раввину П. Финферу, Въ Г. г. Вильнѣ.	Peisach Finfer, Rabbiner in Wilna (Russia).

לכבוד הרב הג' כ"ו מו"ה פסח פינפער שליט"א.

בשובי ממעון הרחצה לביתי מצאתי מכתבו ע"ד הוצאות התנ"ך על פי המסורת המסורה לנו מאבותינו מימי קדם, ושמחתי על המראה שמצפון תזרח השמש על כתבי קדשנו, ואחרי מאות בשנים יעמד להם גואל צדק להזהיר תארם ביטות עצלם כו' ואני מוכן ומזומן לטול חלק בעבודת הקודש לסמכו ולתמכו במלאכתו ולמען ציון לא אחשה ואחוה דעת, שנבון לעשות ולא חצי דבר, ולהוציא תנ"ך אורה מוגה ומדויק בתכלית ההגה והדיוק בכל פנותיו, לא לבד לענין פו"ס בני"כ וחלוק פרשיות (כאשר החל לעשות ד"ר זעליגמן בער) ועליו השיג ה' ד"ג והוציא חמשה כ"י, והדפיס גם רשימה שלמה שהיתה בגניזה בפוסשטאט, קיירה, וכעת היא ביד החכם אלחנן הערמאן אדלר, אחי ראש רבני אנגליא, עצתי לכתיב להחכם ר"י לאסט, וגם אני כותב לו היום, ע' ענין הזה להעתיקם כדי שיוציא כת"ר דבר מתוקן, ואני מוכן בכל עת לסייעו בדבר מצוה ולהשיב על כל דבר.

מכבדו ומוקירו כערכו הרב יהודה המכונה ליב בלויא.

Prof. L. Blau, Budapest.

5 ז והאותיות
ח אומר, אומר
יג פ' לה
כב מתרומת
6 א מאמר ב
לב לנתיבה
ה , על
יח , היה
7 א הפרדם לר"מ קורדווירא
יט והחסידים
8 ט גאלה לרד"ק,
יט חלות
— יהיה החלה
9 ב בתורה
וערבה לב:
כפת כתיב
ד וקננו ה"י
לא פרופ' Blau
10 כו מרשות
לא נחית
כט צפני' ב'
בהג"ה מאגנו
חלק ב
11 יא פסוק
ב' בהג"ה ביומו
ט את
יד הבאים
טז ביום טוב
כב הקריב
12 ח י"ג פ'
יט מחבר
כא במשפטם
13 ח תשב"ין
כח אותיות
14 כג ב"ר פ' עד
15 א כאן התחלה
ה פ"ו ה"ד
ז מ"ס פ"ג ה"ז
יוד כתו' סט:
רה"ש יג
כז פילון יודייקי
לא כו. לד. לו. מד. סג. נ.
הג"ה ד, בהקדמה ג'
ה' תמיד,
ז יכונו
16 כ מיינץ

כד הסחורה
כו , או
הג"ה הטעם של
— , ובסוף
17 כו באשרי ,
ל שפתי ,
18 בהג"ה ע' אמונ"ח פכ"ב
19 ה, וייש
כד ע' ספרי הברכה
לג כו , והבן .
20 ח גדול
— וגדול ממנו אסתר ח ט
21 ז במלות
21 יג, יד מ"ח אלפין
יט ובנו"ב
22 ז קו"ב ב"פ יותר
כד ולא גרסינן ה"ז
23 כג והחוקים
24 יד בם
25 ב הברת
26 יט הגאונים
27 ז ושל"ע שפחה
26 טו נד"ר ,
29 ט ג פסוקים
31 לד להם
33 הג"ה ד"ר היינריך
34 י תחלה
36 ז ויום
37 ז ואנו
38 ז שנהגו
ז והמסיימים
כא חוזרים
כד השירה
כו קדם
ל ובתנ"ך
הג"ה ז לשאלת
39 ג, במק"ג ,
טז הסדר
40 יד על ק
טו בשינוי
41 ח הוריות
י ר"י ספור
יג שכתבו
יז ד"ר יואל
כד בחלום

לא בזה
42 ה נשלם
כט להגיה
ל והרוקח
43 ד שחוברו
ז להקודם
ט למנות
כג שיש בו
לו נוקשה
הג"ה ב חלק
ג אֵבָה
44 יג מסיני
הג"ה ח אולי
טז יום
45 ב לתנ"ך
ג, פסוקים
יא בלונדון תר"ה
יב Add
יט סדרו
— מספר הכתוב
יא שכתב
כה שהם
כו , ואנחנו
כז גוים
45 כח מעשה
יט , עמל
ל וישריה
46 ז וברעסציה
ט הגזרה
י הנחוץ
— להם
יא הסורי
יב הקרדינאל
יד ארלוטי
כד שלהם
כח פלוני
לד לא היו
47 י הקפיטולען
טו הוכרח
לה ; ובאמת
46 ג תרסג
יג על כן
טו קאפיטלן
טו היהודים
כה ווינעציא
49 ד 29

49 ו שסג ,
ו , פאריז
יב נוצרים
יד וסימניהם
טו להכללים
50 ז לומד בחברה
יא שהבדילו
— נושא
יב בפסוקים
טו הזכרון
יז הגמרא
יח הראשון
כד וזרים
כו יהודים
51 ז קאפיטלן
כב להפסקות
כד על פרשה
52 יט שיתבונן
כו התורה
— שנחלקו
לא החל
— לבנ"י
53 ה אברהם
— האמור
לד יהודה
55 יב בהנים
יג בלות
יח סוטה
56 ח ותתבונן
— כמו
ט הפרשה
י להפסיק
כב הפתיחה
לב פסוקים
לו שמואל
58 יא ובמפלתו
59 לב בעבור
60 כ כל
61 ב ראבערט
62 לה והכתובים
63 א יז ,
64 יג הטו

כה אליכם
כו התורה
65 ג בנות
ד ונשמרתם
ט אליהו
כ מקום
ל הכוונה
כב יסוד
כו מזמורים
66 לה—לט ראשי שורו' וישמעו, ביניתי, תקופות, לעם, קורות.
67 ב הביטוים
כו בנאומים
זאטוטי, ע' מ"ם פ"ו ה"ד

6 בהג"ה, בפנים כתוב כרוחו זרמזתי שכל א' המעתיקים, הגיעו ולקט ברוחו, מזמורים שבהם שם מיוחד, ולכן אינם כסדר הזמנים, ומיושב כלו תפלות דוד גם שיש אחריו כמה תפלות ומזמורים .

9 ותג, בפיוט מוסף ב' דשבועות ועטיפת זין, על ז אותיות שעטנז גץ, יש תגין, צורתם כמו אות ז וכלי זיין, מנחות מ, בהם עטוף ורמוז הרבה דרשות .

10 כד ידע, כן הגיה ד"ג, וכיו"ב 15

14 כד וכן דרשו על ויתמהמה .

15 ז ע' מ"ם פ"ג ה"ז .

16 צ"ל ח, ב, ולא יאמר ככל אלקי

18 חסר בהגה, וכצ"ל היה טומר, כעדות רא"ב במה"מ, וע' אוצ"נ ח"ג קיב ולפני ל' שנה רשמתי בגיליונו שהי' בשם זה רב גדול כו' תולדות ג"י דף קצ"ז וכעת העיר גם הרה"ח ר"א פרופ' ברלינר נ"י

19 יח ע' זכור לאברהם על רש"י שמות ה טו .

22 הפוך , ובס' שמואל הקטן יש כ"פ יותר מבתורה

23 ביארתי ב הוראות בשם אות, להבין בזה שינוי התרגום , ובעל נתינה לגר מחקו חנם.

25 רמזתי על מלך פרסי הנקרא, שאה , ש"ך, השחוק שהמציא בעהוב מלך הודו, ותקנו בראמיני נאסיר למלך פרס , ושאה הפרסי אמר לנאסיר מה אתן לך , ושאל נאסיר יצוה נא המלך לסוכן הבר , לתת לעבדו בעד כל ערוגה כפל גרעיני חטים, מן הקודמת לה , שר האוסם בא למלך ויגד כי בכל מלכותו אין מספר גרעינין גם לשלם בעד חצי הערוגות שהם 64 בי עולים 18,446,744 טריליון 709 מילליון 551655 , ומיום הבריאה לא נשאה הארץ בילליון, השכר דורשת 12500 עגלות מארבע סוסים ומקיפות את הארץ 233666 פעם 500 מילליון ועד"ז כוונת מדרש דברים . —

26 עוד ע' 71 .

36 יח אריכות ל' רש"י בסוף ב"ק ד"ה מתא מחסיא, ע"ש ורשב"ם ב"ב ל"ז ד"ה בצואר מחווא, לסיים בטוב .

41 הרה"ג פר' ברלינר, כ' לי לע' ס' הוריות הקורא העברונית והמנהגות, בחלוקת הפרשיות אבל אין להשיגו ברוסיא , אוי לו לבית, שחלונותיו פתוחים למבואות האפלות , ואין לחכם אלא מה שעיניו רואות .

68 יד, ע' רש"י ס' הפרדם קוסטנ' כד , ווארשוי נט ע"ג .

ראשי תיבות בספר זה.

סה"ת, ס' התורה
מביא"מ, מביאת מקדש
מנה"מ, מנערה המאורסה
כ"ק, כתבי קודש
אמ"ד, אמשטרדם
בביה"מ, בבית המדרש

באדר"נ, באבות דר' נתן
כמרע"ה, כמשה רבינו עליו השלום.
ארז"ל, אמרו רבותינו זכרם לברכה.
בלה"ק, בלשון הקודש
דהי"א—ב, דברי הימים א או ב.
וכיוצ"ה, וכיוצא בהם הרבה
נ"ל, נראה לי, נראה לומר
ותי"ו, ותרגום יונתן
כ"מ, כל מקום, כמה מקומות
חו"י, חסר ויתיר, חות יאיר
ירו', ירושלמי
אד"ם, אחד דיני ממונות
הענגים, הם הקראים, תלמידי ענן, ההולכים בשטות, בעלי מקרא בשנער, ועבדו ירבעם בן נבט.

שו"ע, שולחן ערוך
כו"ע, כסותה ועונתה
10 יח בן מצאתי על תנ"ך
בפארמא בשם אבי הרד"ק
סו"מ, סורר ומורה
צ"ל, צריך להיות
11 תיעשה ע"ל 19.
תקו"ס, תיקון סופרים
במע"ב, במעשה בראשית
רה"ש, ראש השנה
מאר"י, מארץ ישראל
שמ"ע, שמונה עשרה
וכ"ה, וכן הוא
ש"צ, שליח צבור
ס"ק, ספרי קודש
לבנ"י, לבני ישראל
רבים ל"י, לא יחכמו
ב"פ, ב' פסוקים, פעמים
כ"י, בכ"י, בכתב יד

המצפ"ה, ר"ת שמי ועבודתי
מס"ג, מסורת גדולה
שבכ"א, שבכל אחד
שי"ב, שיש בו
נפ"י, נחי פ"א יוד
ש"נ, שוא נח, נע
בשוב"א, בשמים ובארץ
בל"ר, בלשון רומי, רבים
שמ"נ, שם מקרה נקבה
להקב"ה, להקדוש ברוך הוא
ותב"א, ותשעה באב
בפ"ע, בפני עצמה
ליצו"ע, ליצירה ועשיה
18 ה' חרב
ת"ג, תנועה גדולה
ת"ק, תנועה קטנה
ול"נ, ולא נמסרה

מחברים וספרים שהובאו בספרי.

א אבות דר' נתן, איכ"ר איכה רבה. אסת"ר אסתר רבה, אגב"ר אגדת בראשית, אבכיר, אבקת רוכל, ראב"ע, ר' אברהם אבן עזרא, אברהם עדיל, אברהם רגאלר, ראמ"כ, ה"ר אברהם מענדל כהן אבד"ק קיירא, אגרת רש"ג רב שרירא גאון, אג' א"ע ארחות עולם, אג' שד"ל, שמואל דוד לוצאטי, אג' שי"ר שלמה יהודה ליב רפופארט, אדר"ת ה"ר אליהו דוד רבינאוויץ — תאומים, אהרן משה בן אשר, אהרן בה"ר משלם כהן, אהרן הסופר, אהל מועד, אור החיים, אור זרוע, אוצר חכמים, אוצר נחמר, אוצר החכמה, אוצר הספרות, אוצר השמות, אור החיים אליהו רבא (לה"ר שפירא, והגר"א) ר' אלי' ווילנאר, אליהו בחור, ד"ר אלחנן אדלר, אייזיק מקראו, אמרי בינה, אסיפת זקנים, שמק"ו, שיטה מקובצת, אפ"י אפיקי יהודה, ארחות חיים, אשל אברהם, אשכול הכופר, אשתדלות עם שד"ל, לרי"ב ר' יעקב בכרך. ב בבלי בר"ר בראשית רבה, במדב"ר, במדבר רבה, בן אשר, ביאור הגר"א, ר' בחיי, בית חדש, ב"י בית יוסף, בית שמואל, בני חיא, בני יונה, בן חביב, בנין ציון, רב"א ר' בצלאל אשכנזי, ביל"ע בינה לעתים (פיגו), בן סרוק, בה"ג בעל הלכות גדולות, בעל הטורים, רב"ך ר' בצלאל הכהן, ברוך שאמר, ברכי"ו, ברכי יוסף להגאון חיד"א, או לר' שלמה דובנאי, בשמים ראש, בית תלמוד, בארגיש, בלויא, ד"ר Blau מבודאפעסט, ס' הבהיר. ג גן המלך, גנזי נסתרות, ג' ישרון, ג"ק גאונים קדמונים, ד' ליק, ד"ר גאסטער, רב הספרדים בלונדון, גדלי' סופר בקאוונא. ד דב"ר, דברים רבה, רדב"ז, ר' דוד בן זמרא, רד"ק ר' דוד כהן אבד"ק קורפא, דונש, דיפתרא כ"י נביאים שמכר רשי"ף), רד"ל ר' דוד לוריא, דרישה, דברי חמודות, דקדוק הטעמים, רד"ק ר' דוד קמחי, דרכי משה, דרכי הושע, דור דור ודורשיו, דירנבורג, דיעליטש. ה הלכות גדולות, הגמ"יי הגהות מיימוני הישר, הגהות י"נ, יש נוחלין, הלק"ט הלכות קטנות, ר"י חאגיז, הליכות קדם, ס' הללי, הללמ"מ, הקבלה לראב"ד, הפלאה שבעירוכין, הרש"ש ר' שמואל שטראשון, הוריות הקורא, ד"ר היינריך, הרוו"ה ר' וואלף היידענהיים. ו ויק"ר ויקרא רבה. ז זוהר, הזכרונות, זכרון יוסף, זכרון לראשונים, ר"ש ז"פ ר"ש זלמן פלעסניר, זכ"ל זכרון לאברהם על רש"י, זכר נתן וויען, ד"ר זעליג בעער. ח פ' ח"ש חיי שרה, חמדה

גנוזה (ירושלים) חינוך, חוזה התנופה, בת׳ חיים שאל ח״ב, לר׳ חיד״א חיים יוסף דוד אזולאי, חכ״א חכמת אדם, חן טוב, חתם סופר, חיים יצחק טרעגער, חו״ג חוברת ג׳. ט טור, טורי זהב. י ירו׳ ירושלמי, יו״ד יורה דעה, ר׳ יוסף בר יהודה, ר׳ יצחק בר ראובן, ס׳ הישר לר׳ יעקב תם, מהרי״א ר׳ יצחק אברבנאל, ריטב״א ר׳ יום טוב ב״ר אברהם אשבולי, ריב״ש ר״י בר ששת, מהרי״ל, יוסף אומץ, יעב״ץ, יש״ש ים של שלמה, יהודה יעלה, יבין שמועה, יש שכר, והוא הנקדן, הגרי״ב, ר׳ ישעי׳ ברלין, פי״ק, ר׳ יהודה צלאח, ר׳ יוסף שאול נאטינזאהן, ר״י ר״א פעסעליש, היובלים, ר״י בעהאק, מהרי״ל שוסלוויץ, ר׳ יהושע לעווינזאהן, ר׳ יצחק לאסט. כ כוזרו, כנה״ג, כנסת הגדולה, כללי שמואל, כסא רחמים, כרמי שומרון, כרם חמד, הכרמל. ל לבוש, לחם שמים, לוית חן, הלבנון, ליב שטראשון. מ מכילתא, מ״ס של רי״ק, מעשה דר׳ חנינאי, בוסטנאי, מהנ״ע מדרש הנעלם, רמב״ם רמב״ן, רמ״ה ר׳ מאיר הלוי, מהר״ם בר ברוך, מרוטנבורג, מחזור וויטרי, המכריע, מאירי, מעשה רוקח, מהרש״ל, לוריא, מטה משה, משאת משה, מחנה חיים, מים יחזקאל, מגן אברהם, מחצית השקל, מכתב מאליהו, מאזנים, מעשה אפוד, מעשה ה׳, מעשה תורה, מעשה רב, מנחת כהן, ר׳ מנחם עזרי׳ פאנו, מעון אריות, פי׳ ר״מ בוטריל, המקנה, מאורי אור, מטפחת ספרים, משה דבר, משה ב״ר אברהם מגלה עמוקות, ר״מ די לונזאני, מסוה״מ, מסורת המסורה לר׳ אלי׳ בחור, מנחת שי, מבין חדות, מנחת כליל, מנורת שלמה, מסורת סייג לתורה, המסורה, מסעות בנימן השני, מאור עינים, מדרש טעמי חסרות ויתרות, מערכה גדולה, מבוא לנקוד האשורי, מזכרת יוסף, מליצת ישרון, משפחת סופרים, מתת י׳, מאיר איש שלום, ר׳ משה שטיינשניידער, מאַנאטשריפט. נ רב נטרונאי גאון, ת׳ נהרות דמשק, נופת צופים, סיר ליאון, נחלת שבעה, נחלת יעֲקב, נפש כל חי, נתיבות עולם (מהר״ל מפראג, ורצ״ה ק״ב), נוזלים מן לבנון (להדרשן יר״א ר״ש פלעסנער), נחל קדומים, נייבויער. ס ספרא, ספרי, רס״ג ר׳ סעדיה גאון, סמ״ג, סמ״ק, ס׳ מצות גדול, קטן, סדר אליהו, סייג לתורה. ע רע״ג ר׳ עמרם גאון, העטור, רע״ב, ר׳ עובדי׳ ברטנורא, רע״ס ר׳ עובדי׳ סיפורני, ה״ר עוריאל על שיה״ש, עץ חיים, ערך מלין, עלה הדס. פ פסיקתא, פי׳ הרמב״ם, פאר הדור, פנים יפות, פני יהושע, פנים מאירות, פרי חדש, הפרדס לר״מ קורדווירא, פי חן, פילון היהודי, הפלס, פרופיסורין, ברלינר, הרכבי, האפמאן, יואל ריטטער. צ הצחות, צח שפתים, צרור המור, הצופה, צבי פ״ז, צעדנער. ק קבלה לראב״ד, קה״ר קהלת רבה, קהלת יעקב, קרב״נ קרבן נתנאל, קן צפור, קרית ספר, קריאת התורה, קרנים, קראפט. ר הרוקח, ריקאנטי, הרקמה, הרה״ם, הרב המגיד, הרואה ח״ב, ראבי״ה השני. ש שוח״ט שוחר טוב, שמואל רבתי, שמו״ר שמות רבתי, ש״ד שער ד׳, שנה ד׳, רשב״א שלמה בן אדרת, רשב״ם, שמואל ב״ר מאיר, שבולי הלקט, רשד״ם, ר׳ שמואל די מודינא, שבוי״ע שבות יעקב, שי״ע שב יעקב, שע״צ שערי צדק (תה״ג שאלוניק) רשב״ץ שלמה בר צדוק (מנהגי ר״מ מרוטנבורג) תשב״ץ ת׳ שלמה ב״ר צמח דוראן, שדה הארץ, של״ה שני לוחות הברית, שלטי הגבורים בגליון רי״ף, והשר משער אריה, הרש״ש ר׳ שמואל שטראשון, שמע שלמה אלגזי, שיורי ברכה, הוספה לברכי״ו, שלחן הקריאה, שבחי ארץ החיים (מעלות אר״י, הדפסתי בשנת תרל״ו) השמשוני, שכל טוב, שום שכל להרוו״ה, שברי לוחות, שרשי לבנון, שושנים, השרון לכרמל, ר׳ שמואל יוכבד״ש, אגרות שי״ר שלמה יהודה ליב רפופורט, אגרות שד״ל, ריש״ב ר׳ שלמה באבער, שטיינשניידער. ת ת״א תרגום אונקלוס, תי״ו תר׳ יונתן, תלמוד ירושלמי, ת׳ בבלי, תנ׳ תנחומא, מ׳ תדשא, תוספתא, תוספות, פסקי תו׳. תו״ח תוספת חדשים, תה״ג ת׳ הגאונים, תואו״ת תולדות אדם וחוה, לר׳ ירוחם, תה״ד תרומת הדשן, תרמ״א ת׳ ר׳ משה איסרל״ש, ת׳ מאהבה לר׳ אליעזר פלעקיל״ש, תפא״י תפארת ישראל על משניות, תורה מציון, תורת השלמים לר׳ חיד״א, תיקון סופרים לר״ש דובנאי, תלפיות, תורת האדם, תנ״ך רש״ג, קעניקט, בער, ד״ג.

תקון לסופרים

מערכת פתוחות וסתומות בנביאים וכתובים, שמסרו לנו בעלי המסורה, והחכם הנבון, אדון הסופרים, וראש המלמדים היחיד בדורותיו מר רב אהרן—משה בן רב אשר (משבט אשר) אשר לקח מנהרדעי, והלכה כמותו, כעדות בעלי מסורה, והרמב"ם הגיה ס"ת שלו, ע"פ תנ"ך בן אשר וכל הסופרים דקדקו ונזהרו, לכתוב פו"ס גם בנו"כ, כעדות קדמונים, וקרוב למאה תנ"ך כ"י שראיתי משנות ד' אלפים, תרמד, תשעג והלאה, וברוך המקום שמסר עולמו לשומרי ביבליותיקין, לקיים כי לא תשכח מפי זרעו. רק באשמת הסופרים האחרונים, ובזדון מדפיסים שלא מאחינו, נשכחו בעוה"ר, ממנו, וסופרים ומגיהים במדינתנו לא ידעו בזה מאומה, ונכשלים בפו"ס שבנו"כ, לזאת קמתי ונסעתי לביבליותיקן שבשבע מדינות, בחרף נפש, ועמל רב העתקתי וסדרתי וערכתי.

פסח ב"ר חיים הכהן פינפער, מו"צ בווילנא, משנת תרלד, עד היום' ולפני זה הייתי י"ג שנה רב ומו"צ, בשלשה ערים, ווענער, דארשונישאק, יקזאן הגדולה.

יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא — כבר היה לעולמים. (קהלת א י)

שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם. (דברים לב מו).

בני, הוה זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת, או מייתר אות אחת נמצא (אתה) מחריב את כל העולם כולו, (עירובין יג).

פרשה פתוחה לא יעשנה סתומה, סתומה לא יעשנה פתוחה (שבת קג).

אם עשה פ' סתומה, או סתומה שעשאה פתוחה, או הפסיק והניח פנוי במקום שאין פרשה, או כתב כדרכו, ולא הפסיק בריוח במקום הפרשה, פסולה, (רמב"ם, וע' ב"ח וש"ך).

שנת „ושום שכל". „זה המסורת", לפ"ק

תיקון לסופרים

יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא — כבר היה לעולמים. שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם. כי לא תשכח מפי זרעו —

החוב לקרוא הפטרה, ירושת אבות, מקדם קדמתה, ויש עליה כמה הלכות בגמרא מגילה כג, שבת כד, סוטה לט, ורא"ש סוף ברכות, וגם בימי הבית, ע' יומא סח, ולמען יסדר הקטן את ההפטרה היו כותבים הפטירה וברכות לתינוקות (ע' ברכות נג, שבת קטז, ותו' כד, מגילה כא, כד, סוכה מה סיטה מז) ובגיטין מוכח דספרי דאגדתא ואפטרהא, הן שני דברים ולא כמ"ש ערך מלין שהי' ספר אגדה והספד על הנפטר. והלבוש סי' רפד, כ' ב' טעמים על אפטרה והפטרה וכמו ויפטר מפני שאול (ש"א י"ט) לשכת פטורים, כי לא פטר יהוידע (דהי"א ט, דהי"ב כג) ולפנים היו מתרגמין בבית הכנסת גם ההפטרה, אחר כל פסוק, והמתרגם מקדים פתיחה וכן ראיתי בביבליותיקין, מחזורים לתפלות כל השנה, ובהם ההפטרה כל פסוק עם תרגום ואצלנו נשאר, כמו יציב פתגם (ע' תו' מגילה כג ד"ה לא שנו, כד. -- ואם).

בספרי ע"ל פתיחות ופרשיות, הבאתי דעות הב"י, הלבוש, ואליהו רבא, ע"ש, והגר"א במעש"ר סי' קלו, לקרוא ההפטרה בניגון וטעמים, מנביא שלם שנכתב בגליון כס"ת עם עמידים ואחד קורא וכולם שומעים כו' ואין יוצאין בחימשים דנדפסים, כיון שאינם נכתבים, ככל הלכות ס"ת או מגילה, בשגם הכל פוסקים סברי שם' הדפים אין בהם קדושה, והמדפיסים אינם יהודים, ואינם מקדשים כלל. ודודי זקני הגר"א, צוה לקרוביו ה"ר יוסף בה"ר אליה פעסעלעס ובן אחיו ה"ר ארי' ליב בר דוב, שיתנדבו יחד לכתוב כל כ"ד כ"ק על קלף משורטט, וקידוש השמות, וצוו לסופרים אומנים ובקיאים במעשה כתב נאה. והרש"ד נתעכב איזה חדשים, אצל הר"י הנ"ל עד שנגמר, והשלימוה ביום ג, ז אדר תקמג (ע' ברכי יוסף לרש"ד), והנהיג הגר"א פק"ק ווילנא, ואחריו נמשכו, כל גלילות רוסי' המערבית, שכותבים ח' נביאים על קלף ובגלילה וקורים בהם הפט־ה, אשרי חלקם וברוכים יהיו. ואין בזה הוצאת לעז על אבותיו, שהכל מודים דמצוה מן המובחר לקרוא בנביא כשר, ואפילו בגיטין נתחדשו ונשתנו הרבה דברים אצלנו, ואיכמ"ל. כשנכתבו הנו"כ בווילנא, הי' חדוש, ובאו מגיהים ורשמו להם פתוחות וסתומות בגליון תנ"ך שלהם, ע"פ נו"כ שנכתבו בווילנא, וראיתי מהם כמה העתקות, וכן נדפס מק"ג באונגוואר תק"ע והמגיה הי' ר' אברהם עדיל

בן הגאון בעל אפ"י, מסלאנים, שהי' לו העתקה מן ההעתקה שביד הג"ר ר' יעקב משה, נכד הגר"א, והמדפים הזה, במצות והוצאות ר' אהרן בן הגאון משולם הכהן מלבוב, הדפים נביאים ראשונים זאלקווא תרע"ג, ונא"ת לעמבערג תריט (ראיתים בפארמא) ופזרתי כסף להעתיק מהם בעדי, ומצאתי בהם שנוים מעטים, זה סוגר וזה פותח, והוצאתי עשרות רו"כ לנסוע בערים לבקש סיפר ומגיה היודע ברור, וקרוב למאה כתבים שלחתי, ולא עלתה בידי, וחקרתי ודרשתי גם מסופרים ורבנים, עד שנודע לי הרבה מקומות, שיש שם תנ"ך עתיקים באוצרות הערים והמושלים, שנכתבו לפנים עם פו"ס. בוויען, ולונדון וש"מ נמצאו שהעתיקו בעדי, וקניתי תנ"ך דר' בער, ותנ"ך ד"ג במחיר 35 רו"כ, ובעד העתקה מהמסורה של ד"ג ע"פ הכ"י 11 רו"כ, שבאוצר הדר' אדלער, שלמתי בערך 13 רו"כ, והגהתי מעצם ס' המסורת, בברלין, גם בעד כ"י כתר תורה הגנוז בדמשק וכ"י בן אשר, הנמצא בקיירה, שהרבנים הג' העתיקו בעדי, שלמתי והוצאתי 35 רו"כ — ואני קבלתי עלי גלות של תורה, עזבתי ביתי, נטשתי ילדי, ופרנסתי, ונסעתי שבע מדינות, פרוסיא, בייארן, זאכסען, באדען, בעלגיע, שווייצאריע, איטליא, ובקרתי הביבליותיקין והעתקתי מהם בפארמא, יש ששים כ"י תנ"ך, וחלקי תנ"ך, כ"י רבנים — בלתי קראים — ובכולם, מסודרים, צורת פתוחות וסתומות שנכתבו בדיוק, עבור ר' שמואל הנגיד וזולתו, בהם ספרי ספרד ופורטוגל, ובהם ס' איטלי', ובהם ס' אשכנז, שנכתבו כ"א ע"פ מסורת קדומה, ולא נעתקו זמ"ז, ובכ"ז רובם ככולם מסכימים ומתאימים זל"ז (רק מעט מזער מקומות שונים זמ"ז, אולי ע"י ט"ס) ואני העתקתי בעמל רב, שני ירחים ישבתי בפארמא, ולפני שובי למדתי את הרבינר קאמעריני, סופר משכיל איך להעתיק, ועזרני והעתיק לפני עשרים תנכ"ן, ושלמתי לו בכסף מלא. על הנסיעה הלז', עם שכר הרב ר"י קמיריני הוצאתי יותר משלש מאות רו"כ, מלבד שכר סופרים פה ברוסי', בכלל הוצאתי על הפו"ס, קרוב לחמש מאות רו"כ, מלבד רוב עמלי ויגיעי, כשנתים ימים. כי הפו"ס מקובלות מעולם. והרב ר' משה אהרן בן אשר אדון הסופרים וראש המלמדים שאנחנו סומכים על קבלתו, בכל הארצות (ואנשי מזרח סומכים על קריאת ר' יעקב בן נפתלי) כתב ומסר פו"ס בכל כ"ד כתבי קדש. ולפנים דקדקו להעתיק מתנ"ך שלו, כל הסופרים וכל חכמי הקראים, והפו"ס בנו"כ זכר רב נטרונאי גאון, בזוכר נתן, ועל פרשיות אלו כיוונו חז"ל בשבת קה פסחים סב, רש"י יומא עז, מוע"ק טז ב"ב קסד, ובתוספתא מגילה פ"ד, ושם בגמרא כד כו, וע' דקדוק הטעמים לייפציג תרלט — כל הסופרים לפנים שמרו פו"ס בנו"כ גם בדפוס ליירא ליסבונא 1492, ואמ"ד נדפס פ' או ס' בנו"כ, גם הרבה כ"י בקאמברידז, פריז. ובולונגיא וכיו"ב בכולם נכתבו, עם צורת פו"ס בכ"ד כ"ק *). אך באשמת סופרים האחרונים, ובזדון המדפיסים, נשמט בדפים.

*) בתולדות אדם להרב רי"פ מעיד בסוף פ"ב על הגאון מופת הדור רבינו זלמן מווילנא זצ"ל שהי' גבר בעוז דקדוק פרשיות פתוחות והסתומות, ובדקדוק צורת אותיות כמשפטן הגדולות.

ונוצרים המדפיסים, לא ידעו להניח ריוח כשיעור הפתוחה והסתומה, ובעוה"ר נשכח ממנו. ויש סופרים ורבנים שבעיניהם הוא כשחוק, שהונהג אחר הגר"א, ותו"ל כי זכני ה', שעלתה לי פו"ס מתנ"ך עתיקים ד"א תרמד, תשיא, תשע, ת"ת, תתס... גם מן ה"א טו, לז, לח, מ, מג, נג, נו, ע, עה והלאה, וסדרתי אותם כל פסוק, זה לעומת זה כשבעים נוסחאות, או פחות מעט, ועל כתובים הי' לי רק שלישית הנוסחאות (מפני שלא יכולתי להעתיק מכולם). מספר פו"ס בנביאים כאלפים ושבע מאות ולפי ערך זה בכתובים, אבל פו"ס שהי' רק בפחות מעשרה, ולא בכל הנוסחאות, השמטתי, כי בטלו ברוב הכ"י, ואולי ט"ס היו. עמל רב הי' לי למנות ולספור, כל אחת הפו"ס, בכל הנוסחאות, ולשקול ולהכריע ע"פ רוב וכן עשיתי, נוסח א עד ה. ח השמטתי, מן ט עד יג, רשמתי בצד שמאל, ק"ס היינו קצת ספרים, מן יג, עד יח, כ, רשמתי בשמאל הפסוק, ש"ס היינו שאר ספרים, ואם טעה הסופר וכתב בשגגה כפי „ש"ס" וקשה לתקן או אי אפשר, מפני השם הק'. שאין למחוק, יש לסמוך בשעת הדחק, על נוסח ש"ס, ולכתחלה יזהר הסופר, הנוסח שבימין הפסוק, ולא יעוז לשנות מלבו ועצלותו, וע' יור"ד סי' ר"ה. ורשמתי איזה שמות הן קדש או חול, להועיל לסופרים. בקשתי להדפיס תנ"ך כשר ומוגה עם פו"ס, ולמעט קלף היריעות, חשבתי כל עמוד על כ"ה שורות, בכל שורה 6 תיבות, שהן שבעים יודין, קפיטל ופסוקים, יהי' בגליון, במקום שהי' קפיטל, אבל בלא כסף אין לעשות מאומה. לעורר מדפיסים ונדיבים, הדפסתי מבוא, על חלוקות ופרשיות התנ"ך, גם פהוחות שלי, במקום קפיטלן, וכל פו"ס שבנביאים וכתובים, ולעת עתה קבלו ברצון, הקונטרס הלז, ותוכלו לרשום בגליון תנ"ך, ושמרו ועשו כדברי —. מחיר לוח פו"ס, קבעתי חצי רו"כ, עם המשלוח. וה' יעזרני שיפוצו מעיינותי חוצה וגם הספרים שיש לי בעז"ה בהלכה ואגדה, יזכני ה' להוציאם לאורה, כעתירת המחבר ומ"צ—פה לישועה, פסח בר חיים הכהן פינפער, מו"צ פק"ק ווילנא (זה ל"ג שנה), ולפני זה הייתי רב אב"ד בקהלות וועגער, דארשונישאק, וקזאן הגדולה.

והקטנות תלויות ומנוזרות קריין ולא כתבן כו', ושם בפרק ד כתב מעיד אני עלי שמים וארץ, כי כו' זכיתי להיות בחברת הצדיק, והיינו שנינו בבית זבול — כל הלילה. אין איש אתנו, אני שכבתי ואישנה והצדיק למד כל הלילה, הקיצותי וארא, והנה הולך בבית הנה והנה, ולומד תנ"ך (אפ"ה ע' תנא דב"א שאין ללמוד בלילה, תורה שבכתב, מלבד בחצי ליל עש"ק, עד הצות מוש"ק, כעדות נגיד ומצוה, וברכ"י). — אך הצדיק, למד גם תורה שבע"פ בכל פסוק) ועל כל מקרא ומקרא, הביא תילי—תילים הלכות כו' ועל כל פרשה שגמר למודה, הי' אומר זו פרשה פתוחה, וזו פרשה סתומה, וכשהגיע לפעמים, לאות מהופך או נזור, הי' אומר זה האות מהופך וזה מנוזר, והלמוד הי' בחשק גדול ובאהבה עזה נפלאה.

איזה שמות קדושים

מספר שמות הקדושים, ראה קורקונדנסיא, וכר״ת ח״ט 50, לפי המסורת שם אדנות 124, ופירסט בקורקונ׳ 118, ליטבל 845 צד 176, בקורקונ׳ נחשבו 117, ועוד 2 בוו, ואדנ׳, ובמסרת רבתי 134 ז׳ מנהון לאד׳, וג׳ ואד׳, וקכד אד׳ עולה קכו, ובדניאל ט יט נחלקו, ונשמט תלים טז ב אד׳, ומלכים ב ז ואד׳, בספרינו מל״א ג טו, ישעי׳ לח יד, יחזקאל כא יד, מלאכי א יב, תלים ל ט, צ יז, הוי״ה; ובמסורה אד׳ קיז, הרי הם קכד, וז׳ לאד׳. — המפרשים ומנחת שי, נחלקו כ״פ אם השם קודש או חול, והכריע בעל לשכת הסופר (ווילנא תרכט), ואמרי שפר כלל כה כלהלן.

יהושע יב טז למאיר נתיב הוא חול, ומלאכת הקודש, קודש, לכן יקדש הסופר על תנאי. יט יד לח יפתח אל, מגדל אל, חול; כב כב. אל אלקים לת׳ יונתן קודש. נגד רש״י ורד״ק.

שופטים א ז, שלם לי אלקים לתי״ו קודש. ו טו, בי אד׳, תי״ו ומסורה, קודש נגד רד״ק שעשהו חול, ויקדש על תנאי. ו כד, ה׳ שלום לתי״ו חול, ומותר למחוק, אבל לעולא ור׳ יודן ור׳ תנחום (שבת יב, ויק״ר כט, במד״ר יא) הוא קודש. ו לא, אם אלקים לתי״ו חול. יז כל הוי״ה דמיכה, לרמב״ם הוא חול, ומנחת שי כרי״ו, שהויה קודש. יז ב בני להוי״ה — ג הקדשתי כו׳ להוי״ה, לתי״ו ומנח״ש קודש, כשבועות לה, ומ״ס פ״ד ה״ו, (נגד הרמב״ם). —ה בית אלקים, לתי״ו חול — יג ייטיב ה׳, במחלוקת הנ״ל, לתי״ו ומנח״ש הוא חול, ולרד״ק קודש, ויקדש על תנאי. יח ה באלקים לתי״ו קודש, ולרש״י שבועות לו, ורמב״ם חול, לרד״ק ספק, ויקדש על תנאי. — ו נכח ה׳ קודש — יוד נתנה אלקים — לרד״ק קודש, ובגמרא ומ״ס, ספק. כד, את אלהי, חול. לא, בית האלקים קודש, כ ב, עם האלקים קודש, לגמרא ורמבם. יח, וישאלו באלקים, לר׳ יהושע שם, ומ״ס ורמב״ם קודש.

שמואל א ד ח, מיד האלקים, הם האלקים, הם קודש. יד טו להרדת אלקים לתי״ו קודש, נגד מצו״ד. כח יג, אלקים ראיתי, לרש״י קדש נגד מצ״ד.

שמואל ב ז כג, הלכו אלקים, ספק, שנחלקו בירו׳ פ׳ כה״ג, סנהדרין ד, וקה״ר, קודש, ולרש״י ורד״ק חול, וספק בזה. — גוים ואלקיו, ספק, שנחלקו בגמרא וירוש׳ סוכה, ולתי״ו ורש״י ורד״ק הוא חול. יב כה, ידידיה ספק, שנחלקו בפסחים קיז, מ״ס פ״ה ה״ו, ותוי״ט סוכה פ״ד מ״ה. כג ה עם אל, קודש.

מלכים א ג טו ארון ברית הוי״ה, להמסורה אד׳. יב ב המלך שלמה—כצ״ל. יב כח, אלהיך ישראל חול. כא י יג ברכת אלקים, ברך נבות, קודש, לתי״ו רש״י ורד״ק.

מלכים ב יז כו משפט אלקי, נ״פ קודש.

ישעיה ז יד, ח ח, עמנו אל ב׳ פעמים חול ונמחק. ח יוד, עמנו אל, ב׳ תיבות, קודש, ואינו נמחק, תי״ו ורד״ק (ומ״ס פ״ד ה״י). יוד טז ה׳ צבאות, כצ״ל. יב ב אל ישועתי, קודש. יד יג, לכבבי אל, קודש. כח כו אלקיו יורנו קדש. לא ג ולא אל, ספק, לרד״ק קדש, לתי״ו ומפרשים חול. לה ד, ב׳ שמות קודש. לח יא, ב׳ שמות יה — קודש — יד אד׳ עשקה, כצ״ל. מ יח, תדמיון אל, קודש. מא כג, אלהים אתם, חול לתי״ו. מג יוד, לא נוצר אל חול — יב ואני אל, קודש. מד ח הי ש אלוק, ספק—יוד, מי יצר אל חול. מה ה, אלקים זולתי אין קדש. מד ו, אין אלקים ספק. מה יד, אך בך אל, קודש — אפס אלהים ספק. כו ט, אנכי אל קודש. מה כא, וזולתי עוד אלקים ספק. מו ט ואין עוד אלקים ספק.

ירמיה ב, כח ואיה אלהיך, היו אלהיך חול.
יא יב ויזעקו אל האלהים.
חול — יג היו אלקיך חול. טז כ,
היעשה לו אדם אלהים, חול.
— והמה לא אלהים, חול. כג
כג האלהי מקרוב, קדש, כתי״ו
זרש״י נגד רד״ק — ולא אלוה
מרחוק קדש.
יחזק׳ א כד, בקול שדי קדש, לתי״ו רש״י
ומצו״ד, נגד רד״ק, וכן לתי״ו
רס״ג ורמב״ן באיוב כא כד,
וברכות ושמו״ר. יוד ה בקול— שדי
קדש לתי״ו רש״י ומצו״ד. כא יד,
כח אמר אד׳ בצ״ל. כח ב —
ותאמר אל אני ספק — ב מושב
אלקים ספק, לתי״ו חול, לרש״י
רד״ק ומצו״ד קודש. — ב אדם
ולא אל ספק.— כלב אלקים ספק,
ט תאמר אלקים ספק.
הושע ט ח עם אלהי נביא, חול, כתי״ו
רש״י ורד״ק ומצו״ד — ח משטמה
בבית אלקיו קדש, כתי״ו רש״י
ורד״ק ומ״ס **ונגד מצ״ד** ולמנ״ש
ספק. י״ז ימאסם אלקי קדש. יב א
עוד רד עם אל קדש. ד שרה את
אלקים חול. ז באלהיך תשוב
קדש, תי״ו רש״י ורד״ק ומ״ס. יג ד
ואלקים זולתי ספק. יד א כי
מרתה באלקיה, קדש.
יואל א טו וכשוד משדי קדש תי״ו ורש״י
נגד רד״ק.
מיכה ב א לאל ידם חול, כתי״ו פ׳
ויצא, תבא. ז יח מי אל, ספק.
נחום א ב אל קנוא קדש. יד מבית
אלהיך חול.
חבקוק א יא כחו לאלהו חול.
יונה ג ג גדולה לאלקים, קדש כתי״ו.
זכרי׳ יב ח וב״ד כאלקים חול, כתי״ו.
מלאכי א יב שלחן אד׳ כן צ״ל. ב טו
זרע אלקים קדש. ג ח היקבע
אדם אלקים, ספק, לתי״ו חול,
למפרשים קודש — טו בחנו
אלקים קודש.

הסכמות

הא לכם אגרות הגאון העצום ונפלא המפור׳ מרן אלי׳ דוד ראבינאוויץ תאומים זצ״ל רב לעדת אשכנזים פרושים בעיה״ק ירושלים תובב״א.

לידידי ואהובי הרב הגאון המפורסם ונודע בבקיאותו הנפלאה, בקי עצום ומבקר נפלא, חובר חבורים מחוכם, שלשלת היוחסין מוה׳ פסח הכהן נ״י, מו״צ וד״צ בקרתא קדישתא ווילנא יע״א.

(א) שמחתי על יקרתו כי נתעורר בדברים העומדים ברומו של עולם, ואני בעוה״ר, אינני בבריאות כו׳ לכן א״א לי להשיבו באהבה, א) ע״ד מגילת יוחסין בו׳, ב) בדבר פתוחות וסתומות ווי לנו שנשתכחה תורה מאחינו כל כך, ג) בדבר רשימת קפיטלן, כמוהו כמוני, מאד דאוה לבי ע״ז, ובודאי הי׳ מצוה גדולה לשנות, לעשות ציונים, במקומות הראוים באמת. ומי יתן ויזדרז מעכ״ת ממשפחת הזריזים, ולעד יברכוהו טובים והנני ידידו בזה, כה לחי מצפה לישועה, אלי׳ דוד, בראשון לירחא תליתאי פה קולוניא מ נ צ א. (ב) נתאחרתי עד כה להשיבו על יקרתו, לאשר נדכאתי ונחליתי, ונחלשתי מאד, עד כי גם כתיבותי הי׳ ע״י אחרים ל״ע, והוזהרתי הרבה, על המנוחה והשלוה, ולא נתנוני לכתוב ע״י אחר, תו״ל כי הוקל לי בהיום, על כן אני כותב בקצרה, ואתו הסליחה. בדבר שידפים מודעה בהחוברת

תורה מציון', מסופקני אם יתפרסם הדבר על ידו, **כי מעטים המה קוראיו כו' ואם לי** שבע כתר"ה הייתי מיעצו לכתוב להירחון הפלס של בן אחותי כו' (ידפיסנו ברב תודות ויש לו מהלכים באשכנז ואוסטרי' וגם באמעריקא, לא אפונה כי ימצאו לו אזנים קשובות, ויעשה התעוררות בין הרבנים. מאד מאד, אשתוקק שיצא לאור מחשבתו הטובה, לא אוכל לתאר לפניו חשקי אשר יצא לאור, מחשבתו הטובה, לכבוד ולתפארת בישראל, (הצדק אתו שד"ז ראוי ונחוץ להשמיע בקהל ישראל, אבל בעוה"ר, מי ילך לנו, למכתבי העת בישראל, ויהי' ד"ז לצחוק) אבל מה אוכל לעשות כו', אכפול שנית לבקש מטו מכת"ר, והנני בזה מוקירו וידידו מוקירו כרב ערכו המברכו בכל טוב, ככל אות נפשו, המצפה לרחמי שמים, אלי' דוד רבינאוויץ — תאומים.

(ג) ב"ה ב כב מ"ח, ישלו' שלו' לידי"נ ולבי, הגאון המבקר הנפלא עיניו כיונים, מו"ה פסח הכהן פינפער נ"י אחד מרבני מו"צ בווילנא שיחי' לאוי"ט.

נפלאתי מאד, מעמלו הרב לא חשך מלעבור מדינות ואיים, ולחפוש מטמונים, את אשר לא קדמוהו זולתו, בכל לבבי ערגה נפשי, שיצלח חפץ ה' בידו להוציא לפעולות אדם כל מעשיו בעזה"י, אבל עונותי יסרוני ל"ע כו' שהוזהרתי שלא לרדת ממטתי מפני מחלת בטן ל"ע, ולולא אהבתי לכבוד גאונו נ"י ומעשיו (כי לא כתבתי לעצמי מאומה, וככל המון מכתבים, שנכתבים ע"י זולתי) אבל לבל ידמה ח"ו כי מרחיק אני הדבר ח"ו. ארם צובא רחוקה מאתי וא"י מי הוא שם לרב, הסכמה אשלח לו אי"ה, נא להזכירני בתפלתו; מוקירו הנצמד וידידו, המצפה לרחמי שמים, אלי' דוד.

(ד) בזאת ענני הרב הגאון כו' מו"ה דוב ארי', ד"ר ריטטער, אבער רבינער בק"ק ראטער דאם. אמהר להודיעו שמחתי כי יעמוד גם לדבר הגדול הזה גואל, אשר על ידו נזכה להפטר ממעשה הנכרית בעניני חילוק הקודש —.

פרופ' ד"צ האפפמאן, כתב, גם אנכי רואה, כי מלאכתו מלאכה נכבדה, ומלאכת שמים, ובנפש חפצה גם אני הייתי נמנה לקחת חלק במצוה רבה זו, אולם אני עוסק כעת במלאכה נחוצה בזמנינו כו'.

(ה) שמחתי מאד בקראי את מאמרו במ"ע הפלס, כי נמצא גואל לתוה"ק, לגאלה מיד זרים שהכניסו עבודה זרה במקדש, וכבר שמעתי זאת מדו"ז הגאון ר' יהושע העליר ז"ל, שחלוקת הקאפיטלן עשה בעל הקונקור' לתועלתו" ועד כמה נתאזרח הדבר, שכמעט איש לא ידע מזה; ואמנם בדבר פו"ס כו' בתלים לד, פסוק רננו צדיקים, צריכים לפרשה הקודמת ולא נדפס כהוגן הפרשה, ובס' תלים רוססיאי נחלקו הקאפיטלן בסדר אחר.

מי יתן והיה, ויצא מחשבתו הקדושה אל הפועל, ותחזינה עינינו בשוב סדר התנ"ך הקדוש למקומו, ותוחזר העטרה ליושנה, ואת כבודו אברך, ויהי נועם כו'.

ידידו מרחוק דו"ש ותקנתו, ומברכו בכו"ח טובה, אייזיק ליב ב"ר שרגא עזריאל, החופ"ק ראצקי. ראיתי להעיר על משנה ברורה קל"ח שער ציון ס"ק א פחות מב' פסוקים, לבד בפ' ר"ח, — וק' הלא כן נהגו במקומות, כמו בפ' ויחי, ופ' שמות, ורבים כאלה לאין מספר.

אזהרה.

הפו"ס בנו"כ המצאתי וסדרתי בעמל רב. והוצאות מרובות, ואדם אוסר שלו על זולתו וכתיב ארור מסיג גבול רעהו, אל תסיג גבול רעך, גם פקודת הקיר"ה, שאסור להדפיס דבר בלא רשות המחבר וממציא, ויוצאי חלציו אחריו, וכל העובר חק זה ענוש יענש, בין להדפיס תוך תנ"ך, בין להדפיס לוח הפו"ס לבדו, בלתי רשותי בכתב.

המחבר.

Rabbiner Peissach Finfer.

פתוחות וסתומות בנביאים.

קאפ.	פ'	פו"ס	יהושע	
	יב	ס	ולראובני	
ב	א	פ	וישלח יהושע	ש"ס ס
ג	א	ס	וישכם יהושע	
	ה	ס	ויאמר יהושע	
	ז	ס	ויאמר ה' אל יהושע, ה"ה	
	ט	ס	ויאמר יהושע אב"י	
ד	א	—	ויהי כאשר תמו,	ש"ס ס
אמצע פס'		ס	ויאמר ה' אל יהושע	
	ד	ס	ויקרא יהושע אל	ש"ס פ
	יד	ס	ביום ההוא גדל	
	טו	ס	ויאמר ה' אל יהושע, צוה	
ה	א	ס	ויהי כשמוע	ש"ס פ
	ב	ס	בעת ההיא אמר	
	ט	ס	ויאמר ה' אל י' היום	
	יג	ס	ויהי בהיות יהושע	
ו	ב	ס	ויאמר ה' א"י ראה	ש"ס פ
	יב	ס	וישכם יהושע	
	כ	ס	וישבע יהושע	
	כז	ס	ויהי ה' את יהושע	
ז	ב	ס	וישלח יהושע אנשים	
	י	ס	ויאמר ה' א"י קום	
	טז	—	וישכם יהוש' ויקרב,	ש"ס ס
ח	א	פ	ויאמר א"י אל תירא,	ש"ס ס
	יח	ס	ויאמר ה' א"י נטה,	ש"ס פ
	כד		פסקא א"פ	
	ל	פ	אז יבנה,	ש"ס ס
ט	א	ס	ויהי כשמע כל,	ש"ס פ
	ג	ס	וישב גבעון,	ש"ס פ
י	א	ס	ויהי כשמע,	ש"ס פ
	ח	ס	ויאמר ה' א"י	ש"ס פ
	יב	ס	אז ידבר יהושע,	ש"ס פ
	טו	ס	וישב יהושע,	ש"ס פ
	כח	ס	ואת מקדה	
	כט	ס	ויעבר יהוש' ממקדה	ש"ס פ

קאפ.	פ'	פו"ס	יהושע	
י	לא	ס	ויעבר י' מלבנה	
	לג	ס	אז עלה הרם	
	לד	ס	ויעבר י' וכו' מלכיש	
	לו	ס	ויעל יהושע וכ"י,	ש"ס פ
	לח	ס	וישב, דבירה	
יא	א	ס	ויהי כשמע יבין	
	ו	ס	ויאמר, יהושע א"ת	ש"ס פ
	י	ס	וישב, וילכד חצר	ק"ס פ
	כא	ס	ויבא יהושע, ויכרת	
יב	א	ס	ואלה מלכי הארץ, הכו	ש"ס פ
	ז	ס	ואלה מלכי דארץ, הכה	
	ט	פ	מלך יריחו, ושירה פנויה כשירת האזינו מלך—אחד	
יג	א	פ	ויהושע זקן	
	טו	ס	ויתן משה למטה ראובן	
	כד	ס	ויתן למטה גד	
	כט	ס	ויתן משה לחצי מ"מ	
	לג	—	ולשבט הלוי ל"נ	ק"ס ס
יד	א	—	ואלה נחלו בכנען	ק"ס ס
	ו	ס	ויגשו בני יהודה	
טו	א	ס	ויהי הגורל יהודה	
	כ	ס	זאת נחלת מב"י	
	לג	ס	בשפלה אשתאול	
	לז	ס	צנן וחדשה	
	מב	ס	לבנה ועתר	
	מד	—	וקעילה, רק	בק"ס ס
	מה	ס	עקרון	
	מז	ס	אשדוד	
	מח	—	ובהר שמיר ש"ס ס,	ש"ס פ
	נב	ס	ארב ודומה	
	נה	ס	מעון כרמל	
	נז	—	הקין גבעה	
	נח	ס	חלחול בית	
א	י	ס	ויצו יהושע	

קאפ. פ׳ פו״ם

יהושע

טו ס ס קרית בעל

סא ס במדבר בית

סב — והנבשן ועיר בק״ם ס

סג ס ואת היבוסי

טז א ס ויצא הגורל לבנ״י

יז א ס ויהי הגורל - מנשה

יד ס וידברו בני יוסף בק״ם פ

יח א ס ויקהלו ישראל ש״ם פ

יא ס ויעל גורל בנימן ק״ם פ

יט א ס ויצא הגורל השני ש״ם פ

י ס ויעל הגורל השלישי ק״ם פ

יז ס לישכר הגורל ש״ם פ

כד ס ויצא הגורל החמישי ק״ם פ

לב ס לבני נפתלי ק״ם פ

מ ס למטה בני דן

מט ס ויכלו לנחל

נא ס אלה הנחלות

כ א פ וידבר ה׳ א״י ק״ם ס

כא א ס ויגשו ראשי אבות הלוים

ד ס ויצא גורל קהתי

ה ס ולבני קהת הנותרים

ו ס ולבני גרשון משפחת

ז ס לבני מררי למשפחתם

ח ס ויתנו בנ״י ללוים

ט ס ויתנו ממטה בנ״י

יג ס ולבני אהרן

יז ס וממטה בנימין

כ ס ולמשפחת בני קהת בק״ם פ

כג ס וממטה דן את

כד ס את אילון

כה ס וממחצית מטה מנשה

כז ס ולבני גרשון ממשפחת

כח ס וממטה ישכר

ל ס וממטה אשר

לב ס וממטה נפתלי

לד ס ולמשפחות בני מררי

לו ס וממטה גד

קאפ. פ׳ פו״ם

יהושע

כא לח ס כל הערים למררי, ש״ם ס

מא ס ויתן ה׳ לישראל

כב א ס אז יקרא יהושע, ק״ם פ

ז ס ולחצי שבט המנשה בק״ם פ

ט ס וישובו וילכו ב״ר, בק״ם פ

יג ס וישלחו בני ישראל, בק״ם פ

כא ס ויענו בני ראובן, בק״ם פ

ל ס וישמע פינחס ש״ם פ

כג א פ ויהי מימים רבים ש״ם ס

כד א ס ויאסף יהושע כש״י, ש״ם פ

טז ס ויען העם

יט ס ויאמר יהושע ל״ת

כז ס ויאמר יהושע כו׳ האבן

כט ס ויהי אחר הדברים

שופטים

א ח פ וילחמו בני יהודה, ש״ם ס

טז ס ובני קני ק״ם פ

כב ס ויעלו בית יוסף גם ש״ם פ

כז ס ולא הוריש מנשה בק״ם פ

כט ס ואפרים לא הוריש

ל ס זבולון לא הוריש בק״ם פ

לא ס אשר לא הוריש בק״ם פ

לג ס נפתלי לא הוריש בק״ם פ

ב א ס ויעל מלאך ה׳ ש״ם פ

א — ויאמר אעלה, פסקא א״פ

ו ס וישלח יהוש׳ את העם ק״ם פ

ח — וימת יהושע ק״ם ס

יא ס ויעשו בנ״י הרע ק״ם פ

ג א ס ואלה הגוים אשר ש״ם פ

ז ס ויעשו בנ״י—וישכחו ש״ם פ

יב ס ויוסיפו הרע ויחזק ש״ם פ

טו — ויזעקו בני ישראל ק״ם ס

לא ס? ואחריו היה שמגר ש״ם פ?

ד א ס ויוסיפו בנ״י לעשות הרע ש״ם פ

ד פ ודבורה אשה נביאה ש״ם ס

כג — ויכנע, בק״ם פרשה פ

קאפ. פ' פו"ס

שופטים

ה	א	פ	ותשר דבורה, שורה שלמה פנויה, אריח עג"ל, כשירת הים		
ו	א	פ	ויעשו בנ"י הרע, לפניו שורה פנויה		
	יא	ס	ויבא מלאך ה'	ש"ס	פ
	כ	ס	ויאמר אליו מלאך—קח		
	כה	ס	ויהי בלילה ההוא, קח	ק"ס	ס
	לג	ס	וכל מדין ועמלק	ק"ס	פ
ז	א	—	וישכם ירובעל ק"ס פ	ק"ס	ס
	ב	ס	ויאמר ה' אל—רב	ש"ס	פ
	ד	ס	ויאמר ה' א"ג עוד		
	ה	—	ויורד את העם	ק"ס	ס
	ה	—	ויאמר כל אשר ילוק	ק"ס	ס
	ז	ס	ויאמר ה' א"ג בשלש		
	ט	ס	ויהי בלילה ההוא		
	טו	ס	ויהי כשמע גדעון		
	יט	ס	ויבא גדעון ומאה	ש"ס	פ
ח	י	ס	וזבח וצלמנע		
	כב	ס	ויאמרו איש י', משל	ש"ס	אַיִן
	כט	ס	וילך ירובעל	ש"ס	פ
			(ולמדינחאי מחובר עם פ' ל)		
	לג	ס	ויהי כאשר מת גדעון	ק"ס	פ
ט	א	ס	וילך אבימלך ב"י	ק"ס	פ
	ו	ס	ויאספו כל בעלי שכם		
	כב	ס	וישר אבימלך ע"י ג"ש	ק"ס	פ
	כו	ס	ויבא געל בן עבד	ק"ס	פ
	לד	—	ויקם אבימל' וכל העם	ש"ס	ס
	מב	ס	ויהי ממחרת,	ש"ס	אין
	מו	ס	וישמעו כל בעלי מגדל	ש"ס	פ
	נ	ס	וילך אבימ' אל תבץ	ש"ס	פ
י	א	ס	ויקם אחרי אבימלך	ק"ס	פ
	ג	ס	ויקם אחריו יאיר	ש"ס	פ
	ו	פ	ויוסיפו בנ"י לעשות	ש"ס	ס
	יא	ס	ויאמר ה' אל בנ"י	ש"ס	פ
	יז	ס	ויצעקו בני עמון	ק"ס	פ

קאפ. פ' פו"ס

שופטים

יא	א	ס	ויפתח הגלעדי	ש"ס	פ
	ד	ס	ויהי מימים וילחמו	ש"ס	פ
	יב	ס	וישלח יפתח	ש"ס	פ
	כט	ס	ותהי על יפתח		
	לב	פ	ויעבר יפתח אל	ש"ס	ס
	לד	ס	ויבא יפתח המצפה		
יב	א	ס	ויצעק איש אפרים	ש"ס	פ
	ח	ס	וישפט אחריו, אבצן	ש"ס	פ
	יא	ס	וישפט, אילון הזבולני	ק"ס	פ
	יג	ס	וישפט עבדון בן	ש"ס	פ
יג	א	ס	ויוסיפו בנ"י לעשות	ק"ס	פ
	ב	ס	ויהי איש א' מצרעה	ש"ס	פ
	ח	פ	ויעתר מנוח אל ה'	ש"ס	ס
יד	א	ס	וירד שמשון תמנתה	ק"ס	פ
טו	א	ס	ויהי מימים בימי ק"ח		
	ט	ס	ויעלו פלשתים ויחנו		
טז	א	ס	וילך שמשון עזתה	ק"ס	פ
	ד	ס	ויהי אחרי כן ויאהב	ק"ס	פ
	כג	ס	וסרני פלשתים נאספו	ק"ס	פ
יז	א	ס	ויהי איש מהר אפרים	ק"ס	פ
	ז	ס	ויהי נער מבית לחם	ק"ס	פ
יח	ב	ס	וישלחו בני דן ממש'	ש"ס	פ
	ז	ס	וילכו חמשת האנשים		
יט	א	ס	ויהי בימים ההם ומלך		
כ	א	ס	ויצאו כל בני ישראל	ק"ס	פ
	ג	ס	וישמעו בני בנימן	ק"ס	פ
	יב	ס	וישלחו שבטי ישראל	ק"ס	פ
	יז	ס	ואיש ישרא' התפקדו	ק"ס	פ
	כד	ס	ויקרבו בני ישראל	ק"ס	פ
	ל	ס	ויעלו בנ"י אל בנ"י ב'		
	לה	ס	ויגף ה' את בנימן		
כא	א	ס	ואיש ישראל נשבע	ק"ס	פ
	ה	ס	ויאמרו בני מי		
	יג	ס	וישלחו כל העדה		
	יט	—	ויאמרו הנה חג	ק"ס	ס
	כג	—	ויעשו כן בני בנימן	ק"ס	ס

קאפ. פ׳ פו״ס

שמואל א

ב א ס ותתפלל חנה ש״ס פ
יא פ וילך אלקנה הרמתה ש״ס ס
כב ס ועלי זקן ק״ס פ
כז פ ויבא איש האלקים ש״ס ס
ג א ס והנער שמואל משרת ק״ס פ
ב — ויהי ביום ההיא ק״ס ס
ד ס ויקרא ה׳ אל שמואל ש״ס פ
יא ס ויאמר ה׳ אל שמואל ק״ס פ
יט ס ויגדל שמואל ש״ס אין
כא ס ויסף ה׳ להראות
ד א ס ויהי דבר שמואל
— — ויצא ישראל, פסקא א״פ
יח — ויהי כהזכירו ש״ס ס
ה א פ ופלשתים לקחו ארון ש״ס ס
ו ס ותכבד יד ה׳ ק״ס פ
ו א ס ויהי ארון ה׳ בשדה ק״ס פ
טו ס והלוים הורידו ארון ק״ס פ
יז ס ואלה טחורי הזהב ק״ס פ
יח ס ועכברי הזהב
ז ב ס ויהי מיום שבת ק״ס פ
ג ס ויאמ׳ שמואל אם בכל ק״ס פ
ה ס ויאמר שמואל קבצו
ח א פ ויהי כאשר זקן שמוא׳ ש״ס ס
ד ס ויתקבצו כל זקני י׳ ק״ס פ
ז ס ויאמר ה׳ אל שמואל ק״ס פ
י ס ויאמר שמואל את כל
יא ס ויאמר זה יהיה ק״ס פ
כב ס ויאמר ה׳ א״ש שמע
ט א ס ויהי איש מבן ימין ק״ס פ
טו ס וה׳ גלה את אזן
כא ס ויען שאול ויאמר
כב ס ויקח שמואל את שאול
י א ס ויקח שמואל פך ק״ס פ
י ס ויבאו שם הגבעתה
יא — ויאמר העם איש, פסקא א״פ
יז ס ויצעק שמואל ק״ס פ
כב ס וישאלו עוד בה׳, פסקא

קאפ. פ׳ פו״ס

שמואל א

י כה ס וידבר שמואל אל ק״ס פ
יא א ס ויעל נחש העמוני ק״ס פ
יא ס ויהי ממחרת
יד ס ויאמר שמואל, לכו ק״ס פ
יב א ס ויאמ׳ שמו׳, שמעתי ש״ס פ
ו פ ויאמר שמואל, ה׳ ש״ס ס
יח ס ויקרא שמואל אל
כ ס ויאמר שמואל אל תיראו
יג א פ בן שנה שאול במלכו ש״ס ס
יג ס ויאמ׳ שמואל נסכלת ק״ס פ
טו ס ויקם שמואל ק״ס פ
יט ס וחרש לא ימצא ק״ס פ
יד א ס ויהי היום ויאמר
ו ס ויאמר יהונתן, לכה
ח ס ויאמר יהונתן הנה
יב — ויאמר יונתן, עלה ק״ס ס פסקא
יז ס ויאמר שאול פקדו
יט ס ויאמר שאול אל הכהן פסקא
לו ס ויאמר ש׳ נרדה ש״ס פ, פסקא
— ויאמר הכהן נקרבה פסקא
מא ס ויאמר שאול הבה
מו ס ויעל שאול מאחרי
מט ס ויהיו בני שאול יונתן ש״ס פ
נב ס ותהי המלחמה
טו ב ס כה אמר ד״צ
ד ס וישמע שאול את העם
י ס ויהי דבר ה׳ ק״ס פ
טז ס ויאמר שמואל א״ש הרף
יז ס ויאמר שמואל הלוא
כ ס ויאמר שאול, שמעתי
כב ס ויאמר שמואל החפץ
כד ס ויאמר שאול חטאתי
כז — ויסב שמואל ללכת ק״ס ס
כח — ויאמר—שמואל קרע ק״ס ס
לב ס ויאמר שמואל הגישו
לד ס וילך שמואל הרמתה
טז א ס ויאמר ה׳ אל—עד מתי ש״ס פ

קאפ. פ' פו"ס

שמואל א

טז ב ס ויאמר ה' עגלת בקר פסקא א"פ
ז — ויאמר, אל תבט ש"ס ס
יב — ויאמ' ה'—משחהו ק"ס ס פסקא
יז — ויאמר שאול אל עבדיו ק"ס ס
יז יב ס ודוד בן איש אפרתי ש"ס פ
יז א ס ויאספו פלשתים ש"ס פ
יז ס ויאמר ישי לדוד
כ ס וישכם דוד בבקר
כו ס ויאמר דוד אל
לד ס ויאמר דוד א"ש רועה ק"ס פ
לז ס ויאמר דוד ה' אשר
— ויאמ' שאול אל דוד ק"ס ס פסקא
מה ס ויאמר דוד, אתה בא
מח — והי' כי קם הפלשתי ק"ס ס
נה ס וכראות שאול
יז נז ס וכשוב דוד מהכות
יח ו ס ויהי בבואם, בשוב
יוד ס ויהי ממחרת
יד ס ויהי דוד, משכיל
יז ס ויאמר שאול, בתי
יח ס ויאמר דוד, מי
כה ס ויאמר שאול כה ק"ס פ
ל ס ויצאו שרי
יט א ס וידבר שאול להמית
ד ס וידבר יהונתן טוב
ח ס והוסף המלחמה
יא ס וישלח מלאכים להמית ק"ס פ
יד ס וישלח שאול מלאכים לקחת
טו ס " " לראות
יז ס ויאמר שאול אל מיכל
כ — וישלח שאול מ' לקחת ק"ס ס
— ויוסף מלאכים וכו' ק"ס ס פסקא
כ א ס ויברח דוד מנוית
ה ס ויאמר דוד הנה ח"מ
ט ס ויאמר יהונתן חלילה
יוד ס ויאמר דוד אל י'—פסקא
יב ס ויאמר יהונתן, ה'

קאפ. פ' פו"ס

שמואל א

כ יח ס ויאמר לו יהונתן מ"ח ש"ס פ
כד ס ויסתר דוד בשדה
כז ס ויהי ממחרת החדש ק"ס פ
ל ס ויחר אף שאול
לב ס ויען יהונתן
לד ס ויקם יהונתן, בחרי
לה ס ויהי בבקר ויצא
כא א ס ויקם וילך ויהונתן
ו ס ויען דוד את הכהן
יוד ס ויאמר הכהן חרב
— דוד — פסקא
טו ס ויאמר אכיש
כב א ס וילך דוד וימלט
ג — וילך דוד מצפה ק"ס ס
ה ס ויאמר גד הנביא
ו ס וישמע שאול כי
כב ט ס ויען דאג האדמי
יב ס ויאמר שאול שמע
יד ס ויען אחימלך
יח ס ויאמר המלך לדויג
כג ב — ויאמר ה' אל דוד פסקא א"פ
א — ויגידו לדוד הנה, ק"ס ס
ד ס ויוסף עוד דוד לשאול
— ויענהו ה' ויאמר קום פסקא
ו ס ויהי בברח אביתר
י — ויאמר דוד ה' א"י ש"ס ס
יא — ויאמר ה' ירד, ק"ס ס', פסקא
יב ס ויאמר דוד היסגירו
טולטילא וד"ג, פיסקא
יג ס ויקם דוד ואנשיו,
טז ס ויקם יהונתן בן
יט ס ויעלו הזפים
כד ב ס ויהי כאשר שב
ג ס ויקח שאול
ט ס ויקם דוד, ויצא ק"ס פ
י — ויאמר דוד, למה ק"ס ס
יז ס ויהי ככלות דוד

קאפ. פ' פו"ס שמואל א

כה א ם וימת שמואל ש"ס פ
ב ס ואיש במעון
לב ס ויאמר דוד לאביגיל
מד ס ושאול נתן את מיכל
כו ח ס ויאמר אבישי אל דוד
יוד — ויאמ' דוד, חי ה' ק"ס פ ש"ס ס
טו — ויאמר דוד, הלוא ק"ס ס ק"ס פ
כה — ויאמ' שאול ברוך ק"ס פ ק"ס ס
ק"ס אין
כז א ס ויאמר דוד עתה ש"ס פ
ה ס ויאמר דוד אם נא
ז ס ויהי מספר הימים ק"ס פ
כח א ס ויהי בימים ההם ק"ס פ
ג פ ושמואל מת ויספדו ש"ס ס
ד — ויקבצו פלשתים ק"ס ס
טו ס ויאמר שמואל
טז — " " " ק"ס ס

כט א ס ויקבצו פלשתים ש"ס פ
כט ד ס ויקצפו עליו שרי פלשתים
ו ס ויקרא אכיש
ח ס ויאמר דוד, כי מה
ל א ס ויהי בבא דוד
ז ס ויאמר דוד, הגישה
יג ס ויאמר דוד למי, ק"ס פ?
כב ס ויען כל איש רע
כג ס ויאמר דוד לא
כה ס ויהי מהיום ההיא
כו ס ויבא דוד צקלג

נחלקו אם כשירת ים או
האזינו 5 או 9 או 13 סתומות
ושתי פתוחות בראמית, ביתר
בערוער, בשפמות, באשתמוע
ברכל, בערי הירחמאלי,
בערי הקני, בחרמה, בכיר
עשן, בעתק, בחברון.
לא א פ ופלשתים נלחמים ק"ס ס
ז — ויראו ישראל, ק"ס ס

קאפ. פ' פו"ס שמואל א

לא ח ס ויהי ממחרת
מחובר יחד, רק יש ביניהם
פתוחה או סתומה
שמואל ב
א א ס ויהי אחרי מות
ה ס ויאמר דוד אל הנער
יג — ויאמר דוד, אי מזה, ק"ס ס
יז ס ויקונן דוד ק"ס פ
ב א ס ויהי אחרי כן
ה ס וישלח דוד מלאכים
ח ס ואבנר בן נר
יוד ס בן ארבעים
יב ס ויצא אבנר
ג א — ותהי המלחמה ארוכה, ק"ס ס
ב ס ויולדו לדוד בנים
ו ס ויהי בהיות המלחמה
יב ס וישלח אבנר מלאכים, ק"ס פ
יד ס וישלח דוד מלאכים —
לא ס ויאמר דוד, קרעו
לג ס ויקונן המלך ק"ס פ
לח ס ויאמר המלך
ד א ס וישמע בן שאול
ד ס וליהונתן בן שאול ק"ס פ
ה א ס ויבאו ישראל ש"ס פ
ב — ויאמר ה' לך פסקא א"פ
ד ס בן שלשים שנה ק"ס פ
יא ס וישלח חירם מלך
יג ס ויקח דוד פלגשים
יז ס וישמעו פלשתים, ש"ס פ
יט ס ויאמר ה' אל דוד
כ — וישב דוד לברך — פסקא
כב ס ויוסיפו פלשתים לעלות
ו א ס ויוסף עוד דוד
כ — ותצא מיכל פסקא
ז א ס ויהי כי ישב ש"ס פ
ד ס ויהי בלילה
— — ויהי דבר ה' ס פסקא בא"פ
יח פ ויבא המלך דוד ש"ס ס.

קאפ. פ' פו"ס

שמוא' ב

ז כה — ועתה ד' אלקים פסקא ש"ס ס

ח א ס ויהי אחרי כן ק"ס פ

ט ס וישמע תועי — פסקא

ט א ס ויאמר דוד הכי

יוד א ס ויהי אחרי, עמון

יז — ויאסף פסקא א"פ

יא א ס ויהי לתשובת ק"ס פ

ב ס ויהי לעת הערב

טז ס ויהי בשמיר יואב ק"ס פ

כה ס ויאמר דוד אל, כה

יב א ס וישלח ה' את נתן ק"ס פ

ז ס ויאמר נתן אתה

ז — כה אמר ה' אנכי, פסקא

יא ס — — הנני

יג ס ויאמר דוד, חטאתי

— ויאמר נתן גם, פסקא ק"ס ס

כו ס וילחם יואב ברבת ק"ס פ

יג א ס ויהי אחרי, ולאבשלום ש"ס פ

כג ס ויהי לשנתים ק"ס פ

כח ס ויצו אבשלום, נעריו ק"ס פ

לא — ויקם המלך ויקרע ש"ס ס

לב ס ויען יונדב בן

לד ס ויברח אבשלום

יד א ס וידע יואב

ה ס ויאמר לה המלך

ח ס ויאמר המלך, לכי ק"ס פ

יוד ס ויאמר המלך המדבר

יג ס ותאמר האשה ולמה

יח ס ויען המלך, אל האשה

יט ס ותען האשה ותאמר, פסקא

כא ס ויאמר המלך אל יואב ק"ס פ

כג — ויקם יואב, גשורה ק"ס ס

כד ס ויאמר המלך יסב

כה ס וכאבשלום לא היה

כח ס וישב אבשלום ק"ס פ

לא ס ויקם יואב ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס.

שמואל ב

טו א ס ויהי מאחרי, ויעש

ז ס ויהי מקץ ארבעים ק"ס פ

יוד ס וישלח אבשלום מרגלים ק"ס פ

יט ס ויאמר המלך אל

כה ס ויאמר המלך לצדוק

כז ס ויאמר המלך הרואה

לב — ויהי דוד בא ק"ס ס

טז א ס ודוד עבר מעט

ג — ויאמר המלך ואיה ק"ס ס

יוד ס ויאמר המלך מה

יא ס ויאמר דוד אל

יג — ושמעי הולך פסקא א"פ

יד ס ויבא המלך וכל

כ ס ויאמ' אבשלום אחית' ק"ס פ

יז א ס ויאמר אחיתפל ק"ס פ

ה ס ויאמר אבשלום קרא

ז ס ויאמר חושי לא טובה

יד — וה' צוה להפר, פסקא

טו ס ויאמר חושי, כזאת ק"ס פ

כא ס ויהי אחרי לכתם

כד ס ודוד בא מחנימה ק"ס פ

כז ס ויהי כבא דוד

יח ב — ויאמר המלך, יצא פסקא א"פ

ד ס ויאמר, המלך, ייטב ק"ס פ

יח — ואבשלום לקח ויצב קס פסקא

יט ס ואחימעץ בן צדוק

כח — ויאמר ברוך, פסקא א"פ

כט ס ויאמר המלך שלום ק"ס פ

לב ס ויאמר המלך, השלום

יט א ס וירגז המלך

ו ס ויבא יואב ק"ס פ

ט ס ויקם המלך וישב

יוד ס ויהי כל העם נדון

יב ס והמלך דוד שלח

כב ס ויען אבישי

כג ס ויאמר דוד מה ק"ס פ

כה ס ומפיבושת ירד

קאפ. פ' פו"ם

שמואל ב

יט ל ס ויאמר לו המלך למה
לב ס וברזילי הגלעדי ק"ס פ
לט ס ויאמר המלך אתי
מא ס ויעבור המלך
מג ס ויען כל איש יהודה
מד ס ויען איש ישראל
כ א — ושם נקרא—בליעל ק"ס פ ק"ס ס
ד ס ויאמר המלך אל עמשא
ו ס ויאמר דוד אל אבישי
ט ס ויאמר יואב השלום
יוד ס ויואב ואבישי אחיו
כ ס ויען יואב חלילה
כג ס ויואב אל כל הצבא
כא א ס ויהי רעב
— ויאמר ה' אל שאול, פסקא
ו — ויאמר המלך אני אתן, פסקא
טו ס ותהי עוד מלחמה ק"ס פ
יח ס ויהי אחרי כן ק"ס פ
יט ס ותהי עוד המלחמה
כ ס ותהי עוד מלחמה
כב א רוב ספרים שירה כצורת
אז ישיר על הים, שירת
הים, דבורה ודוד שוים
זל"ז, אריח עג"ל.
כב א פ וידבר דוד לה'
כג א פ ואלה דברי דוד, שורה
פניה, רוב ס' שירת הים
ח פ אלה שמות הגבורים, ק"ס ס
ט ואחריו אליעזר
יא ואחריו שמה
יג וירדו שלשים
יח ואבישי היא ראש
כ ובניהו בן איש חי
(שאר ספרי תנ' יש סתו' בכולן לבד בני ישן אליעם הדי, שמה, נחרי)
כד עשהאל אחי
" אלחנן בן
כה שמה החרדי
" אליקא

קאפ. פ' פו"ם

שמואל ב

חלץ הפלטי
עירא
אביעזר
צלמון
חלב בן בענה
איתי בן ריבי
בניהו פרעתוני
הדי
אבי עלבון
עזמות
אליחבא
בני ישן
שמה ההררי
אחיאם
אליפלט
אליעם
חצרי הכרמלי
פערי
יגאל ב"נ
בני הגדי
צלק
נחרי,
עירא היתרי
גרב היתרי
אוריה' החתי
כד א ס ויסף אף ה' ק"ס פ
ג ס ויאמר יואב, ויוסף
" — למה חפץ בדבר הזה ש ס פסקא
— וישיטו בכל הארץ
יוד — ויאמר דוד פסקא
יא — ויקם דוד ש"ס ס
" — ודבר ד' היה פסקא
יד ס ויאמר דוד, צר
יז ס ויאמר דוד, בראותו
יח ס ויבא גד אל, ש"ס פסקא
כא – ויאמר ארונה מדוע, ק"ס ס
כג — ויאמר ארונה אל, פסקא

קאפ. פ' פו"ס

מלכים א

א כח — ויען המלך דוד ק"ס ס
לב ס ויאמר המלך דוד ש"ס פ
ב א ס ויקרבו ימי דוד ש"ס פ
ז ס ולבני ברזילי ק"ס פ ואין
יא ס והימים אשר מלך ק"ס פ
יג ס ויבא אדניהו
כג ס וישבע המלך שלמה ק"ס פ ואין
כו ס ולאביתר הכהן
כח ס והשמועה באה ק"ס פ
לו — וישלח המלך ק"ס ס
לט ס ויהי מקץ ק"ס אין
מא ס ויגד לשלמה ש"ס אין
ג א ס ויתחתן שלמה ק"ס פ או ס
ג ס ויאהב שלמה
ה ס בגבעון נראה ק"ס אין
טו ס ויקץ שלמה ק"ס פ
טז ס אז תבאנה
כד ס ויאמר המלך קחו לי
ד א — ויהי המלך שלמה ק"ס ס
ב ס ואלה השרים אשר ק"ס אין
ז ס ולשלמה שנים עשר
ח — ואלה שמותם, ב"ח ק"ס ס
ט — בן דקר 9 ק"ס ס
י — בן חסד 12 ק"ס ס
יא — בן אבינדב 10/12 ק"ס ס
יב — בענה בן אחילוד 12 ש"ס ס
יג ס בן גבר 15
יד ס אחינדב 18
טו ס אחימעץ 16
טז ס בענה בן חושי 15
יז ס יהושפט 15
יח ס שמעי 15
יט — גבר 12 ש"ס ס
כ — יהודה וישראל ק"ס ס
ה א — ושלמה מושל ש"ס ס
ב ס ויהי לחם שלמה ק"ס פ
ו ס ויהי לשלמה

קאפ. פ' פו"ס

מלכים א

ה ט ס ויתן א' חכמה ק"ס פ
טו ס וישלח חירם ק"ס פ
טז ס וישלח שלמה ק"ס פ
כא ס ויהי כשמע
כו פ וה' נתן חכמה ש"ס ס
כט ס ויהי לשלמה שבעים ק"ס פ
ו א ס ויהי בשמנים שנה
ד — ויעש לבית חלוני ק"ס ס או פ
יא ס ויהי דבר ה'
יד ס ויבן שלמה
ז יג ס וישלח המלך ק"ס פ
כג ס ויעש את הים
כח ס ויעש את המכונית ק"ס פ
לח ס ויעש עשרה ק"ס פ
מ ס ויעש חירום
נא ס ותשלם כל המלאכה ש"ס פ
ח א ס אז יקהל (ק"ס אין) ש"ס פ
יב ס אז אמר שלמה ק"ס פ
כב ס ויעמד שלמה לפני
לג ס בהנגף עמך ישראל
לה ס בהעצר שמים
לז ס רעב כי יהיה ק"ס פ
מא ס וגם אל הנכרי ק"ס אין
מד ס כי יצא עמך ק"ס אין
נד ס ויהי ככלות להתפלל ק"ס פ
ט א ס ויהי ככלת, לבנות
ב ס וירא ה' אל ק"ס פ
יוד ס ויהי מקצה עשרים ק"ס פ
יד ס וישלח חירם מאה
כג ס אלה שרי הנצבים
יוד א ס ומלכת שבא ק"ס פ
יד ס ויהי משקל הזהב
יח ס ויעש המלך כסא ק"ס פ
כו ס ויאסף שלמה
יא א ס והמלך, אהב
ז ס אז יבנה שלמה
יא ס ויאמר ה', יען

קאפ. פ׳ פו״ס מלכים א

יא יד ס ויקם ה׳ שטן ק״ס אין
כו ס וירבעם בן נבט ש״ס פ
כט ס ויהי, וירבעם יצא ק״ס אין
יא — כי כה אמר ה׳ פסקא א״פ
מ — ויבקש, להמית את יש״ס ס
יב א ס וילך רחבעם ק״ס אין
יח פ וישלח המלך רחבעם ש״ס ס
כ ס ויהי כשמע ישראל
כב ס ויהי דבר האלקים
כה ס ויבן ירבעם שכם ק״ס פ
יג א ס והנה איש האלקים ק״ס פ
יא ס ונביא אחד זקן ק״ס פ
כ — ויהי דבר ה׳ ש״ס ס פסקא
לג ס אחר הדבר הזה
יד א ס בעת ההיא חלה ש״ס פ
ה ס וה׳ אמר אל אחיה
יוד — לכן הנני מביא ש״ס ס
כא ס ורחבעם בן שלמה ק״ס פ
כה ס ויהי בשנה החמישית
טו א ס ובשנת שמנה עשרה ק״ס פ
ט ס ובשנת עשרים לירבעם
כה ס ונדב בן ירבעם ק״ס פ
לג ס בשנת שלש לאסא ק״ס פ
טז א ס ויהי דבר ה׳
ח ס בשנת עשרים ושש
טו ס בשנת עשרים ושבע ק״ס פ
כא ס אז יחלק העם ק״ס פ
כג פ בשנת שלשים ואחת ש״ס ס
כט ס ואחאב בן עמרי ק״ס פ
לד — בימיו בנה חיאל ק״ס ס
יז א ס ויאמר אליהו התשבי
ב ס ויהי דבר ה׳, לך
ח ס ויהי דבר ה׳ ש״ס פ
יד ס כי כה אמר ה׳
יז ס ויהי אחר, חלה ש״ס פ
יח א ס ויהי ימים, ודבר ק״ס פ
טו — ויאמר אליהו חי ק״ס ס
כ — וישלח אחאב, ויקבץ ק״ס ס

קאפ. פ׳ פו״ס מלכים א

יח מו ס ויד ה׳ היתה ק״ס ס
יט טו ס ויאמר ה׳ לך
כ א ס ובן הדד מלך ק״ס פ
כג פ ועבדי מלך ארם ש״ס ס
כו ס ויהי לתשובת השנה
לה ס ואיש אחד מבני
כא א ס ויהי אחר, כרם
יז ס ויהי דבר ד׳ ק״ס פ
כז — ויהי כשמע, ויקרע ש״ס ס
כח ס ויהי דבר ד׳ ק״ס פ
כב ב — ויהי בשנה השלישית ק״ס ס
מא ס ויהושפט בן אסא ש״ס פ
נב ס אחזיהו בן אחאב

מלכים ב

א ג ס ומלאך ה׳ דבר ק״ס פ
טו ס וידבר מלאך, רד
יז ס בשנת שתים ליהורם פסקא
ב א ס ויהי בהעלות, אליהו ש״ס פ
יט — ויאמרו אנשי העיר ש״ס ס
כג ס ויעל, בית אל ש״ס פ
ג ד ס ומישע מלך מואב ק״ס פ
ד א ס ואשה אחת מנשי ש״ס פ
ח ס ויהי היום ויעבר
לח ס ואלישע שב הגלגלה ש״ס פ
מב ס ואיש בא מבעל
ה א ס ונעמן שר צבא
כ ס ויאמר גחזי נער ש״ס פ
ו א ס ויאמרו בני הנביאים
ח ס ומלך ארם
כד ס ויהי אחרי כן ק״ס פ
ז א ס ויאמר אלישע שמעו
ג ס וארבעה, מצורעים ש״ס פ
ח א ס ואלישע דבר אל ש״ס פ
ז פ ויבא אלישע דמשק ש״ס ס
טז פ ובשנת חמש ליורם ש״ס ס
כה ס בשנת שתים עשרה ק״ס ס
ט א ס ואלישע קרא ש״ס פ
כט ס ובשנת אחת עשרה ש״ס פ

קאפ. פ' פו"ס מלכים ב

יוד א ס ולאחאב שבעים בנים ש"ס פ
טו — וילך משם וימצא ש"ס ס
יח ס ויקבץ יהוא, העם ש"ס פ
ל ס ויאמר ה' אל יהיא ק"ס פ
לב — בימים ההם החל, פסקא
יא א ס ועתליהו אם אחזיה ק"ס פ
ד ס ובשנה השביעית שלח ק"ס פ
יג ס ותשמע עת"ל' קול ק"ס פ
טו — ויצו יהוידע הכהן ק"ס ס
יז ס ויכרות יהוידע
יב א ס בן שבע שנים
ז ס ויהי בשנת עשרים
יח ס אז יעלה חזאל ק"ס ס
יג א ס בשנת עשרים ושלש ק"ס
יוד פ בשנת שלשים ושבע ק"ס ס
יד ס ואלישע חלה ש"ס פ
כ ס וימת אלישע ויקברהו
כא — ויהי הם קוברים ק"ס פ
כב — וחזאל מלך ארם ש"ס פ
יד א ס בשנת שתים ליואש ש"ס פ
ח ס אז שלח אמציה
יז ס ויחי אמציה,
כג ס בשנת חמש עשרה ש"ס פ
טו א ס בשנת עשרים ושבע
ח ס בשנת שלשים ושמנה
יג פ שלום בן יביש ק"ס פ
טז — אז יכה מנחם ק"ס ס
יז ס בשנת שלשים ותשע
כג ס בשנת חמשים
כז ס בשנת חמשים ושתים
לב ס בשנת שתים לפקח ק"ס פ ואין
לז — בימים ההם החל ק"ס ס
טז א ס בשנת שבע עשרה ק"ס פ
ה — אז יעלה רצין ק"ס ס
יז א ס בשנת שתים עשרה ק"ס פ
ז פ ויהי כי חטאו ש"ס פ
כד ס ויבא מלך אשור
יח א ס ויהי בשנת שלש ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס מלכים א

ט ס ויהי בשנה הרביעית ק"ס פ
יח יג פ ובארבע עשרה ק"ס פ
יז ס וישלח מלך אשור ק"ס פ
יט טו פ ויתפלל חזקיהו ק"ס ס
כ ס וישלח ישעיהו
לב ס לכן כה אמר ה'
לה ס ויהי בלילה ההוא
כ א ס בימים ההם חלה
ד ס ויהי ישעיהו, לא יצא ק"ס פ
יב ס בעת ההיא שלח
כא א ס בן שתים עשרה
יוד — וידבר ה' ביד ק"ס ס
יב ס לכן כה אמר
יט ס בן עשרים ושתים ק"ס פ
כב א ס בן שמנה שנה
כג א — וישלח המלך ויאספו ק"ס ס
לא ס בן עשרים ושלש
לו ס בן עשרים וחמש
כד ח ס בן שמנה עשרה
יח ס בן עשרים ואחת
כה א ס ויהי בשנה התשיעית ק"ס פ
ח ס ובחרש החמישי
כג — וישמעו כל שרי ק"ס ס ק"ס פ
כה ס ויהי בחדש השביעי
כז ס ויהי בשלשים ושבע ק"ס פ

ירמי'

א ד ס ויהי דבר ה' אלי ק"ס פ
ז — ויאמר ה' אלי ש"ס ס
יא ס ויהי דבר, מקל ק"ס פ
יג ס ויהי דבר, שנית ק"ס פ
ב א ס ויהי דבר ה' ש"ס פ
ד ס שמעו דבר ה' ש"ס פ
כט ס למה תריבו אלי
ג ו ס ויאמר ה' אלי בימי ק"ס פ
יא ס ויאמר ה' אלי צדקה
יח ס בימים ההמה ילכו
ד א — אם תשוב ישראל ק"ס ס
ג ס כי כה אמר

קאפ. פ' פו"ס

ירמי'

ד ט ס והיה ביום ההוא

יא — בעת ההיא יאמר ק"ס פרשה

יט ס מעי מעי אוחילה ק"ס פ

כב ס כי אויל עמי

כז ס כי כה אמר ה' שממה

ה א ס שוטטו בחוצות ירושלים ק"ס פ

יוד ס עלו בשרותיה

יד ס לכן כה אמר דא"צ

כ ס הגידו זאת בבית

ל ס שמה ושערורה

ו ו ס כי כה אמר ד"צ

ט ס כה אמר ד"צ ש"ס פ

טז ס כה אמר ה' עמדו

כא ס לכן כה אמר

כב ס כה אמר ה' הנה

ז א ס הדבר אשר היה ש"ס פ

ג ס כה אמר ד"צ א"י

יב — כי לכו נא ק"ס ס

טז ס ואתה אל התפלל ק"ס פ

כ ס לכן כה אמר ה'

כא ס כה אמר ד"צ א"י

כט ס גזי נזרך

לב ס לכן הנה ימים

ח ד ס ואמרת אליהם כה

יוד — לכן אתן את נשיהם ק"ס ס

יג ס אסף אסיפם נאם

יז — כי הנני משלח ק"ס ס

יח ס מבליגיתי עלי יגון

כג ס מי יתן ראשי מים

ט א — מי יתנני במדבר ק"ס ס

ג — ואיש מרעהו השמרו ק"ס ס

ו ס לכן כה אמר ד"צ ק"ס פ

ט ס על ההרים אשא

יא ס מי האיש החכם

יב ס ויאמר ה' על עזבם

יד ס לכן כה אמר ד"צ א"י

טז ס כה אמר ד"צ ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

ירמי'

ט יט ס כי שמענה נשים

כב ס כה אמר ה' אל יתהלל

כד ס הנה ימים באים

יוד א ס שמעו את הדבר

ב — כי כה אמר ה'

ו ס מאין כמוך ה'

יא ס כדנה תאמרון

יב ס עשה ארץ בכחו ק"ס פ

יז ס אספי מארץ כנעתך

יח ס כי כה אמר ה'

יט ס אוי לי על שברי

כב ס קול שמועה הנה ק"ס פ

כג — ידעתי ה' כי לא ק"ס ס

יא א ס הדבר אשר היה ק"ס פ

ו ס ויאמר ה' אלי קרא

ט ס ויאמר ה' אלי נמצא

יא ס לכן כה אמר ה'

יד ס ואתה אל תתפלל

טו ס מה לידידי בביתי

יח ס וה' הודיעני

כ ס וה' צבאות

כא ס לכן כה אמר ה'

כב ס לכן כה אמר ד"צ

יב א ס צדיק אתה ה'

ד ס עד מתי תאבל

ז ס עזבתי את ביתי

יג — זרעו חטים ק"ס ס

יד ס כה אמר ה' על

יג א ס כה אמר ה' אלי ש"ס פ

ג ס ויהי דבר ד' אלי ש"ס פ

ח ס ויהי דבר ה'

יב ס ואמרו אליך הידוע פסקא א"פ

טו ס שמעו והאזינו אל

יח ס אמור למלך ולגבירה

כ ס שאי עיניכם וראו

יד א ס אשר היה דבר ה' ק"ס פ

יוד ס כה אמר ה' לעם

קאפ. פ' פו"ס

ירמי'

יד יא	ס	ויאמר ה' אלי	ק"ס פ
יד	ס	ויאמר ה' אלי	ק"ס פ
טו	ס	לכן כה אמר	
יט	ס	המאוס מאסת	ק"ס פ
טו א	ס	ויאמר ה' אלי	ק"ס פ
יוד	ס	אוי לי אמי	
טי	ס	אתה ידעת ה'	
יט	ס	לכן כה אמר	
טז א	ס	ויהי דבר ה' אלי	ק"ס פ
ג	ס	כי כה אמר ה'	
ה	ס	כי כה אמר ה'	
ט	ס	כי כה אמר ה"צ	
יד	ס	לכן הנה ימים באים	
טז	ס	הנני שולח לדיגים	
יט	ס	ה' עזי ומעוזי	ש"ס פ
יז א	ס	חטאת יהודה כתובה	
ה	ס	כה אמר ה' ארור	
ז	ס	ברוך הגבר אשר	
יא	ס	קרא דגר ולא ילד	
יד	ס	רפאני ה' וארפא	ק"ס פ
יט	ס	כה אמר ה' אלי	ק"ס פ
כא	—	כה אמר ה' השמרו	ש"ס ס
יח א	ס	הדבר אשר היה	ק"ס פ
ה	ס	ויהי דבר ה' אלי	
ז	ס	רגע אדבר על גוי	
ט	ס	ורגע אדבר על גוי	
יא	—	ועתה אמר נא	ק"ס ס
יג	ס	לכן כה אמר ה'	ק"ס פ
יח	ס	ויאמרו לכו ונחשבה	ש"ס פ
כא	—	לכן תן את בניהם	ש"ס ס
יט א	ס	כה אמר ה' הלוך	
ו	ס	לכן הנה ימים באים	ק"ס פ
יד	ס	ויבא ירמי' מהתפת	
טו	ס	כה אמר ה"צ א"י	
כ ד	ס	כי כה אמר ה'	
ז	ס	פתיתני ה' ואפת	
יג	ס	שירו לה' הללו את	ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

ירמי'

כ יד	ס	ארור היום אשר בו	
כא א	ס	הדבר אשר היה אל	ק"ס פ
ג	ס	ויאמר ירמי' אליהם	
יא	ס	ולבית מלך יהודה	
כב א	ס	כה אמר ה' רד	
ג	—	כה אמר ה' עשו	ש"ס ס
ו	ס	כה אמר ה' על בית	
י	ס	אל תבכו למת	ש"ס פ
יא	ס	כי כה אמר	
יג	ס	הוי בונה ביתו	
יח	ס	לכן כה אמר ה'	
כ	ס	עלי הלבנון וצעקי	
כח	ס	העצב נבזה	ק"ס פ
כג א	ס	הוי רועים מאבדים	ש"ס פ
ה	ס	הנה ימים באים	
ז	ס	לכן הנה ימים	
ט	ס	לנביאים נשבר לבי	ק"ס פ
יג	—	ובנביאי שמרון ק"ס פ	ש"ס ס
יד	ס	ובנביאי ירושלים	
טו	ס	לכן כה אמר ה'	ק"ס פ
טז	ס	כה אמר ה"צ	ק"ס פ
יט	ס	הנה סערת ה'	ק"ס פ
כג	ס	האלקי מקרוב	ק"ס פ
לו	—	לכן הנני על הנביאים	ש"ס ס
כד א	ס	הראני ה' והנה	
ג	ס	ויאמר ה' אלי	ק"ס פ
ד	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
ח	ס	וכתאנים הרעות	ק"ס פ
כה א	ס	הדבר אשר היה	ק"ס פ
ח	ס	לכן כה אמר ה'	ק"ס פ
טו	ס	כי כה אמר ה'	ק"ס פ
לב	ס	כה אמר ה"צ	ק"ס פ
כו א	ס	בראשית ממלכות י'	ש"ס פ
ז	ס	וישמעו הכהנים	ק"ס פ
טז	ס	ויאמרו השרים	
כז א	ס	בראשית ממלכת י'	ש"ס פ
יט	ס	כי כה אמר ה"צ	

קאפ. פ׳ פו"ס ירמי׳

כז כא ס כי כה אמר ה"צ
כח א ס ויהי בשנה ההיא ק"ס פ
יב ס ויהי דבר ה׳ אל
כט א ס ואלה דברי הספר
ח ס כי כה אמר ה"צ
יוד ס כי כה אמר ה׳ כי
טז ס כי כה אמר ה׳ אל
יז ס כה אמר ה"צ הנני
כא ס כה אמר ה"צ א"י
כד ס ואל שמעי׳ הנחלמי
ל ס ויהי דבר ה׳ אל יר׳ ק"ס ס
ל א ס הדבר אשר היה
ד ס ואלה הדברים אשר ק"ס פ
יוד ס ואתה אל תירא
יב ס כי כה אמר ה׳
יח ס כה אמר ה׳ רנני
כג ס הנה סערת ה׳
לא ב ס כה אמר ה׳ מצא חן
ז ס כי כה אמר ה׳
יוד ס שמעו דבר ה׳ ש"ס פ
טו ס כה אמר ה׳ קול ק"ס פ
טז ס כה אמר ה׳ מנעי
יח — שמע שמעתי אפרים ק"ס ס
כא ס הציבי לך ציונים
כג ס כה אמר ה"צ א"י ק"ס ס
כז ס הנה ימים באים
לא ס הנה ימים באים
לה ס כה אמר, נתן שמש
לו ס כה אמר ה׳ אם ימדו
לח ס הנה ימים באים נאם
לב א ס הדבר אשר הי׳
ו ס ויאמר ירמי׳ היה ש"ס פ
טו ס כי כה אמר ה"צ
טז ס ואתפלל אל ה׳
כו ס ויהי דבר ה׳
לו ס ועתה לכן כה
מב ס כי כה אמר ה׳
לג א ס ויהי דבר ה׳ ק"ס פ

קאפ. פ׳ פו"ס ירמי׳

לג ד ס כי כה אמר ה׳
יוד ס כה אמר ה׳ עוד ק"ס פ
יב ס כה אמר ה"צ עוד
יד ס הנה ימים באים
יז ס כי כה אמר ה׳ ק"ס פ
יט ס ויהי דבר ה׳ אל ק"ס פ
כג ס ויהי דבר ה׳ ק"ס פ
כה ס כה אמר ה׳ אם
לד א ס הדבר אשר היה ק"ס פ
ו ס וידבר ירמיה
ח ס הדבר אשר היה ק"ס פ
יב ס ויהי דבר ק"ס פ
יז ס לכן כה אמר
לה א ס הדבר אשר היה
יב ס ויהי דבר ה׳ אל ק"ס פ
יז ס לכן כה אמר ה"צ
לו א ס ויהי בשנה הרביע׳ ק"ס פ
ד ס ויקרא ירמיהו ק"ס פ
ט ס ויהי בשנה החמשית ק"ס פ
יט ס ויאמרו השרים אל
כז ס ויהי דבר ד׳ אל ש"ס פ
ל ס לכן כה אמר ה׳
לב ס וירמי׳ לקח מגלה
לז א ס וימלך מלך צדקיהו ק"ס פ
ו ס ויהי דבר ה׳ אל ש"ס פ
ז — כה אמר ה׳ א"י ק"ס ס
ט ס כה אמר ה׳ אל ש"ס פ
יב ס ויצא ירמיהו
יז — וישלח המלך צדקיהו ק"ס ס
לח א — וישמע שפטיה ק"ס ס
ב — כה אמר ה׳ ק"ס ס
ג ס כה אמר ה׳ הנתן
ז — וישמע עבד מלך ק"ס פרשה
יד ס וישלח המלך צדקיהו
יז ס ויאמר ירמי׳ אל
יט ס ויאמר המלך צדקיהו
כ ס ויאמר ירמי׳ לא יתנו
כד ס ויאמר צדקיהו

קאפ. פ' פו"ס ירמיה

לח כז ס ויבאו כל השרים
כח ס וישב ירמיהו
— והיה כאשר נלכדה פסקא א"פ
לט א — בשנה התשיעית ק"ס ס
טו ס ואל ירמיהו היה ק"ס פ
מ א ס הדבר אשר היה ש"ס פ
ז ס וישמעו כל שרי ש"ס פ?
יג ס ויוחנן בן קרח ק"ס פ
מא א ס ויהי בחדש השביעי ק"ס פ
יא ס וישמע יוחנן בן קרח ש"ס פ
טז ס ויקח יוחנן ב"ק ק"ס פ
מב א ס ויגשו כל שרי ק"ס פ
ז ס ויהי מקץ עשרת ק"ס פ
יח — כי כה אמר ד"צ ק"ס ס
מג א ס ויהי ככלות ירמי'
ב ס ויאמר עזריה בן
ח ס ויהי דבר ה' אל ק"ס פ
מד א ס הדבר אשר היה ק"ס פ
ז ס ועתה כה אמר
יא ס לכן כה אמר
טו ס ויענו את ירמי' ק"ס פ
כ ס ויאמר ירמי' אל
כד ס ויאמר ירמיה ק"ס פ
כו — לכן שמעו דבר ש"ס ס
ל ס כה אמר ה' הנני
מה א ס הדבר אשר דבר
מו א ס אשר הי' דבר ש"ס פ
יג ס הדבר אשר דבר
כ ס עגלה יפה פיה
כז ס ואתה אל תירא ש"ס פ
כח — אתה אל תירא ק"ס ס
מז א ס אשר היה דבר ה'
מח א ס למואב כה אמר
יב ס לכן הנה ימים באים
מ ס כי כה אמר ה'
מט א ס לבני עמון כה
ז ס לאדום, כה אמר
יב ס כי כה אמר ה'

קאפ. פ' פו"ס ירמיה

מט כג ס לדמשק בושה חמת ק"ס פ
כח ס לקדר ולממלכות חצור ק"ס פ
לד ס אשר הי' דבר
נ א ס הדבר אשר דבר ש"ס פ
ו ס צאן אבדות היו
ח ס נודו מתוך בבל
יז ס שה פזורה ישראל ק"ס פ
יח — לכן כה אמר ה' ש"ס ס
כא ס ע־ הארץ מרתים ק"ס פ
כב — קול מלחמה בארץ ק"ס ס
כח — קול נסים ופלטים ק"ס ס
לא ס הנני אליך זדון ק"ס פ
לג ס כה אמר ד"צ ק"ס פ
מא — הנה עם בא ק"ס ס
נא א ס כה אמר ה' הנני
טו ס עשה ארץ בכחו ק"ס פ
כ ס מפץ אתה לי ק"ס פ
כה ס הנני אליך הר
לג ס כי כה אמר ה'
לו ס לכן כה אמר ה'
מז — לכן הנה ימים ק"ס ס
נב ס לכן הנה ימים
נח ס כה אמר ה"צ
נט ס הדבר אשר צוה ק"ס פ
נב א ס בן עשרים ואחת ק"ס פ
ד ס ויהי בשנה התשעית
יב ס ובחדש החמישי
לא ס ויהי בשלשים ושבע

יחזקאל

ב א ס ויאמר אלי בן אדם ש"ס פ
ג ס ויאמר אלי ב"א
ו ס ואתה בן אדם ק"ס פ
ח ס ואתה בן אדם
ג א ס ויאמר אלי ב"א ק"ס פ
ג — ויאמר אלי ב"א ק"ס ס
ד ס ויאמר אלי ב"א ק"ס פ
יוד ס ויאמר אלי ב"א
טז ס ויהי מקצה ש"י ?

קאפ. פ' פו"ס

יחזקאל

ג טז ס ויהי דבר ה' פסקא א"פ
כ ס ובשוב צדיק מצדקו
כב ס ותהי עלי שם יד
כה ס ואתה בן אדם
ד א ס ואתה בן אדם ש"ס פ
ד ס ואתה שכב על
יג ס ויאמר ה' ככה
טו ס ויאמר אלי
טז ס ויאמר אלי ב"א
ה א ס ואתה בן אדם ש"ס פ
ה ס כה אמר א' ה' ק"ס פ
ז ס לכן כה אמר
ח ס לכן כה אמר ק"ס פ
יד ס לכן אבות יאכלו
יא — לכן חי אני ש"ס ס
ו א ס ויהי דבר
יא ס כה אמר
ז א ס ויהי דבר ק"ס פ
ה ס כה אמר ק"ס פ
כג ס עשה הרתוק ש"ס פ
ח א ס ויהי בשנה הששית
ז — ויבא אותי אל ש"ס ס
יב — ויאמר אלי הראית ש"ס ס
יג — ויאמר אלי עוד
טו ס ויאמר אלי הראית
ט ד ס ויאמר ה' אלי
ז — ויאמר אליהם טמאו ק"ס ס
יוד א ס ואראה והנה אל
יא ב ס ויאמר אלי ב"א ש"ס פ
ד ס לכן הנבא עליהם
ז ס לכן כה אמר
יד ס ויהי דבר
טז ס לכן אמור כה
יז ס לכן אמור כה
יב א ס ויהי דבר ק"ס פ
ג ס ואתה בן אדם
ח ס ויהי דבר, בבקר ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

יחזקאל

יב יז ס ויהי דבר ק"ס פ
כא ס ויהי דבר
כו ס ויהי דבר
כח ס לכן אמר אליהם
יג א ס ויהי דבר ק"ס פ
ח ס לכן כה אמר
יג ס לכן כה אמר
יז ס ואתה בן אדם
כ ס לכן כה אמר
יד א — ויבא אלי אנשים ק"ס פ ק"ס ס
ב ס ויהי דבר
ד — לכן דבר אותם ק"ס ס
ו ס לכן אמור אב"י
ט ס והנביא כי יפותה
יב ס ויהי דבר ק"ס פ
כא ס כי כה אמר ק"ס פ
טו א ס ויהי דבר
ו ס לכן כה אמר ק"ס פ
טז א ס ויהי דבר ק"ס פ
לה — לכן זונה שמעי ק"ס ס
לו — כה אמר ק"ס ס
נא ס ושמרון כחצי
נט ס כי כה אמר
יז א ס ויהי דבר ש"ס פ
ט — אמור כה אמר ק"ס ס
יא ס ויהי דבר ק"ס פ
יט ס לכן כה אמר
כב ס כה אמר
יח א ס ויהי דבר
ה ס ואיש כי יהי'
כא ס והרשע כי ישוב
כד ס ובשוב צדיק ק"ס פ
כז ס ובשוב רשע
יט א ס ואתה שא קינה ש"ס פ
יוד ס אמך כגפן ק"ס פ
כ א פ ויהי בשנה השביעית ש"ס ס
ב ס ויהי דבר ק"ס פ

יחזקאל

קאפ'	פס'	פו"ס		
כ	כז	ס	לכן דבר אב"י	ק"ס פ
	ל	ס	וכן אמור אב"י	
כא	א	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
	ו	ס	ויהי רכר ה'	
	יא	ס	ואתה בן אדם	
	יג	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	יט	ס	ואתה בן אדם	
	כג	ס	ויהי דבר ה'	
	כט	ס	לכן כה אמר ה'	
	ל	ס	ואתה חלל רשע	ק"ס פ
	לא	ס	כה אמר ה"א	
	לג	ס	ואתה בן אדם	ק"ס פ
כב	א	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	יז	ס	ויהי דבר ה'	
	יט	ס	לכן כה אמר ה	
	כג	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
כג	א	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	יא	ס	ותרא אחותה	
	כב	ס	לכן אהליבה	
	כז	ס	כי כה אמר ה'	ק"ס פ
	לא	ס	כה אמר ה'	
	לד	ס	לכן כה אמר	
	לה	ס	ויאמר ה' אלי	ק"ס פ
	לו	—	כי נאפו ודם	ק"ס פ או ס
	מו	ס	כי כה אמר	
כד	א	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	ו	ס	לכן כה אמר	
	ט	ס	לכן בה אמר	
	טו	ס	ויהי דבר ה'	
	כה	ס	ואתה בן אדם	ש"ס פ
כה	א	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
	ו	ס	כי כה אמר ה'	
	ח	ס	כה אמר ה"א	ק"ס פ
	יב	ס	כה אמר ה"א	
	טו	ס	לכן כה אמר	
כו	א	פ	ויהי בעשתי עשר	ש"ס ס
	ג	—	לכן כה אמר	ק"ס ס

יחזקאל

קאפ'	פס'	פו"ס		
כו	ז	ס	כי כה אמר ה'	
	טו	ס	כה אמר ה"א	
	יט	ס	כי כה אמר	
כז	א	ס	ויהי דבר ה'	
כח	א	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
	ו	ס	לכן כה אמר	ק"ס פ
	יא	ס	ויהי דבר ה'	
	כ	ס	ויהי דבר ה'	
	כה	ס	כה אמר ה"א	
כט	א	ס	בשנה העשירית	ש"ס פ
	ח	ס	לכן כה אמר	
	יג	ס	כי כה אמר ה"א	ק"ס פ
	יז	ס	ויהי בעשרים ושבע	
	יט	ס	לכן כה אמר ה'	
	כא	—	ביום ההוא	ש"ס ס
ל	א	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	ו	ס	כה אמר ה'	
	י	ס	כה אמר ה"א	
	יג	ס	כה אמר א"א	
	כ	ס	ויהי באחת	ש"ס פ
	כב	ס	לכן כה אמר	
לא	א	ס	ויהי באחת עשרה	ש"ס פ
	י	ס	לכן כה אמר	
	טו	ס	כה אמר ה"א	
לב	א	ס	ויהי בשתי עשרה	ק"ס פ
	ג	ס	כה אמר א"א	
	יא	ס	כי כה אמר	
	יז	פ	ויהי בשתי עשרה	ש"ס ס
לג	א	ס	ויהי דבר ה'	ש"ס פ
	ז	ס	ואתה בן אדם	ק"ס פ
	י	ס	ואתה בן אדם	
	יב	ס	ואתה בן אדם	
	כא	ס	ויהי בשתי עשרה	ק"ס פ
	כג	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
	כה	ס	לכן אמר אלהם	
	כז	—	כה תאמר אליהם	ק"ס ס
	ל	ס	ואתה בן אדם	ק"ס פ

קאפ׳ פ׳ פו״ם

יחזקאל

לד א ס ויהי דבר ה׳ ש״ס פ
י ס כה אמר ה׳
יא ס כי כה אמר ה׳
כ ס לכן כה אמר ה׳ ק״ס פ
לה א ס ויהי דבר ה׳
יד ס כה אמר א״א
לו א ס ואתה בן אדם ש״ס פ
ה ס לכן כה אמר א׳ ש״ס פ
ו — לכן הנבא ק״ס ס
ז — לכן כה אמר ק״ס ס
יג ס כה אמר א״א ק״ס פ
טז ס ויהי דבר ה׳ ש״ס פ
כב ס לכן אמר לבית ק״ס פ
לג פ כה אמר א״א ש״ס ס
לז ס כה אמר א״א ק״ס פ
לז א פ היתה עלי יד ש״ס ס
ה — כה אמר א״א ש״ס ס
טו ס ויהי דבר ה׳
לח א ס ויהי דבר ה׳ ש״ס פ
י ס כה אמר א״א
יד ס לכן הנבא
יז ס כה אמר ה״א
יח ס והיה ביום ההוא
לט א ס ואתה בן אדם
יא ס והיה ביום ההוא
יז ס ואתה בן אדם
כה ס לכן כה אמר
מ א ס בעשרים וחמש שנים ש״ס פ
מג י ס ואתה בן אדם הגד
מד א ס וישב אותי דרך
ט ס כה אמר א״א
טו ס והכהנים הלוים ש״ס פ
מה א ס ובהפילכם את ש״ס פ
ט ס כה אמר א״א
טז ס כל העם הארץ ק״ס פ
יח ס כה אמר א״א
מו א ס כה אמר א״א

קאפ׳ פ׳ פו״ם יחזקאל

מו ו ס וביום החדש השני
יב ס וכי יעשה הנשיא
טז ס כה אמר א״א
מז יג ס כה אמר א״א ש״ס פ
טו — וזה גבול הארץ ק״ס ס
מח א ס ואלה שמות השבטים ק״ס פ
מ ס ואלה תוצאות הארץ

ישעיה

א י ס שמעו דבר ה׳ ש״ס פ
יח ס לכו נא ונוכחה
כא ס איכה היתה לזונה
כד ס לכן נאום האדון
ב א ס הדבר אשר חזה ש״ס פ
ה ס בית יעקב לכו
יב ס כי יום לה׳ צ׳ ש״ס פ
ג א ס כי הנה האדון ק״ס פ
יג ס נצב לריב ה׳
טז ס ויאמר ה׳ יען
יח ס ביום ההוא יסיר ש״ס פ
ד ב ס ביום ההוא יהיה ק״ס פ
ה א ס אשירה נא לידידי ק״ס פ
ח ס הוי מגיעי בית ק״ס פ
יא ס הוי משכימי בבקר ק״ס פ
יח ס הוי משכי העון ש״ס פ
כ ס הוי האומרים ק״ס פ
כא ס הוי חכמים
כב ס הוי גבורים
כד ס לכן כאכול קש
ו א ס בשנת מות המלך ק״ס פ
ז א ס ויהי בימי אחז ש״ס פ
ג ס ויאמר ה׳ אל ישעיהו
ז ס כה אמר א״א ק״ס פ
י ס ויוסף ה׳ דבר
יח ס והיה ביום ההוא
כא ס והיה ביום ההוא יחוה
כג — והיה ביום ההוא יהיה ק״ס ס
ח א ס ויאמר ה׳ אלי ק״ס פ
ה ס ויוסף ה׳ דבר

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

ח	ט	ס	רעו עמים וחתו	
	יא	ס	כי כה אמר ה'	
	טז	ס	צור תעודה	
	יט	ס	וכי יאמרו אליכם	
ט	ז	ס	דבר שלח א'	ק"ס פ
	יג	ס	ויכרת ה'	
י	א	ס	הוי החקקים	ק"ס פ
	ה	ס	הוי אשור שבט	
	יב	ס	והיה כי יבצע	ק"ס פ
	טז	ס	לכן ישלח הארון	
	כ	ס	והיה ביום ההוא	
	כד	ס	לכן כה אמר א'	ק"ס פ
	כז	—	והיה ביום ההוא	ק"ס ס
	לג	ס	הנה האדון	
יא	א	ס	ויצא חטר מגזע	
	י	ס	והיה ביום ההיא	
	יא	ס	והיה ביום ההוא	ק"ס פ
יג	א	ס	משא בבל	ק"ס פ
יד	ג	ס	והיה ביום הניח	
	כד	ס	נשבע ה"צ	
	כח	ס	בשנת מות המלך	ש"ס פ
טו	א	ס	משא מואב	
טז	ה	ס	והוכן בחסד	ש"ס פ
	יג	ס	זה הדבר אשר	ש"ס פ
יז	א	ס	משא דמשק	ק"ס פ
	ד	ס	והיה ביום ההוא	
	ז	ס	ביום ההיא ישעה	
	ט	ס	ביום ההוא יהיו	
	יב	ס	הוי המון עמים	ק"ס פ
יח	א	ס	הוי ארץ צלצל	ק"ס פ
	ד	ס	כי כה אמר ה'	
	ז	ס	בעת ההיא יובל	
יט	א	ס	משא מצרים	ק"ס פ
	טז	ס	ביום ההוא יהיה	
	יח	ס	ביום ההוא יהיו	
	יט	ס	ביום ההוא יהיה	
	כג	ס	ביום ההוא תהיה	

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

יט	כד	ס	ביום ההוא יהיה	
כ	א	ס	בשנת בא תרתן	ש"ס פ
	ג	ס	ויאמר ה' כאשר	
כא	א	ס	משא מדבר ים	ש"ס פ
	ו	ס	כי כה אמר ה'	ק"ס פ
	יא	ס	משא דומה אלי	ש"ס פ
	יג	ס	משא בערב ביער	ק"ס פ
	טז	ס	כי כה אמר אד'	
כב	א	ס	משא גיא חזיון	
	טו	ס	כה אמר ה"צ	
כג	א	ס	משא צר הלילו	ק"ס פ
	טו	ס	והיה ביום ההוא	ק"ס פ
כד	א	ס	הנה ה' בוקק	ק"ס פ
	טז	ס	מכנף הארץ	
	כא	ס	והיה ביום ההוא	ק"ס פ
כה	א	ס	ה' אלקי אתה	ש"ס פ
	ו	ס	ועשה ה"צ לכל	
	ט	ס	ואמר ביום ההוא	ק"ס פ
כו	א	ס	ביום ההוא יושר	ק"ס פ
	יא	ס	ה' רמה ידך	ש"ס פ
	יב	—	ה' תשפת שלום	ק"ס ס
	יג	—	ה' אלקינו בעלונו	ק"ס ס
	טז	ס	ה' בצר פקדוך	ק"ס פ
	כ	ס	לך עמי בא בחדרך	ש"ס פ
כז	א	ס	ביום ההוא יפקד	
	ב	ס	ביום ההוא כר"ח	
	ז	ס	הכמכת מכהו	
	יב	ס	והיה —יחבוט	ק"ס פ
	יג	ס	והיה—יתקע	
כח	א	ס	הוי עטרת גאות	
	ה	ס	ביום ההוא יהיה	
	ז	—	וגם אלה ביין שגו	ק"ס ס
	ט	ס	את מי יורה דעה	
	יד	ס	לכן שמעו דבר	ש"ס פ
	טו	ס	לכן כה אמר א'	ק"ס פ
	כג	ס	האזיני ושמעו קולי	ש"ס פ
כט	א	ס	הוי אריאל	ש"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

כט ט ס התמהמהו ותמהו
יג ס ויאמר ה"א יען ק"ס פ
טו ס הוי המעמיקים ק"ס פ
כב ס לכן כה אמר ה' ק"ס פ
ל א ס הוי בנים סוררים
ו ס משא בהמות נגב
יב ס לכן כה אמר קדוש ישראל ה'
טו ס כי כה אמר א' ק"ס פ
יט ס כי עם בציון
כז ס הנה שם ד' בא ק"ס פ
לא א ס הוי היורדים מצרימה ק"ס פ
ד ס כי כה אמר ה'
לב א ס הן לצדק ימלך
ט ס נשים שאננות קימנה ק"ס פ
לג א ס הוי שודד ואתה
ב ס ה' חננו לך קוינו
ז ס הן אראלם צעקו
יג ס שמעו רחוקים ק"ס פ
לד א ס קרבו גוים לשמוע
לה א ס יששום מדבר
ג ס חזקו ידים רפות
לו א פ ויהי בארבע עשרה ש"ס ס
יא — ויאמר אליקים ושבנא ק"ס ס
לז א ס ויהי כשמוע המלך
טו — ויתפלל חזקיהו ש"ס ס
לג ס לכן כה אמר
לו ס ויצא מלאך ה'
לז — ויסע וילך וישב ק"ס ס
לח א ס בימים ההם חלה
ד ס ויהי דבר ה' ק"ס פ
ט ס מכתב לחזקיהו
לט א ס בעת ההיא ש"ס פ
מ א ס נחמו נחמו עמי ק"ס פ
ג ס קול קורא במדבר
ו ס קול אומר קרא
ט ס על הר גבוה
יב ס מי מדד בשעלו ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

מ יז ס כל הגוים כאין
כה ס ואל מי תדמיוני
כז ס למה תאמר יעקב
מא א ס החרישו אלי איים ק"ס פ
ח ס ואתה ישראל עבדי
יד ס אל תיראי תולעת ק"ס פ
יז ס העניים והאביונים
כא ס קרבו ריבכם יאמר
כה ס העירותי מצפון ק"ס פ
מב א ס הן עבדי אתמך ש"ס פ
ה ס כה אמר האל ק"ס פ
י ס שירו לה' שיר ק"ס פ
יד ס החשיתי מעולם ק"ס פ
יח ס החרשים שמעו
מג א ס ועתה כה אמר
יא ס אנכי אנכי ה'
יד ס כה אמר ה' גאלכם
טז ס כה אמר ה' הנותן
כב — ולא אותי קראת ש"ס ס
מד א ס ועתה שמע עבדי יעקב
ב — כה אמר ה' עשך ק"ס ס
ו ס כה אמר ה' מלך
כא ס זכר אלה יעקב
כד ס כה אמר גאלך
מה א ס כה אמר ה' למשיחו
ח ס הרעיפו שמים ק"ס פ
ט ס הוי רב את יוצרו
י ס הוי אומר לאב
יא ס כה אמר ה' קדוש ק"ס פ
יד ס כה אמר ה' יגיע ק"ס פ
יח ס כי כה אמר ה' ק"ס פ
מו ג ס שמעו אלי בית יעקב
ה ס למי תדמיוני ותשוו
ח ס זכרו זאת והתאוששו
יב ס שמעו אלי אבירי לב
מז א ס רדי ושבי על עפר
ד ס גאלנו ה"צ שמו

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

מז ח ס ועתה שמעי זאת
מח א ס שמעו זאת בית י'
ג ס הראשנות מאז
יב ס שמע אלי יעקב
יז ס כה אמר ה' ק"ס פ
כ ס צאו מבבל ברחו
מט א ס שמעו איים אלי
ה ס ועתה אמר ה'
ז ס כה אמר ה' גואל, ישר' ק"ס פ
ח ס כה אמר ה' בעת
יד ס ותאמר ציון ק"ס פ
כב ס כה אמר א"א ק"ס פ
כד ס היוקח מגבור מלקוח
נ א ס כה אמר ה' אי זה
ד ס א"א נתן לי לשון
י ס מי בכם ירא ה'
נא א ס שמעו אלי רדפי
ד ס הקשיבו אלי עמי ק"ס פ
ז ס שמעו אלי ידעי
ט ס עורי עורי לבשי
יב ס אנכי אנכי הוא
יז ס התעוררי התעוררי ק"ס פ
כב ס כה אמר אדניך
נב א ס עורי עורי לבשי
ג ס כי כה אמר ה' חנם ק"ס פ
ד ס כי כה אמר א"א
ז ס מה נאוו על ההרים
יא ס סורו סורו צאו
יג ס הנה ישכיל עבדי ק"ס פ
נג א — מי האמין לשמועתנו
נד א ס רני עקרה לא ילדה
ט ס כי מי נח זאת לי
יא ס עניה סערה
נה א ס הוי כל צמא
ו ס דרשו ה' בהמצאו ק"ס פ
נו א ס כה אמר ה' שמרו
ד ס כי כה אמר ה'

קאפ. פ' פו"ס

ישעיה

נו ו ס ובני הנכר הנלוים
י ס צפיו עורים
נז ג ס ואתם קרבו הנה
טו ס כי כה אמר רם
נח א ס קרא בגרון ק"ס פ
נט א ס הן לא קצרה
ס א ס קומי אורי כי בא ק"ס פ
סא א ס רוח ה' עלי ש"ס פ
י ס שוש אשיש בה' יש"ס פ
סב ו — על חומותיך ק"ס ס
י ס עברו עברו בשערים
סג א ס מי זה בא
ז ס חסדי ה' אזכיר ק"ס פ
סה א ס נדרשתי ללא שאלוני ק"ס פ
ח ס כה אמר ה' כאשר
יג ס לכן כה אמר ה' ק"ס פ
סו א ס כה אמר ה' השמים ק"ס פ
ה ס שמעו דבר ה' החרדים
י ס שמחו את ירושלים ק"ס פ
יב ס כי כה אמר ה' הנני
טו — כי הנה ה' באש יבא ש"ס ס

הושע

א ב — ויאמ' ה' אל הושע יש"ס פסקא א"פ
ב א ס והיה מספר בנ"י יש"ס פ
טז ס לכן הנה אנכי
יח ס והיה ביום ההוא תקראו
כג ס והיה ביום ההוא אענה ק"ס פ
ג א ס ויאמר ה' אלי ש"ס פ
ד א ס שמעו דבר ה' ק"ס פ
ה א ס שמעו זאת הכהנים
ח ס תקעו שופר בגבעה ק"ס פ
ז א ס כרפאי לישראל ש"ס פ
יג ס אוי להם כי נדדו
ט א ס אל תשמח ישראל ק"ס פ
י ס בענבים במדבר ש"ס פ
י א ס גפן בוקק ישראל
ט ס מימי הגבעה

הושע

קאפ.	פ'	פו"ס		
יא	ז	—	ועמי תלואים	ק"ס פ ק"ס ס
יב	א	ס	סבבוני בכחש	יש"ס פ
יג	יא	ס	צרור עון אפרים	
יד	ב	ס	שובה ישראל	ש"ס פ

יואל

קאפ.	פ'	פו"ס		
א	יג	ס	חגרו וספדו	
ב	א	ס	תקעו שופר בציון	ש"ס פ
	טו	ס	תקעו שופר בציון	ק"ס פ
ג	א	ס	והיה אחרי כן	ק"ס פ
ד	ט	ס	קראו זאת בגוים	ק"ס פ
	יח	ס	והיה ביום ההוא יטפו	

עמוס

קאפ.	פ'	פו"ס		
א	ג	ס	כה אמר ה' על דמשק	ק"ס פ
	ו	ס	כה אמר — עזה	ק"ס פ
	ט	ס	כה אמר — צור	ק"ס פ
	יא	ס	כה אמר — אדום	
	יג	ס	כה אמר — בני עמון	
ב	א	ס	כה אמר — מואב	ש"ס פ
	ד	ס	כה אמר — יהודה	
	ו	ס	כה אמר — ישראל	
ג	א	ס	שמעו את הדבר	
	יא	ס	לכן כה אמר ה'	
	יב	—	כה אמר ה'	ש"ס ס
ד	א	ס	שמעו הדבר הזה	ק"ס פ
	יב	ס	לכן כה אעשה	
ה	א	ס	שמעו את הדבר	
	ג	ס	כי כה אמר ה'	
	ד	ס	כי כה אמר ה' לבית	
	טז	ס	לכן כה אמר ה'	
	יח	ס	הוי המתאוים	
ו	א	ס	הוי השאננים בציון	ק"ס פ
	יא	ס	כי הנה ה' מצוה	
ז	א	ס	כה הראני ה'	ק"ס פ
	ד	ס	כה הראני ה'	
	ז	ס	כה הראני ה'	ק"ס פ
	י	ס	וישלח אמציה	
	יב	ס	ויאמר אמציה	ק"ס ס
ח	א	ס	כה הראני ה'	ק"ס פ

קאפ.	פ'	פו"ס		
			עמוס	
ח	ד	ס	שמעו זאת השאפים	
	ט	ס	והיה ביום ההוא	
	יא	ס	הנה ימים באים	
ט	א	ס	ראיתי את ה' נצב	ש"ס פ
	ז	ס	הלא כבני כושיים	ק"ס פ
	יג	ס	הנה ימים באים	ק"ס פ

יונה

קאפ.	פ'	פו"ס		
ב	יא	ס	ויאמר ה' לדג	
ג	א	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ

מיכה

קאפ.	פ'	פו"ס		
א	יד	—	לכן התני שלוחים	ק"ס פ
ב	א	ס	הוי חשבי און	
	ג	ס	לכן כה אמר	
ג	א	ס	ואומר שמעו נא	
	ה	ס	כה אמר ה'	
	ט	ס	שמעו נא זאת	ק"ס פ
ד	א	ס	והיה באחרית	
	ו	ס	ביום ההוא — אספה	
	ח	ס	ואתה מגדל עדר	
ה	א	ס	ואתה בית לחם	ק"ס פ
	ו	ס	והיה שארית יעקב	ק"ס פ
	ז	—	והיה שארית יעקב	ק"ס פ
	ט	ס	והיה ביום ההוא	
ו	א	ס	שמעו נא את	ק"ס פ
	ט	ס	קול ה' לעיר יקרא	
ז	א	ס	אללי לי כי הייתי	
	ט	ס	זעף ה' אשא	
	יד	ס	רעה עמך בשבטך	

נחום

קאפ.	פ'	פו"ס		
א	יב	ס	כה אמר ה'	ק"ס פ
ב	א	ס	הנה על ההרים	
ג	א	ס	הוי עיר דמים	ק"ס פ

חבקוק

קאפ.	פ'	פו"ס		
ב	א	ס	על משמרתי אעמדה	ק"ס פ
	ט	ס	הוי בוצע בצע	
	יב	ס	הוי בונה עיר	
	טו	ס	הוי משקה רעהו	ק"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

חבקוק

ב	יח	ס	מה הועיל פסל	
	יט	ס	הוי אומר לעץ	
ג	א	ס	תפלה לחבקוק	
	ח	ס	הבנהרים חרה	ק"ס פ
	יד	ס	נקבת במטיו	

צפניה

א	ח	ס	והיה ביום זבח	
	י	ס	והיה ביום ההוא	
	יב	ס	והיה בעת ההיא	
ב	א	ס	התקוששו וקושו	
	ה	ס	הוי יושבי חבל	
	ח	—	שמעתי חרפת	ק"ס ס
ג	א	ס	הוי מוראה ונגאלה	
	יד	ס	רני בת ציון	
	טז	ס	ביום ההוא יאמר	ק"ס פ

חגי

א	ג	ס	ויהי דבר ה'	
	ז	ס	כה אמר ה' א"צ	
	יב	ס	וישמע זרובבל	
	יג	ס	ויאמר חגי מלאך	
	טו	ס	ביום עשרים וארבעה	
ב	ו	ס	כי כה אמר ה"צ	
	י	ס	בעשרים וארבעה	ש"ס פ
	יד	—	ויען חגי אם	
	כ	ס	ויהי דבר ה'	

זכריה

א	ז	ס	ביום עשרים וארבעה	ש"ס פ
	טז	ס	לכן כה אמר	
ב	א	ס	ואשא את עיני	
	ג	ס	ויראני ה' ארבעה	
	ה	ס	ואשא עיני ואראה	
	י	ס	הוי הוי ונוסו	
	יב	ס	כי כה אמר	
	יד	ס	רני ושמחי ב"צ	ק"ס פ
ג	א	ס	ויראני את יהושע'	
ד	ח	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
ה	א	ס	ואשוב ואשא	

קאפ. פ' פו"ס

זכריה

ה	ט	ס	ואשא עיני וארא	ק"ס פ
ו	א	ס	ואשוב ואשא עיני	ק"ס פ
	ט	ס	ויהי דבר ה'	
ז	א	ס	ויהי בשנת ארבע	ק"ס פ
	ד	ס	ויהי דבר ה"צ	
	ח	ס	ויהי דבר ה'	
ח	א	ס	ויהי דבר ה"צ	ש"ס פ
	ג	—	כה אמר ה'	ק"ס ס
	ד	ס	כה אמר ה"צ עוד	
	ו	ס	כה אמר ה"צ כי יפלא	ש"ס פ
	ז	ס	כה אמר ה"צ הנני	
	ט	ס	כה אמר ה"צ תחזקנה	
	יד	ס	כי כה אמר, כאשר זממתי	
	יח	ס	ויהי דבר ה"צ אלי	ק"ס פ
	כ	ס	כה אמר ה"צ עוד	
	כג	ס	כה אמר ה"צ בימים	
ט	א	ס	משא דבר ה'	ק"ס פ
	ט	ס	גילי מאד ב"צ	ש"ס פ
י	ג	ס	על הרעים חרה	ק"ס פ
יא	א	ס	פתח לבנון	ק"ס פ
	ד	ס	כה אמר ה'	ש"ס פ
	יב	—	ואומר אליהם, אם טוב	ק"ס ס
	טו	ס	ויאמר ה' אלי	
	יז	—	הוי רעי האליל	ק"ס ס
יב	א	ס	משא דבר ה'	ק"ס פ
יג	ז	ס	חרב עורי על	ק"ס פ
יד	א	ס	הנה יום בא	ק"ס פ
	ו	—	והיה ביום ההוא לא	ק"ס פ
	ח	—	והיה ביום ההוא יצאו	ק"ס ס
	יב	ס	וזאת תהיה	ק"ס פ
	טז	—	והיה כל הנותר	ק"ס ס

מלאכי

ב	י	—	הלא אב אחד	ק"ס ס
	יג	ס	וזאת שנית	
	יז	ס	הוגעתם ה'	ק"ס פ
ג	יג	ס	חזקו עלי דבריכם	
	טו	—	אז נדברו יראי ה'	ק"ס ס

קאפ. פ' פו"ס

מלאכי

ג יט ס כי הנה היום

קאפ. פ' פו"ס

מלאכי

ג כב ס זכרו תורת משה

תלים ה"א לו, בפארמא, וכן בקיירה, פסוק ראשון. ההתחלה כמו למנצח לדוד, באמצע שורה, ובכל קפיטל יש הפסק שורה אחת, וקפיטל קי"ט, יש הפסק שורה לפני כל אות מתמניא אפי, וכ"ה בב"י של קלויז פרנס בשלשה מזמורים משונה בקאירה, מהנדפס, כי בג' מחובר לשלפניו, המזמורים.,

בפארמא ראיתי קצת כ"י כתוב שאר המזמור כסדר, והשאר כתובים ב' שורות שלמות, והשלישיה, רק באמצע כמו סתומה, והשאר כתובים ג' שלמות, והרביעית קצרה, כשירת הים, בקלויז פרנס, כל מזמור מסיים בסתומה, מלבד טז, יז, יח, כא, כב, כז, נג, נד, נו, נח, סג, קג, קיא, קיח, קיט כל אות ואות, קלה, קלו, קנ מסוים בפתוחה, ותלים שבקלויז עליאשבערג מזמור כב, נו, נח, סג, קד, קנ הם בפתוחה.

משלי, איוב, איכה, כל פסוק בשורה לבד, בסופי פנויה, לפני נחמי' אין הפסק שורה, וסמוכים (ה"א לח).

תלים פסוק ראשון באמצע, ואחר כן כל פסוק לבדו.

בשני עמודים, וכן משלי, איוב, איכה טורין 8—7—96, פארמא 505 .873 מחוברים איזו מזמורים.

ויש מן קמט מז'. בכ"י ב"א בקיירה מחובר 60 להקודם, וכן עד, פד, קיד, קטו, קטז.

קאפ. פ' פו"ס

משלי

א ח פ שמע בני מוסר
כ פ חכמות בחוץ הרונה
ב א פ בני אם תקח ש"ס ס
ג א פ בני תורתי א"ת ש"ס ס
ו פ בטח אל ה'
יא פ מוסר ה' בני
יט פ ה' בחכמה יסד ש"ס ס
ד א פ שמעו בנים מוסר ש"ס ס
כ ס בני לדברי הקשיבה
ה א פ בני לחכמתי הקשיבה ק"ס ס
ז פ ועתה בנים שמעו ש"ס ס
ו יא — בני אם ערבת לרעך ק"ס פ ק"ס ס
ו פ לך אל נמלה ש"ס ס
יב פ אדם בליעל
טז פ שש הנה שנא

קאפ. פ' פו"ס

משלי

ו כ ס נציר בני מצות ק"ס פ
ז א ס בני שמור אמרי ש"ס פ
כד פ ועתה בנים שמעו
ח כב פ ה' קנני ש"ס ס
לב פ ועתה בנים שמעו ש"ס ס
ט א פ חכמות בנתה ש"ס ס
י — תחלת חכמה י"ד ק"ס פ ק"ס ס
י א פ משלי שלמה ק"ס פ
יב א — איהב מוסר ק"ס ס
יג א פ בן חכם מוסר ש"ס ס
טו כ פ בן חכם ישמח ש"ס ס
יז כד פ את פני מבין ש"ס ס
יח ח — דברי נרגן ק"ס פ
י — מגדל עוז ק"ס ס
יט י פ לא נאוה לכסיל

קאפ. פ' פו"ם

משלי

יט כז — חדל בני לשמ ק"ס פ

כא יח — כופר לצדיק ק"ס פ

כב א — נבחר שם ק"ס פ ק"ס אין

כב ס אל הגזול דל ש"ס פ

כח — אל תסג גבול ק"ס פ

כג א — כי תשב ללחום ק"ס פ

ו — אל תלחם לחם ק"ס פ

כד יט פ אל תתחר במרעים

כג פ גם אלה לחכמים

כח פ אל תהי עד חנם

ל פ על שדה איש עצל

כה א פ גם אלה משלי

יג פ כצנת י. לג

יד פ נשיאים ורוח

כא — אם רעב שונאך ק"ס פ

כה פ מים קרים

כו י פ רב מחולל כל

כב פ דברי נרגן

כז כא ס מצרף לכסף

כג פ ידוע תדע

כח ו פ טוב איש ריש

יא — חכם בעיניו ק"ס פ

טז פ נגיד חסר תבונות

יז פ אדם עשוק בדם

כט יח פ באין חזון

ל א פ דברי אגור

ז ס שתים שאלתי ש"ס פ

י ס אל תלשן ק"ס פ

טו פ לעלוקה שתי בנות ש"ס ס

יח ס שלשה המה ק"ס פ

כא פ תחת שלש ש"ס ס

כד פ ארבעה הם ש"ס ס

כט פ שלשה המה ש"ס ס

לא א ס דברי למואל ש"ס פ

י פ אשת חיל ש"ס ס

איוב

א ו פ ויהי היום ובניו

קאפ. פ' פו"ם

איוב

ב א — ויהי היום ק"ס פ ק"ס ס

יא פ וישמעו שלשת

ג ב — אחרי כן פתח ק"ס פ

ב פ ויען איוב

ד א פ " אליפז

ו א ס " איוב

ז א — הלא צבא מחובר, בלא קפיטל

ח א ס ויען בלדד

ט א ס " איוב

יא א ס " צופר

יב א ס " איוב

יג א — הן כל מחובר

טו א ס ויען אליפז

יד — אדם ילוד אשה מחובר

טז א ס ויען איוב

יז א — רוחי חובלה מחיבר

יח א ס ויען בלדד

יט א ס " איוב

כ א ס " צופר

כא א ס " איוב

כב א ס " אליפז

כג א ס " איוב

כד א ס " מדוע משדי

כה א ס ויען בלדד

כו א ס " איוב

כז א ס " איוב

כח כ ס והחכמה מחיבר

יב — — ק"ס ס

כט א ס ויען איוב

ל א — ועתה שחקו מחובר

לא א — ברית כרתי מחובר

ח פ אזרעה

לב א פ וישבתו

ב ס ויחר אף

ו ס ויען אליהוא ק"ס פ

לג א — ואולם מחובר

לד א ס ויען אליהוא ק"ס פ

קאפ.	פ'	פו"ס		
			איוב	
לה	א	ס	ויען אליהו	
לו	א	ס	〃 אליהוא	
לז	א	—	אף לזאת	מחובר
לח	א	ס	ויען ה'	
לט	א	—	הידעת	מחובר
	יט	—	התתן לסוס	ק"ס פ
מ	א	ס	ויען	
	ג	ס	ויען איוב	
	ו	ס	〃 ה'	
מא	א	—	הן תוחלתי	מחובר
מב	א	ס	ויען איוב	
	ז	פ	ויהי אחר דבר ה'	
			שיר	
א	ה	ס	שחורה אני	
	ט	ס	לסוסתי	ק"ס פ
	טז	ס	הנך יפה	
ב	א	—	אני חבצלת	מחובר
	ח	ס	קול דודי	
	יד	ס	יונתי בחגוי	
	טו	ס	אחזו לנו	
ג	א	ס	על משכבי	
	ו	ס	מי זאת	

קאפ.	פ'	פו"ס		
			שיר	
ג	ט	ס	אפריון	
ד	א	ס	הנך יפה	
	ח	ס	אתי מלבנון	
	יב	ס	גן נעול	
ה	ב	ס	אני ישנה	ק"ס פ
ו	א	—	אנה הלך	מחובר
	ד	פ	יפה את	
	יוד	ס	מי זאת	ק"ס ס
ז	א	—	שובי שובי	מחובר
	יב	—	לך דודי	ש"ס ס
ח	א	—	מי יתנך	מחובר
	ה	ס	מי זאת	
	ח	ס	אחות לנו	
	יב	—	כרם היה	ק"ס ס ק"ס פ
			רות	
א	יט	—	ותלכנה שתיהם	
ב				
ג				
	ח	—	ויהי בחצי הלילה	
ד	א	—	ובועז עלה השער	
	יח	—	ואלה תולדות פרץ	ק"ס פ ק"ס ס

(הערה) בהעתקה מן כתר תורה בדמשק, וב"א בקיירה, סדר כתובים, דה"י, תלים, איוב, משלי, רות, שיר, קהלת, איכה, אסתר, דניאל, עו"נ. בס' תלים אינם כתובים ככל סדר כתובים, רק שורות שלמות על כל רוחב הספר, וכל התחלת הקפיטל, כמו למנצח לדוד כתוב באמצע שורה הפנויה, ותו לא, ובכל קפיטל, יש הפסק שירה אחת, רק בג' מקומות מחובר ואין שם קפיטל תמניא אפי, הם כמו קפיטלן, על כל אות ואית; בס' איוב עד קפיטל ג יש פו"ס, ואחר כך נכתב שורות שלמות, כמו בתלים, ואין פו"ס רק הפרש קפיטלך יש, והתחלה כתוב באמצע שטה הפנויה בכ"י קיירה, העתקת בן אשר, יש פתוחות באותיות, נשקד, סלה, היה ה', זנח ה', צעק לבם, תקרא כיום, אתה ה' וסתומות בפסוקים; גלתה, על אלה, צדיק הוא, קראתי, ראה, שמעו כי, גדע, דרך קשתי, ויחמוס, טבעו, ישבו, לאמותם, נביאיך, שכבו, זכו נ', לא האמינו, סורו, תם עונך, למה לנצח. תחלת קפיטלן וכל א"ב, פתוחות ככל הכ"י.

קאפ. פ' פו"ס

איכה

ב א פ איכה יעיב
ג א פ אני הגבר
ד א פ איכה יועם
ה א פ זכור ה' מה"ל ש"ס כאן ס

קפיטלן ב, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, יא, יב, אין פרשה בכ"י קיירה שמחוברים, ובקצת ס' יש סתומות בפסוקים א יא, יב, ג א, ב, ט ז, ובש"ס יש ס' ג ט ז א, יא ט

אסתר

בדמשק א, ט, טז, ובכ"י קיירה כל ס' היא פ'.

א ט ס גם ושתי
טז ס ויאמר ממוכן
ב א ס אחר הדברים
ה ס איש יהודי
כא ס בימים ההם
ג א ס אחר הדברים
ח ס ויאמר המן
ד א ס ומרדכי ידע
ו א ס בלילה ההוא
ז ה ס ויאמר המלך אחשורוש
ח א ס ביום ההוא נתן
ג ס ותוסף אסתר
ז ס ויאמר המלך אחשורוש
טו ס ומרדכי יצא
ט י עשרת בני המן, בדמשק, קאירה, המסורת, ותנ"ך ד"ג ס
כט — ותכתוב אסתר ש"ס פ ש"ס ס
וכן בתיקון
י א ס וישם המלך מס

דניאל

ב א ס ובשנת שתים למ"נ ק"ס ס
יד ס באדין דניאל
יז ס אדין דניאל ש"ס פ

קאפ. פ' פו"ס

דניאל

ב כה פ אדין אריוך ק"ס ס
כט ס אנת מלכא ק"ס ס
לא ס אנת מלכא
לז ס אנת מלכא ק"ס פ
מו ס באדין מלכא
ג א ס נביכדנצר ש"ס פ
יג ס באדין, מלכא, פסקא, ק"ס פ
יט ס באדין נ"נ
כד ס אדין נ"נ ק"ס פ
כו ס באדין קרב
כח — ענה נ"נ דמשק ס
לא ס נ"נ מלכא
ד כו ס לקצת ירחין
ה א פ בלשאצר מלכא ק"ס ס
ח ס אדין עללין
יג ס באדין דניאל ק"ס פ
יז ס באדין ענה ק"ס פ
ו א פ ודריוש מדאה ק"ס ס
ו — אדין גבריא ק"ס ס
ז ס אדין סרכיא
כו — באדין דריוש ק"ס פ
ז א פ בשנת חדא ש"ס ס
טו ס אתכרית רוחי
ח א פ בשנת שלוש ש"ס ס
ט א פ בשנת אחת ק"ס ס
י א פ בשנת שלוש
ד פ וביום עשרים וארבעה ש"ס ס
יא ד ס ואני בשנת אחת ק"ס פ
יב ד ס ואתה דניאל

עזרא

א ז פ והמלך כורש ק"ס ס
ט ס ואלה מספרם ק"ס פ
ב א פ ואלה בני
ג — בני פרעש ק"ס ס
נט ס ואלה העולים ק"ס פ
סא ס ומבני הכהנים ק"ס פ
סב — אלה בקשו כתבם ק"ס ס

קאפ. פ' פו"ס

עזרא

ב סח ס ומראשי האבות ק"ס פ

ע ס וישבו הכהנים

ג א ס ויגע החדש

ויאספו, פסקא א"פ

ח ס ובשנה השנית

ד א פ וישמעו צרי ק"ס ס

ו — ובמלכות אחשורוש ק"ס ס

ז ס ובימי ארתחששתא ק"ס פ

ח ס רחום בעל טעם

יא ס דנא פרשגן

יב ס ידיע להוא

יז ס פתגמא שלח ק"ס פ

כג ס אדין מן די

כד פ באדין בטלת ש"ס ס

ה א פ והתנבי חגי

ג פ בה זמנא

ד — אדין כנמא ק"ס ס

ו ס פרשגן אגרתא

ח — ידיע להוא ק"ס פ

יא — וכנמא פתגמא ק"ס ס

יג ס ברם בשנת חדה ק"ס פ

טז ס אדין ששבצר

ו א ס באדין דריוש

ג ס בשנת חדה ק"ס פ

ו ס כען תתני

יג ס אדין תתני ק"ס פ

טז ס ועבדו בנ"י

יט ס ויעשו בני הגולה ק"ס פ

ז א ס ואחר הדברים ק"ס פ

ז ס ויעלו מבנ"י ק"ס פ

יא ס וזה פרשגן

יב ס ארתחשסתא ק"ס פ

כה — ואנת עזרא

כז — ברוך ה' ק"ס פ

ח א פ ואלה ראשי ק"ס ס

בתנ"ך ד"ג יש סתומות בפסוקים ב' עד יד.

קאפ. פ' פו"ס

עזרא

בנימר 3 יש ס' בפ' ב, ד, יג, יד, ופתוחות ג, ה.

ח טו פ ואקבצם אל ק"ס ס

כ ס ומן הנתינים

לא ס ונסעה מנהר

לה פ הבאים מהשבי ש"ס ס

לו — ויתנו את דתי ק"ס ס

ט א ס וככלות אלה

ג — וכשמעי את ק"ס ס

טו ס ה' אלקי ישראל

י א ס וכהתפלל עזרא ש"ס פ

ב פ ויען שכניה ש"ס ס

ה ס ויקם עזרא

ט פ ויקבצו ש"ס ס

י — ויקם עזרא ק"ס פ ק"ס ס

יב ס ויענו כל העם ש"ס אין

יח ס וימצא מבני הכהנים ק"ס פ

בתנ"ך ר"ג יש סתומות כ—כג סוף נחמי', סתימה בתנ"ך, ורש"ד ועדיל, והמסירה נחמי'

ב א ס ויהי בחדש ש"ס פ

ד ס ויאמר לי

י ס וישמע סנבלט ש"ס פ

יט ס וישמע סנבלט

ג א פ ויקם אלישיב ק"ס ס

בתנ"ך ד"ג, ב—לא סתומות ובכ"י № 3 ב, וה—ו סתומות. רק ו, יב, כ, כא הם פ'. ג, ד, י, יא, יג, יד, יט אין פרשה, ובקיירה ד, ז, י, כז פ'. ב, ה, ו, ח, ט, יא, יד, טו סתומות.

לג ס ויהי כאשר שמע

לו — שמע אלקינו ק"ס ס

ד א פ ויהי כאשר שמע ק"ס ס

קאפ. פ' פו"ס
נחמ'

ד ט ס במקום אשר שמעו ק"ס פ
יד ס במקום אשר תשמעו
ה א פ ותהי צעקת ש"ס ס
ט — ויאמר לא טוב ק"ס ס
ו א ס ויהי כאשר נשמע ק"ס פ
ה — וישלח אלי סנבלט ק"ס פ
יד ס זכרה אלקי לטובי'
טז ס ויהי כאשר שמעו
ז א פ ויהי כאשר נבנתה
ו ס אלה בני המדינה
בדמשק ח עד ס סתומות,
יב, יח, כה, כו, מד, נג פ.
בתנ"ך ד"ג ח עד סא כולן
סתומות וכ"י 3, ט פתוחה,
ח, יוד סתומות.
סא פ ואלה העולים ק"ס ס
סב — בני דליה ק"ס ס
סג ס ומן הכהנים
סד - - אלה בקשו ק"ס ס
ע ס ומקצת ראשי ש"ס אין
עא ס ומראשי האבות ק"ס פ
עג — ויגע החדש פסקא א"פ
ח ה ס ויפתח עזרא ק"ס פ
ט ס ויאמר נחמיה ק"ס פ
יג ס וביום השני ק"ס פ
ט א פ וביום כ"ד ש"ס ס
ד ס ויקם על מעלה
י א פ ובכל זאת
לה ס והגורלות
יא ג ס ואלה ראשי
ד — ובירושלים ק"ס ס
ז ס אלה בני בנימן ק"ס פ
י ס מן הכהנים
טו ס ומן הלוים
יט ס והשוערים
כב ס ופקיד הלוים
כד ס ופתחיה

קאפ. פ' פו"ס
נחמ'

יב א ס ואלה הכהנים והלוים
כג ס בני לוים ק"ס פ
כו — אלה בימי יויקים ק"ס פ
כז ס ובחנוכת חומת ק"ס פ
לה פ ומבני הכהנים, בס"א פסקא
יג א ס ביום ההוא ק"ס פ
יד ס זכרה לי
יט ס ויהי כאשר צללו
כג ס גם בימים

דברי הימים

א ו — ובני גומר ק"ס ס
ח ס " חם
יא ס ומצרים
יג ס וכנען ש"ס פ
יז ס ובני שם
יח ס וארפכשד ש"ס פ
כד ס שם ארפכשד
כז ס אברם הוא
כח ס בני אברהם ק"ס פ
כט ס א"ה תולדות
לב ס בני קטורה ק"ס פ
לג ס " מדין
לד ס ויולד אברהם
לה ס בני עשו
לו ס אליפז
לז ס רעואל
לח ס שעיר
לט ס לוטן
מ ס שובל
אמצע-מא ס ענה
" ס דישון
מב ס אצר
מג ס ואלה המלכים ק"ס פ
ב א ס אלה בנ"י
ג ס בני יהודה
ה — פרץ ק"ס ס
ו ס זרח

ב	ז	ס	כרמי	
	ח	ס	איתן	
	ט	ס	חצרון	
	י	—	ורם הוליד	ק"ס ס
	יח	ס	וכלב	
	כא	ס	ואחר בא	ש"ס פ
	כג	ס	ויקח גשור	ק"ס פ
	כז	ס	ויהיו בני רם	ק"ס פ
	ל	—	ובני נדב	ק"ס ס
	לא	ס	ובני אפים	
	לב	—	" ידע	
	לג	ס	" יונתן	
	מב	ס	" כלב	
	מז	ס	" יהדי	
	נד	ס	" שלמה	
ג	א	ס	ואלה היו בני דוד	ק"ס פ
	ה	ס	ואלה נולדו	ק"ס פ
	י	ס	בן שלמה	
	כב	ס	ובני שכניה	
ד	א	ס	ובני יהודה	
	ג	ס	ואלה אבי עיטם	ק"ס פ
	יא	ס	וכלוב אחי	ק"ס פ
	יג	ס	בני קנז	ק"ס פ
	יד	—	ומעונתי	ק"ס ס
	טו	ס	בני כלב	
	יז	—	ובן עזרה	ק"ס ס
	יט	ס	ובני אשת הודיה	
	כד	ס	ובני שמעון	ש"ס פ
	כח	—	וישבו בבאר	ק"ס ס
ה	א	ס	ובני ראובן	ק"ס פ
	ג	ס	בני ראובן	ק"ס פ
	ד	—	בני יואל	ק"ס ס
	יא	ס	ובני גד	ק"ס פ
	יד	—	אלה בני	ק"ס פ
	יח	ס	בני ראובן	ק"ס פ
	כג	ס	ובני חצי	ק"ס פ

	כה	ס	וימעלו	
ה	כז	ס	בני לוי	ק"ס פ
	כח	—	בני קהת	ק"ס ס
	כט	ס	בני עמרם	
	ל	—	אלעזר הוליד	ק"ס פ
ו	א	ס	בני לוי	
	ז	—	בני קהת	ק"ס ס
	יד	ס	בני מררי	ק"ס פ
	טז	ס	ואלה אשר נולדו	ק"ס פ
	כד	ס	ואחיו אסף	
	כט	ס	ובני מררי	ק"ס פ
	לג	פ	ואחיהם הלוים	
	לה	ס	ואלה בני א־רן	ק"ס פ
	לט	ס	ואלה מושבותם	
	מב	ס	ולבני אהרן	ק"ס פ
	מה	ס	וממטה בנימן	ק"ס פ
	מו	ס	ולבני קהת	
	מז	ס	ולבני גרשון	ק"ס פ
	מח	ס	לבני מררי	
	נ	ס	ויתנו בגורל	
	נא	ס	וממשפחות ב"ק	ק"ס פ
	נה	—	וממחצית מטה	ק"ס ס
	ני	ס	לבני גרשום	
	נז	ס	וממטה יששכר	
	נט	ס	וממטה אשר	ק"ס פ
	סא	ס	וממטה נפתלי	
	סב	ס	לבני מררי	
	סה	ס	וממטה גד	
ז	א	ס	ולבני יששכר	
	ב	ס	ובני תולע	
	ג	ס	ובני עוזי	
	ו	ס	בנימן בלע	
	ח	ס	ובני בכר	
	י	ס	ידיעאל	
	יג	ס	בני נפתלי	
	יד	ס	בני מנשה	ק"ס פ

דברי הימים

				קאפ׳ פ׳ פו״ס
ז	כ	ס	בני אפרים	
	כח	ס	ואחיזתם	ק״ס פ
	ל	ס	בני אשר	
ח	א	פ	ובנימן הוליד	ק׳ס ס
	כט	ס	ובגבעון	ק׳ס ס
	לג	ס	ונר הוליד	
ט	א	ס	וכל ישראל	יש״ס פ
	ב	—	והיושבים	ק״ס ס
	י	ס	ומן הכהנים	
	יב	ס	ועדיה	
	יד	—	ומן הלוים	ק״ס ס
	לג	ס	ואלה המשררים	
	לה	פ	ובגבעון ישבו	ש״ס ס
	לט	ס	ונר הוליד	
י	א	פ	ופלשתים נלחמו	ק״ס ס
	ו	—	וימת שאול	ק״ס פ
	ח	ס	ויהי ממחרה	
	יא	ס	וישמעו כל יבש	
יא	א	פ	ויקבצו כל ישראל	יש״ס ס
	ב	—	ויאמר ה׳	פסקא
	ד	ס	וילך דויד	יש״ס פ
	י	פ	ואלה ראשי	ק״ס ס
	יא	ס	ואלה מספר	
	יב	—	ואחריו אלעזר	ק״ס ס
	כ	ס	ואבשי אחי	
	כב	ס	בניהו	
	כו	ס	וגבורי	
	כז	ס	שמות	
	כח	ס	עירא	ק״ס פ
	כט	ס	סיבכי	
	ל	ס	חלד	ק״ס ס
	לא	ס	איתי	
	לב	ס	חורי	
	לג	ס	עזמות	ק״ס ס
	לד	ס	בני השם	
	לה	ס	אחיאם	
	לו	ס	חפר	ק״ס ס

דברי הימים

				קאפ׳ פ׳ פו״ס
יא	לז	ס	נערי	ק״ס ס
	לח	ס	יואל	ק״ס ס
	לט	ס	צלק	
	מ	ס	עירא	
	מא	ס	אוריה	
	מב	—	עדינא	ק״ס ס ק״ס פ
	מג	—	חנן	ק״ס ס ק״ס פ
	מד	—	עזיה	ק״ס ס
	מה	—	ידיעאל	ק״ס ס
	מו	ס	אליאל המחוים	
	מז	—	אליאל ועובד	ק״ס ס
יב	א	פ	ואלה הבאים	יש״ס ס
	ט	ס	עזר הראש	
	יג	ס	ירמיה	
	יד	ס	אלה מבני גד	
	טז	ס	ויבאו מן בני	
	יז	ס	ויבא מן ב״ב	ש״ס א״ן
	יח	ס	ורוח לבשה	יש״ס פ
	יט	ס	וממנשה	ש״ס פ
	כג	ס	ואלה מספרי	יש״ס פ
	כד	ס	בני יהודה	
	כה	ס	מן בני שמעון	ש״ס פ
	כו	ס	מן בני הלוי	
	כז	ס	ויהוידע	
	כח	ס	וצדוק נער	
	כט	ס	ומן בני בנימן	
	ל	ס	ומן בני אפרים	
	לא	ס	ומחצי מטה מנשה	
	לב	ס	ומבני יששכר	
	לג	ס	מזבולון	ק״ס פ
	לד	ס	ומנפתלי	
	לה	ס	ומן הדני	
	לו	ס	ומאשר	ק״ס פ
	לז	ס	ומעבר לי דן	
יג	א	ס	ויועץ דויד	יש״ס פ
	ה	—	ויקהל דויד	ק״ס פ
יד	א	פ	וישלח חירם	ש״ס ס

קאפ. פ' פו"ס

דברי הימים

יד ג ס ויקח דויד עוד
ח — וישמעו פלשתים ק"ס ס ק"ס פ
יג ס ויוסיפו עוד ש"ס פ
טו ג ס ויקהל דויד ש"ס פ
ה ס לבני קהת
ו ס „ מררי ק"ס פ
ז ס „ גרשום
ח ס אליצפן ק"ס פ
ט ס חברון
י ס עוזיאל
יא ס ויקרא דויד ש"ס פ
טז ס ויאמר דויד ק"ס פ
יז פ ויעמידו הלוים ש"ס ס
כה — ויהי דויד ק"ס ס
כו ס ויהי בעזר ש"ס פ
טז א ס ויביאו את ארון ק"ס פ
ה ס אסף הראש
ח פ הודו לה' ש"ס פ (כשירת הים)
כג — שירו לה' ק"ס פ
לז ס ויעזב שם ש"ס פ
לט — להעלית עלות ק"ס ס
יז א ס ויהי כאשר ישב ק"ס פ
ג ס ויהי בלילה
— ויהי דבר ה' פסקא א"פ
ז — כה אמר ה"צ ק"ס ס
טז ס ויבא המלך ש"ס פ
יח א ס ויהי אחרי כן ק"ס פ
ט ס וישמע תעו ש"ס פ
יט א פ ויהי אחרי כן ש"ס ס
ד — ויקח חנון ק"ס פ
ו ס ויראו בני עמון ק"ס פ
ח ס וישמע דויד
טז ס וירא ארם
כ א ס ויהי לעת ת' ש"ס פ
ד ס ויהי אחרי כן ש"ס פ
ה ס ותהי עוד מלחמה
י ס „ „

קאפ. פ' פו"ס

דברי הימים

כא א ס ויעמד שטן ש"ס פ
ח ס ויאמר דויד
ט ס חזה דויד ק"ס פ
יג ס ויאמר דויד
טז ס וישא דויד
יז ס ויאמר דויד ש"ס אין
יח ס ומלאך ה'
כה ס ויתן דויד ש"ס אין
כז ס ויאמר ה'
לא — ויאמר דויד זה
כב ב — „ „ לכנוס
ה — „ „ שלמה
ז — „ „ לשלמה
יח — הלא ה' אלהיכם
יט — עתה תנו ק"ס פ
כג א ס ודויד זקן
ב ס ויאסף ש"ס אין
ו — ויחלקם דויד ק"ס ס
ו ס לבני לוי
ז ס לגרשני ש"ס אין
ח ס בני לעדן ש"ס אין
ט ס בני שמעי ש"ס אין
י ס ובני שמעי
יב ס בני קהת
יג ס „ עמרם
טו ס „ משה
טז — „ גרשם ק"ס ס
יח ס „ יצהר
יט ס „ חברון ש"ס אין
כ ס „ עזיאל
כא ס „ מררי
כב — אלה בני לוי ק"ס ס
כד א ס ולבני אהרן ש"ס פ
ו ס ויכתבם
ז — ויצא הגורל ק"ס פ
ז עד—לא ברוב ספרים אין, רק בב"י קיירה לבלגה, לאמר, לפתחי', ליחזקאל,

ליבין, לגמול, לדלי׳, למעזי׳, ולבני לוי,
ליצהרי, בני עזיאל, מררי (השני) למהלי,
כילן פתוחות, כח, כט, ל, לא—אין.
למלכי׳, למימן, להקוץ, לאביר, לישוע,
לאלישיב, ליקים, לחפה, לישבאב, לחזיר,
להפצץ, לרחבי׳, ידיהו, מררי, ס
ובתנ״ך ד״ג ז עד ל כולן סתימות.

קאפ. פ׳ פו״ס

יט ס אלה פקודתם ק״ס פ וש״ס אין
כ ליצהרי
כב ירי׳
כד מררי
כז למחלי — ששה אלה ק״ס ס
כח לקיש
ל ובני מושי

כה א ס ויבדל דוד
ב — לבני אסף ש״ס פ
ג — לידותון ק״ס ס ק״ס פ
ד ס להימן
ו פ אסף וידותין
ז ס גדלי׳ השני (כילן כשירת הים)
ט ס ויצא הגורל
י ס השלישי זכור
יא ס הרביעי ליצרי
יב ס החמישי
יג ס הששי
יד ס השביעי
טו ס השמיני
טז ס התשיעי
יז ס העשירי
יח ס עשתי עשר
יט ס השנים עשר
כ ס לשלשה עשר
כא ס לארבעה עשר
כב ס לחמשה עשר
כג ס לששה עשר
כד ס לשבעה עשר
כה ס לשמונה עשר

דברי הימים

כה כו — לתשעה עשר ק״ס ס ק״ס פ
כז ס לעשרים
כח ס לכ״א
כט ס לכ״ב ק״ס ס
ל ס לכ״ג
לא ס לכ״ד

כו א ס למחלקות
ו ס ולשמעי׳ בנו ש״ס פ
ט — ולמשלמיהו ק״ס ס
י ס ולחוסה ש״ס פ
ז ס בני שמעיה
יד ס ויפל הגורל ק״ס פ
יז — למזרח הלוים ק״ס פ ק״ס ס
כא פ בני לעדן
כב — בני יחיאל ק״ס ס
כג — לעמרמי ק״ס פ
כט ס ליצהרי
ל ס לחברוני

כז א ס ובני ישראל
ב ס על המחלקת
ד ס ועל מחלקת ק״ס פ
ה ס שר הצבא
ז ס הרביעי
ח ס החמישי
ט ס הששי לחדש
י ס השביעי
יא ס השמיני
יב ס התשיעי
יג ס העשירי
יד ס עשתי עשר ק״ס פ
טו — השנים עשר
טז ס ועל שבטי ק״ס פ
יז ס ללוי, עד פ׳ כב, כשירת הים
יח ס ליהודה
יט ס לזבולן
כ ס לבני אפרים ק״ס פ
— לחצי שבט מ׳ ק״ס ס

כז כא ס להצי המנשה ק"ס פ
כב ס לדן עזריאל ק"ס פ
כב — אלה שרי ישראל ק"ס ס
כג — ולא נשא ק"ס ס
כד — יואב בן צרויה ק"ס ס
כה ס ועל אוצרות המלך
כו ס ועל עשי מ' השדה
כז ס ועל הכרמים ק"ס פ
כח ס ועל הזיתים
כט ס ועל הבקר
ל ס ועל הגמלים ק"ס פ
לא ס ועל הצאן
לב ס ויהונתן
כח א ס ויקהל דויד
יא ס ויתן דוד ק"ס פ
כ ס ויאמר דוד ק"ס פ
כט א ס ויאמר דוד ק"ס פ
ו — ויתנדבו שרי ק"ס ס
י ס ויברך דוד ק"ס פ
כ ס ויאמר דוד
כו ס ודוד בן ישי ש"ס פ

דהי"ב

א א ס ויתחזק שלמה
ז ס בלילה ההיא
יא פ ויאמר אלקים ש"ס ס
יד ס ויאסף שלמה ק"ס פ
ב ב פ וישלח שלמה ק"ס ס
י פ ויאמר חירם ש"ס ס
טז ס ויספר שלמה
ג א — ויחל שלמה ק"ס ס
ח ס ויעש את בית ק"ס פ
י ס ויעש בבית
יד ס ויעש הפרוכת
טו ס ויעש לפני
טז ס ויעש שרשרות
יז ס ויקם העמודים
ד א ס ויעש מזבח

ד ב ס ויעש הים
ו ס " כיורים ק"ס פ
ז ס " מנורות ש"ס פ
ח ס " שולחנות
ט ס " חצר הכהנים
יא ס " חירם
יא — ויכל חירם ק"ס ס ק"ס פ
יט ס ויעש שלמה
ה א פ ותשלם כה"מ ש"ס ס
ב ס אז יקהל ק"ס פ
יא ס ויהי בצאת ק"ס פ
ו א ס אז אמר שלמה ק"ס פ
יד — ויאמר ה' א"י ק"ס ס
יט ס ופנית אל ת' ש"ס אין
כד ס ואם ינגף ש"ס פ
כו ס בהעצר השמים
כח ס רעב כי יהיה ק"ס פ
לב ס וגם אל הנכרי
לד ס כי יצא עמך
מא ס ועתה קומה
ז א ס וככלות שלמה
ה ס ויזבח המלך
ז ס ויקדש שלמה ש"ס פ
י — וביום כ"ג ק"ס פ
יא ס ויכ' שלמה ק"ס פ
יב ס וירא ה' ק"ס פ
ח א פ ויהי מקץ ש"ס ס
י — ואלה שרי ק"ס ס
יב פ אז העלה ש"ס ס
יז ס אז הלך ק"ס פ
ט א ס ומלכת שבא ק"ס פ
יג ס ויהי משקל ש"ס פ
יז ס ויעש המלך ק"ס פ
כב — ויגדל המלך ש"ס פ ש"ס ס
כה ס ויהי לשלמה
י א ס וילך רחבעם ק"ס פ
ו ס ויועץ המלך

קאפ.	פ'	פו"ס	דהי"ב	
י	ח	—	ויעזב את עצת	ק"ס ס
	יב	ס	ויבא ירבעם	ק"ס פ
	יז	ס	ובני ישראל	
	יח	—	וישלח המלך	ק"ס פ ק"ס ס
	יט	—	ויפשעו ישראל	ק"ס ס
יא	א	—	ויבא רחבעם	ק"ס ס
	ב	ס	ויהי דבר ה'	ק"ס פ
	ה	ס	וישב רחבעם	ק"ס פ
	יג	ס	והכהנים	ק"ס פ
	יח	ס	ויקח לו	
יב	ב	ס	ויהי בשנה	ק"ס פ
	ו	—	באלף ומאתים	ק"ס ס
	ט	ס	ויעל שישק	
	יג	ס	ויתחזק	
	טו	ס	ודברי רחבעם	
יג	א	ס	בשנת י"ח	ק"ס פ
	ג	—	וירבעם	ק"ס ס
	ז	—	ויקבצו	ק"ס ס
	כא	ס	ויתחזק אביה	
	כב	ס	ויתר דברי אביה	
	ד	ס	ויקם אביה	ק"ס פ
	ו	—	ויקם ירבעם	ק"ס פ
יד	א	ס	ויעש אסא	ק"ס פ
	ז	ס	ויהי לאסא	
	יא	ס	ויגף ה'	
טו	א	ס	ועזריה בן עודד	ש"ס פ
	ג	ס	וימים רבים	
	ח	ס	וכשמע אסא	
	י	ס	ויקבצו ירו'	ק"ס פ
טז	א	ס	בשנת ל"ו	
	ו	ס	ואסא המלך	
	ז	ס	ובעת ההיא	ק"ס פ
	יב	—	ויחלא אסא	ק"ס ס
יז	א	ס	וימלך יהושפט	ש"ס פ
	ז	ס	ובשנת שלש	ש"ס פ
	יב	ס	ויהי יהושפט	
	יד	ס	ואלה פקודתם	
	טו	ס	ועל ידו יהוחנן	

קאפ.	פ'	פו"ס	דהי"ב	
יז	טז	ס	ועל ידו עמסי'	
	יז	ס	ומן בנימן	
	יח	ס	ועל ידו יוזבד	
	יט	ס	וא"ה המשרתים	
יח	א	ס	ויהי ליהושפט	
	יח	ס	ויאמר לכן	
	כג	ס	ויגש צדקיהו	
	כח	ס	ויעל מלך	ש"ס פ
יט	א	ס	וישב יהושפט	
	ד	—	וישב יהושפט	ק"ס ס
כ	א	פ	ויהי אחרי כן	ש"ס ס
	יד	ס	ויחזיאל	ק"ס פ
	לא	ס	וימלך יהושפט	ש"ס פ
	לז	ס	ויתנבא אליעזר	
כא	ד	ס	ויקם יהורם	ק"ס פ
	יב	ס	ויבא אליו	
	כ	—	בן שלשים	ק"ס פ ק"ס ס
כב	ב	ס	בן מ"ב שנה	
	י	ס	ועתליה	
כג	א	ס	ובשנה השביעית	
	ט	ס	ויתן יהוידע	
	יב	ס	ותשמע עתליה	
	יד	ס	ויוצא יהוידע	
	טז	פ	ויכרת יהוידע	ש"ס ס
	יח	—	וישם יהוידע	ק"ס פ
כד	א	ס	בן שבע	
	ג	פ	וישא לו יוידע	
	ו	ס	ויקרא המלך	
	טו	ס	ויזקן יהוידע	
	יז	ס	ואחרי מות	
	כ	ס	ורוח א'	
	כג	ס	ויהי לתקופת	ק"ס פ
כה	א	ס	בן כ"ה	ק"ס פ
	ה	ס	ויקבוץ	ק"ס פ
	יא	ס	ואמציה	
	יג	ס	ובני הגדוד	
	יד	ס	ויהי אחרי	
	יז	ס	ויועץ אמציה	ק"ס פ

קאפ.	פ'	פו"ס	דהי"ב		
כה	כה	ס	ויהי אמציה	ק"ס	פ
כו	ג	פ	בן ש"ש עשרה	ק"ס	ס
	יא	ס	ויהי לעזיהו	ק"ס	פ
כז	א	ס	בן כ"ה	ש"ס	פ
	ו	ס	ויתחזק יותם		
	ח	—	בן כ"ה	ק"ס	ס
כח	א	ס	בן עשרים	ש"ס	פ
	ו	ס	ויהרג פקח		
	ז	ס	ויהרג זכרי	ק"ס	פ
	ח	ס	וישבו בנ"י		
	ט	ס	ושם היה נביא		
	יב	ס	ויקומו אנשים	ש"ס	פ
	יד	ס	ויעזב החלוץ		
	טז	ס	בעת ההיא	ק"ס	פ
כט	א	ס	יחזקיהו מלך		
	יב	ס	ויקומו הלוים		
	יד	ס	ומן בניהם		
	יח	ס	ויבא פנימה		
	כ	ס	וישכב יחזקיה		
	כו	פ	ויעמדו ה ים	ק"ס	ס
	כז	ס	ויאמר יחזקיהו		
	לא	ס	ויען יחזקיהו		
ל	א	ס	וישלח יחזקיהו	ק"ס	פ
	ו	—	וילכו הרצים	ק"ס	ס
	י	ס	ויהיו הרצים		
	טו	—	וישחטו הפסח	ק"ס	ס
	טז	ס	ויעמדו על	ש"ס	אין
	כ	ס	וישמע ה'		
	כא	ס	ויעשו בנ"י	ק"ס	פ
	כב	ס	וידבר יחזקיהו		
	כג	ס	ויועצו כל הקהל		
	כז	ס	ויקומו הכהנים	ק"ס	פ
לא	א	ס	וככלות כ"ז		
	ב	ס	ויעמד יחזקיהו		
	ג	ס	ומנת המלך	ש"ס	פ
	ז	ס	בחדש השלישי		
	ח	ס	ויבאו יחזקיהו		
	ט	ס	וידרוש יחזקיהו	ש"ס	פ

קאפ.	פ'	פו"ס	דהי"ב		
לא	יא	ס	ויאמר יחזקיהו		
לב	א	פ	אחרי הדברים	ש"ס	ס
	ט	ס	אחר זה	ק"ס	פ
	כ	ס	ויתפלל יחזקיהו		
	כא	ס	וישלח ה'	ש"ס	פ
	כד	פ	בימים ההם	ש"ס	ס
	לב	ס	ויתר דברי		
לג	א	ס	בן י"ב שנה	ק"ס	פ
	ח	—	ולא אוסיף	ק"ס	[illegible]
	י	ס	וידבר ה'	ק"ס	פ
	כא	פ	וישכב מנשה	ש"ס	אין
	כד	ס	בן כ"ב		
לד	א	פ	בן ח"ש	ש"ס	ס
	ג	פ	ובשמנה שנה	ש"ס	אין
	ח	ס	ובשנת י"ח		
	יב	ס	והאנשים	ק"ס	פ
	כב	ס	וילך חלקיה	ק"ס	פ
	כד	פ	כה אמר ה'	ש"ס	ס
	כו	—	כה אמר	פסקא	ג"פ
	כט	ס	וישלח המלך	ק"ס	פ
לה	א	ס	ויעש יאשיהו		
	ז	ס	וירם יאשיהו		
	ח	ס	ושריו לנדבה		
	י	—	ותכון העבודה	ק"ס	ס
	יט	ס	בשמנה עשרה	ק"ס	פ
	כ	—	אחר כל זאת	ק"ס	ס
	כג	—	ויורו המורים	ק"ס	ס
	כה	ס	ויקונן ירמיהו		
לו	א	ס	ויקחו עם הארץ	ק"ס	פ
	ד	ס	בן כ"ה שנה	ש"ס	פ
	ד	—	בן כ"ה שנה	ק"ס	ס
	ט	ס	בן ח"ש	ש"ס	פ
	יא	ס	בן כ"א שנה	ק"ס	פ
	ט	—	וישלח ה'	ק"ס	ס
	יח	—	וכל כלי	ק"ס	ס
	כב	ס	ובשנת אחת		
	כג	—	כה אמר כרש	ק"ס	פ

פתוחה, פנויה.

טעות הדפוס.

דף	שורה	תיקון
8	לז	המלים
9	לב	למרבה
10	לא	נחית
20	יד	וסיים
34	יא	ופתוחה
36	יט	מסיימים
34	כט	ע׳ תו׳ מגילה ל״א ע״ב ד״ה מתחיל
39	כה	נקראו
42	יב	רי״ר
48	ב	והחבר ע״ז: איבער דען איינפלוס דעם ערשטען העבריי־ישען בוכדרוקס אויף דען קולטוס און דיע קולטור דער יודען.
49	ב	רמבמ״ן
—	ד	99
58	כו	תחלת
59	לב	בעבור
66	יט	כג,
69	ב	השומרונים
—	ז.	הטוב
—	טו	וכת״י קיירה
—	יז	בירושלמי
—	יט	ותופר
—	לה	ונמחק
—	לט	ע״ש ו
70	ל	באו
—	כו	וישבב
—	לב	פסוקים
—	לז	פסוקי
71	ז	ארוכים
—	יא	ארבעים
—	כג	פסוק
—	כה	ידע

דף	שורה	תיקון
71	—	מקום
—	כט	בחרתי
—	לז	ותרבינה הפתיחות
72	הגה 1	טאורינען
83	ל	עזויה
84	א	הלבוש
—	ב	שכותבים
—	לג	צד (בלא ״)
—	לה	לפני ת״ל
85	טו	זמן
—	טז	פרשה
—	יז	פו״ם
—	יט	והם
—	כ	על
—	כב	קריאת
—	כה	הספו׳
—	לט	המסיתים
88	לא	אינם
89	ב	הדת
90	טז	עבודתי
91	טו	כתר
—	ל	ואוקספורד
—	לט	אכסניא
92	טו	דאסראן
94	ב	בלונדון
—	כט	עשרים
—	לא	בספר די ראססי,
—	לח	וכן שנו
—	לט	הוכרחתי
—	—	שאלאטי חי
95	ד	ולהתמהמה
—	—	לשוב
—	—	בערך
—	ז	הקצוב
—	יא	שיקחו
—	יז	כוונתם
—	יח	למקור

דף	שורה	תיקון
95	כד	De modeno
97	לט	ועליהם
98	ג	וחלה
—	כו	הנמצא
—	כט	כתבו
101	הער׳ ה׳	מנית
—	״ ו׳	אמר
104	חתימ׳ ו	הפתיחות
106	יט	לאומנו
—	כ	לבם
—	כא	אותי
—	כז	לב
—	לב	קאפיטלן
108	יט	ודעתם
109	לה	48
113	יד	וקזאן
116	כה	ומצפ״ה
120	יח	ו כו
—	א	א י ם ויצו יהושע
—	צד ב יא	הארץ
121	צד ב א	ק״ם פ
—	ח	ק׳ם
—	יח	ק״ם
—	יט	ם ואפרים
122	יא	ק״ם
—	יח	ק״ם
—	צד ב ה	יפתח
—	״ ״ ל	בני בנימן
—	״ ״ לג	בנ״י
123	י	להראה
—	יג,	ק״ם
—	צד ב ו	ו ם ק״ם פ
124	ה	ק״ם
—	יז יב	ק״ם
—	ז	לדוד
—	יא	ולהמיתו
—	צד ב ג	החדש
—	ד	ויחר